

2. POGLAVLJE

49 praktičnih aktivnosti i metoda za odgoj i obrazovanje za ljudska prava

Pregled aktivnosti

Engleski naslov	Naslov	Razina	Djeca	Grđanstvo	Demokracija	Diskriminacija i ksenofobija	Obrazovanje	Okoliš	Spolna/rodna ravnopravnost	Opća ljudska prava	Globalizacija	Zdravlje	Ljudska sigurnost	Mediji	Mir i nasilje	Siromaštvo	Socijalna prava	Sport	Stranica
Ashique's story	Ashiqueova priča	3	✓							✓							✓		91
Rights Bingo!	Bingo - kviz o pravima!	1	✓							✓		✓					✓		206
Fighters for rights	Borci za ljudska prava	2		✓						✓				✓					130
Access to medicaments	Dostupnost lijekova	4				✓					✓	✓							80
Power Station	Elektrana	2		✓						✓					✓				198
To vote, or not to vote?	Glasovati ili ne?	4		✓	✓					✓									238
Horoscope of poverty	Horoskop siromaštva	3									✓					✓	✓		145
Play the game!	Igraj igru!	3								✓					✓			✓	194
Do we have alternatives?	Imamo li izbora?	3	✓			✓									✓				111
The language barrier	Jezik kao prepreka	2				✓	✓						✓						228
Heroines and heroes	Junakinje i junaci	2		✓		✓			✓										142
When tomorrow comes	Kada dođe sutra	3											✓	✓	✓				250
Take a step forward	Korak naprijed	2				✓				✓							✓		217
Can I come in?	Mogu li ući?	3				✓							✓		✓				98
The web of life	Mreža života	2						✓		✓	✓								235
"Draw-the-word" game	Nacrtaj riječ!	1		✓						✓				✓					120
Violence in my life	Nasilje u mojem životu	3								✓			✓		✓				248
Domestic Affairs	Nasilje u obitelji	3							✓		✓				✓				114
Front page	Naslovnica	3						✓			✓			✓					135
Our futures	Naše budućnosti	2	✓					✓		✓									182
Let every voice be heard	Neka se čuje svaki glas!	3	✓	✓			✓												153
Money to spend	Novac za potrošnju	2								✓			✓		✓				177
Education for All?	Obrazovanje za sve?	2		✓		✓					✓								122
Beware, we are watching!	Oprez, mi promatramo!	4		✓							✓							✓	95
Makah whaling	Pleme Makah i lov na kitove	4						✓		✓	✓								166
Work and babies	Posao i djeca	2				✓			✓									✓	260
Children's Rights	Prava djece	2	✓				✓			✓									103
Electioneering	Predizborna kampanja	2		✓	✓					✓									127
A tale of two cities	Priča o dva grada	3		✓				✓										✓	71
Let's talk about sex!	Pričajmo o seksu!	4				✓			✓			✓							156
Path to Equality-land	Put k zemlji jednakosti	3				✓	✓		✓										185
Different Wages	Različite plaće	2				✓		✓										✓	107
Responding to racism	Reagirajte na rasizam	3				✓	✓			✓									201
A glossary of globalisation	Riječnik globalizacije	3					✓				✓							✓	69
Just a minute	Samo minutu!	2								✓	✓							✓	150
Trade Union meeting	Sastanak sindikata	3		✓	✓													✓	244
Picture games	Slikovne igre	1				✓				✓					✓				188
Sport for all	Sport za sve	2				✓						✓						✓	214
Making links	Stvaranje veza	4		✓	✓					✓									173
All equal – all different	Svi jednaki - svi različiti	2				✓				✓	✓								88
Where do you stand?	Što ti misliš?	2		✓						✓							✓		254
Who are I?	Tko smo ja?	2		✓		✓			✓										257
See the ability!	Uočite sposobnost!	3				✓											✓	✓	209
The impact of the Internet	Utjecaj interneta	4								✓	✓				✓				222
The Scramble for Wealth and Power	Utrka za bogatstvom i moći	3									✓		✓				✓		231
Act it out	Vrijeme za glumu	2	✓	✓						✓									86
Garden in a night	Vrt preko noći	3		✓				✓				✓							139
Living in a perfect world	Živjeti u savršenom svijetu	3						✓				✓			✓				160
A Human Rights Calendar	Kalendar ljudskih prava																		263

Rječnik globalizacije

...Manji svijet - internet - MMF - trgovina - žestoke demonstracije... Na što pomisliš kad ljudi upotrijebe riječ "globalizacija"?

Teme:	globalizacija, socijalna prava, obrazovanje
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ovo je aktivnost skupljanja informacija, a uključuje kritičko razmišljanje o manifestacijama, uzrocima i posljedicama globalizacije.
Srodna prava:	■ pravo na rad ■ pravo na životni standard koji omogućuje zdravlje i blagostanje ■ pravo na obrazovanje
Ciljevi:	■ steći znanje i razumijevanje manifestacija, uzroka i posljedica globalizacije
Oprema:	■ rječnici (najmanje četiri rječnika) ■ papir, A3 i A4 veličine ■ ljepljiva vrpca i škare ■ olovke i flomasteri u različitim bojama ■ razni tiskani materijali, časopisi i letci (za kolaž) ■ pristup izvorima informacija (knjižnica, internet) ■ fotokopirni uređaj (nije obavezan) ■ bušilica za papir, spajalice, klupko konca
Priprema:	■ Prikupite što više informacija o globalizaciji. Ako je potrebno, koristite internetske stranice i izvore navedene u temeljnim informacijama o globalizaciji koji se nalaze na 358. stranici. ■ Prikupite novine, časopise, letke, brošure, kalendare i razglednice koje se mogu rezati i upotrijebiti kao ilustracije.

Upute:

1. Objasnite da je cilj ove aktivnosti stvoriti rječnik ili zbirku pojmova, činjenica i imena ljudi vezanih za globalizaciju.
2. Za zagrijavanje, odigrajte igru "asocijacije". Zamolite sudionike da vam kažu prvu riječ koje se sjetite kad pomisle na globalizaciju.
3. Zatim napravite oluju ideja zbog dodatnih pojmova koje biste mogli uvrstiti u rječnik. Na primjer, istražite:
 - definicije riječi, pojmova i uobičajenih kratica kao što su ATTAC, MMF, CCC; glavna pitanja i probleme globalizacije;
 - ljude/imena ljudi vezanih za globalizaciju i/ili za antiglobalizacijske pokrete;
 - nazive, datume i mjesta događaja, okupljanja, sastanaka, konferencija itd.;

TEME

GLOBALIZACIJA

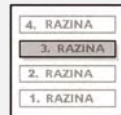

SOCIJALNA PRAVA

OBRAZOVANJE

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

90 MINUTA

Značajni datum

8. rujna
Međunarodni dan
pismenosti

- transnacionalne kompanije i međunarodne organizacije uključene u globalizaciju;
- ilustracije - slike i stripove;
- citate.

4. Pokažite svima izvorne materijale i naglasite da slobodno mogu upotrebljavati dostupnu literaturu i biti kreativni. Imaju potpunu slobodu u kreiranju detaljnog plana. On može biti u obliku plakata ili brošure - bilo što!
5. Podijelite sudionike na tročlane ili četveročlane skupine; svaka će raditi na svom rječniku pojmova.
6. Po završetku, zamolite svaku skupinu da plenarno predstavi svoj rad.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite kratkim pregledom tijeka aktivnosti. Je li se svidjela svima? Zatim nastavite s razgovorom o tome što su ljudi naučili:

- Koja je informacija predstavljala najveće iznenađenje? Zašto?
- Jesu li sve informacije na koje su naišli bile usklađene? Je li bilo proturječnosti ili pogrešaka?
- Koji su razlozi za i protiv globalizacije?
- Treba li se/može li se globalizacija izbjeći?
- Koje su posljedice globalizacije?
- Primjećujete li neke utjecaje globalizacije na svakodnevni život? Dobre ili loše?
- Kako globalizacija može promicati ljudska prava?
- Kakvu ulogu mogu imati organizacije mladih u globalnom svijetu?

Završite rad olujom ideja i zamolite sudionike da rječniku dodaju nove riječi i pojmove koje su naučili tijekom aktivnosti.

Smjernice za voditelje:

Važno je pribaviti veliku količinu literature kako bi sudionici mogli pronaći što je moguće više informacija. Na primjer, informacije se mogu dobiti iz časopisa i novinskih članaka, interneta, radija, videa, plakata, letaka, brošura i glazbe.

Ne trebate se previše brinuti o kvaliteti izrade konačnog dokumenta. Težište aktivnosti treba biti na međusobnom djelovanju sudionika i procesa učenja prilikom pronalaženja informacija i njihove kritičke analize. Nakon što objasnite aktivnost, naglasite da sudionici trebaju što jasnije i sažetije objasniti pojmove.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ukoliko skupina želi saznati više o globalizaciji i kako se internet upotrebljava za promoviranje ljudskih prava, može proraditi aktivnost "Utjecaj interneta" na 222. stranici.

Ideje za djelovanje:

U školi bi razred mogao zajedničkim snagama stvoriti jedan rječnik koji bi se mogao čuvati u školskoj knjižnici i koji bi mogao biti dostupan svima kao izvor. Skupina mladih može iskoristiti pronađene informacije i zajednički izraditi plakat.

ATTAC je kratica
"Udruženja za
oporezivanje finansijskih
transakcija za pomoć
građanima".
MMF je kratica za
"Međunarodni monetarni
fond".
CCC je kratica za
"Kampanju čiste odjeće"

Priča o dva grada

Jeste li čuli za Legoland – grad u Danskoj načinjen od malih plastičnih kocki? Sada imate priliku posjetiti Equaland (zemlju ravnopravnih) i Egoland (zemlju egoističnih)!

Teme:	socijalna prava, građanstvo, okoliš
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	4 - 10
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ovo je društvena igra (tipa "monopola") u kojoj igrači glasuju za grad u kojem bi željeli živjeti i blagodati u kojima bi htjeli uživati. Područja rasprave obuhvaćaju: ■ društvenu solidarnost ■ značaj plaćanja poreza ■ vrijednost demokracije na lokalnoj razini.
Srodna prava:	■ pravo na socijalno osiguranje ■ pravo na imovinu ■ pravo na zdrav okoliš
Ciljevi:	■ razviti odgovornost prema zajednici ■ razumjeti značaj društvenog blagostanja za život zajednice ■ unaprjeđivati vrijednosti solidarnosti i odgovornosti
Oprema:	■ 1 kopija društvene igre ■ papir ili karton A3 veličine (nije obvezno, ali se preporuča) ■ 1 igrača kockica ■ spajalice za papir u dvije boje (na primjer, crvena i plava); podjednak broj u svakoj boji i bar jedna spajalica po osobi ■ škare ■ ljepljiva guma koja se može odstraniti (npr. "blu-tac") ■ 4 primjerka zamjenskih karata ■ 2 omotnice ■ novac (6 000 emsa po sudioniku) - mogu se pronaći na 265. stranici ■ 2 primjerka zadataka za gradskog bankara ■ 1 primjerak zadataka za glavnog bankara igre ■ papir i olovke ■ sat ■ grafoskop i primjerak pravila igre na prozirnici (nije obvezno)
Priprema:	■ Pročitajte upute kako biste se upoznali s igrom, zamjenskim kartama i pravilima. ■ Uzmite dva lista zamjenskih karata i izrežite ih. Kako se snopovi karata ne bi izmiješali, stavite ih u zasebne omotnice i obilježite s A, odnosno B! (Preostala ćete dva primjerka upotrijebiti na sastancima gradskog vijeća).

TEME

SOCIJALNA PRAVA

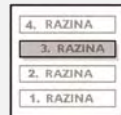

GRAĐANSTVO

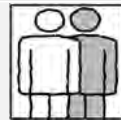
OKOLIŠ

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

90 MINUTA

- Zalijepite primjerak društvene igre na karton ili papir da bi bila čvršća i trajnija.
- Odaberite tri osobe za uloge *bankara*. Svaki grad treba po jednog *gradskog bankara* i potreban vam je još i *bankar igre*. Dajte dvojici *gradskih bankara* primjerak zadataka za *gradskog bankara*, a *bankaru igre* dajte njegove zadatke. Neka *bankari* naprave vlastite oznake kako bi ih drugi igrači lakše prepoznavali tijekom igre.
- Podijelite ostale igrače u dvije jednake skupine. Jednoj dajte plave spojnice, a drugoj crvene.
- Svaki igrač treba napisati svoje ime na papirić i pričvrstiti ga spojnicom u zadanoj boji na svoj vlastiti brojač.
- Tiskajte novac! Umnožite novčanice s 265. stranice i izrežite ih.
- Bit će vam potreban jedan komplet novčanica za svakog igrača/građanina.

Upute:

1. Objasnite da se ovdje radi o društvenoj igri.
2. Naznačite put za grad A i put za grad B. Obilježite gdje se putevi križaju i polja gdje se podiže plaća, gdje plaćaju svoje poreze i gdje dobivaju "priliku za promjenu", odnosno priliku da se premjeste i igraju u drugom gradu.
3. Objasnite pravila igre (pogledajte radni listić). Provjerite jesu li svi razumjeli pravila. Odlučite kada ćete privesti igru kraju.
4. Neka se bankari obilježe jednostavnim oznakama za prepoznavanje kako bi igrači znali kome trebaju platiti porez!
5. Započnite s igrom! Po završetku, prijedite na završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite tako što ćete napraviti pregled tijeka igre, a zatim razgovarajte o onom što su naučili:

- Jesu li sudionici uživali u igri? Što im se u igri svidjelo, a što nije?
- Jesu li na početku smatrali nepravednim što neki moraju platiti veći porez nego drugi?
- Jesu li nakon nekog vremena promijenili mišljenje?
- Kako su tekli sastanci gradskog vijeća? Kako su se donosile odluke? Demokratski?
- Kako su se osjećali oni koji se nisu slagali s odlukama gradskog vijeća?
- Tko je prešao iz jednog grada u drugi? Zašto su tako postupili?
- Je li itko na sastanku gradskog vijeća izdvojio novac iz vlastitog džepa da bi poboljšao stanje zajednice? Zašto su to napravili?
- Na početku su igre socijalni uvjeti grada A i grada B bili isti. Kakvi su bili na kraju igre?
- Je li bilo ikakvih razlika među njima? Koje su to razlike bile?
- U kojem biste gradu radije živjeli? Zašto?
- Isplati li se plaćati veći porez kako bi svi u zajednici imali bolji život? Ili biste radije zadržali cijelu plaću za sebe i kupovali stvari koje trebate i želite?
- Kakva je bila situacija u oba grada na kraju igre? Jesu li bili u zemlji ravnopravnosti, u Equalandu, ili u zemlji gdje su ljudi egoistični i sebični, u Egolandu?

- Na ljestvici od 1 do 10 (broj 1 označava izrazitog stanovnika Egolanda, a 10 izrazitog stanovnika Equalanda), kojim biste brojem vrednovali svoje vlastito društvo?

Značajni datum

1. ponedjeljak u

listopadu

Svjetski dan staništa -

"Gradovi bez zapuštenih četvrti"

Smjernice za voditelje:

Igra je prilično lagana za sve koji su upoznati s društvenim igrama, ali pripazite ipak na objašnjavanje pravila i načina igre. Igračima ćete pomoći ako napišete pravila na veliki papir, poslužite li se grafoskopom ili dadete svakom igraču kopiju pravila igre.

Igru je najbolje igrati s najviše 10 igrača u ulozi građana, a svaki bi grad trebao imati jednak broj građana na početku igre. Ako imate, na primjer, 16 igrača, *bankari* mogu igrati u parovima. Ako radite s većom skupinom, najbolje je igrati istovremeno dvije igre. U tom slučaju bit će potrebne dvostruke količine materijala i voditelj odgovoran za drugu igru.

Odigrajte ovu igru s vašim prijateljima i susjedima prije nego što je odigrate u radnoj skupini! To će vam omogućiti da se osjećate sigurnije prilikom davanja uputa i vođenja igre u svojoj skupini.

Napomena: Osobe odgovorne za skupljanje poreza i upravljanje gradskim sredstvima nazivaju se *bankarima*. U stvarnosti *bankar* se ne bavi ovim poslovima. Ovaj pojam je upotrijebljen jer se susreće u mnogim poznatim društvenim igrama. Ako smatrate da pojam *bankar* nije primjeren, izaberite neki drugi, na primjer financijski administrator.

Prijedlozi za nastavak rada:

Zašto ne biste potaknuli sudionike da istraže kako bi Equaland mogao izgledati u njihovoj budućnosti? Pogledajte aktivnost "Naše budućnosti", na 182. stranici.

Pravila igre:

Broj igrača: Između 7 i 13. Troje preuzima ulogu *bankara*. Na početku igre treba biti jednak broj igrača u svakom gradu.

Cilj igre: Pobjednik je igrač koji na kraju igre ima najviše novca.

Kako igrati:

1. Neka tri osobe preuzmu ulogu *bankara*: jedna za grad A, jedna za grad B, a jedna neka bude *bankar* igre.
2. Polovica igrača ima crvene brojače, a druga polovica plave.
3. Na početku se igrači podijele na dvije jednake skupine. Svaka skupina ima jednak broj "crvenih" i "plavih" igrača. Jedna će skupina putovati stazom oko grada A, a druga oko grada B.
4. Svi igrači kreću s polja "start i plaća".
5. Tijekom igre igrač može promijeniti grad samo ako stane na polje "prilika za promjenu".
6. Svaki igrač počinje s plaćom sukladnom njegovoj boji:
 - plavi igrači: 500,
 - crveni igrači: 100.
7. Bacite kockicu kako biste odlučili tko započinje igru. Igrač koji dobije bacanjem kockice najveći broj kreće prvi, zatim redom ostali, u smjeru obrnutom od kazaljke na satu.
8. Kada dođe red na igrača, on/ona baca kockicu i pomiče se unaprijed u svom gradu za onoliko polja koliko je kockica pokazala. Kada igrač stane na polje, pročita na glas upute

i pridržava ih se.

9. Napomena: igrač, koji slijedi upute da se pomakne unatrag, staje kad dođe do ciljanog polja. On se ne pokorava uputama s tog drugog polja.

10. Ako je došlo vrijeme za isplatu, a igrač nema dosta novca, on/ona ostaje stajati na polju i postaje prosjakom.

11. Dvoje ili više igrača može biti na jednom polju u isto vrijeme.

Posebna polja

Oporezivanje

Svaki put kad prođe polje "plati porez", igrač mora platiti porez (igrači plaćaju prilikom prolaska preko tog polja, čak i ako ne stanu na njega). Iznos poreza kojeg moraju platiti ovisi o igračevoj plaći i o gradu.

Grad A	40% ako je plaća 500 ili više
	10% ako je plaća 100 ili manje
Grad B	10% neovisno o plaći

Napomena: Nezaposlene osobe bez socijalne pomoći ne plaćaju porez.

Nezaposlena osoba koja prima socijalnu pomoć plaća 10% od pomoći, neovisno o gradu.

Porez se plaća svom gradskom bankaru. (Igrači iz Equalanda equalandskom bankaru i igrači iz Egolanda egolandskom bankaru).

Plaća

Svaki puta kada prođe polje "start i isplata" (ne mora stati na polje, već ga samo proći), igrač dobiva odgovarajući iznos od *glavnog bankara*.

Ako je igrač nezaposlen i ako u gradu postoji sustav socijalnog osiguranja, *gradski bankar* isplaćuje igraču socijalnu potporu.

Mogućnost za promjenu

Svaki igrač koji stane na polje "mogućnost za promjenu", može birati hoće li promijeniti grad ili ne (prelazak iz Equalanda u Egoland ili iz Egolanda u Equaland). Da bi izvršio promjenu, igrač mora samo objaviti svoju odluku suigračima i *bankarima*. Idući puta kada na tog igrača dođe red da baci kockicu, krenut će stazom drugog grada.

Igrač koji mijenja grad nastavlja dobivati istu plaću kao i prije, ali porez plaća po pravilima novoizabranog grada.

Sjednice gradskog vijeća

Svi igrači koji su u gradu, moraju prisustvovati sjednicama gradskog vijeća. Sjednica je prilika da se naprave promjene (ako su potrebne) u gradskoj politici.

Vijećati se može prilikom svakog petog plaćanja poreza. *Gradski bankari* vode evidenciju koliko je ljudi prošlo poreznim poljem u njihovom gradu. Kada svaka peta osoba prođe tim poljem, on ili ona sazivaju vijeće.

Igrači u gradu mogu odlučiti žele li održati sastanak ili ne.

Igra se zaustavlja tijekom vijećanja i igrači drugoga grada moraju čekati da vijećanje završi prije nego što će nastaviti s igrom.

Igrači u 5 minuta moraju odlučiti o potrebama njihovog grada i mogućem mijenjanju politike rukovođenja. Političke opcije nalaze se na zamjenskim kartama i građani mogu u

kopiranom primjerku zamjenskih karata vidjeti koji se načini rukovođenja nude (tj. koje opcije mogu birati).

Kako bi promijenili politiku rukovođenja, igrači moraju kupiti zamjensku kartu od prikupljenog gradskog poreza. Cijena je navedena na svakoj karti. Gradsko vijeće može napraviti samo one promjene koje si može financijski priuštiti. *Gradski bankar* isplaćuje traženi iznos *bankaru igre*. Građani se mogu odlučiti za neograničen broj promjena u politici rukovođenja, ali samo ako za njih imaju osigurana novčana sredstva.

Gradsko vijeće koje je u financijskim problemima može "preprodati" jednu ili više zamjenskih karata *bankaru igre*. Cijena je "preprodane" karte 50% od prvobitnog iznosa.

Bogati pojedinci mogu, ako žele, doprinijeti gradskom fondu tako da kupe zamjenske karte. *Bankar* lijepi zamjenske karte na društvenu igru iznad odgovarajućeg polja.

Zamjenske karte

Postoji sedamnaest zamjenskih karata koje predstavljaju politike rukovođenja koje gradsko vijeće može usvojiti prilikom vijećanja. Zamjenske se karte kupuju od *bankara igre* po cijeni koja je naznačena na karti. Kada je karta kupljena, *gradski* je *bankar* lijepi/pričvršćuje na društvenu igru iznad postojećeg polja, kako su građani odlučili.

Bilo koje polje može biti "zamijenjeno". Ako u vrijeme zamjene igrač stoji na tom polju, on ne slijedi nove upute. Nova će politika stupiti na snagu tek kad sljedeći igrač stane na to polje.

Na sjednicama gradskog vijeća građani/igrači odlučuju o politici grada i mogu kupiti jednu ili više zamjenskih karata. Sve se karte moraju platiti.

Prosjaci

Igrač koji nema novca za plaćanje poreza ili za bilo što drugo ostaje na polju na kojem se zatekao i postaje "prosjak". Međutim, ako postoji dom za beskućnike u tom gradu, prosjaci mogu, ako to žele, spavati tamo, a ne na polju gdje su se zatekli. Prelazak u dom neće ga razriješiti dugova.

Prosjak može prosiiti novac od svakog igrača koji stane na polje gdje se on nalazi. Svaki igrač samostalno odlučuje hoće li dati novac prosjaku ili ne. Kada prosjaci skupe dovoljno novaca za isplatu svog duga, pričekat će svoj red, platiti dug, baciti kockicu i nastaviti dalje. Prosjaci mogu baciti kockicu svaki drugi put kad na njih dođe red za igru i iskušati sreću:

šestica	Pronašli ste 50 emsa u kanti za smeće.
petica	Skupili ste 20 praznih pivskih boca i zaradili 50 emsa za kauciju - ako grad ima centar za recikliranje!
čtvorka	Dobivate 10 emsa od sljedeće osobe koja prolazi pored vas.
trojka	Napili ste se i prespavali red za bacanje kockice.
dvojka	Spavate u parku i pronalazite novčanicu od 10 emsa ispod klupe. Ako je grad obnovio park, pronalazite 20 emsa.
jedinica	Opljačkani ste! Sljedeću donaciju koju primite predajte <i>gradskom bankaru</i> .

Prosjakove dobitke isplaćuje *gradski bankar* onog grada u kojem prosjak živi.

Kada igra završava?

Igrači odlučuju kako će završiti igru prije no što započnu s igrom. Mogu izabrati jednu od sljedećih mogućnosti:

- kada prvi igrač obide 20 krugova;
- nakon određenog vremena (npr. 45 minuta).

Napomena: igra se prekida čim jedan od gradova bankrotira.

Pobjednik je osoba s najviše novca na kraju igre.

Dodatne informacije:

Europski kodeks o socijalnom osiguranju

Europski kodeks o socijalnom osiguranju Vijeća Europe stupio je na snagu 1968. godine. Do srpnja 2001. godine odobrilo ga je 18 zemalja članica. On pruža velik raspon socijalne zaštite koji uključuje jamstvo:

- na medicinsku pomoć koja uključuje pomoć liječnika opće prakse, liječnika specijalista i hitnu pomoć,
- na socijalnu pomoć nezaposlenima,
- na olakšice za starije građane,
- na olakšice za osobe s posebnim potrebama.

Radni listići

Zamjenske karte

Obnova parka s bazenom i dječjim igralištem. Trošak obnove parka: 200 emsa	Očistite park. Trošak čišćenja parka: 100 emsa	Ceste su sad u redu. Potpuno rekonstruirane. Idite 3 bloka naprijed. Trošak obnove cesta: 400 emsa	Ceste su redu, rupe su zakrpane. Dovoljno su dobre samo do sljedećeg vijećanja. Trošak "krpanja" cesta: 200 emsa	Izgubili ste posao! Fond za nezaposlene plaća vam 30% plaće. Grad mora imati 1000 emsa u rezervi.
Štrajk škola završen. Igrajte opet! Trošak povećanja plaća: 400 emsa	Otvoreno novo kazalište i kino. Troškovi novog kazališta i kina: 400 emsa	Vaš je otac umirovljen i prima mirovinu. Troškovi uvođenja mirovinskog plana: 400 emsa	Želite čitati i sada postoji knjižnica! Bacajte još jednom. Trošak knjižnice: 200 emsa	Nema više nezbrinute djece. Sirotište je sagrađeno. Trošak izgradnje sirotišta: 200 emsa
Razboljeli ste se. Državna je bolnica potpuno subvencionirana. Platite samo 10 emsa. Trošak subvencioniranja bolnice: 600 emsa	Razboljeli ste se. Državna bolnica nije subvencionirana. Platite 30 emsa. Trošak zbog nesubvencioniranja bolnice: 400 emsa	Besplatan pristup plaži! Samo uživajte! Trošak subvencioniranog pristupa: 100 emsa	Problemi prometa olakšani izgradnjom kružnog toka. Trošak izgradnje kružnog toka: 150 emsa	Sustav za reciklažu smanjuje količinu smeća. Idite 3 bloka naprijed. Trošak za izgradnju sustava recikliranja: 150 emsa
Imate pravni problem. Potražite pomoć odvjetnika. Idite 2 bloka naprijed. Trošak za pravni savjet: 200 emsa	Nema više beskućnika u gradu. Otvorilo se prihvatilište. Trošak za izgradnju prihvatilišta: 200 emsa			

Radni listići

Zadaci gradskog bankara

Gradovi nemaju novaca na početku igre. Sav prihod će se steći od poreza kojeg plaćaju igrači kad stanu na polje "plaćanja poreza".

1. *Gradski bankari* vode evidenciju na papiru koliko je igrača prošlo poljem "plaćanje poreza" i sazivaju sastanak gradskog vijeća nakon što ga svaki peti igrač prođe.
2. *Gradski bankari* skupljaju porez od svakog igrača u njihovom gradu nakon što prođe polje plaćanja poreza.

Napomena: igrači koji su promijenili grad plaćaju nove poreze.

Porezna shema:

Grad A	40% ako je plaća 500 ili više 10% ako je plaća 100 ili manje
Grad B	10% neovisno o plaći

Nezaposleni građani koji ne primaju socijalnu pomoć, ne plaćaju poreze.

Nezaposleni građani koji primaju socijalnu pomoć, plaćaju 10% od pomoći.

3. Ostali zadaci *gradskih bankara*:

- paziti na gradski novac,
- plaćati *bankaru igre* sve troškove prilikom kupnje zamjenskih karata,
- pričvrstiti zamjenske karte na ploču iznad polja kojeg su odabrali građani na gradskom vijećanju,
- upravljati fondom za socijalnu pomoć kada ga grad odluči uspostaviti,
- isplaćivati socijalnu pomoć igračima koji su stekli pravo na nju, ako je grad odlučio uspostaviti sustav socijalnog osiguranja. Banka mora imati najmanje 1000 emsa da bi se sustav uspostavio,
- paziti na prosjake u gradu i brinuti se da igra bude korektna ako prosjaka posluži sreća prilikom bacanja kockice:
 - šestica* Oni pronalaze 50 emsa u kanti za smeće.
 - petica* Oni prikupe 20 praznih pivskih boca i zarade 50 emsa za kauciju - ako grad ima centar za recikliranje!
 - četvorka* Dobivaju 10 emsa od sljedeće osobe koja prođe pored njih.
 - trojka* Napili su se i prespavali svoj red za bacanje kockice.
 - dvojka* Spavaju u parku i pronalaze novčanicu od 10 emsa ispod klupe. Ako je grad obnovio park, pronalaze 20 emsa.
 - jedinica* Opljačkani su! Sljedeću donaciju ili bilo koji drugi novac koji dobiju narednim bacanjem kockice predaju *gradskom bankaru*.

Napomena: vi im predajete novac ako ga oni pronađu u parku ili u kanti za smeće, a oduzimate im ga ako budu opljačkani.

Praćenje plaćanja poreza

Svaki puta kada igrač u vašem gradu prođe polje "plaćanje poreza", naplatite porez i označite jedno polje u prvom krugu. Kada pet igrača prođe polje "plaćanja poreza", sazovite prvo gradsko vijeće. Kada se igra nastavi, počnite označavati polja u drugom krugu itd.

1. zasjedanje

2. zasjedanje

3. zasjedanje

4. zasjedanje

5. zasjedanje

6. zasjedanje

Radni listići

Uloga bankara igre

- Na početku igre *bankar igre* ima sav novac.
- Kako bi igra tekla glatko, ona/ona treba:
 - započeti igru,
 - pobrinuti se za pridržavanje pravila,
 - mjeriti vrijeme svih gradskih vijećanja. (vijećanja mogu trajati najviše 5 minuta),
 - zaustaviti igru po isteku dogovorenog vremena ili kad prvi igrač odigra dogovoreni broj krugova (prema tome kako je dogovoreno prije početka igre).
 - Voditi zapisnik:
 - na početku igre zabilježiti ime, boju i grad svakog igrača,
 - zabilježiti koliko puta svaki igrač prođe polje "start i plaća".
 - Isplatiti plaću svakom igraču na početku igre i svaki sljedeći put kad prođe polje "start i plaća". Plaće ovise o igračevoj boji, bez obzira na grad u kojem se nalazi:
 - plavi igrači: 500 emsa;
 - crveni igrači: 100 emsa.
 - Prikupiti sve uplate za zamjenske karte od *gradskih bankara*.

Obračunski arak

Zabilježite imena igrača crvenom ili plavom olovkom ovisno o njihovoj boji. Za obračunavanje se preporuča metoda "5 prekrivenih crtica". Svaki od prva četiri kruga obilježava se crticom (IIII), a peti krug obilježite precrtavanjem prethodnih četiriju crtica. Šesti krug počinjete novom skupinom od pet crtica. Na ovaj način možete lako zbrajati krugove. Tako bi grafički prikaz zbroja od dvanaest krugova izgledao ovako: IIII IIII II

Igrači grada A na početku igre	
Ime igrača	Broj prolazaka "startom"

Igrači grada B na početku igre	
Ime igrača	Broj prolazaka "startom"

PRIČA O
DVA
GRADA

Igraća ploča

↑					↑					
Grad B					Grad A					
Vaš otac je umirovljen. Ne prima mirovinu. Platite 10 emsa kako biste mu pomogli.		Navečer nemate što raditi. Dosadno vam je. Idite tri polja natrag.			MOGUĆNOST ZA PROMJENU Grad A K M P A S Priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava					
Slobodno mjesto										
Imate pravni problem. Unajmite odvjetnika. Platite 50 emsa.										
Nemate što činiti. Platite 10 emsa za knjigu.										
Primljeni ste natrag na posao. Primajte istu plaću.					Slobodno mjesto					
MOGUĆNOST ZA PROMJENU					MOGUĆNOST ZA PROMJENU					
Pijani ste natrag na posao. Primajte istu plaću.		Komunalno je poduzeće u štrajku. Propustite bacanje kako biste odnijeli smeće na odlagalište.			Pijani beskućnik vas uznemirava. Propustite jedno bacanje da biste to riješili.		Park je priljav i treba ga obnoviti. Propustite jedno bacanje kako biste pomogli u čišćenju.		Autobusi ne voze. Uznimate taksi. Platite 10 emsa.	
Vaš je otac umirovljen. Ne prima mirovinu. Platite 10 emsa kako biste mu pomogli.					Autobusi ne voze. Uznimate taksi. Platite 10 emsa.					
Pijani vas beskućnik uznemirava. Propustite jedno bacanje da biste to riješili.		Slobodno mjesto			Komunalno poduzeće je u štrajku. Propustite jedno bacanje kako biste odnijeli smeće na odlagalište.		Imate pravni problem. Unajmite odvjetnika. Platite 50 emsa.		Prosvjetni radnici su u štrajku. Zahtijevaju veće plaće. Propustite bacanje kako biste mogli čuvati svoju djecu.	

Grad A

Priručnik o odgoju i obrazovanju
za ljudska prava

VIJEĆANJE
GRADSKOG VIJEĆA

održava se nakon
svakog petog
plaćanja poreza

Dostupnost lijekova

"Ujedinjeni napor zainteresiranih građana svijeta može dovesti do promjene."
Zackie Achmat, Kampanja za ravnopravan pristup liječenju (TAC)*

TEME

ZDRAVLJE

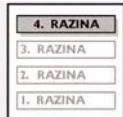

GLOBALIZACIJA

DISKRIMINACIJA

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

16 - 40

TRAJANJE

190 MINUTA

Teme:	zdravlje, globalizacija, diskriminacija i ksenofobija
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	16 - 40
Vrijeme trajanja:	190 minuta
Kratki pregled:	Ova je aktivnost simulacija sudskog postupka "Lijekovi protiv AIDS-a" održanog 2001. godine u Južnoj Africi. Bavi se sljedećim problemima: ■ HIV-om/AIDS-om i dostupnošću lijekova ■ kako razriješiti konfliktno svojatanje prava.
Srodna prava:	■ pravo na život i dostojanstvo ■ pravo na privatno vlasništvo
Ciljevi:	■ razviti razumijevanje složene problematike ljudskih prava ■ usporediti različite načine donošenja odluke (suprotstavljanjem - pomoću argumenata, usuglašavanjem - pomoću konsenzusa) ■ razvijati vještine komunikacije i suradnje
Oprema:	■ veliki papir i olovke ■ kartice s ulogama za istragu ■ upute za rad u manjoj skupini, jedne za svaku osobu ■ male kartice (10 X 6 cm); jedna crvena i jedna zelena kartica za svakog sudionika ■ prostor za plenarni rad i rad u manjim skupinama
Priprema	1. dio: ■ Napravite kopije kartica s ulogama za istragu; potrebna je jedna kartica s ulogom za svaku osobu. 2. dio: ■ Napravite kopije uputa za rad u manjim skupinama; jedna kopija za svaku osobu. ■ Napravite jednu crvenu i jednu zelenu karticu za svakog sudionika.

Upute:

Ova se aktivnost sastoji od dva dijela. Prvi je dio simulacija postupka, a drugi dio je faza postizanja suglasnosti.

Prvi dio: Istraga (ukupno vrijeme 65 minuta)

1. Pripremite scenu. HIV/AIDS veoma je ozbiljna epidemija u cijelom svijetu, ali osobito je ozbiljna u Africi; milijuni siromašnih ljudi nepotrebno pate i umiru jer ne mogu kupiti potrebne skupe lijekove. Jedino je rješenje za njih korištenje jeftinijih imitacija

*TAC (Treatment Action Campaign) - eng. naziv za Kampanju za ravnopravan pristup liječenju

lijekova. Vodeće su farmaceutske kompanije protiv toga. One žele zaštititi svoje pravo vlasništva pa su udružile snage kako bi spriječile bilo koju državu da krivotvori njihove proizvode i prodaje ih po nižoj cijeni. Pokrenule su sudski postupak protiv Vlade Južnoafričke Republike koja prodaje jeftinije kopije lijekova protiv HIV-a/AIDS-a.

2. Objasnite sudionicima da će simulirati sudski proces koji je o tom problemu nedavno vođen u Južnoafričkoj Republici. Pitanje glasi: je li zaštita prava vlasništva valjan argument za ugrožavanje prava na život i dostojanstvo skupine ljudi?
3. Podijelite sudionike u četiri jednake skupine koje će predstavljati farmaceutsku kompaniju, Vladu Južnoafričke Republike, članove Kampanje za ravnopravan pristup liječenju (TAC) i suce.
4. Podijelite kartice s ulogama odgovarajućim skupinama.
5. Omogućite skupinama 25 minuta da pročitaju svoje kartice s ulogama i pripreme svoje slučajeve i/ili pitanja za istragu. Svaka skupina mora odabrati svog glasnogovornika za predstavljanje skupine i jednu ili dvije osobe koje će pomoći glasnogovorniku u davanju odgovora na pitanja tijekom postupka.
6. Kada su skupine spremne, pozovite ih u zajedničku prostoriju. Pri tome trebaju paziti da se ne izmiješaju, već da svatko ostane u svojoj skupini, jednoj od četiri moguće.
7. Sada, farmaceutska kompanija, Vlada Južnoafričke Republike i Kampanja za ravnopravan pristup liječenju (TAC) imaju 5 minuta da izlože svoje stajalište i postavbe pitanja. Suci trebaju redom pozivati skupine.
8. Suci imaju 10 minuta za davanje odgovora na pitanja skupina i za sažetak različitih argumenata i stavova.

Drugi dio: Faza postizanja suglasnosti (ukupno vrijeme 100 minuta)

1. Zamolite sudionike da se podijele na manje četveročlane skupine. U svakoj bi trebao biti jedan član farmaceutske kompanije, jedan član južnoafričke Vlade, jedan član TAC skupine i jedan sudac.
2. Podijelite primjerke uputa za rad u manjim skupinama. Provjerite jesu li svi shvatili što trebaju učiniti i kako će upotrijebiti zelene i crvene karte. Skupine imaju 30 minuta za postizanje suglasnosti oko proturječnih zahtjeva.
3. Pozovite sve natrag i zamolite ih da izlože rezultate njihove rasprave. Dajte svakoj skupini 5 minuta za izlaganje. Zapišite glavne odluke i stavove na papir.
4. Kad su sve skupine iznijele svoje stavove/rješenja, počnite s raspravom o procesu donošenja odluke. Možete pitati:
 - Je li bilo teško usuglasiti se?
 - Koje su prednosti, a koji nedostaci ovakvog pristupa?
 - Je li bilo problema prilikom pokušaja pronalaska rješenja i pokušaja uključivanja svih članova skupine u odlučivanje?
 - Koje su teme bile "vruće" teme?
5. Možete završiti ovu fazu čitanjem sljedećeg odlomka iz sudske presude, donesene 19. travnja 2001. "Svrha (...) promicanja jeftinijeg pristupa lijekovima (...) pohvalna je svrha i, u slučaju HIV/AIDS epidemije, ustavna je obveza najvišeg reda povezana sa zadaćom države da poštuje, štiti, promiče i ispunjava brojna temeljna prava, uključujući i pravo na ljudsko dostojanstvo i život (smatra se da su izvor svih ostalih prava) (...) Stoga nema razloga za (...) uvažavanje zahtjeva podnesenog od strane tužitelja (tj. farmaceutskih kompanija)."

Značajni datum · Završna rasprava i vrednovanje:

I. prosinca
Svjetski dan borbe protiv
AIDS-a

Vrednovanje je već započelo prilikom rasprave u drugom dijelu. Sada ga nastavite potičući sudionike da se osvrnu na cjelokupni proces i da prepoznaju bitne probleme zaštite ljudskih prava u sudskom postupku. Značajna pitanja mogu biti:

- Jesu li sudionici ikada čuli za ovo suđenje?
- Kakve su bile njihove prvobitne pretpostavke?
- Jesu li se te pretpostavke promijenile tijekom aktivnosti?
- Što misle o dva načina donošenja odluka, suprotstavljanjem i usuglašavanjem? Koji donosi najzahvalnije rezultate? Kako definirate uspješan ishod?
- Koji su bili glavni problemi zaštite ljudskih prava u pozadini suđenja?
- Kako su ovi problemi povezani s društvenom zbiljom sudionika?
- Kakvo značenje oni imaju za ljude s kojima živite?

Smjernice za voditelje:

Za ovu aktivnost trebat će vam puno vremena jer su problemi složeni i sudionici trebaju dugo razmišljati o njima. Oba se njena dijela ne moraju obaviti u istom danu; mogu se obaviti u dva navrata.

Svrha je uporabe crvenih i zelenih karata je da pomognu ljudima bolje shvatiti što pomaže, a što odmaže u procesu donošenja odluka. Idealno bi bilo kada bi u drugom dijelu aktivnosti, na kraju raspravljanja i pregovaranja, svi sudionici pokazali zelenu kartu i bili u mogućnosti složiti se s dogovorenim rješenjem.

U drugom dijelu neke skupine mogu postići suglasnost, a druge ne. Prilikom raspravljanja trebate iskoristiti priliku kako biste utvrdili koje su dobre, a koje loše strane jednoglasnog donošenja odluka. Neka one skupine koje su postigle suglasnost izlože ne samo konačno stajalište nego i glavne argumente za njega. One skupine koje nisu postigle suglasnost neka ukratko kažu što ih je zbližilo, a što je pridonijelo njihovom raskolu.

Napomena: pronaći ćete više informacija o postizanju suglasnosti u I. poglavlju na 59. stranici.

Važno je provjeriti stvarnu situaciju u lokalnoj zajednici koji žive ljudi s HIV-om/AIDS-om i prilagoditi/povezati aktivnost s problemima koji se odnose na njih.

Napomena: ime koalicije farmaceutskih kompanija Pharma, izmišljeno je.

Prijedlozi za nastavak rada:

Raspravljajte o pravima na život i ljudsko dostojanstvo u vašoj zemlji povezanim sa zdravstvenim problemima.

Informirajte se o pitanjima zdravlja i globalnoj problematici ljudskih prava. Posjetite internetske stranice ili nabavite publikacije udruga (MSF, Kampanja za ravnopravan pristup liječenju, Kršćanska pomoć) i međunarodnih institucija (Svjetska zdravstvena organizacija). Saznajte nešto o akcijama za promicanje zdravlja i zapišite ih na oglasnu ploču.

TAC (Kampanja za ravnopravan pristup liječenju) vodila je vrlo uspješnu kampanju. Nažalost, sve kampanje ne postižu ovakve rezultate. Razlozi za to mogu biti brojni, a jedan od njih može biti loša organizacija i nedovoljan publicitet. Skupina može istražiti kako se uspješno organiziraju kampanje i razviti vještine za njihovo učinkovito vođenje kroz aktivnost "Oprez, mi promatramo!" na 95. stranici.

Ideje za djelovanje:

Saznajte tko u vašoj lokalnoj zajednici širi informacije o zdravlju i raznim akcijama potiče na zdrav život, i što vi tu možete pridonijeti.

Dodatne informacije:

Ova se aktivnost temelji na slučaju koji se našao na Južnoafričkom Višem sudu 2001. godine. Društvo farmaceutskih proizvođača Južne Afrike tužilo je predsjednika Južnoafričke Republike i druge, uključujući i Kampanju za ravnopravan pristup liječenju (TAC), zbog povrede njihovog patentnog prava na lijekove protiv HIV-a i za uvoz jeftinijih, generičkih lijekova za liječenje milijuna građana oboljelih od AIDS-a.

Suci su trebali uravnotežiti različite interese i prava dviju strana. S jedne strane Društvo farmaceutskih proizvođača pozivalo se na pravo vlasništva, jednakosti ili slobodnog izbora trgovine, zanimanja i zvanja, dok su, s druge strane, vlada i Kampanja za ravnopravan pristup liječenju (TAC) tvrdili da je dužnost države poštivanje, čuvanje, promoviranje i ispunjavanje osnovnih prava ljudskog dostojanstva i života građana.

U ovoj povijesno značajnoj presudi, sud je odlučio da je pravo na vlasništvo nižeg reda od prava na ljudsko dostojanstvo i život i da zbog toga treba biti ograničeno. Nakon toga su se proizvođači lijekova povukli. Ovaj slučaj naširoko se slavio kao "pravi trijumf Davida nad Golijatom, ne samo ovdje u Južnoafričkoj Republici, nego i u mnogim drugim zemljama u razvoju gdje postoje ljudi koji se bore za povećanje zdravstvene zaštite" (zajednička izjava NVO-a za javnost, 19. travnja 2001.). "Ovo je rijetka i veoma značajna pobjeda siromašnih nad moćnim multinacionalnim tvrtkama! Ali naš je izazov surađivati s proizvođačima lijekova i vladom na dobavljanju lijekova onima koji ih trebaju." (Kevin Watkins iz Oxfama)

AIDS i globalizacijski trendovi

U bogatim zemljama ljudi oboljeli od AIDS-a mogu živjeti bolje i duže zbog antiretrovirusnih lijekova koje im država daje besplatno. U zemljama Juga ljudi zaraženi HIV-om više pate i prije umiru jer im nisu doostupni lijekovi. Prosječni godišnji trošak njihovog liječenja po glavi stanovnika je oko 10 \$, dok trostruka terapija, dostupna ljudima u zemljama Sjevera, iznosi između 10 000 \$ i 15 000 \$ godišnje.

Siromaštvo, nedostatak obrazovanja i društvena nejednakost ubrzavaju proces širenja epidemije, ali izazov je iznad svega političke prirode i zahtijeva suradnju vlada, međunarodnih tijela i farmaceutskih kompanija. Kako bi bila djelotvorna, borba protiv HIV-a/AIDS-a treba potporu ključnih međunarodnih mehanizama i institucija. Najvažniji od svih su Međunarodni monetarni fond (MMF), Svjetska trgovačka organizacija (WTO), Aspekti trgovačkog prava koji se odnose na intelektualno vlasništvo (TRIPS), Opći sporazum o trgovini i uslugama (GATS) i Tijelo za rješavanje sporova, koji zapravo djeluje kao sud Svjetske trgovačke organizacije.

Radni listići

Kartice s ulogama

Uloge na sudu: farmaceutska kompanija

Vaša je skupina glavna izvršna vlast farmaceutske kompanije. Vaša je kompanija jedna od vodećih proizvođača lijekova. Kupili ste pravo trgovine lijekovima neophodnih za liječenje HIV-a/AIDS-a. Morate nastaviti s ostvarivanjem profita i udovoljiti svojim dioničarima. Dakle, želite zaštititi pravo tvrtke na određivanje prodajne cijene vaših proizvoda, imajući na umu troškove istraživanja, troškove proizvodnje i plaćanja radne snage. Davanje dozvole drugoj tvrtki da jednostavno kopira i prodaje vaše proizvode po nižoj cijeni, ugrozilo bi vašu zaradu i održivost tvrtke. Vi ste stoga udružili snage s vodećim farmaceutskim tvrtkama kako biste spriječili bilo koju državu da dozvoli nelicenciranu proizvodnju i prodaju vaših proizvoda po nižoj cijeni, i kako biste je tužili, ako bude bilo potrebno. Pokrenuli ste sudski postupak protiv Vlade Južnoafričke Republike.

Trebate pripremiti argumente za obranu svog stajališta. Imat ćete 5 minuta za izlaganje tijekom postupka.

Uloge na sudu: Vlada Južnoafričke Republike

Vi ste visoki dužnosnik u Vladi Južnoafričke Republike. Vaša Vlada nastoji odgovoriti na zahtjev farmaceutskih kompanija koje su pokrenule sudski postupak protiv vas. Farmaceutska kompanija pokušava spriječiti bilo koju državu da dobije dozvolu za nelicenciranu proizvodnju i prodaju njihovih proizvoda po nižoj cijeni, odnosno, po cijeni nižoj od one koju oni imaju u maloprodaji. U osnovi, vi se slažete sa stajalištem farmaceutske kompanije. Ipak, narodni pokreti, koje vodi Kampanja za ravnopravan pristup liječenju (TAC), tvrde da je ustavna obveza države omogućiti jeftin pristup lijekovima, naročito u slučaju HIV/AIDS epidemije. Udovoljili ste političkom pritisku naroda i dozvolili ste uvoz jeftinijih lijekova (proizvedenih bez licence) iz zemalja kao što je Indonezija.

Trebate pripremiti argumente za obranu svog stajališta. Imat ćete 5 minuta za izlaganje tijekom postupka.

Uloge na sudu: Kampanja za ravnopravan pristup liječenju (TAC)

Vi ste skupina aktivista koja predstavlja Kampanju za ravnopravan pristup liječenju (TAC) u Južnoj Africi. Kampanja tvrdi da država mora omogućiti jeftin pristup lijekovima, naročito u slučaju HIV/AIDS epidemije. Vlada je reagirala i počela je uvoziti jeftinije lijekove.

Vi, također, tvrdite da je dužnost države financijski se pobrinuti za pacijente i organizacije u borbi s HIV-om/AIDS-om.

Farmaceutske su kompanije Vladu Južnoafričke Republike dovele na sud kako bi spriječile proizvodnju i prodaju njihovih proizvoda po nižoj cijeni. Vi ste zato odlučili udružiti snage s Vladom kako biste obranili ulogu države u osiguravanju dostupnosti jeftinijih lijekova.

Trebate pripremiti argumente za obranu svog stajališta. Imat ćete 5 minuta za izlaganje tijekom postupka.

Radni listići

Uloge na sudu: Suci

Vi ste skupina sudaca koji sude u slučaju, kojim vodeće farmaceutske kompanije optužuju Vladu Južnoafričke Republike i žele je spriječiti u nelicenciranoj proizvodnji lijekova i njihovoj prodaji po nižim cijenama. Aktivisti koji predstavljaju Kampanju za ravnopravan pristup liječenju (TAC) brane Vladu.

Vaša je uloga da pozovete sve tri strane da izlože svoja stajališta. Nakon izlaganja ne smijete iznositi svoje mišljenje niti donositi odluke. Vaš je zadatak pojasniti problem i sažeti argumente suprotstavljenih strana.

Srž je problema kako riješiti suprotstavljena pozivanja na ljudska prava. Obrana (vlada i TAC) pozivaju se na prava na život i dostojanstvo, a tužitelj (farmaceutska kompanija) se poziva na pravo vlasništva. U sudskoj je presudi ovako obrazloženo: "Prava na život i dostojanstvo najvažnija su od svih ljudskih prava i izvor svih ostalih osobnih prava. Opredjeljujući se za društvo zasnovano na prepoznavanju ljudskih prava, mi smo obvezni poštivati ova dva prava prije svih ostalih. Stoga država mora ovakav stav demonstrirati u svemu što čini, uključujući i način na koji kažnjava zločince."

Protuargument

Pravo na vlasništvo zaštićeno je 25. stavkom Ustava Južnoafričke Republike koji navodi sljedeće: "Vlasništvo 25 (I): Nikome se ne smije uskratiti vlasništvo, osim kada je u pitanju opći javni interes, i nikakav zakon ne može dozvoliti proizvoljno oduzimanje vlasništva".

Trebate pripremiti pitanja za tri strane u sporu. Imat ćete 10 minuta za postavljanje pitanja i saslušavanje odgovora.

Upute za rad manjih skupina u drugom dijelu

Vi ste skupina od četvero ljudi; svatko od vas predstavlja jednu od četiriju stranaka:

- farmaceutske kompanije,
- Vladu Južnoafričke Republike,
- aktiviste koji predstavljaju Kampanju ravnopravnog pristupa liječenju (TAC),
- skupinu sudaca u slučaju kojeg su pokrenule vodeće farmaceutske kompanije.

Upute:

1. Osobe trebaju redom predstaviti sebe i stranu koju zastupaju, odnosno, koju ulogu igraju.
2. Zatim, svaka osoba treba reći kakva će biti, po njezinom mišljenju, situacija na kraju suđenja. Ako smatrate da će se lako donijeti rješenje, trebate pokazati zelenu kartu, a ako smatrate da će to biti teško - crvenu kartu.
3. Sada je vaš zadatak pokušati doći do zadovoljavajuće odluke koja će se temeljiti na usuglašenosti mišljenja četiriju članova. Trebali biste raspravljati u tematskim krugovima:
 - prvi krug: iznesite svoje stajalište;
 - drugi krug: izložite svoje ideje za rješenje;
 - treći krug: pregovarajte oko različitih rješenja.
 Sudac vodi raspravu i iznosi svoje mišljenje na kraju.
4. Slušajte pažljivo jedni druge. Na kraju svake rasprave trebate pokazati svoju kartu kako biste pokazali što sada mislite o izgledima za postizanje zadovoljavajućeg rješenja.
5. Na kraju postizanja suglasnosti odaberite jednu osobu koja će iznijeti rezultate pred svima na plenarnom skupu.

Vrijeme za glumu

Pokaži mi što podrazumijevaš pod "ljudskim pravima".

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

DJECA

GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA

3. RAZINA

2. RAZINA

1. RAZINA

2. RAZINA

SKUPINA

9 ILI VIŠE

TRAJANJE

90 MINUTA

Teme:	opća ljudska prava, djeca, građanstvo
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	9+
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ovo je dramska aktivnost koja potiče ljude: ■ na preispitivanje njihovih općenitih predodžbi o ljudskim pravima ■ na pronalaženje različitih načina prikazivanja tih predodžaba.
Srodna prava:	sva
Ciljevi:	■ vidjeti što sudionici znaju o ljudskim pravima ■ razvijati interkulturalne i komunikacijske vještine, razvijati suradnju i kreativnost
Oprema:	■ pomagala: kazališni kostimi, igračke, predmeti iz domaćinstva itd. ■ papir i flomasteri u bojama, bojice ■ ljepilo, užice i karta

Upute:

1. Objasnite da je svrha ove vježbe napraviti dramski prikaz opće ideje ili pojma ljudskih prava koji bi bio razumljiv ljudima različitih kultura i koji možda govore različitim jezicima.
2. Objasnite da se uopće ne smiju služiti riječima: sve se mora prikazati mimikom, no ipak skupine mogu koristiti neke od predmeta ili kazališnih pomagala ako žele.
3. Zamolite ljude da se podijele u manje četveročlane ili šesteročlane skupine i dajte svakoj skupini veliki list papira i bojice/flomastere.
4. Dajte skupinama 10 minuta za iznošenje svih njihovih ideja o ljudskim pravima i da, zatim, izaberu dvije ili tri ključne ideje koje bi najviše htjeli izraziti mimikom.
5. Sada dajte skupinama 30 minuta za osmišljavanje i uvježbavanje mimike. Objasnite kako je to skupni projekt i da svi moraju sudjelovati.
6. Kada istekne 30 minuta, okupite ih sve zajedno kako bi svi mogli gledati izvedbe.
7. Omogućite nekoliko minuta za osvrt i raspravu nakon svake izvedbe.
8. Zamolite promatrače da daju svoje objašnjenje onoga što su vidjeli i da probaju prepoznati značajne ideje koje su izvođači dramskim prikazom portretirali.
9. Dajte skupini priliku da sama ukratko objasni ona mišljenja kojih se nije doticala tijekom osvrta. Omogućite to svakoj skupini.

Završna rasprava i vrednovanje:

Sada napravite pregled aktivnosti:

- Kako su ljudi doživjeli ovu aktivnost? Je li bila lakša ili teža od njihovih početnih zamisli? Koja je gledišta ili stvari bilo najteže odglumiti?
- Jesu li naučili išta novo o ljudskim pravima?
- Koje su sličnosti ili razlike među skupinama? Jesu li postojala neka bitna neslaganja oko ideje ljudskih prava? Zašto?

Smjernice za voditelje:

Puno je zanimljivije izvesti ovu aktivnost uz minimalnu pomoć voditelja, ukoliko sudionici uopće nisu upoznati s idejom ljudskih prava. Glavni je cilj izvući dojmove i znanja o ljudskim pravima koje su mladi već stekli tijekom svojeg života. Ovo je dobro naglasiti prije nego što skupina počne s radom, tako da se sudionici ne osjećaju neugodno što ne znaju točno što su ljudska prava.

Pobrinite se da shvate kako je njihov zadatak općenito portretirati ljudska prava, a ne samo naglasiti jedno ili više posebnih ljudskih prava. Mogu se odlučiti za jedno pravo uz pomoć kojeg će prikazati općenite značajke, ali trebaju imati na umu kako trebaju prikazati ono što je zajedničko različitim ljudskim pravima. Na kraju aktivnosti promatrači bi trebali znati (ili barem donekle) odgovoriti na pitanje: Što su to ljudska prava?

Ne dopustite pasivno sudjelovanje onima koji se ne smatraju dobrim glumcima! Objasnite da ima dovoljno uloga za sve i da dramski prikaz mora biti nešto što cijela skupina sa zadovoljstvom radi. Nekoliko neuobičajenih kazališnih rekvizita - lonci, autići, šeširi, jastuci, kamenje, kanta za smeće - moglo bi predstavu upotpuniti i potaknuti kreativne ideje.

Prilagodbe:

Aktivnost možete obraditi uz pomoć crtanja: zamolite skupine da naprave plakat - opet bez riječi - kako bi izrazili glavne ideje o ljudskim pravima.

Aktivnost bi se mogla provoditi ne toliko kao uvod u poznavanje ljudskih prava, već više kao pokušaj ustrojavanja i pročišćavanja mišljenja kad ljudi već jednom prođu kroz druge aktivnosti u priručniku ili kad obave svoja vlastita istraživanja.

Prijedlozi za nastavak rada:

Pregledajte dramske tekstove ili drugu vrste literature na temu ljudskih prava i organizirajte dramsku predstavu za članove vaše lokalne zajednice.

Ako bi skupina željela nešto više saznati o nekom posebnim ljudskom pravu, mogu se upoznati s Konvenciju o pravima djeteta kroz aktivnost "Prava djece" na 103. stranici.

Ideje za djelovanje:

Mogli biste uvježbati pantomimičku predstavu i izvesti je pred drugim ljudima koji ne pripadaju skupini. Ako se odlučite za izradu plakata, napravite izložbu plakata. Obje se ideje mogu upotrijebiti za obilježavanje Dana ljudskih prava.

Značajni datum

10. prosinca
Dan ljudskih prava

Svi jednaki - svi različiti

"Sva su ljudska bića univerzalno jednaka i specifično različita. Univerzalna jednakost i specifične razlike moraju se poštivati."

TEME

DISKRIMINACIJA

OPĆA LJUDSKA PRAVA

GLOBALIZACIJA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

6 - 60

TRAJANJE

180 MINUTA

Teme:	diskriminacija i ksenofobija, opća ljudska prava, globalizacija
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	6 - 60
Vrijeme trajanja:	40 minuta
Kratki pregled:	Ovo je vrsta kviza - dovoljno kratka i provokativna da bude zanimljiva, ali i osnova za kvalitetnu skupnu raspravu.
Srodna prava:	■ jednakost u dostojanstvu ■ pravo na prava i slobode bez obzira na razlike u rasi, boji kože, religiji i druga razlikovna obilježja ■ pravo na nacionalnost
Ciljevi:	■ upoznati se s univerzalnošću ljudskih prava ■ upozoriti sudionike na etnocentrizam i predrasude u njima samima i u drugima ■ razviti mogućnost kritičkog i samostalnog čitanja informacija
Oprema:	■ radni listići ■ veliki papir (A3) i flomasteri (nije obavezno)
Priprema:	Dajte svakom sudioniku po jedan primjerak radnog listića. Ili, možete ga ispisati na ploču ili upotrijebiti grafoskop (pobrinite se da ga svi mogu vidjeti).

Upute:

- Recite sudionicima da je ova aktivnost vrsta kviza, ali svrha joj nije pokazati tko je u pravu, a tko ne; ona je samo početna točka.
- Podijelite sudionicima oba citata ili ih prikažite uz pomoć grafoskopa. Ostavite im pet minuta da ih pročitaju.
- Zatim ih zamolite da pojedinačno odluče:
 - O izvoru prvog teksta; iz koje je on knjige ili spisa izvadak?
 - Iz koje je zemlje, regije svijeta, autor drugog teksta?
- Kad svi budu spremni, zamolite sudionike da se podijele u manje tročlane skupine. Dajte im 20 minuta da rasprave i analiziraju svoje individualne izbore. Trebali bi razmišljati o sljedećim pitanjima i, ako je moguće, doći do zajedničkog odgovora:
 - Zašto su izabrali taj odgovor umjesto nekog drugog?
 - Što tekstovi govore o autorima?
 - Što misle o tekstu?
- Kada skupine završe s raspravom, skupite ih sve zajedno i prikupite odgovore iz svake skupine na pitanje A. Potaknite skupine da iznesu razloge koji su ih vodili do njihove odluke. Zatim ponovite isti postupak prikupljajući odgovore na pitanje B.
- Otkrijte autora, Saida Al-Andalusija iz Španjolske, i nastavite završnom raspravom i vrednovanjem.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite kratkim pregledom aktivnosti i, zatim, ako mislite da je skupina za to spremna, krenite na predstavljanje pojma predrasude i etnocentrizma. Uputite sljedeća pitanja (svim sudionicima ili ih opet podijelite u manje skupine ako smatrate potrebnim):

- Jesu li sudionici bili iznenađeni rješenjem?
- Kako su donosili svoj osobni individualni izbor? Je li se on zasnivao na pogađanju? Intuiciji? Ili na pravom znanju?
- Jesu li ljudi mijenjali mišljenja oko svojih izbora prilikom rasprava u manjim skupinama? Što ih je natjeralo da promijene mišljenje? Pritisak skupine? Dobri argumenti?
- Kako su branili svoje izbore raspravljajući o njima u manjim skupinama? Jesu li su se držali neodlučno ili čvrsto?
- Zašto je autor opisao ljude sa Sjevera na takav način?
- Kakve nagovještaje nam drugi tekst daje o autoru, o njegovom izgledu i o njegovoj kulturi?
- Koliko je autorov stav rezultat njegovih vlastitih etnocentrističkih pogleda i predrasuda? Ili je, možda, ispravno reći da su u to vrijeme kulture u sjevernoj Europi bile manje "civilizirane" nego njegova kultura?
- Mogu li se sudionici prisjetiti kada su čuli ili čitali o drugim ljudima koji su oslovljavani na sličan način? Kako bi se osjećali da ih se promatra kao neku vrstu inferiornih ljudi?
- Koje se posljedice često javljaju kada se ljudi ne vrednuju na osnovu onoga što jesu? Mogu li se sjetiti primjera iz prošlosti ili iz sadašnjosti?
- Što trebamo učiniti kako bismo suzbili učinke predrasuda? Postoje li ljudi ili skupine u krajevima ili zemljama sudionika koji su također predmet predrasuda? Tko su oni?

Smjernice za voditelje:

Knjigu iz koje potječu isječci napisao je poznati učenjak iz Cordobe, Andaluzije (u današnjoj Španjolskoj) koji je rođen 1029. godine naše ere (420. g. po islamskom kalendaru). Said Al-Andalusi je bio učenjak poznat po svom znanju i mudrosti. Za njega su civilizacija i znanost bile vrlo blizu poznavanju Kurana. On nije posjedovao samo religijsko znanje, već i odlično znanje arapske literature, medicine, matematike, astronomije i drugih znanosti.

Trebalo bi imati na umu da su središte civilizacije u to vrijeme činili Mediteran i posebno arapska kraljevstva oko njega. Znanje na "Sjeveru", kako Said naziva sjevernu Europu, nije bilo ni blizu tako razvijeno kao što je bilo u arapskom svijetu, Perziji, Kini i Indiji.

Budite svjesni da ćete, ovisno o skupini, morati dati smjernice sudionicima za što bolje kritičko razumijevanje teksta. Možda ćete morati naglasiti da drugi tekst zapravo puno otkriva o autoru, o njegovom izgledu i kulturi, npr. da je vjerojatno imao kovrčavu kosu i tamnu kožu. Kritičko čitanje znači ne samo shvaćanje sadržaja, nego i razmišljanje o sadržaju, o tome tko je autor/ica i zašto ona/on piše to što piše. Razumijevanje ovoga važan je korak prema razumijevanju toga kako čitati sve poruke (povijesne tekstove, vijesti, pjesme, liriku itd.) i kako biti svjestan vrijednosti koje prenose.

Jedan je od načina upoznavanja skupine s etnocentrizmom naglašavanje činjenice da autor - naviknut na ljude s tamnom kožom i kovrčavom kosom - iznosi vrlo dobru definiciju onoga što je za njega "suprotno" od onoga što on smatra "normalnim". Važno je da tijekom rasprave pomognete sudionicima razumjeti da kulturne razlike ne čine ljude "boljima" ili "lošijima" od drugih. Trebali biste naglasiti da je teško prosuđivati ljude bez predrasuda jer svi mi svoje kulturne vrijednosti doživljavamo kao "norme" koje bi i drugi trebali prihvatiti. Spoznaja našeg

Značajni datum

21. lipnja

Svjetski dan mira i
molitve

osobnog etnocentrizma - neophodan je korak prema prepoznavanju istog u drugima i prema omogućavanju uspješne komunikacije s ljudima drugih kultura.

Ostavite dodatnog vremena na kraju aktivnosti kako biste slobodno mogli raspravljati o problemima i idejama koje mogu iskrsnuti. Na primjer, možete raspravljati o nastavi povijesti i koliko mi u Europi zapravo učimo o drugim kulturama.

Napomena: citati su iz knjige "Book of the Categories of Nations - Science in the Medieval World", University of Texas Press, Austin, 1991. Autor je Said al-Andalusi, a preveli su je Semma'an I. Salem i Alok Kumar.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ako želite dalje istraživati ideju univerzalnosti ljudskih prava, možete upotrijebiti aktivnost "Vrijeme za glumu", 86. stranica, koja uključuje dramsku kreativnost.

Radni listići

Kviz "Svi jednaki - svi različiti"

1. Iz kojeg je izvora sljedeći tekst? Iz koje je knjige ili spisa?

"Svi ljudi na svijetu od Istoka prema Zapadu, sa Sjevera i s Juga, čine jednu skupinu; razlikuju se po ponašanju, izgledu i jeziku."

Odaberite jedan od ponuđenih odgovora:

- ☐ UNESCO-va Deklaracija o rasizmu, 1958.; ☐ Herodot "Povijest", 440. g. pr. n. e.;
☐ Vede, Indija, oko 1000. g. pr. n. e.; ☐ Izvješće Kampanje mladih "Svi jednaki - svi različiti", Vijeće Europe, 1996.;
☐ Said Al-Andalusi, 1029. g. n. e./ 420 AH; ☐ nijedno od navedenog.

2. Iz koje zemlje, regije svijeta dolazi autor ovog teksta?

"Oni koji žive na izrazitom Sjeveru (Europe) patili su jer su predaleko od Sunca. Njihov je zrak hladan, a nebo oblačno. Kao rezultat, temperament im je suzdržan, a ponašanje neuljudno. Stoga su njihova tijela postala ogromna, koža im je pobijelila, a kosa se opustila. Izgubili su uspješnost razumijevanja i oštrinu percepcije. Svladalo ih je neznanje i lijenost i zarazio umor i glupost."

Odaberite jedan od sljedećih odgovora:

- ☐ Kina ☐ Europa ☐ Indija ☐ Afrika ☐ Perzija ☐ nijedno od navedenog

* Članak 1. Deklaracije o pravima i obvezama ljudi prema prijedlogu mladih. Deklaraciju je sastavilo 500 mladih, iz 80 različitih nacionalnosti, u Europskoj palači u Strasbourgu, na inicijativu Les humains associes i Association for the Declaration, 26. kolovoza 1989. (AD 89). www.humains-associes.org

Ashiqueova priča

*Rad djece predstavlja neophodan izvor prihoda obiteljima i zajednicama.
Oduzmete li im to, djeca će najviše patiti. Je li zaista tako?*

Teme:	djeca, socijalna prava, globalizacija
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	5+
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ova se aktivnost temelji na raspravama u manjim skupinama kako bi istražila: ■ pojavu dječje radne snage ■ razloge za postojanje dječje radne snage i kako to spriječiti.
Srodna prava:	■ pravo na zaštitu od škodljivih oblika rada i izrabljivanja ■ pravo na obrazovanje ■ pravo na igru i rekreaciju
Ciljevi:	■ povećati znanje o pojavi dječje radne snage ■ razviti kritičko razmišljanje o složenosti problema ■ snažiti osjećaj za pravdu i odgovornosti kako bi se pronašlo rješenja
Oprema:	■ primjerci s činjenicama o Ashiqueovom životu; jedan primjerak po sudioniku ■ olovke i flomasteri ■ veliki listovi papira (A3)
Priprema:	■ Umnožite radni listić "Ideje za rješenja" na papiru A3 veličine, po jedan za svaku manju skupinu. ■ Pogledajte neke od dodatnih informacija i iskoristite ih za predstavljanje aktivnosti.

Upute:

1. Recite sudionicima da se aktivnost zasniva na slučaju Ashiquea, djeteta - radnika iz Pakistana. Cilj je pokušati pronaći načine kojima bi se mogla promijeniti Ashiqueova situacija.
2. Za uvod, provedite aktivnost "sastavljanja priče". Ispričajte proizvoljnu i maštovitu priču o jednom danu iz Ashiqueova života. Idite u krug od osobe do osobe i neka svaka doda po jednu rečenicu.
3. Podijelite sudionike u manje skupine s najviše 5 osoba unutar svake skupine. Dajte svakome primjerak s činjenicama iz Ashiqueova života i predvidite 5 minuta za čitanje i komentiranje.
4. Dajte svakoj skupini primjerak radnog listića "Ideje za rješenja". Objasnite im da trebaju pronaći što više ideja za rješenje Ashiqueovih problema i problema druge djece koja naporno rade. Moraju zapisati u odgovarajućim stupcima moguće korake koji se mogu poduzeti da bi se riješio problem "do sutra", "do sljedećeg mjeseca" i "u budućnosti".

TEME

DJECA

SOCIJALNA PRAVA

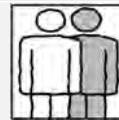
GLOBALIZACIJA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

5 ILI VIŠE

TRAJANJE

90 MINUTA

- Imaju 30 minuta da završe ovaj zadatak i da imenuju glasnogovornika koji će izvještavati.
5. Na zajedničkom skupu, prođite kroz svaki stupac ("do sutra", "do sljedećeg mjeseca", "u budućnosti") kako biste dobili povratnu informaciju. Zapišite glavne ideje na veliki papir i izložite ga na svima vidljivo mjesto. Dopustite raspravu o idejama, ali imajte na umu da vam je vrijeme ograničeno!
 6. Kada se tabela popuni, prijedite na detaljniju raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Dubina rasprave ovisit će o predznanju sudionika, ali pokušajte saznati što oni misle o korištenju djece kao radne snage i o mogućim rješenjima za sprječavanje te pojave.

- Koliko su zapravo već znali o dječjoj radnoj snazi/radu djece prije ove aktivnosti? Kako su to saznali? Odakle su dobili informacije?
- Koriste li se djece u njihovoj zemlji, gradu kao radna snaga? Kakav posao ta djeca obavljaju i zašto rade?
- Trebaju li djeca raditi? Treba li im se omogućiti da sami biraju hoće li raditi ili ne?
- "Rad djece stvara neophodan izvor prihoda obiteljima i zajednicama. Oduzmete li im to, djeca su ta koja će najviše patiti." Kako biste odgovorili na ovu tvrdnju?
- Na koji način mi, kao potrošači, imamo koristi od rada djece?
- Koliko je teško bilo smisliti moguće korake za rješavanje problema iskorištavanja rada djece? Koji je od tri stupca - "do sutra", "do sljedećeg mjeseca" i "u budućnosti" - bilo najteže popuniti? Zašto?
- Postoje mnoge nacionalne i međunarodne deklaracije i konferencije o problemu dječje radne snage. Zašto je to još uvijek toliko veliki problem u svijetu?
- Tko treba biti odgovoran za pronalazak rješenja ovog problema? (Uzmite olovke drukčije boje i zapišite prijedloge na kartu.)
- Mogu li obični ljudi poput vas i mene pomoći u rješavanju ovog problema? Kako i kada?

Smjernice za voditelje:

Ako sudionici znaju vrlo malo o radu djece, možete započeti aktivnost dajući im nekoliko činjenica o pojavi korištenja dječjeg rada i njegovim posljedicama. Ako želite aktivnost učiniti zabavnijom, možete se poslužiti dolje navedenim statističkim podacima za oblikovanje kratkog kviza.

Skupinama će možda biti teško pronaći ideje za prva dva stupca ("do sutra" i "do sljedećeg mjeseca"), što bi pak moglo stvoriti osjećaj nemoći i razočaranja. Možete ih motivirati tako da im pročitate sljedeću izjavu:

"Zadatak je težak, ali ne toliko težak da ga se proglašimo nemogućim ili preteškim. I u razvijenim je zemljama prisutan problem dječje radne snage. Ovo govori da stvarni uzrok pojave korištenja dječjeg rada nije uzrokovan nestašicom sredstava, nego nedostatkom prave volje. Ne smijemo dopustiti da se ovo nastavi."

Vrhovni sud u slučaju M. C. Mehta protiv države Tamil Nadu i drugih, Indija, 1986.

Sudionici obično shvate da ako žele pronaći učinkovito i trajno rješenje problema, prvo moraju prepoznati uzroke. Kada se uzroci analiziraju, rješenja postaju jasnija. No ipak, možda ćete ovo morati istaknuti nekim skupinama, ako vidite da su se "zapetljali" i ne mogu pronaći rješenja.

Mogli biste ih navesti na ideje za rješenja ako im predložite nešto od sljedećeg:

- smanjite siromaštvo pa neće biti toliko potrebno da djeca rade,

- povećajte plaće odraslih pa neće biti potrebno da djeca rade,
- razvijte obrazovanje da bi bilo privlačnijom i važnijom dječjom potrebom,
- razvijte međunarodne standarde za zapošljavanje djece,
- zabranite proizvode koje je proizvela dječja radna snaga,
- povišite minimalne radne standarde kao uvjet za učlanjenje u Svjetsku trgovačku organizaciju (WTO).

Upotrijebite sva aktualna izvješća o dječjoj radnoj snazi - lokalnoj ili svjetskoj - da biste aktivnost učinili što detaljnijom i zanimljivijom.

Prilagodbe:

Ako želite proširiti znanje sudionika o značenju sintagme dječja radna snaga, prije nego počnete s aktivnošću, možete provesti kviz. Možete pronaći bezbroj kvizova na ILO-voj internetskoj stranici (<http://www.us.ilo.org/teachin/ilokids/>) i na Unicef-ovoj internetskoj stranici (<http://www.unicef.org/teachers/protection/access.htm>).

Prijedlozi za nastavak rada:

Saznajte više o kampanjama mladih protiv pojave dječje radne snage. Na primjer, "Maleni mogu osloboditi djecu" zaklada je o dječjim pravima, a osnovao ju je dvanaestogodišnji dječak iz Kanade (www.icomm.ca/freechild/).

Dodatne informacije:

U 5. poglavlju, u dijelu *Kompasa* koji sadrži temeljne informacije o djeci i socijalnim pravima, navedeni su statistički podaci o korištenju dječje radne snage i informacije o tome što se proizvodi dječjom radnom snagom, o međunarodnom zakonu i o dječjem radu i posljedicama toga rada na djecu.

Dostupni izvori informacija o ovom problemu govore koliko je raširena pojava korištenja dječjeg rada.

Korisne internetske stranice su stranice Međunarodne organizacije rada (www.ilo.org), Unicefa (www.unicef.org) i organizacije "Spasimo djecu" (www.savethechildren.org.uk).

Značajni datum

2. prosinca

Međunarodni dan
ukidanja ropstva

Radni listići

Činjenice o Ashiquovu životu

Osobni podaci*Ime:* Ashique Hashmir*Godine starosti:* 11*Državljanstvo:* Pakistanac*Obitelj:* roditelji, bake i djedovi,
1 sestra i 3 brata*Obiteljski prihodi:* oko 70 eura
mjesečno**Podaci o "zanimanju"***Zanimanje:* radnik u ciglani*Broj radnih sati:* između 12 i 16 dnevno (odmor od
pola sata) - 6 dana u tjednu*Radni učinak:* oko 600 cigala na dan*Nadnica:* 1.3 eura za 1 000 cigla (ali 50% ide za
otplatu obiteljskog duga)*Radni vijek:* od pete godine**Ostale informacije**

Njegova je obitelj pod dvogodišnjom obvezom isplate duga jer su uzeli zajam od 6 000 (P)Rs (110 eura). Sada, s kamatom, iznos koji duguju je oko 280 eura. Ashiquea je otac poslao u školu na 3 mjeseca, ali ga je vlasnik tvornice ispisao i vratio natrag na posao. Zbog toga što je to učinio, njegov je otac bio kažnjen.

Obiteljski su prihodi veoma niski i nedovoljni da bi se djecu slalo u školu i da bi im se osigurala odgovarajuća ishrana i zdravstvena zaštita.

Stvarna situacija.

Informacije prikupljene iz materijala "Međunarodne organizacije rada" i organizacije "Oslobodimo djecu".

Izvor

Kampanja "Oslobodimo djecu": www.freethechildren.org

Ideje za rješenja

Što se može napraviti u Ashiqueovom slučaju - i u slučajevima ostale djece radnika?

Do sutra?	Do sljedećeg mjeseca?	U budućnosti?

Opres, mi promatramo!

Nitko nije načinio veću pogrešku od onih koji nisu ništa napravili jer su oni mogli napraviti bar nešto.

Teme:	globalizacija, socijalna prava, građanstvo
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	150 minuta
Kratki pregled:	U ovoj aktivnosti sudionici osmišljavaju kampanju kojom upozoravaju javnost na posljedice premještanja (radnih prostora ili ljudi) od strane transnacionalnih kompanija.
Srodna prava:	■ pravo svih na uživanje pravednih i povoljnih radnih uvjeta ■ pravo na formiranje sindikata ■ pravo na socijalnu zaštitu
Ciljevi:	■ analizirati posljedice premještanja transnacionalnih kompanija, lokalno i globalno ■ promovirati zauzimanje za ljudska prava ■ poticati kreativnost i maštu
Oprema:	■ naljepnice koje sudionici mogu oblikovati kao reklamne naljepnice za kampanju ■ veliki listovi papira za plakate ■ papiri A4 veličine za letke (papir u boji po želji) ■ ljepljiva vrpca i ljepljivo ■ flomasteri u bojama i olovke ■ škare ■ novine, časopisi, brošure i drugi tiskani materijal koji sadrže fotografije
Priprema:	■ Načinite kopije s popisom činjenica i ciljeva kampanje, po jedan primjerak za svakog sudionika.

Upute:

1. Objasnite da je ovo aktivnost o globalizaciji, s posebnim težištem na praksu premještanja radnih prostora ili ljudi od strane transnacionalnih kompanija.
2. Pitajte ih znaju li štogod o ovoj temi i koje je njihovo mišljenje o tome kako je tema zastupljena u medijima.
3. Olujom ideja utvrdite što je potrebno za stvaranje dobrog publiciteta kampanje.
4. Podijelite skupinu na manje tročlane ili četveročlane podskupine.
5. Navedite primjer Istočnoeuropske kampanje za čistu odjeću (Eastern European Clean Clothes Campaign - EECCC) kao primjer kampanje koja pokušava upoznati javnost s posljedicama globalizacije i podijelite listu s činjenicama.
6. Pripremite scenu za aktivnost. Recite skupini da trebaju zamisliti da je nevladina organizacija, Istočnoeuropska kampanja čiste odjeće, upravo dobila potporu Vijeća

TEME

GLOBALIZACIJA

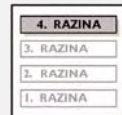

SOCIJALNA PRAVA

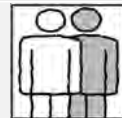
GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

150 MINUTA

- Europe. Dok je prije, zbog financijskih problema, mogla raditi samo u malim razmjerima u vrlo malo zemalja, sada je Odbor direktora Kampanje za čistu odjeću odlučio obnoviti i proširiti kampanju duž cijele Europe. Organizacija želi zaposliti skupinu kao savjetnike.
7. Podijelite ciljeve kampanje (radni listić 2). Recite da vas je EECCC zamolio da prenesete ove osnovne informacije radi upućivanja u njihovo djelovanje.
 8. Svaka manja skupina treba sastaviti prijedlog za proširenje EECCC-a u njihovoj zemlji. Prvo bi trebali smisliti kratki nacrt prijedloga za cijelu kampanju. Zatim bi trebali napraviti detaljnije prijedloge za izvršenje prvog zadatka, odnosno, dogovoriti se kako informirati javnost. Detaljni bi prijedlog trebao uključivati:
 - vremenski tijek aktivnosti;
 - listu predloženih aktivnosti (koncerti, televizijske i radijske emisije, ulično kazalište, letci itd.);
 - mjesta gdje bi se aktivnosti trebale održavati (škole, javne zgrade itd.);
 - broj potrebnog osoblja;
 - materijale koji će se upotrebljavati (naljepnice, plakati itd.).
 9. Naglasite da prijedlog mora biti jasan i sažet. Recite sudionicima da će NVO razmotriti sve vrste prijedloga, a naročito one kreativne, kako će zahtijevati da se skupine drže ciljeva koji su navedeni u ciljevima kampanje, te će tražiti da opravdaju svoje prijedloge mjera za njihovo postizanje. Kasnije će se od njih očekivati da iznesu svoje prijedloge predstavnicima NVO-a zbog preporuke EECCC-ovom odboru. Za sada imaju 60 minuta da osmisle prijedlog.
 10. Kada su prijedlozi gotovi, organizirajte izlaganje.
 11. Raspravljajte u cjelovitoj skupini.

Završna rasprava i vrednovanje:

- Počnite kratkim pregledom tijeka aktivnosti. Pitajte svaku skupinu da objasni kako su organizirali zadatke i na koji su način radili: Jesu li svi bili uključeni? Je li svatko imao osjećaj da sudjeluje? Zatim raspravljajte o temama globalizacije i o tome što su naučili:
- Koji su pozitivni, a koji negativni utjecaji premještanja kompanija:
 - na stopu zaposlenosti u lokalnoj zajednici,
 - na državnu ekonomiju,
 - na svjetsku ekonomiju?
 - Imaju li radnici ikakve mogućnosti izbora oko prihvatanja uvjeta rada koji su im ponuđeni ili ne?
 - Tko je odgovoran za situaciju?
 - Što se može i treba napraviti da se radnike uputi u poznavanje njihovih prava?
 - Jesu li kampanje poput ovih predloženih korisne? Zašto?
 - Što kampanju čini dobrom?
 - Mislite li da institucije koje djeluju na polju zaštite prava radnika, kao što su razne udruge, sindikati, agencije Ujedinjenih naroda, organizacije koje vode antiglobalizacijske kampanje, mogu napraviti promjenu?

Smjernice za voditelje:

- Naći ćete informacije o premještanju transnacionalnih kompanija u temeljnim informacijama o globalizaciji. Prije nego počnete ovu aktivnost, provjerite ima li EECCC ili slična organizacija

ogranke i u vašoj zemlji.

Jedan je od ciljeva ove aktivnosti potaknuti kreativnost sudionika. Stoga biste trebali naglasiti da imaju potpunu slobodu "izumiti" bilo kakvu strategiju nove kampanje, ali imajući na umu da moraju zadovoljiti ciljeve koje je postavila NVO.

U 10. točki uputa, odnosno, kada skupine izlažu svoj rad, možete igrati ulogu člana odbora EECCC-a odgovornog za procjenu. Ipak se preporučuje da, ako je ikako moguće, pozovete nekoga tko radi na problemima globalizacije ili je uključen u neku kampanju - to će učiniti aktivnost zanimljivijom i raspravu kvalitetnijom. Pozovete li "stručnjake" u posjet, bilo bi dobro da provedete aktivnost u dva dijela; u prvom dijelu izradite materijale i izvješća o kampanji, a u drugom dijelu raspravljajte.

Značajni datum

24. listopada

Svjetski dan razvoja
informiranja

Prijedlozi za nastavak rada:

Stupite u kontakt s EECCC-om i proširite rad koji je skupina započela. Skupina može raspravljati o socijalnim i radnim pravima prorađujući aktivnost "Ashiqueova priča" na 91. stranici koja se bavi problemom dječje radne snage.

Radni listići

1. Popis činjenica: Istočnoeuropska kampanja za čistu odjeću

Istočnoeuropska kampanja za čistu odjeću (EECCC), mreža je koja je pokrenuta u Nizozemskoj 1990. godine, s ciljem poboljšanja radnih uvjeta u svjetskoj industriji športske odjeće. Danas Kampanja čiste odjeće postoji u otprilike 10 zemalja Istočne Europe gdje je svaki njihov ogranak koalicija organizacija potrošača, sindikata, organizacija koje se bave ljudskim pravima i pravima žena, istraživača, skupina i aktivista solidarnosti.

Glavni problemi na radnom mjestu jesu:

- niske naknade;
- neodređen radni status (rad bez ugovora, nepropisano radno vrijeme, prisilni i neplaćeni prekovremeni rad itd.);
- nijekanje prava na organiziranje (zastrašivanje radničkih aktivista).

2. Ciljevi kampanje

Ciljevi kampanje jesu:

- informirati javnost o tome što se događa da bi se dobila potpora za kampanju;
- prikazati pomoću stvarnih primjera učinke nekih posljedica globalizacije koji krše ljudska prava;
- izvršiti pritisak na kompanije da povise razinu poštivanja ljudskih prava svojih radnika širenjem informacija o njihovim pravima;
- aktivirati mrežu ljudi, organizacija i institucija koje se bore za istu ideju.

Mogu li ući?

Izbjeglice, idi kući! Otišao bi da može.

TEME

SIGURNOST LJUDI

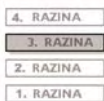

DISKRIMINACIJA

MIR I NASILJE

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

6 - 20

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:

sigurnost ljudi, diskriminacija i ksenofobija, mir i nasilje

Razina složenosti:

3. razina

Veličina skupine:

6 - 20

Vrijeme trajanja:

60 minuta

Kratki pregled:

Ovo je igra uloga o skupini izbjeglica koji pokušavaju pobjeći u drugu državu. Odnosi se:

- na nepovoljan položaj izbjeglica
- na socijalne i ekonomske razloge za i protiv pružanja utočišta (azila).

Srodna prava:

- pravo na traženje i uživanje zaštite od proganjanja u drugoj državi
- pravo izbjeglica na odbijanje vraćanja u njihovu zemlju gdje bi mogli biti proganjeni ili ubijeni
- pravo neizvršavanja diskriminaciji

Ciljevi:

- razviti razumijevanje i znanje o izbjeglicama i njihovim pravima
- shvatiti razloge za i protiv dopuštanja ulaska izbjeglicama u zemlju
- razvijati solidarnost prema ljudima koji su iznenada primorani bježati iz svojih domova

Oprema:

- kartice s ulogama
- kreda i/ ili namještaj za prikaz carinskog prijelaza
- olovke
- papir

Priprema:

- Umnožite jedan popis informacija za svakog sudionika.
- Umnožite kartice s ulogama, jednu za svakog imigracijskog službenika, izbjeglicu i promatrača.
- Postavite scenu za igru uloga. Npr. nacrtajte liniju na podu koja će označavati granicu ili razmjestite namještaj kako bi napravili pravu granicu s prostorom za mjesto provjere putnih isprava.
- Uredite prostoriju kao imigracijski ured. Postavite oznake za prijam i upis imigranata te istaknite carinske propise itd.

Upute:

1. Objasnite da je ovo igra uloga o skupini izbjeglica koji bježe iz svoje zemlje i žele ući u drugu zemlju u potrazi za sigurnošću.
2. Započnite rad olujom ideja kako biste saznali koliko ljudi znaju o izbjeglicama. Zapišite ideje na veliki list papira kao podsjetnik za kasniju raspravu.

3. Pokažite im postavljenu scenu u prostoriji i pročitajte na glas sljedeći tekst. "Tamna je, hladna i vlažna noć na granici između X i Y. Stigao je veliki broj ljudi koji bježe od rata u X. Žele prijeći u Y. Gladni su, umorni i hladno im je. Imaju malo novaca i nemaju nikakvih dokumenata, osim putovnice. Imigracijski službenici iz zemlje Y imaju različite stavove - neki žele dopustiti izbjeglicama da prijeđu granicu, drugi se protive. Izbjeglice su očajne i koriste se raznim argumentima u pokušaju da uvjere imigracijske službenike."
4. Podijelite ih u jednake skupine. Jedna će skupina predstavljati izbjeglice iz zemlje X, druga će predstavljati imigracijske službenike u zemlji B, a treća promatrače.
5. Recite "izbjeglicama" i "imigracijskim službenicima" da smisle ulogu za svaku osobu i argumente kojima će se služiti. Podijelite radne listiće i dajte im petnaest minuta da se pripreme.
6. Počnite igrom uloga. Sami prosudite kada ćete je okončati, ali desetak minuta bi trebalo biti dovoljno.
7. Dajte promatračima pet minuta da pripreme izvještaj.

Završna rasprava i vrednovanje:

Zamolite promatrače da daju svoj komentar o igri uloga. Zatim neka glumci kažu svoj komentar o tome kako su se osjećali kao izbjeglice ili imigracijski službenici i onda krenite s raspravom pred cijelom skupinom o problemima i onome što su naučili:

- Koliko je ispravno bilo postupanje s izbjeglicama?
- Izbjeglice imaju pravo na zaštitu po članku 14. Opće deklaracije o ljudskim pravima i po Konvenciji o položaju izbjeglica iz 1951. godine. Je li izbjeglicama dano pravo na zaštitu? Zašto je/zašto nije?
- Trebaju li zemlje imati pravo na neprihvatanje izbjeglica?
- Da ste imigracijski službenik, biste li ovo i vi napravili? Što biste učinili ako biste znali da im prijeti smrt u njihovoj vlastitoj zemlji?
- S kojom se vrstom problema izbjeglice suočavaju kad uđu u zemlju?
- Što treba napraviti da bi se riješio poneki od problema u prihvatu izbjeglica?
- Postoje li u vašoj zemlji prognanici? Ili u susjednoj zemlji?
- Što se prvenstveno može i treba učiniti kako više ne bi bilo izbjeglica?

Smjernice za voditelje:

Provjerite koliko sudionici već znaju o tome zašto postoje izbjeglice, što ih tjera da bježe iz svoje domovine, odakle dolaze i u koje zemlje bježe. Ovo će vam pomoći odlučiti kako ćete voditi završnu raspravu i vrednovanje i koje ćete dodatne informacije trebati za ovaj dio.

Razmislite što ćete učiniti ako je netko iz vaše skupine izbjeglica. Vodite računa o njegovim bolnim uspomenu i pripazite kakvu ćete mu ulogu namijeniti.

Tri podskupine ne moraju biti iste veličine. Možete, na primjer odlučiti da će biti samo tri ili četiri promatrača, a ostatak skupine će biti aktivni glumci.

Promatračima bi možda trebali dati primjerke dodatnih informacija kako bi se upoznali s pravima izbjeglica dok se ostali pripremaju za igru uloga.

Scena se odvija u tamnoj, hladnoj i vlažnoj noći. Zašto ne biste pogasili svjetla i otvorili prozore za vrijeme igre uloga? Da biste pojačali zbrku među izbjeglicama, mogli biste postaviti na granicu znakove na stranom (ili izmišljenom) jeziku. Nemojte zaboraviti upoznati imigracijske službenike iz druge skupine sa značenjem natpisa!

Napomena: Ova je aktivnost uzeta i prilagođena iz knjige *Prvi koraci: Priručnik za početno obrazovanje o ljudskim pravima*, Amnesty International, London, 1997. Citat "Izbjeglice, idi kući! Otišao bi da može." krilatica je UNHCR-ove kampanje.

Prilagodbe:

Odigrajte igru uloga još jednom, ali neka izbjeglice i imigracijski službenici zamijene uloge. Promatrači bi sada trebali imati dodatni zadatak da zabilježe sve razlike između prve i druge igre uloga naročito one koje se odnose na povećanu zaštitu prava izbjeglica.

Dopunite igru uloga uvrštavanjem uloge stručnog tima kojeg je poslao UNHCR kako bi pomogao izbjeglicama iz zemlje X.

Razred u školi mogao bi nastaviti s radom na tu temu tako da istraži informacije o ulozi UNHCR-a (www.unhcr.ch) i zatim napiše "službeni izvještaj", uključivši sljedeće:

- argumente koji su uvjerali imigracijske službenike da puste izbjeglice u zemlju;
- neprimjereno ponašanje imigracijskih službenika;
- preporuke o tome što bi zemlja Y trebala napraviti da zaštiti prava izbjeglica.

Prijedlozi za nastavak rada:

Saznajte više o izbjeglicama u vašoj zemlji, naročito o stvarnosti njihovog svakodnevnog života. Sudionici bi mogli stupiti u kontakt s lokalnom udrugom izbjeglica i intervjuirati ih.

Ako želite saznati ponešto o zbivanjima koja slijede nakon što su izbjeglice prešle granicu i sada traže utočište, možete proći kroz aktivnost "Jezik kao prepreka" na 228. stranici.

Ideje za djelovanje:

Stupite u kontakt s lokalnom ili nacionalnom organizacijom koja skrbi o izbjeglicama smještenim u vašoj zemlji i ustanovite što možete učiniti za njih. Na primjer, možda će im biti potreban netko tko će pomoći skupiti osnovne potrepštine i dostaviti ih izbjeglicama.

Dodatne informacije:

Svake godine milijuni ljudi moraju napustiti svoje domove, često i svoje zemlje, zbog progona ili rata. Ti ljudi postaju izbjeglice. Oni se gotovo uvijek moraju iseliti odjednom i ostaviti većinu onoga što posjeduju. Prilikom preseljenja mnoge se obitelji razdvoje. Mnogi od njih nikad se ne uspiju vratiti kući.

Većina izbjeglica traži sigurnost u susjednim državama, dolazeći odjednom u velikom broju (masovno pritjecanje). Ostali moraju prijeći velike udaljenosti kako bi pronašli sigurnost i došli do zračnih i morskih luka smještenih daleko od njihove domovine.

1951. g. Ujedinjeni narodi usvojili su Konvenciju o položaju izbjeglica koju je već usvojilo više od polovice zemalja svijeta. Stvoreno je Visoko povjerenstvo Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) koje nadgleda provođenje Konvencije i pomaže izbjeglicama humanitarnom pomoći.

Prema Konvenciji, izbjeglica je osoba koja je napustila svoju državu i nije u mogućnosti vratiti se zbog opravdanog straha od gonjenja, zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkoj opredijeljenosti. Osnovna zaštita koja se mora pružiti izbjeglicama pravo je na odbijanje vraćanja u svoju zemlju gdje mogu biti u opasnosti od gonjenja ili smrti. To se odnosi i na situacije kada vlada želi poslati izbjeglicu u

treću zemlju odakle bi onda mogla biti poslana kući.

Dužnost je vlade da sasluša zahtjev izbjeglice koja traži sigurnost (traži azil) u njihovoj zemlji. Ovo pravilo vrijedi za sve zemlje, bile one potpisnice Konvencije iz 1951. ili ne. Konvencija iz 1951. navodi da bi izbjeglice trebale biti slobodne od diskriminacije i da bi trebale dobiti puna prava u zemlji u kojoj traže sigurnost.

Ipak, zemlje spore oko toga tko je "prava izbjeglica"; bogate zemlje često kažu kako izbjeglice nisu žrtve ugnjetavanja, nego da samo žele živjeti u boljim uvjetima. Zovu ih "ekonomskim migrantima". Vlade često tvrde da su strahovi izbjeglica pretjerani ili neopravdani.

Značajni datum

20. lipnja

Svjetski dan izbjeglica

Broj izbjeglica u svijetu

Područja (1. 1. 2000.)	Izbjeglice
Afrika	3 523 250
Azija	4 781 750
Europa	2 608 308
Južna Amerika i Karibi	61 200
Sjeverna Amerika	636 300
Oceanijska	64 500
Ukupno	11 675 380

Izvor: Izbjeglice u brojkama, izdanje 2000., publikacije UNHCR-a.

Broj izbjeglica u svijetu u 1999.

Zemlja podrijetla izbjeglice	Glavne zemlje utočišta	Izbjeglice
Odakle dolaze?	Gdje idu?	
Afganistan	Iran/Pakistan/Indija	2 562 000
Irak	Iran/Saudi. Arabija/Sirija	572 500
Burundi	Tanzanija/D.R.Kongo	525 700
Sierra Leone	Gvineja/Liberija/Gambija	487 200
Somalija	Etiopija/Kenija/Jemen/Džibuti	451 600
Bosna i Hercegovina	Jugoslavija/Hrvatska/Slovenija	448 700
Angola	Zambija/D.R.Kongo/Kongo	350 600
Hrvatska	Jugoslavija/BiH	340.400

Izvor: Izbjeglice u brojkama, izdanje 2000., publikacije UNHCR-a.

Prognanici (Internally Displaced Persons - IDPs)

Ne sele se sve osobe koje su primorane bježati iz svojeg doma u neku drugu zemlju; osobe koje su izmještene/raseljene unutar vlastite zemlje nazivamo prognanicima. Prognanici su skupina koja u svijetu raste najvećom brzinom. U Europi je broj prognanika (3 252 300) veći nego broj izbjeglica (2 608 380). Najviše ih je u Bosni i Hercegovini i zemljama nekadašnjeg Sovjetskog Saveza. Za razliku od izbjeglica, oni nisu zaštićeni međunarodnim zakonima niti imaju pravo na primanje raznih oblika pomoći. Pokrenula se široko rasprostranjena međunarodna rasprava o tome kako najbolje pomoći tim osobama i tko treba biti odgovoran za njihovu dobrobit. UNHCR pruža pomoć nekim prognaničkim skupinama na zahtjev glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

Radni listići

Uloge izbjeglica

Argumenti i mogućnosti izbjeglica

Trebate pripremiti svoje argumente i taktiku; na vama je da odlučite hoćete li braniti svoje argumente skupno ili ćete se pojedinačno zalagati za njih.

Možete upotrijebiti ove ili bilo koje druge argumente kojih se možete sjetiti:

- Naše je pravo da dobijemo azil.
- Djeca su nam gladna, imate moralnu odgovornost pomoći nam.
- Ubit će nas ako se vratimo.
- Nemamo novaca.
- Nemamo kamo drugdje otići.
- Radio sam kao liječnik u svome gradu.
- Samo želimo sklonište dok ne bude sigurno za povratak.
- Drugim ste izbjeglicama dopustili da uđu u vašu zemlju.

Prije početka igre uloga razmislite o sljedećim mogućnostima:

- Hoćete li se razdvojiti ako to budu zahtijevali imigracijski službenici?
- Hoćete li otići kući ako vas pokušaju vratiti?

Vi glumite mješovitu skupinu izbjeglica pa bi u pripremama svaka osoba trebala odlučiti o svojem identitetu: godinama, spolu, obiteljskim vezama, zanimanju, financijskom stanju, vjeri i imovini koju je ponijela sa sobom.

Uloge imigracijskih službenika

Argumenti i mogućnosti imigracijskih službenika

Trebate pripremiti svoje argumente i taktiku; na vama je da odlučite hoćete li braniti svoje argumente skupno ili ćete se pojedinačno zalagati za njih.

Možete upotrijebiti ove ili bilo koje druge argumente kojih se možete sjetiti:

- Očajni su, ne možemo ih poslati natrag.
- Ako ih pošaljemo natrag, bit ćemo odgovorni budu li ih uhitili, mučili ili ubili.
- Zakonski smo obavezni prihvatiti ih.
- Nemaju novaca i trebat će pomoć države. Naša ih država ne može uzdržavati.
- Mogu li dokazati da su prave izbjeglice? Možda su došli samo da bi si omogućili bolji životni standard?
- Naša je zemlja vojni i gospodarski partner njihove zemlje. Ne možemo dopustiti da vide kako štitimo njihove emigrante.
- Možda oni imaju znanja koja su nam potrebna?
- Ima dovoljno izbjeglica u našoj zemlji. Mi se trebamo brinuti za naše ljude. Neka idu u bogatije zemlje.
- Ako ih pustimo, i drugi će tražiti da uđu u zemlju.
- Ne govore naš jezik, druge su vjeroispovijesti i jedu drukčiju hranu. Neće se uklopiti.
- Donijet će nam političke nevolje.
- Možda se među njima skrivaju teroristi ili ratni zločinci.

Prije početka igre uloga, razmislite o sljedećim mogućnostima:

- Hoćete li pustiti sve izbjeglice preko granice?
- Hoćete li pustiti samo neke preko granice?
- Hoćete li ih razdvajati po dobi, zvanju, bogatstvu...?
- Hoćete li učiniti nešto drugo?

Uloge promatrača

Vaš posao je promatranje igre uloga. Na kraju igre uloga trebat ćete dati svoj izvještaj. Odaberite jednog člana za svog predstavnika.

Dok promatrate, trebali biste, između ostalog, obratiti pažnju:

- na različite uloge koje igraju izbjeglice i imigracijski službenici;
- na argumente koje upotrebljavaju i kako ih iznose;
- na bilo kakvo kršenje ljudskih prava i prava izbjeglica.

Morate odlučiti kako ćete zabilježiti sva zbivanja. Možete se, npr. podijeliti u dvije podskupine od kojih će jedna promatrati imigracijske službenike, a druga izbjeglice.

Prava djece

"Dijete bez hrabrosti je poput neba bez zvijezda."

Teme:	djeca, opća ljudska prava, obrazovanje
Razina složenost:	2. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost upotrebljava dijamantno rangiranje u svrhu poticanja rasprave o Konvenciji o pravima djeteta, uključujući teme: ■ osnovna ljudska prava i posebna prava djeteta prema Konvenciji ■ obveze i odgovornosti propisane Konvencijom ■ kako zahtijevati prava.
Srodna prava:	■ pravo na poznavanje svoje obitelji i na život u njoj ■ pravo na zaštitu od ekonomskog izrabljivanja ■ pravo na poseban tretman prilikom sudskih procesa
Ciljevi:	■ upoznati s Konvencijom o pravima djeteta (CRC) ■ razviti vještine potrebne za kritičko vrednovanje informacija i povezivanje sa svakodnevnim iskustvima ■ pobuditi osjećaj odgovornosti, solidarnosti, pravednosti i jednakosti
Oprema:	■ kartice s izjavama - jedan snop za svaku manju skupinu ■ veliki list papira za zidnu kartu ■ flomasteri ■ dovoljno mjesta za samostalni rad manjih skupina
Priprema:	■ Pogledajte skraćenu verziju Konvencije na 406. stranici. Zapišite članke Konvencije na veliki list papira i izradite zidnu kartu. ■ Pregledajte dolje navedene kartice s izjavama i usporedite s Konvencijom. Odlučite koji će članci potaknuti najinteresantniju raspravu u vašoj skupini. Razmislite koje teme najviše odgovaraju članovima skupine, a koje će, također, izazvati oprečna mišljenja. ■ Pripremite jedan snop kartica za svaku manju skupinu. Stavite svaki snop u zasebnu omotnicu kako se kartice ne bi pomiješale!

Upute:

1. Počnite kratkim pregledom Konvencije. Pitajte ih što znaju o tome. Pokažite na zidnu kartu i prođite kroz glavne članke.
2. Zamolite sudionike da se podijele u manje tročlane ili četveročlane skupine. Podijelite

TEME

DJECA

SOCIJALNA PRAVA

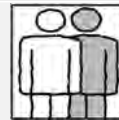
OBRAZOVANJE

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

60 MINUTA

omotnice s karticama.

3. Objasnite proces dijamantnog rangiranja. Svaka bi manja skupina trebala raspravljati o sadržajima devet izjava i odlučiti koliko je svaka izjava važna za njihov život. Zatim bi ih trebali razvrstati redom po važnosti u obliku dijamanta. Trebali bi položiti najvažniju izjavu na stol. Ispod nje bi sa svake strane trebali položiti sljedeće dvije izjave, druge po važnosti. Ispod ovih bi trebali položiti sljedeće tri izjave umjerene važnosti. U četvrtom bi redu trebale biti dvije kartice s izjavama još manje važnosti, a u petom će redu biti jedna kartica s izjavom koju smatraju najmanje važnom. Na taj će način kartice biti poslagane u obliku dijamanta.
4. Dajte skupinama 25 minuta da rasprave i odluče o poretку dijamantnog rangiranja kartica.
5. Po završetku rada manjih skupina, dopustite sudionicima da hodaju unaokolo po sobi i promatraju kako su druge skupine razvrstale izjave. Zatim ih sve pozovite na skupnu završnu raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite tako da skupine redom izlože rezultate svojih rasprava. Zatim provjerite koliko se sudionicima svidjela aktivnost i što su naučili:

- Kako uspoređuju rezultate rasprava različitih skupina? Gdje su sličnosti, a gdje razlike?
- Zašto različiti ljudi imaju različite prioritete?
- Kao rezultat slušanja drugih, želi li ijedna skupina promijeniti svoje odluke oko razvrstavanja kartica? Koji su argumenti bili najuvjerljiviji?
- Općenito, koja se prava ne poštuju u vašoj zajednici i zašto?
- Postoje li neka prava koja nisu navedena u Konvenciji za koja smatrate da bi trebala biti uključena?
- Mislite li da djeca trebaju svoju vlastitu Konvenciju? Zašto?
- Ako djeca imaju svoju vlastitu Konvenciju, ne postoji li onda razlog i za nastanak Konvencije za mlade od 18 do 30 godina?
- Koja bi posebna prava takva Konvencija za mlade trebala sadržavati?
- Činjenica je da djeca imaju prava po Konvenciji o pravima djeteta, ali, u stvarnosti, koliko je realno da oni zahtijevaju svoja prava?
- Kako se ljudi uopće pozivaju na svoja prava?
- Ako je sudjelovanje u demokratskim procesima jedan od načina da se ljudi pozovu na svoja prava, što mogu sudionici učiniti sada kako bi se počeli "pozivati na svoja prava" kod kuće i u svojim školama ili udruženju?
- Kome se, u vašem društvu, mogu obratiti djeca ako su svjesna ozbiljnog kršenja svojih prava?

Smjernice za voditelje:

Informacija o dijamantnom rangiranju nalazi se na 49. stranici prvog poglavlja "Kako koristiti KOMPAS?". Napomenite skupinama da ne postoje ispravni i neispravni načini kako posložiti kartice. Trebali bi shvatiti da različiti ljudi imaju različita iskustva pa tako imaju i različite prioritete koji se trebaju poštivati. No, ipak, trebali biste pokušati u svakoj manjoj skupini postići suglasnost oko vrijednosnog rangiranja kartica. Naposljetku, u stvarnom se životu moraju odrediti prioritete i donijeti odluke u svrhu postizanja najboljeg interesa za sve.

Prilagodbe:

Umjesto devet članaka Konvencije koje trebaju poredati, možete im dati osam i ostaviti jednu karticu praznu na koju će sudionici sami zapisati deveti članak.

Stavite izjavne kartice u šešir i zamolite sudionike da redom izvlače jednu po jednu karticu i govore o svakoj jednu minutu. Pogledajte aktivnost "Samo minutu" na 150. stranici zbog informacija o ovoj metodi. Zamolite manje skupine da napišu kratku priču ili naprave prikaz nekog slučaja povezanog s odabranim člancima. Priče/igre uloga možete temeljiti na događajima o kojima ste čuli ili ih vidjeli na filmu ili u kazalištu, ili čitali o njima u knjizi ili časopisu. Igre uloga se mogu razvijati tako da sudionici započnu s prikazom nekog ispada i da nastave s pokušajem pronalaženja rješenja ili načina sprječavanja te vrste ispada ili nasilja uopće.

Prijedlozi za nastavak rada:

Pozovite nekoga tko je upoznat s Konvencijom, državnog odvjetnika, voditelja Plavog telefona - telefonske linije za pomoć djeci, dječjeg psihologa ili nekoga iz Ureda pučkog pravobranitelja da razgovara sa skupinom. Prije razgovora provedite oluju ideja o kršenju dječjih ljudskih prava, kao što su npr. zlorporaba djece, spolno izrabljivanje, nemar i zlostavljanje. Saznajte od govornika tko je odgovoran za sprječavanje kršenja dječjih prava; jesu li to roditelji, policija, SOS-telefon, socijalni radnici...? Tražite savjet kako trebate postupiti u slučaju ako budete svjedokom incidenta, naročito ako je nešto ozbiljno poput situacije kada susjed zlostavlja svoju djecu. Takvim problemima treba pristupiti pažljivo, ozbiljno i oprezno.

Djeca i mladi često se osjećaju diskriminiranim. Ako bi članovi skupine htjeli istražiti probleme diskriminacije, neka potraže aktivnost "Svi jednaki - svi različiti" na 88. stranici.

Ideje za djelovanje:

Upoznajte se sa školskom upravom, načinom rukovođenja, nastavnim programom i provjerite u koliko mjeri škola po svojim dužnostima i odgovornostima odgovara Konvenciji. Npr., pruža li odgoj i obrazovanje koje je usmjereno razvoju djetetove osobnosti, talenata i mogućnosti ili previše naglašava važnost štrebanja za provjere znanja? Imaju li učenici pravo na iskazivanje svojeg mišljenja o svemu što je važno za njih? Pridaje li se stavovima učenika odgovarajuća težina? Drugim riječima, postoji li učeničko vijeće i koliko je učinkovito? Je li provođenje disciplinskih mjera u skladu s dostojanstvom djece? Kako škola postupi u slučajevima rasizma i zlostavljanja? Razgovarajte o tome gdje se stanje može poboljšati i koje se mjere mogu i trebaju poduzeti u rješavanju problema. Pogledajte ogledni primjer na 276. stranici u 3. poglavlju i isplanirajte projekt. Pazite da previše ne žurite ili činite stvari na način koji bi mogao (nepotrebno) uzrujati učitelje, naročito ako bi vam mogli zamjeriti što im pokušavate oduzeti moć i kontrolu!

Dodatne informacije:

Puni tekst Konvencije, važne UNICEF-ove dokumente koji izlaze jednom godišnje, informacije o okolnostima u svijetu u kojima djeca žive, podatke o knjigama i publikacijama koje se odnose na prava djece, naći ćete u izvorima u 5. poglavlju koje sadrži temeljne informacije o djeci (317. stranica).

Značajni datum

20. studenoga

Međunarodni dan djeteta

Radni listići

Izjavne kartice

Umnožite sljedeće izjave i izrežite ih u kartice.

Dijete ima pravo na slobodno izražavanje stavova o svim stvarima koje utječu na njega i djetetovi stavovi se moraju ozbiljno uzeti u obzir. Dijete ima pravo na slobodu izražavanja.

Pravo djeteta na slobodu misli, savjesti i vjere mora se poštivati. Dijete ima pravo na slobodu udruživanja i mirnog okupljanja.

Nijedno dijete ne smije biti izvrgnuto samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili korespondenciju. Dijete se mora zaštititi od nezakonitih napada na njegovu čast i ugled.

Roditelji snose primarnu odgovornost za odgoj i razvoj djeteta.

Dijete ima pravo na obrazovanje. Država mora osnovno obrazovanje učiniti obveznim te dostupnim i besplatnim svima. Kod primjene disciplinskih mjera treba se voditi računa o dječjem dostojanstvu. Obrazovanje se treba usmjeriti na razvoj djetetove osobnosti, talenata i vještina, na razvoj poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, na razvoj odgovornog života u slobodnom društvu u duhu mira, prijateljstva, razumijevanja, tolerancije i jednakosti i na razvoj poštivanja prirodnog okoliša.

Dijete ima pravo na odmor i dokolicu, na igru i slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnosti.

Dijete se mora zaštititi od ekonomskog izrabljivanja i od rada koji je štetan za njegov život i razvoj. Dijete se mora zaštititi od svih oblika spolnog izrabljivanja i zloupotrebe u prostituciji ili drugim nezakonitim spolnim radnjama, u pornografskim izvedbama i materijalima.

Država će poduzeti sve moguće mjere u zaštiti i brizi za djecu koja su stradala u oružanim sukobima.

Svako dijete optuženo za prekršaj ili krivično djelo mora se smatrati nevinim dok mu se ne dokaže suprotno, mora mu se pružiti pravna pomoć u zastupanju njegovog slučaja, ne smije se od njega iznudivati davanje iskaza ili priznavanje krivnje, mora se njegova privatnost poštivati u potpunosti, mora se odnositi prema njemu na način primjeren njegovoj dobi, životnim prilikama i materijalnom stanju. Nikakva teška kazna ili doživotni zatvor bez mogućnosti pomilovanja ne smiju se dosuditi za kaznena djela koja su počinila djeca mlađa od 18 godina.

Različite plaće

Jednaka plaća za jednak posao!

Teme:	socijalna prava, spolna i rodna ravnopravnost, diskriminacija i ksenofobija
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	4 +
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ovo je simulacija koja suočava ljude sa stvarnostima tržišta rada. Odnosi se na probleme: ■ različite plaće za jednak posao ■ diskriminacija na radnom mjestu ■ politika niskih plaća za mlade radnike.
Srodna prava:	■ pravo na primjerenu naknadu ■ pravo na jednak posao i jednaku plaću ■ pravo da ne budeš diskriminiran s obzirom na spol i dob
Ciljevi:	■ suočiti sudionike s pojavom diskriminacije na radnom mjestu ■ analizirati treba li diskriminaciju na osnovi spola i dobi dozvoliti ili ne ■ promovirati solidarnost, jednakost i pravdu
Oprema:	■ primjerak "Iznosa radničkih plaća" ■ etikete, jedna za svakog sudionika/radnika ■ olovke ■ novac (možete upotrijebiti E-novac s 265. stranice)
Priprema:	■ Pripremite etikete. One trebaju navoditi spol i dob radnika. Upotrijebite popis iznosa radničkih plaća kao dokaz. ■ Odlučite koju će vrstu rada sudionici morati obavljati. Zajedno prikupite opremu koju će trebati.

Upute:

1. Objasnite sudionicima da su oni radnici i da moraju obaviti nekakav posao za svog poslodavca (vas!). Ne trebaju se brinuti jer će svi biti plaćeni.
2. Nasumce im podijelite etikete - jednu svakom sudioniku.
3. Objasnite im zadatak i pobrinite se da svi shvate što trebaju raditi.
4. Dopustite im da obave svoj zadatak!
5. Kada su svi zadaci obavljeni, zamolite ih da stanu u red kako biste ih isplatili. Platite svakoj osobi s obzirom na njezinu dob i spol, kako je naznačeno u popisu iznosa radničkih plaća. Trebate brojati novac dovoljno glasno da vas svi čuju i da svi budu svjesni koliko su drugi dobili.
6. Ako sudionici počnu postavljati pitanja ili se buniti, dajte im kratka "objašnjenja", ali izbjegavajte raspravu.
7. Sami prosudite koliko će trajati rasprava, prekinite je kad osjetite da se stvari previše

TEME

SOCIJALNA PRAVA

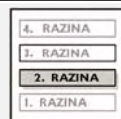

♀ = ♂

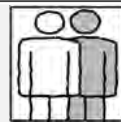
DISKRIMINACIJA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

4 ILI VIŠE

TRAJANJE

90 MINUTA

zakuhavaju! Ostavite svakom sudioniku vremena da se smiri i isključi iz uloge, a zatim sjednite u krug za završnu raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Podijelite razgovor na faze. Počnite pregledom same simulacije:

- Kakav je osjećaj dobiti više (ili manje) od ostalih radnika, iako su svi obavili potpuno jednak zadatak?
- Zašto su neki sudionici dobili više (ili manje) nego drugi? Zašto se to dogodilo?
- Kakav je osjećaj dobiti više od ostalih? Kakav je osjećaj dobiti manje od ostalih?
- Pojavljuje li se ova vrsta diskriminacije na radnim mjestima u vašoj zemlji?

Nakon toga razgovarajte o naknadi s obzirom na spol:

- Mogu li različite plaće za jednak posao, kada ga obavljaju muškarac i žena, biti opravdane? Zašto? Zašto ne? Kada?
- Što ako muškarac obavi posao bolje nego žena? Je li to dovoljan razlog da se ženi plati manje?
- Ako muškarac ima višu kvalifikaciju od žene, proizlazi li iz toga da mora biti bolje plaćen?
- Smatrate li da postoje poslovi koje bi trebali obavljati isključivo muškarci? Zašto? Zašto ne? Ako da, koji poslovi?
- Smatrate li da postoje poslovi koje bi trebale obavljati isključivo žene? Zašto? Zašto ne? Ako da, koji poslovi?
- Smatrate li da se pozitivno djelovanje (ili pozitivna diskriminacija) može opravdati kako bi se promijenila društvena stajališta?

Naposlijetku, razgovarajte o naknadi na osnovi dobi:

- Postoji li politika različitih plaća s obzirom na dob u vašoj zemlji? Ako ne, bi li, po vašem mišljenju, trebala postojati?
- Koje je opravdanje za primjenjivanje ovakve politike, naročito u slučaju mladih?
- Koje je vaše mišljenje o ovakvoj politici? Je li dobra? Loša? Nužna? Nepotrebna? Obrazložite!

Smjernice za voditelje:

Vrlo je vjerojatno da ćete ovu aktivnost morati prilagoditi. Ako morate dodati ili obrisati neke radnike s popisa, pripazite da i dalje imate ravnotežu između spolova i raznolikost dobni skupina. Ako je skupina velika ili želite detaljnije raspravljati o različitim vrstama diskriminacije, dobra je ideja da skupinu još dodatno podijelite na dvije podskupine. Tada jedna skupina može preuzeti zadatak raspravljanja o diskriminaciji na osnovi spola, a druga o diskriminaciji na osnovi dobi.

Kakva je vrsta zadataka primjerena ovoj aktivnosti? Svaki radnik treba obaviti potpuno isti zadatak. Također pokušajte odabrati nešto što može obavljati nekoliko ljudi istovremeno, tako da drugima ne postane dosadno dok gledaju i čekaju. Razmislite o sljedećem:

- Ako želite raditi sa skupinom izvan zatvorenog prostora, može li se aktivnost izvesti u godišnjem dobu u kojem ste trenutno?
- Imate li dovoljno prostora?
- Mogu li aktivnost obaviti jednako lako i dobro ljudi različite dobi, te i muškarci i žene?

- Je li aktivnost bezopasna?
- Hoće li se ljudi osjećati posramljeno ili odbačeno zbog svojih moralnih uvjerenja?
- Koliko će dugo trajati?
- Zahtijeva li aktivnost puno vještine?
- Na koji način se može ponavljati nekoliko puta za redom?

Primjeri zadataka:

- Obrišite ploču i uredno na nju ispišite zadanu frazu.
- Knjige s police stavite u kutiju.
- Odnosite kutiju na drugi kraj prostorije i složite knjige na drugu policu.
- Napravite avion (origami) ili jednostavan šešir od papira.
- Nađite tri različite vrste lišća i stavite ih na komad papira.
- Pronađite definicije pojmova i napišite ih na papir (ako odaberete različite pojmove, a svaki se odnosi na ljudska prava, onda ćete na kraju dobiti mali rječnik pojmova!)

Prilikom isplate, kad trebate dati objašnjenje zašto su dane različite plaće za jednaku vrstu posla, morat ćete smisliti "razloge". Oni mogu biti zasnovani na onome što se zapravo dogodilo ili mogu biti zbunjujući. Na primjer:

- Onaj tko je pogriješio u govoru, dobiva manje.
- Onaj tko se nasmijeo i izgledao sretno, dobiva više.
- Utorak je!

Informacije koje slijede, i temeljne informacije u 5. poglavlju, pomoći će vam da sudionicima budete izvorom podataka tijekom rasprave.

Prilagodbe:

Smatrate li da aktivnost ne treba izvesti kao simulaciju, možete informacije prilagoditi tako da posluže kao osnova za raspravu. Možete napraviti "popis činjenica" za svakog radnika s podacima o poslu kojeg obavljaju, njihovoj dobi, spolu i naknadi. Možete uključiti i druge detalje kao što su obrazovanje i radno iskustvo. Ili možete napraviti nekoliko detaljnih studija o različitim radnicima. Međutim, morate imati na umu da sama rasprava neće izazvati jaku emocionalnu reakciju kakvu ćete dobiti simulacijom.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ako skupina uživa u igranju uloga i ako bi htjela istražiti ulogu sindikata u obrani radničkih prava na jednake plaće i uvjete, možete iskoristiti aktivnost "Sastanak sindikata" na 244. stranici.

Dodatne informacije:

Problemi nejednačenosti radničkih plaća različiti su u različitim zemljama, ali različiti su i po tome jesu li utemeljeni na spolnoj ili dobnoj diskriminaciji. Diskriminacija na osnovi spola nije ništa drugo negoli dokaz diskriminacije žena. Povijesno gledajući, žene su bile u nepovoljnom položaju na društvenom, političkom i ekonomskom planu. Primjeri diskriminacije žena na radnom mjestu uključuju diskriminaciju prilikom izbora i intervju za posao, diskriminaciju povezanu s mogućnošću unapređivanja u struci i činjenice da, u prosjeku, one dobivaju manje plaće od muškaraca. Kada žena dobije manju plaću od muškarca za obavljanje jednakog posla,

Značajni datum

I. svibnja

Međunarodni dan rada

Pravo na poštenu naknadu

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Članak 7

"Države potpisnice ovog Pakta priznaju pravo svakoga da uživa pravedne i povoljne radne uvjete, koji napose osiguravaju:

- a) nadoknadu koja kao minimum svim radnicima osigurava:
- 1) pravičnu plaću i jednaku naknadu za rad iste vrijednosti, bez izuzetka, a naročito ženama, uvjete rada koji nisu lošiji od onih u kojima rade muškarci, uz jednake plaće za jednak rad."

Europska socijalna povelja, Članak 7 (5)

Priznati mladim radnicima i naučnicima pravo na pravičnu plaću ili drugu odgovarajuću naknadu.

Članak 8 (3)

Pravo zaposlenih žena na zaštitu od diskriminacije između muških i ženskih radnika u odnosu na plaću ili drugu odgovarajuću naknadu.

- to je kršenje prava na pripadajuću naknadu.
- Mladi radnici, također, trebaju primati primjerenu naknadu za svoj rad. Ipak, ovdje je situacija zamršena i razlikuje se od države do države. Općenito govoreći, stopa nezaposlenosti mladih viša je od stope nezaposlenosti starijih osoba.
- Iako se princip jednake plaće za jednaki rad općenito poštuje, naknada za mlade obično se smatra posebnim slučajem i mnoge se države drže politike koja dozvoljava da mladi radnici budu manje plaćeni od starijih za obavljanje jednakog posla. Ovakva se politika opravdava iz dva razloga. S jedne strane, mlade se nastoji poticati da se ne zapošljavaju već da ostanu u školi i steknu dobro obrazovanje. S druge strane, poslodavcima bi trebalo biti primamljivo zapošljavati neiskusne mlade radnike s nižom kvalifikacijom, naročito onaj vječno rastući broj mladih koji odustaju od škole i koji bi inače "završili na ulici", zapadali u nevolje i postali državni teret. Primjena ovakve politike i njezin uspjeh u smanjivanju broja nezaposlenih mladih razlikuje se od države do države.
- Europski odbor za socijalna prava (izvršno tijelo Europske socijalne povelje) ne smatra da su niske plaće mladih ljudi neusklađene s jamstvom primjerene plaće, ukoliko je razlika razumna i ako se raskorak brzo prevlada. Na primjer, plaća koja je 30% niža od početne plaće odrasle osobe smatra se prihvatljivom za petnaestogodišnjake ili šesnaestogodišnjake. Međutim, za dob od 16 do 18 godina razlika ne smije biti veća od 20%.
- Plaće mladih nisu uvijek niske. Ustvari, postoji mnogo visoko obrazovanih mladih ljudi koji zarađuju puno novaca - previše ako se pita neke! Na primjer, mladi se ističu u područjima koja se temelje na novim tehnologijama i primaju veće plaće od starijih radnika koji su blizu mirovine.

Radni listići

Iznos radničkih plaća na osnovi spola i dobi

	Spol	Dob	Plaća u emsima
1.	muški	35 godina	100
2.	ženski	16 godina	30
3.	muški	22 godine	70
4.	ženski	32 godine	90
5.	muški	16 godina	50
6.	ženski	19 godina	60
7.	muški	26 godina	100
8.	muški	20 godina	70
9.	ženski	24 godine	80
10.	muški	37 godina	100
11.	ženski	17 godina	30
12.	ženski	23 godine	80

Imamo li izbora?

"Brinemo o tome što će dijete postati sutra, no zaboravljamo da je ono već danas netko." Stacia Tauscher

Teme:	mir i nasilje, djeca, diskriminacija i ksenofobija
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	9 - 24
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Igra uloga obrađuje ove probleme: ■ nasilje među ljudima ■ nasilje među vršnjacima (eng. <i>bullying</i>)
Srodna prava:	■ pravo na život u slobodnom i sigurnom okruženju ■ pravo na dostojanstvo i nediskriminaciju ■ djeca imaju pravo na zaštitu i zaklon od štetnih činova i običaja, kao što su tjelesno i psihičko nasilje među vršnjacima
Ciljevi:	■ razviti znanje i razumijevanje uzroka i posljedica nasilja među vršnjacima ■ istražiti načine kontroliranja problema ■ razviti suosjećanje prema djeci zlostavljanoj od strane vršnjaka
Oprema:	■ primjerci scenarija igre uloga (jedan scenarij po skupini) ■ jedan primjerak 'priča o nasilju među vršnjacima'
Priprema:	Pripremite sobu tako da sudionici imaju dovoljno prostora za izvedbu svojih igara uloga.

Upute:

1. Upoznajte ih s aktivnošću. Objasnite da će u manjim skupinama raditi kratke igre uloga na temu nasilje među vršnjacima.
2. Provjerite olujom ideja, ako to smatrate potrebnim, znaju li svi što je nasilje među vršnjacima i znaju li da se ono može dogoditi u bilo kojoj školi ili na fakultetu, u klubu i na radnom mjestu.
3. Podijelite sudionike u tri podskupine i dodijelite svakoj jedan od scenarija. Dajte im 15 minuta da uvježbaju i pripreme svoje uloge.
4. Kada su spremni, neka skupine, jedna po jedna, izvedu svoju igru uloga.
5. Nemojte komentirati dok sve skupine ne izvedu svoje igre uloga. Tek se onda svi okupite za raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom igara uloga:

- Gdje su skupine pronašle materijal za kreiranje svojih scenarija? U filmovima o terorizmu ili su se oslonile na vlastito iskustvo?
- Jesu li scenariji bili realistični?
- U I. scenariju: što je bilo konstruktivno od onoga što su sudionici rekli? Što je pomagalo

TEME

MIR I NASILJE

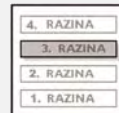

DJECA

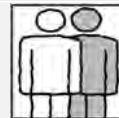
DISKRIMINACIJA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

9 - 24

TRAJANJE

90 MINUTA

Značajni datum

4. lipnja

Međunarodni dan djece
nevinih žrtava agresije

u ovoj situaciji, a što ju je pogoršavalo?

- U vezi s 2. scenarijem: je li bilo teško otvoreno pričati s prijateljem koji je zlostavljač? Koje bi metode mogle imati pozitivan učinak, a koje negativan?
- U vezi s 3. scenarijem: je li bilo teško otvoreno pričati s prijateljem koji je zlostavljan? Koji je najbolji način za pronalaženje rješenja koje će biti prihvatljivo i žrtvi?

Sada zamolite tri sudionika da na glas pročitaju priče o nasilju među vršnjacima. Neka ostali sudionici općenito prokomentiraju priče o nasilju među vršnjacima te nastavite razgovarati o uzrocima nasilja među vršnjacima, te kako ga spriječiti:

- Što mislite, kakav je to osjećaj kad te netko zlostavlja?
- Je li zlostavljana osoba odgovorna za to što joj se dogodilo?
- Pokušavaju li zlostavljači nešto dokazati zlostavljanjem drugih ljudi?
- Je li zlostavljanje vrsta nasilja?
- Zlostavlja li se zbog moći?
- Je li nasilje među vršnjacima neizbježno?
- Ako ste prijatelj nekome tko je zlostavljan od strane svojih vršnjaka, biste li trebali obavijestiti nekoga zaduženog za to, iako vam je prijatelj sve ispričao/ispričala u povjerenju?
- Koje su glavne predrasude o ljudima koji su zlostavljani?
- Tko je nadležan za kontrolu pojava nasilja među vršnjacima?

Smjernice za voditelje:

Nasilje među vršnjacima može biti izravno ili neizravno. Izravno nasilje podrazumijeva ponašanje kao što je nazivanje pogrdnim imenima, zadirkivanje, naguravanje ili povlačenje, udaranje ili napad, uzimanje torba i ostalih osobnih stvari i bacanje naokolo, primoravanje nekoga na davanje novaca ili osobnih stvari i napadanje nekoga zbog vjere, boje, tjelesnog nedostatka ili navika. Neizravno je nasilje ponašanje tipa širenja glasina s namjerom da žrtva postane društveno izolirana. Takve vrste ponašanja uglavnom provodi jedna ili više osoba protiv određene žrtve ili žrtava. I u izravnom i u neizravnom nasilju osnovna je sastavnica tjelesno ili psihičko zastrašivanje koje se sustavno provodi dulje vrijeme i stvara trajne obrasce uznemiravanja i mučenja.

Ako radite s aktivističkom skupinom ili u klubu, na fakultetu ili radnom mjestu, možete prilagoditi scenarij igre uloga specifičnim situacijama. Vodite računa o mladima u svojoj skupini i o mogućim osobnim iskustvima nasilja među vršnjacima. Oblikujte skupine i podijelite im scenarij.

Prijedlozi za nastavak rada :

Saznajte postoje li kakvi lokalni programi koji obučavaju mlade dobrovoljce za posredovanje u sukobima. Zamolite nekoga da dođe razgovarati sa skupinom i razmislite postoji li u vašoj školi, fakultetu ili klubu mogućnost organiziranja sustava za posredovanje između nasilnika i žrtve.

Skupina bi možda mogla razviti strateški plan za suzbijanje nasilništva u svojoj školi ili organizaciji. Metoda opisana u aktivnosti "Reagiranje na rasizam" na 201. stranici, podobna je u borbi protiv rasizma.

Ako skupina voli igru uloga i ako bi htjela dalje istraživati načine rješavanja sukoba, predložite im aktivnost "Igraj igru!" na 194. stranici.

Ideje za djelovanje:

Pronađite skupinu ili udruženje koji radi na sprječavanju nasilnog ponašanja među vršnjacima u vašoj zemlji i ponudite svoju podršku. Ako imate posebno kreativnu skupinu, predložite im da napišu vlastite scenarije za igru uloga i da ih izvedu pred ostalima.

Članovi skupine mogu također voditi ili organizirati raspravu u svojim školama ili zajednicama na temu nasilja među vršnjacima.

Zajedno s ostalim prijateljima stvorite skupinu u vašoj školi ili zajednici koja bi pomagala zlostavljanim osobama.

Radni listići

Scenariji za igru uloga

Scenarij 1

Učenik se obrati odgovornim osobama i pokuša objasniti da je jedan od njegovih/njezinih prijatelja zlostavljan. Ravnatelj je autoritaran i tradicionalan. On/ona misli da vrijednosni standardi opadaju te ima loše mišljenje o ponašanju mladih danas. Razrednik ne želi preuzeti odgovornost za nastalu situaciju. Ostali nastavnici podcjenjuju problem i ne žele priznati da je u pitanju nasilničko ponašanje među vršnjacima. Predstavnik je lokalne vlasti zabrinut, ali ima previše posla da bi se umiješao.

Scenarij 2

Skupina učenika pokušava razgovarati s prijateljem koji zlostavlja mlađeg učenika.

Scenarij 3

Učenci su se skupili i razgovaraju o prijatelju kojeg zlostavlja skupina starijih učenika. Htjeli bi pomoći svojem prijatelju i analiziraju sve moguće načine kako mu/joj pomoći.

Priče o nasilju među vršnjacima

Priča 1

"Imam 12 godina i mrzim ići u školu zao što me tamo nitko ne voli. Postoji skupina djece koja me nazivaju ružnim imenima kad god im se za to pruži prilika. Kažu da sam ružna i debela i da bi me se moji roditelji trebali sramiti. Moja najbolja prijateljica je prestala razgovarati sa mnom, čak se sprijateljila s nekoliko djece iz te skupine. Mrzim je. Osjećam se usamljeno i strah me je da je istina kad kažu da me se roditelji srame."

Rosanna

Priča 2

"Ove sam godine započela semester na novom fakultetu. Od prvog sam dana primjetila da me neke djevojake čudno gledaju. Shvatila sam da su ljubomorne jer se većina dečki prema meni ponašala veoma prijateljski. Sada bih voljela otići na drugi fakultet jer sam počela dobivati male, prijeteće poruke. Kod kuće primam uvredljive telefonske pozive. Čak su mi nekoliko puta ukradene knjige. Prošli su me tjedan u toalet slijedile tri djevojke. Vikale su na mene i prijetile mi nožem. Rekle su mi da odem studirati negdje drugdje te me nazvale kurvom. Pokušala sam razgovarati s ravnateljicom, no nije htjela saslušati moj problem. Ne znam što da radim."

Lisbeth

Priča 3

"Moj najbolji prijatelj mi je rekao da su ga drugi učenici iz naše škole zlostavljali. Kako sam mu htio pomoći, odlučio sam porazgovarati s njima. Nakon toga počeli su zlostavljati i mene. Sad nas obojicu zlostavljaju: ismijavaju nas, smišljaju podle trikove i prijetite da će nas istući. Obojica smo odlučili da ćemo šutjeti jer se bojimo da će se situacija pogoršati ako nekome nešto kažemo."

Andrey

Nasilje u obitelji

" (...) policija uvijek dođe prekasno, ako uopće dođe."

Tracy Chapman

TEME

♀ = ♂

MIR I NASILJE

ZDRAVLJE

SLOŽENOST

4. RAZINA

3. RAZINA

2. RAZINA

1. RAZINA

3. RAZINA

SKUPINA

6 - 30

TRAJANJE

120 MINUTA

Teme:	spolna i rodna ravnopravnost, mir i nasilje, zdravlje
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	6 - 30
Vrijeme trajanja:	120 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost obrađuje nasilje u obitelji kao jedan od najčešćih oblika nasilja, ali o kojem se najmanje razgovara.
Srodna prava:	■ pravo na zaštitu od nasilja, mučenja i ponižavajućeg postupka ■ pravo na jednakost i nediskriminaciju ■ pravo na jednakost pred zakonom (ili na pravedan sudski postupak)
Ciljevi:	■ povisiti svijest o nasilju u obitelji i znanje o kršenju ženskih prava ■ razviti vještinu raspravljanja i analiziranja povreda ljudskih prava ■ promicati suosjećanje i samopouzdanje da bi se zauzeo stav protiv nasilja u obitelji
Oprema:	■ veliki listovi papira ili ploča, olovke ili flomasteri (za oluju ideja i skupni rad) ■ jedno ili više "Izvešća svjedoka zločina" koja se nalaze dalje u tekstu ili napišite svoja vlastita; pripremite po jedan primjerak za svakog sudionika ■ primjerci teksta "Smjernice za skupnu raspravu" (po jedan za svaku manju skupinu)
Priprema:	■ Prikupite informacije o postojećim centrima i organizacijama aktivnim u davanju potpore žrtvama nasilja u obitelji i saznajte koji su glavni problemi u vašoj lokalnoj zajednici ili širem području. ■ Pažljivo razmotrite probleme na kojima želite raditi uzimajući u obzir osobno iskustvo sudionika.

Upute:

1. Pripremite skupinu za aktivnost olujom ideja o "najčešćim oblicima nasilja u našem susjedstvu". Zapišite sve što sudionici kažu na papir ili ploču, te je postavite na vidljivo mjesto, ali ni o čemu ne raspravljajte u ovom dijelu. (10 minuta)
2. Zamolite sudionike da se podijele u manje skupine (najmanje dvije i najviše šest osoba po skupini). Potrebne su najmanje tri skupine.
3. Podijelite primjerke teksta "Izvešće svjedoka zločina". Postoje izvješća o tri različita

- slučaja, ali isti se slučaj može dati većem broju skupina. Također podijelite "Smjernice za skupnu raspravu".
4. Ostavite sudionicima pet minuta da pročitaju izvješća svjedoka zločina. Naglasite da bi njihove rasprave trebale biti usmjerene na ove slučajeve. Sudionici bi trebali shvatiti da rasprave o ovim problemima mogu ponekad biti veoma osobne i nitko se ne bi trebao osjećati primoranim reći ono što ne želi.
 5. Ostavite sudionicima sat vremena za rad u manjim skupinama.
 6. Na kraju se okupite svi zajedno i krenite na završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite kratkim pregledom rada skupine. Koliko su realistična bila izvješća svjedoka zločina i koliko su pitanja bila relevantna? Ako su različite skupine radile na različitim slučajevima, neka onda svaka analizira svoj slučaj. Zatim počnite raspravu o nasilju u obitelji koje se zbiva u njihovim sredinama.

- Koliko je često nasilje u obitelji u vašoj zajednici i u državi?
- Koja su ljudska prava ugrožena?
- Koji su uzroci nasilja u obitelji?
- Zašto su češći slučajevi nasilnog ponašanja muškaraca nad ženama nego slučajevi nasilnog ponašanja žena nad muškarcima?
- Kako se može spriječiti nasilje u obitelji? Što treba/mora učiniti:
 - nadležna služba;
 - lokalna zajednica;
 - osobe uključene u sukob;
 - prijatelji i susjedi?
- Usporedite rad skupine i pitanja o kojima se raspravljalo s popisom ideja iz početne oluje ideja. Je li obiteljsko nasilje bilo na popisu? Ako nije, zašto nije bilo?
- Koji su drugi oblici nasilja nad ženama iskrsnuli tijekom rasprave? Dodajte ih na popis.
- Pitajte bi li itko htio dalje raditi na nekoj od tema koje su se pojavile tijekom rasprave i dogovorite se kako biste to htjeli izvesti.

Smjernice za voditelje:

Vodite računa o osjetljivosti i anonimnosti/privatnosti (neki sudionici možda u vlastitoj kući ili obitelji imaju pojavu nasilja u obitelji). Objasnite im da se nitko ne bi trebao osjećati primoranim reći ono što ne želi. Slobodno prilagodite aktivnost željama sudionika.

Aktivnost se zove "nasilje u obitelji" jer se najčešći oblici nasilja nad ženama događaju u kući ili između ljudi koji su u vezi. Jedan je od glavnih oblika nasilja u obitelji tjelesno nasilje te su zbog toga i odabrana baš ova "Izvješća svjedoka zločina". Sve su priče temeljene na stvarnim slučajevima. Ako želite, možete promijeniti neke detalje ili odabrati druge slučajeve koji više odgovaraju situaciji u vašoj lokalnoj sredini i interesima sudionika.

Mišljenja će se sudionika razlikovati u tome što to oni smatraju činom nasilja. Deklaracija o ukidanju nasilja nad ženama, koju je usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 1993. godine, definira nasilje nad ženama kao "bilo koji čin nasilja nad suprotnim spolom koji rezultira, ili je vrlo vjerojatno da će rezultirati, tjelesnim, seksualnim ili psihičkim oštećenjima ili patnjom žena, uključujući prijetnje takvim činovima, prisilu ili proizvoljno oduzimanje slobode, bez obzira događa li se to u privatnom ili javnom životu". Ono obuhvaća, ali nije ograničeno samo na "tjelesno, seksualno i psihičko nasilje koje se događa u obitelji, uključujući tuču, seksualno

zlostavljanje ženske djece u obitelji, nasilje zbog miraza, bračno silovanje, sakaćenje ženskih genitalija i ostale tradicionalne običaje štetne za žene; nasilje izvan braka i nasilje vezano za izrabljivanje; tjelesno, seksualno i psihičko nasilje koje se događa unutar zajednice, uključujući silovanje, seksualnu zlouporabu, seksualno zlostavljanje i zastrašivanje na poslu, u obrazovnim institucijama i drugdje; trgovinu ženama i prisilnu prostituciju; tjelesno, seksualno i psihičko nasilje, gdje god da se zbiva."

Ako imate problema u pronalasku vaših lokalnih centara za potporu, postoji baza podataka o centrima na internetskoj stranici Europskog informacijskog centra protiv nasilja: www.wave-network.org.

Muški bi sudionici mogli burno reagirati na aktivnost ili na neku od rasprava. Važno je imati na umu da cilj nije natjerati muškarce ili dječake da se osjećaju krivima za ono što drugi muškarci rade; ipak, važno je uzeti u obzir, ili raspraviti, teoriju da su muškarci dio tlačiteljskog patrijarhalnog sustava te takvu ulogu i igraju u njemu. U ovom bi kontekstu moglo biti zanimljivo istražiti kakve posljedice nasilje nad ženama ostavlja na muškarce, izravno ili neizravno.

Rad biste mogli završiti minutom šutnje za žrtve nasilja u obitelji. To je dojmljiv način završavanja aktivnosti i promicanja suosjećanja i solidarnosti.

Prilagodbe:

Postoji mnogo oblika nasilja nad ženama (pogledajte u "dodatnim informacijama"). Možete napraviti vlastite analize pojedinih slučajeva ako želite istražiti neki drugi oblik problema.

Prijedlozi za nastavak rada:

Skupina bi mogla stupiti u kontakt s lokalnom policijom i saznati što oni čine kada dobiju poziv u pomoć u slučajevima nasilja u obitelji. Druga je mogućnost da stupe u kontakt s najbližom organizacijom ili centrom za pomoć ženama i pozovu nekoga od njih da izloži činjenice i brojke koje govore o pojavama nasilja u obitelji u njihovoj lokalnoj zajednici.

Sljedeća je zabranjena tema u mnogim zemljama seksualnost - i naročito homoseksualnost. Ako bi skupina htjela obraditi ove teme, mogu pogledati aktivnost "Pričajmo o seksu!" na 156. stranici.

Djelovanje:

Povežite se s mjesnim informativnim centrom ili centrom za žene izbjeglice ili organizacijom koja se bavi ženskim pravima i saznajte što im treba i kako im možete pomoći.

Dodatne informacije:

Opći poticaj za ljudska prava

Ženska su prava i prava mladih žena neotuđiva i nedjeljiva i sustavni su dio ljudskih prava. Međutim, to ne znači da su na bilo koji način sveta ili sigurna, naprotiv, nasilje nad ženama je problem ogromnih razmjera. Posebno su mlade žene izložene puno većem riziku kršenja njihovih osnovnih prava nego što su to muškarci.

Nasilje nad ženama i djevojkama veliki je zdravstveni problem i problem ljudskih prava. Barem jednu od pet osoba ženskog roda tjelesno ili seksualno zlostavi muškarac (ili muškarci)

tijekom njenog života. Mnoge su, uključujući trudnice i mlade djevojke, izložene ozbiljnim, neprekidnim ili ponavljanim napadima.

Širom svijeta procijenjeno je da je nasilje nad ženama reproduktivne dobi jednako čest uzrok raka, onesposobljavanja i smrti, i veći je uzrok slabog zdravlja nego što su prometne nesreće i malarija zajedno. Problem nasilja nad ženama globalnog je karaktera i nema granica; trgovina ljudima očigledan je primjer toga. "Ne postoji nijedna država na svijetu gdje su žene slobodne od nasilja. Ne postoji nijedno područje ženinog života u kojem ona nije izložena prijetnjama ili stvarnim činovima nasilja nad njom. Nasilje nad ženama ne poznaje nikakve geografske granice, dobne granice, klasne razlike, rasu, kulturne razlike i izražava se na mnogo različitih načina." ¹

"Nasilje nad ženama političko je pitanje u smislu da stvara ozbiljnu prepreku jednakosti muškarca i žena i održava nejednakost." ² Političko je pitanje po tome što stvara glavnu prijetnju demokraciji, jer, kao što je navedeno u Rezoluciji Vijeća Europe, "nejednakosti između žena i muškaraca na području ljudskih prava proturječe principima prave demokracije". ³

Značajni datum

25. studenog

Međunarodni dan borbe za ukidanje nasilja nad ženama

Nasilje nad ženama tijekom životnog ciklusa

Faza	Vrsta nasilja
Prije rođenja	Spolno selektivni pobačaj; učinci udaranja tijekom trudnoće na ishod porođaja.
Rano djetinjstvo	Žensko čedomorstvo; tjelesno, seksualno i psihičko nasilje.
Djetinjstvo	Dječji brakovi; osakaćivanje ženskih genitalija; tjelesno, seksualno i psihičko nasilje; incest; dječja prostitucija i pornografija.
Adolescencija i odraslost	Nasilje tijekom hodanja i udvaranja (npr. bacanje kiseline u oči i silovanje na spoju); ekonomski uvjetovan seks (npr. školarke imaju spolni odnos sa "slatkim taticom" u zamjenu za pokriće troškova školarine); incest; seksualno zlostavljanje na poslu; silovanje, seksualno ugnjetavanje; prisilna prostitucija i pornografija; trgovina ženama; nasilje partnera; silovanje u braku; zlostavljanje i ubojstva zbog miraza; ubojstvo partnera; psihičko nasilje; nasilje nad ženama s invaliditetom; prisilna trudnoća.
Starija dob	Prisilno "samoubojstvo" ili ubojstvo udovica zbog ekonomskih razloga; seksualno, tjelesno i psihičko nasilje.

Izvor: Paket informacija o nasilju nad ženama - Svjetska zdravstvena organizacija, 1997.

Neki podaci o veličini problema

Podaci o nasilju nad ženama, i naročito nasilju u obitelji, mogu biti zaprepasćujući i pokazivati širinu problema i njegovu relativnu nevidljivost. Svakoga dana u Europi jedna od pet žena postane žrtva nasilja. Svake godine u Europi više žena umire ili je ozbiljno ozlijeđeno zbog nasilja u obitelji nego zbog raka ili prometnih nesreća. ⁴ Svake godine 14 500 Ruskinja umire zbog nasilja u obitelji. ⁵

Istraživanje koje je u Europskoj uniji proveo Europski ženski lobi 1999. g. o nasilju u obitelji pokazalo je da 1 od 4 žene u EU biva izložena nekom obliku nasilja od strane intimnog partnera. Unutar obiteljskog doma se zbiva 95% svih činova nasilja. Finsko je istraživanje (1998.) pokazalo da je 52% odraslih žena bilo podložno nasilju ili psihičkim ili seksualnim prijetnjama od svoje 15. godine, a 20% unazad zadnje godine dana. Portugalsko je istraživanje (1997.) otkrilo da je 53,3% žena koje žive u predgrađima velikih gradova, 55,4% žena koje

Dodatni izvori na internetu:

Stranica organizacije Women Against Violence in Europe Network: www.wave-network.org

The European Women's Lobby (Europski ženski lobi): www.womenlobby.org gdje možete naručiti izvještaj "Unveiling the hidden data on domestic violence in the European Union"

The White Ribbon Campaign je "najveći pokušaj muškaraca da zaustave nasilje muškaraca nad ženama". www.whiteribbon.ca

EuroPRO-Fem, European Pro-feminist Men's Network je mreža organizacija i projekata muškaraca zabrinutih za dominaciju muškaraca, nasilje i potlačivanje žena. www.europrofem.org

Mnogi statistički podaci uzeti su iz izvještaja Ingrid Ramberg sa seminara "Nasilje nad mlađim ženama u Europi", Vijeće Europe, 2001. - dostupnog na www.coe.int/hre

žive u gradovima i 37,9% žena koje žive na selu bilo izloženo nasilju; 43% nasilnih radnji počinjeno je unutar obitelji. Belgijsko istraživanje (1998.) pokazuje da je 68% žena bilo žrtvama tjelesnog i/ili seksualnog zlostavljanja.⁶

Nasilje u obitelji

Kršenje ženskih ljudskih prava nije nešto što se događa samo tijekom rata. To je nešto što se prvenstveno i najčešće događa kod kuće. Upravo je "privatna" priroda ovog nasilja uzrok koji je posredovanje i djelovanje uvijek činilo i još uvijek čini tako teškim.⁷

Istraživanja neprestano pokazuju da će ženu prije ozlijediti, silovati ili ubiti trenutni ili bivši partner, nego netko drugi.⁸ Nasilje u obitelji ne zahvaća samo žene, nego i djecu, a naročito je velik broj slučajeva nasilja nad djevojčicama i mladim ženama.

Izložba "Tihi svjedoci"

Aktivnost "Nasilje u obitelji" je inspirirana izložbom na temu nasilja u obitelji i ubojstava žena, koju je organiziralo Udruženje za prava žena NANE (Budimpešta, Mađarska) u Europskom centru za mlade u Budimpešti, uključujući i priče o Eszter i Kati. Cilj izložbe je bio da kroz priče o ubijenim ženama, "tihim svjedocima", pobudi u javnosti svijest o dimenzijama i brutalnosti nasilja i ubojstava u obitelji.

Kampanja "Tihi svjedoci" nastala je u Minnesoti, SAD, gdje je sada zadobila općenacionalnu dimenziju i dio je pokreta za uklanjanje ubojstava u obitelji do 2010. Organiziranje izložbe "Tihi svjedoci" može biti vrlo praktičan i učinkovit način upoznavanja s nasiljem u obitelji u vašoj zajednici, gradu ili regiji. Postoje knjige koje savjetuju kako pronaći svjedoke i kako organizirati izložbu, uključujući i knjigu "Rezultati" koja govori o prvim godinama kampanje u SAD-u i navodi puno priča koje bi se mogle upotrijebiti kao primjeri. Internetska adresa je www.silentwitness.net. Također sadrži i dugački popis međunarodnih organizacija koje su već održale takve izložbe.

Napomena: priče o Kati i Eszter preuzeti su iz: Morvai Krisztina Terror a csaladban - A feleség bantalmaz es a jog (Teror u obitelji - Tjelesno nasilje i zakon), Kossuth Kiado, Budapest, 1998.

¹ European Women's Lobby.

² Fact Sheet. Violence against women. Action undertaken by the Council of Europe. January 2001. Division Equality between Women and Men, DG II, Council of Europe.

³ Resolution 1216 (2000) Follow-up action to the United Nations 4th World Conference on Women (Peking 1995) Parliamentary Assembly Council of Europe.

⁴ Resolution 1216 (2000) Follow up action to the United nations 4th World Conference on Women (Peking 1995) Parliamentary Assembly of the Council of Europe.

⁵ Recommendation 1450 (2000) Violence against women in Europe. Parliamentary Assembly Council of Europe.

⁶ The Unicef Report on Women in Countries in Transition, September 1999

⁷ European Women's Lobby.

⁸ Ending domestic violence; actions and measures. Proceedings of the Forum Bucharest (Romania), 26 - 28 November 1998. Steering Committee for Equality women and men. (EG/ BUC (99) I) Council of Europe 2000., p. 13.

Radni listići

Eszter

U prosincu 1995. Eszterin suprug je supijan došao kući. Otkrio je da su njegova žena i kćerka otišle u posjet susjedima. Naredio im je da dođu odmah kući.

Kad su ušle unutra, zaključao je vrata i rekao kćerki: "Ja ću sada malo popričati s tvojom majkom." Izvadio je sjekiru, metlu i nož.

Započeo je svađu sa ženom, optužujući je da nije oprala rublje ni skuhalo ručak, niti napravila bilo što drugo u kući. Istovremeno ju je tukao; udarajući je rukama po glavi i licu. Iščupao joj je šaku kose i udarao je čizmama. Zatim joj je strgnuo odjeću do pasa i bacio je na krevet, namjeravajući je tući i dalje.

Sve se to događalo pred njihovom 8-godišnjom kćerkom koja ga je molila da prestane. Onda je prestao. Izbacio je Eszter iz kreveta i zaspao. Eszter je te noći umrla.

Z

Z je žena koja živi u tvom susjedstvu; udana je i ima dvoje male djece. Ponekad se njezin muž naljuti i istuče je, najčešće rukama i šakama, no u zadnje je vrijeme počeo koristiti remen i metlu. Prije dva mjeseca razbio joj je bocu o glavu. Z želi otići od kuće, ali muž joj prijeti da će je ubiti ako "samo i pomisli na to". Imaju dva sina o kojima se treba brinuti pa je užasava pomisao da ih ostavi.

Jučer je došla u lokalnu bolnicu sa slomljenim nosom i modricama koje je, kako kaže, zadobila kada je pala niz stepenice.

Kati

Kati je pokušala pobjeći od svog zaručnika koji je postao izuzetno nasilan. Iznajmila je stan u drugom gradu, ali on ju je nastavio zvati telefonom i uznemirivati. Katino se psihičko stanje pogoršalo.

Jednog dana zaručnik je došao po nju poslije posla ne bi li je natjerao da mu se vrati. Odveo ju je u obližnju šumu gdje ju je pokušao zadaviti njezinim puloverom. Sljedeći dan Kati je rekla svojim kolegama na poslu kako se boji da će je jednog dana udaviti i ubiti.

Četiri dana poslije zaručnik je popio nekoliko pića. Ponovo ju je pričekao poslije posla i kada je izašla, počeo ju je tući. Navečer je odlučio da trebaju krenuti u posjet rođacima. Putem su se zaustavljali nekoliko puta. Kati je, uvidjevši u kakvom je stanju, pristala na seks s njim, ali on je bio previše pijan.

Kati je rekla svome zaručniku da nije više zainteresirana za njega. To ga je jako naljutilo. Dohvatio je dugački kožni remen i zadavio je. Zatim je odveo njezin leš do jarka i pokrio ga granama.

I. Analiza zločina (20 minuta)

1. Što misliš o opisanom zločinu?
2. Gdje se takav zločin mogao dogoditi? Možda u tvom susjedstvu?
3. Zašto se zločin dogodio?
4. Može li se ičim takav zločin opravdati?
5. Kako se žrtva mogla obraniti?

II. Prijelaz na društvenu zbilju (40 minuta)

1. Znaš li ili si nedavno čuo/čula za neki slučaj nasilja u obitelji?
2. U kojim se oblicima javlja nasilje u obitelji u našem društvu?
3. Što žrtve mogu poduzeti ako trebaju pomoć?
4. Treba li se policija umiješati ako doznaju za nasilje ili bi se takva intervencija trebala smatrati uplitanjem u obiteljske odnose? Trebaju li "pustiti da vrijeme zacijeli rane"?
5. Kakvu moć ima žena u takvoj situaciji? Kakvu moć ima muškarac?
6. Znaš li za slučajeve nasilja u obitelji u kojima je muškarac žrtva?
7. Kako se nasilje u obitelji može spriječiti i zaustaviti?
8. Što trebaju/moraju napraviti:
 - a) nadležne službe;
 - b) lokalna zajednica;
 - c) osobe uključene u sukob;
 - d) prijatelji i susjedi?

Nacrtaj riječ!

I oni koji nisu umjetnici, imaju pravo na to!

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

MEDIJI

GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

1. RAZINA

SKUPINA

8 ILI VIŠE

TRAJANJE

45 MINUTA

Teme:	opća ljudska prava, mediji, građanstvo
Razina složenosti:	1. razina
Veličina skupine:	8+
Vrijeme trajanja:	45 minuta
Kratki pregled:	Ovo je timska igra u kojoj je kreativnim crtanjem potrebno prikazati sadržaj riječi koja se odnosi na ljudska prava.
Srodna prava:	■ pravo na slobodu mišljenja i izražavanja ■ pravo na slobodu misli ■ pravo na dostojanstvo i jednakost pred zakonom
Ciljevi:	■ razviti znanje o Općoj deklaraciji o ljudskim pravima (UDHR) - Universal Declaration of Human Rights) ■ razviti timske sposobnosti, kreativno razmišljanje i svijest o tome kako mi tumačimo slike ■ promicati solidarnost i poštivanje raznolikosti
Oprema:	■ zidna karta na kojoj su navedeni članci UDHR-a ■ veliki papir i flomaster za bilježenje rezultata ■ listovi papira (A4 veličine) i olovke za izradu crteža u skupinama, jedan list za svaki krug igre ■ ljepljiva vrpca ili pribadače za pričvršćivanje crteža
Priprema:	■ Skraćenu verziju UDHR-a koja se nalazi na 402. stranici kopirajte na veliki list papira. ■ Odaberite prava na kojima će skupine raditi i napravite njihov popis koji ćete upotrebljavati u igri.

Upute:

1. Zamolite sudionike da se podijele u manje četveročlane ili peteročlane skupine i da odaberu ime za svoju skupinu.
2. Jednoj osobi iz svake skupine dajte zadatak da prikaže crtežom jedan članak iz UDHR-a. Ostatak skupine mora pogoditi o kojem pravu je riječ. Skupina koja prva pogodi osvaja bod. Pobjednik je skupina s najviše bodova.
3. Recite skupinama da uzmu nekoliko listova papira i olovku te da u prostoriji pronađu prostor, mjesto za rad. Skupine bi trebale biti tako razmještene da se međusobno ne mogu čuti.
4. Pozovite po jednog člana iz svake skupine. Dajte im jedno od prava vašeg popisa, npr. "pravo na slobodu od mučenja" ili "pravo na život".
5. Recite im da se vrate u svoje skupine i da naprave crtež koji će predstavljati izabrano pravo, a potom će njihove skupine pokušati pogoditi o čemu je riječ. Mogu samo crtati; ne smiju koristiti nikakve brojeve ili riječi. Razgovor nije dozvoljen, osim za potvrdu točnog odgovora.

6. Ostatak skupine može samo iznositi svoje pretpostavke; ne smiju postavljati pitanja.
7. Nakon svakog kruga zamolite crtače da na crtež napišu o kojem je pravu bila riječ, bez obzira jesu li ga završili ili ne, i da odlože papir na stranu.
8. Odigrajte drugi krug; pozovite nove osobe kao crtače i zadajte im neko drugo pravo da nacrtaju. Odigrajte 7 ili 8 krugova. U svakom krugu trebala bi crtati druga osoba. Pokušajte svakoj osobi omogućiti da bude bar jednom crtač.
9. Na kraju zamolite skupine da izlože svoje crteže kako bi ih se moglo uspoređivati i raspravljati o različitim interpretacijama i prikazima.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite završnom raspravom te prijedite na razgovor o tome što sudionici znaju o ljudskim pravima:

- Je li prikazivanje ljudskih prava crtežom bilo lakše ili teže nego što su očekivali?
- Kako su odabrali način prikazivanja određenog prava? Odakle su crpili ideje?
- Kako se mogu usporediti različite slike istog prava? Koliko je bilo različitih načina prikazivanja i interpretacija istog sadržaja?
- Nakon što su proučili sve crteže, pitajte sudionike jesu li otkrili koliko mnogo - ili koliko malo - znaju o ljudskim pravima?
- Misle li da su ljudska prava važna za njihov osobni život? Koja od njih?

Smjernice za voditelje:

Prije nego započnete novu aktivnost, trebali biste pročitati Opću deklaraciju o ljudskim pravima (403. stranica) i saznati, između ostalog kakva su ljudska prava; npr. da su međunarodno zajamčena, zakonom zaštićena, usredotočuju se na dostojanstvo ljudskog bića, štite i pojedinca i skupine, ne mogu se oduzeti, jednaka su, međuovisna i opća.

Morat ćete odlučiti kako ćete upotrijebiti zidnu kartu. Ako sudionici znaju jako malo o Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, možda će biti dobro da upotrijebite kartu prije nego što počnete aktivnost kako bi sudionici dobili nekakvu predodžbu o tome što će pogađati! Ako znaju nešto više, tada upotrijebite kartu na kraju, kako bi potakli raspravu o pravima koja nisu crtali.

Imajte na umu da će osobe koje se smatraju slabim crtačima vjerojatno pomisliti da je to za njih preteško. Uvjerite ih da ne tražite umjetnička djela i potaknite svakoga na crtanje. Mogli bi se iznenaditi!

Upotrijebite skraćenu verziju UDHR-a za pronalaženje prava koja će crtati. Neki od prijedloga su: pravo na život, sloboda od mučenja, pravo na pravedno suđenje, sloboda od diskriminacije, pravo na privatnost, pravo na obrazovanje, sloboda od ropstva, sloboda udruživanja, sloboda izražavanja, pravo na nacionalnost, sloboda mišljenja i vjeroispovijesti, pravo na glasovanje, pravo na rad, pravo na zdravlje, pravo na privatno vlasništvo, pravo na brak i osnivanje obitelji i pravo na izbor bračnog partnera.

Prilagodbe:

Ako radite sa skupinom koja ima manje od 8 članova, ne trebate se dijeliti u podskupine; zamolite jednu osobu da crta u prvom krugu i tko pogodi - crta u sljedećem krugu, itd.

Značajni datum

10. prosinca

Dan ljudskih prava

Prijedlozi za nastavak rada

Skupina će možda željeti nastaviti s istraživanjem nekih od problema vezanih za prava osoba s invaliditetom koristeći aktivnost "Pogledaj mogućnost!", str. 209.

Obrazovanje za sve?

Imate li dobro pamćenje? Sada je vrijeme za provjeru!

TEME

OBRAZOVANJE

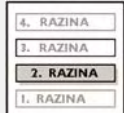

GLOBALIZACIJA

GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

6 - 30

TRAJANJE

90 MINUTA

Teme:

obrazovanje, globalizacija, građanstvo

Razina složenosti:

2. razina

Veličina skupine:

6 - 30

Vrijeme trajanja:

90 minuta

Kratki pregled:

U ovoj aktivnosti sudionici trebaju pronaći i spojiti parove karata dok razmišljaju o nejednakim mogućnostima za obrazovanje širom svijeta i kako ostvariti obrazovanje za sve.

Srodna prava:

- pravo na obrazovanje
- pravo na puni razvoj osobnosti
- pravo na jednakost bez obzira na rod ili društveni status

Ciljevi:

- razmišljati o obrazovanju kao o ljudskom pravu
- kritički analizirati razinu pristupa kvalitetnom obrazovanju širom svijeta
- potaknuti na odgovornost za postizanje cilja - obrazovanja za sve

Oprema:

- 1 snop igračih karata za svaku skupinu od tri ili četiri sudionika
- 2 lista krutog papira ili tankog kartona (A4 veličine) i ljepljivo (nije nužno, ali se preporuča) za svaku manju skupinu
- škare
- papir i olovka za bilješke u 2. dijelu

Priprema:

- Upoznajte se s kartama.
- Kopirajte igraće karte na listove papira koje potom zalijepite na krući papir kako bi karte bile trajnije. Izrežite 40 karata. Dobro ih izmiješajte tako da karte koje čine par ne budu jedna uz drugu.

Upute:

Aktivnost je podijeljena u 2 dijela: 1. dio - igra pamćenja i 2. dio - izvješće o problemima.

I. dio: Igra pamćenja (10 minuta)

1. Objasnite da postoji dvadeset parova karata; svaki par sadrži izjavnu kartu i slikovnu kartu. Zadatak je prepoznati parove i spojiti ih. Tekst na kartama odnosi se ili na ciljeve Svjetskog foruma o obrazovanju (WEF) u postizanju obrazovanja za sve, ili na opća pitanja ljudskih prava i obrazovanja.
2. Objasnite kako igrati. Sudionici bi se trebali podijeliti u manje tročlane ili četveročlane skupine. Karte trebaju položiti na pod, licem prema dolje. Jedan sudionik za drugim okretat će po dvije karte. Ako je jedna karta (ili obje) izjavna karta, igrač će ostalima pročitati tekst na glas. Ako karte čine par, igrač ih uzima i može ponovo igrati. Ako karte ne čine par, onda ih igrač okreće natrag licem prema dolje, na isto mjesto gdje su

i prije bile. Zatim sljedeći igrač okreće dvije karte. Ovo je igra pamćenja jer sudionici moraju pamtiti gdje leže različite karte kako bi mogli spojiti odgovarajuće parove.

3. Pobjednik je igrač s najviše skupljenih parova karata na kraju igre.

II. dio: Izvješće o problemima (60 minuta)

1. Ukratko prikažite probleme na velikom papiru. Zamolite sudionike da pročitaju naslove na svojim kartama (ne cijelu izjavu) dok ih vi zapisujete.
2. Zamolite skupinu da odredi četiri do šest problema koji ih najviše zanimaju.
3. Podijelite skupinu na podskupine od 4 ili 5 osoba. Zamolite svaku podskupinu da izabere dvije teme o kojima bi najviše željele raspravljati. (Pokušajte ih organizirati tako da dvije različite skupine raspravljaju o istoj temi s ciljem dobivanja više ideja. To znači da će se podskupine morati dogovarati o kojoj će temi raspravljati.)
4. Kad su teme dogovorene, dajte skupinama 20 minuta za raspravu o dva izabrana problema. Rasprave će se pomalo razlikovati, ovisno o karti. Ako karta sadrži pitanje, na njega bi trebalo odgovoriti. Ako karta sadrži izjavu, sudionici bi trebali pripremiti kritički komentar.
5. Nakon 20 minuta okupite sve sudionike kako bi podnijeli izvješće. Obradujte jednu po jednu temu. Svakoj skupini dajte samo 5 minuta za iznošenje činjenica i ne dozvolite više od 5 dodatnih minuta za odgovore na pitanja.
6. Nakon što su sve skupine podnijele izvješće o svim problemima, krenite na završnu raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Već ste dosta raspravljali o problemima, tako da odmah možete krenuti na vrednovanje same igre i onoga što su naučili:

- Jesu li sudionici uživali u igri pamćenja?
- Je li ovo bio dobar početak rasprave o problemima obrazovanja?
- Kako su se odvijale rasprave u skupinama? Je li svatko mogao sudjelovati?
- Postoji li previše izazova? Je li moguće ostvariti obrazovanje za sve?
- Što možete vi, vaša skupina, vaša zajednica učiniti da bi pridonijeli postizanju obrazovanja za sve u vašoj zemlji i/ili u zemljama u razvoju?

Smjernice za voditelje:

Svrha uporabe ove tehnike je uvođenje elemenata zabave u postupak usvajanja informacija potrebnih za raspravljanje.

Ovu je aktivnost dosta jednostavno provesti. Jednostavno morate pročitati sve karte prije početka aktivnosti. Provjerite znate li koje karte čine par kako biste mogli pomoći prilikom igre i potvrditi koji su parovi ispravni. Dok objašnjavate pravila igre, ilustracije radi, možete im pokazati kako izgleda jedan par.

Neke karte sadrže kratice naziva, npr. WEF (World Education Forum - Svjetski forum o obrazovanju). Pobrinite se da prilikom predstavljanja igre objasnite što kratice označavaju (pogledajte "Dodatne informacije").

Zapamtite da jedna trećina karata sadrži izjave koje se odnose na ciljeve obrazovanja za sve, postavljene od strane Svjetskog foruma o obrazovanju, održanog u Dakru, Senegal, u travnju 2000. Ostatak karata odnosi se na ljudska prava i probleme obrazovanja, ili na probleme koji se moraju riješiti kako bi se postiglo kvalitetno obrazovanje za sve.

Značajni datum • Prilagodbe:

8. siječnja • Ako nemate dovoljno vremena za 2. dio, možete se poslužiti tehnikom opisanom u aktivnosti Svjetski dan pismenosti • "Samo minutu!" na 150. stranici. Zamolite svakog sudionika da odabere jedan od problema s karata koje su "otkrili" i da o njemu govori punu minutu bez oklijevanja ili ponavljanja. Ovo je također dobra prilika da skupina popravi svoju vještinu govorne prezentacije.

• Prijedlozi za nastavak rada:

- Neki problemi koji se pojavljuju u igri pamćenja mogu se obraditi u drugim aktivnostima. Na primjer, ako želite istraživati odnos između zadnjeg proračuna za obrazovanje i druge socijalne potrebe i dijela proračuna potrošenog za vojne potrebe, možete odraditi aktivnost "Novac za trošenje" na 177. stranici. Problemi koji se tiču rada djece i nemogućnosti pristupa obrazovanju mogu se istražiti u aktivnosti "Ashiqueova priča" na 91. stranici.

• Ideje za djelovanje:

- Karte za igru pamćenja prikazuju mnoge probleme koji sputavaju projekt "Obrazovanje za sve". Skupina može odabrati bilo koji od tih problema koji će istraživati, pronaći ideje za rješenja i konačno krenuti u akciju. Pogledajte upute u 3. poglavlju koje se odnose na poduzimanje akcija, kako biste dobili ideje.
- Zašto ne biste pisali saborskim zastupnicima i pitali što vaša zemlja poduzima u svezi ispunjavanja ciljeva postavljenih na Svjetskom forumu o obrazovanju?

Dodatne informacije:

Pravo na obrazovanje jedno je od priznatih socijalnih i ekonomskih prava. Međutim, iako su sve države prihvatile obvezu osiguravanja besplatnog osnovnog obrazovanja za sve, u stvarnosti ne postoji besplatno obrazovanje za sve, nego samo za manjinu.

Da bi se suočila s tim izazovom, međunarodna se zajednica okupila u Senegalu 2000. godine na Svjetskom forumu o obrazovanju (WEF). Konferencijom se željelo osvrnuti na napredak u osiguravanju osnovnog obrazovanja tijekom 90-ih i ponovno ojačati obvezu na provođenje obrazovanja za sve. Oko 1100 sudionika iz 164 zemlje prihvatilo je Dakarski okvir za djelovanje, obvezujući se na postizanje kvalitetnog osnovnog obrazovanja za sve do 2015. UNESCO-u je povjerena zadaća usklađivanja svih međunarodnih čimbenika i promoviranje projekta na globalnoj razini.

Uvaženo je da se različite zemlje suočavaju s različitim izazovima. Na primjer, neke zemlje se suočavaju s nedostatkom sredstava, dok drugima nedostaje političke volje. Jedno od postignuća sastanka bilo je priznanje da je, ako se žele dostići i održati postavljeni ciljevi projekta "Obrazovanja za sve", neophodno uspostaviti partnerstvo na širokoj osnovi između država, uz pomoć regionalnih i međunarodnih agencija i institucija.

Tijekom ovog sastanka naglašena je temeljna važnost obrazovanja za održiv razvoj, mir, učinkovito sudjelovanje društva i za zdrava gospodarstva u dvadeset prvom stoljeću. Hvale vrijedan rezultat Svjetskog foruma o obrazovanju bio je postavljanje konkretnih ciljeva, s konkretnim vremenskim ograničenjima, kao i opis djelovanja koja se moraju poduzeti na svim razinama kako bi se postiglo obrazovanje za sve. Hoće li se postići ovi ciljevi i poduzeti mjere, pitanje je na koje se može odgovoriti jedino ako su svi na svim društvenim razinama svjesni važnosti obrazovanja za sve i ako se za njega bore.

Izvor: *Obrazovanje za sve, UNESCO: Završno izvješće Svjetskog foruma o obrazovanju, 2000.*

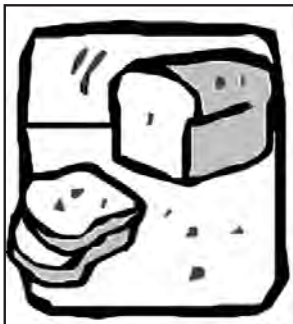
Novac i obrazovanje

Nedostatak sredstava glavna je prijetnja obrazovanju za sve. Bez finansijskih sredstava vlade ne mogu ostvariti obrazovanje za sve. Ovo je također i pitanje standarda. Slabo plaćeni učitelji i loši materijalni uvjeti ugrožavaju kvalitetu obrazovanja. Bez sredstava obrazovanje je besmisleno; koliko novca, toliko i obrazovanja! Slažete li se?

Globalizacija i obrazovanje

Tko god misli da globalizacija donosi samo prednosti obrazovanju kroz pristup novim tehnologijama, griješi! Učinci nagle liberalizacije trgovine i potreba za strukturalnim prilagođavanjem karakteristikama globalizacije, prijetu osnovnim prihodima vlada nekoliko zemalja, ali uglavnom vladama zemalja u razvoju. U ovakvim okolnostima sredstva su za obrazovanje često jako smanjena.

Hrana i obrazovanje

U zemljama u razvoju postoji čvrsto vjerovanje da su hrana i obrazovanje povezani: gladan učenik ne može se valjano koncentrirati. Hrana se često koristi kao poticaj roditeljima da šalju svoju djecu u školu; kad djeca u školi ne bi bila sita, poslali bi ih, umjesto u školu, raditi.

Obrazovanje i internet

U mnogim zemljama informatička tehnologija postala je srž obrazovnog procesa. Smatra se neophodnom za istraživanje i za izradu domaće zadaće. Mnogi bi se složili da je internet stvorio nove "načine" obrazovanja, ali je neke i isključio. Jaz se između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju povećao. U mnogim zemljama ne samo da nema PC-a, nego nema čak ni električne energije.

Obrazovanje i alkohol

U mnogim obrazovnim ustanovama zloropora alkohola veliki je problem. Alkohol učenicima onemogućava učenje i pojačava nasilje. Većina škola ima pravilo da se alkohol ne smije unositi u zgradu, ali to, izgleda, nije učinkovito. Što mislite kako se može riješiti ovaj problem?

Visoko i više obrazovanje i obrazovanje odraslih

Države moraju osigurati samo osnovno obrazovanje. Njihove obveze ne obuhvaćaju visoko obrazovanje i obrazovanje odraslih. Trebaju li se obveze države odnositi i na fakultetsku razinu? I, ako je tako, je li to realan zahtjev?

Učitelji i obrazovanje

Kvaliteta nastavnika / profesora ponekad postaje problem; nekima nedostaje iskustva ili prakse da bi postali vrhunski učitelji. Postoje zahtjevi za zadovoljavanjem minimalnih uvjeta za učiteljska / predavačka zvanja kao što su fakultetska diploma za osnovnoškolske i srednjoškolske nastavnike i doktorat za sveučilišne profesore. Jesu li ovi uvjeti realni ili samo povećavaju problem nedostatka učitelja?

Obrazovanje i okoliš

Način života većine ljudi u europskim zemljama je neodrživ. Ako ljudi trebaju donositi zrele odluke o promjeni svog načina života, moraju razumjeti ekološke odnose, ekonomiju, politiku i povijest. Potrebne su im interkulturalne vještine i vrijednost odgovornosti i brižnosti. Kako biste vi uključili odgoj i obrazovanje za održiv razvoj u školski kurikulum?

Besplatno obrazovanje

Vlade su dužne osigurati besplatno osnovno obrazovanje za sve. Stvarnost mnogih zemalja je takva da ako obitelj nema sredstava za plaćanje školarine i/ školskih potrepština, njihova djeca ne mogu ići u školu.

Disciplina i obrazovanje

Škole i fakulteti u raznim državama koriste različite metode za osiguravanje discipline. Metode uključuju tjelesno kažnjavanje, suspenziju, dodatni rad, isključenje i sudjelovanje u školskom ili fakultetskom vijeću. Koji je, po vašem mišljenju, najbolji pristup u osiguravanju discipline u obrazovanim institucijama?

Žene i obrazovanje

U zemljama u razvoju školu pohađa 86% dječaka, a samo 76% djevojčica. Oko 60% djece koja ne idu u školu su djevojčice. Jedan od ciljeva Svjetskog foruma o obrazovanju je uklanjanje spolne/rodne neravnopravnosti u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju do 2005. g. i postizanje spolne/rodne ravnopravnosti u obrazovanju do 2015.

Mir i obrazovanje

"Mir počinje kod kuće."

Obrazovne institucije često se smatraju drugim domom učenika. Odgoj za mir bi stoga trebalo biti dio formalnog obrazovnog kurikulumu i isto tako trebao bi se poticati u neformalnom obrazovnom okruženju. Kako biste vi odgoj za mir uključili u školski kurikulum?

Obrazovanje i jednakost

Oprečni podaci o upisu djece u školu kreću se od blizu 100% na Bermudima, u Maleziji, Belgiji i Švedskoj do 2% ili manje u zemljama u ratu ili s gospodarskim poteškoćama. Jedan od ciljeva WEF-a je osiguranje obrazovnih potreba svih mladih i odraslih ljudi i ravnopravna dostupnost svih odgovarajućih programa za stjecanje znanja i životnih vještina.

Sport i obrazovanje

A) Tjelesni odgoj ne treba biti obavezan tijekom cijelog razdoblja školovanja. Ako nedostaje vremena za ostale predmete, oni moraju imati prioritet.

B) Tjelesni odgoj se mora provoditi tijekom cijelog obrazovanja. U njemu se uči o mnogim stvarima o kojima se ne može naučiti u drugim predmetima, kao npr. o zajedništvu i potpunom razvoju tijela i uma. S kojom tvrdnjom ste suglasni?

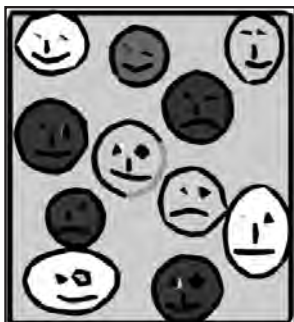
Obrazovanje i militarizacija

Iako se obrazovanje i militarizacija smatraju dvjema odvojenim stvarima, oni su u stvari blisko povezani. U mnogim visoko militariziranim zemljama velik dio državnog proračuna izdvaja se za vojne izdatke, a ne ostavlja se dovoljno novca za društveni sektor, naročito ne za obrazovanje.

Socijalno isključenje i obrazovanje

Ne može svatko biti uključen u državni obrazovni sustav. Djeca bez ikakvog nadzora, siromašna djeca, djeca koja rade puno radno vrijeme nisu briga državnog školskog sustava. U Rumunjskoj zaklada "Natrag u školu" brine se o potrebama djece isključene iz državnog obrazovnog sustava, dajući im mogućnost za obrazovanje i bolje prilike za zapošljavanje kasnije u životu.

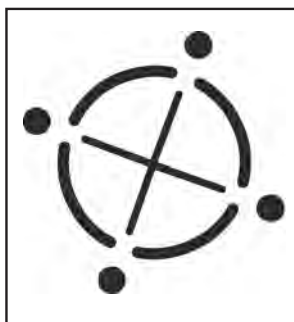
Obrazovanje i manjine

Uključivanje manjina u škole/fakultete uobičajen je problem u multikulturnim društvima. Pored problema diskriminacije osoba, vjerske i jezične razlike također predstavljaju izazove postojećem sustavu. Kako biste prilagodili obrazovni sustav i kurikulum potrebama manjina?

Cjeloživotno učenje

Nepismenost odraslih veliki je problem u zemljama koje nemaju osigurano čak ni osnovno obrazovanje. Jedan od ciljeva Svjetskog foruma o obrazovanju je porast pismenosti odraslih za 50% do 2015. Mnoge europske zemlje obvezale su se na provođenje "cjeloživotnog učenja". No, ipak, nisu uspjele osigurati odgovarajuće obrazovanje za odrasle. Što mislite, koji bi vladini prioriteti trebali biti u obrazovanju?

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava

Odgoj i obrazovanje za ljudska prava u formalnom, neformalnom ili cjeloživotnom obrazovanju smatra se obavezom vlade. Zašto bi onda u civilnom društvu nevladine organizacije bile te koje su odgovorne za nešto što je vladina dužnost i odgovornost?

AIDS/HIV i obrazovanje

"Prva bitka koja se mora dobiti u ratu protiv AIDS-a je bitka u kojoj će se srušiti zid šutnje i znak sramote koji ga okružuje" (Kofi Annan). Nužno je razbiti šutnju da bi se dokrajčila diskriminacija i da bi se spriječilo daljnje prenošenje. Kriza izazvana HIV-om/AIDS-om trebala bi biti središnjom temom nacionalnih obrazovnih programa. Što se može učiniti u borbi protiv HIV-a/AIDS-a u odgojno-obrazovnim institucijama?

Predizborna kampanja

Koliko ste uvjerljivi?

Teme:	demokracija, građanstvo, opća ljudska prava
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	45 minuta
Kratki pregled:	Ovo je aktivnost koja se temelji na raspravi i odnosi se: ■ na prava i odgovornosti povezane s demokracijom ■ na demokratsku raspravu.
Srodna prava:	■ pravo na sudjelovanje u demokratskom procesu ■ sloboda mišljenja i izražavanja
Ciljevi:	■ razmotriti neke od kontroverznih pojava demokratskog društva ■ vježbati i razviti vještine slušanja, raspravljanja i uvjeravanja ■ poticati suradnju
Oprema:	■ široki prostor ■ papir veličine A4 i olovke u boji za pravljenje natpisa ■ ljepljiva vrpca ■ papiri za bilješke i olovke (nije nužno)
Priprema:	■ Napravite dva znaka - "za" i "protiv" - i nalijepite ih na početak i kraj dugačkog zida. Pobrinite se da ima dovoljno mjesta duž zida da sudionici mogu formirati red. ■ Postavite dvije stolice na sredinu prostorije, s razmakom od 50 cm između njih i s dovoljno prostora oko njih da se sudionici mogu nesmetano kretati.

Upute:

1. Pokažite na dva natpisa na krajevima zida i objasnite da ćete pročitati tvrdnje s kojima se u većoj ili manjoj mjeri mogu složiti.
2. Odaberite jednu tvrdnju s dolje ponuđenog popisa i pročitajte je skupini.
3. Recite im da stanu u red duž zid između dva natpisa, birajući mjesto u redu ovisno o tome u kojoj mjeri se slažu ili ne slažu s izjavom: ako se u potpunosti slažu ili ne slažu, trebaju stati na jedan od krajeva; ako su im stavovi umjereniji, trebaju stati negdje između ta dva kraja.
4. Kada su se sudionici smjestili u red duž zida, pozovite dvoje međusobno najudaljenijih da sjednu na dvije stolice u sredini sobe. Svi ostali bi se sada trebali okupiti oko stolica u blizini osobe s čijim se stajalištem slažu; ili stati u sredinu ako se ne mogu odlučiti.
5. Dajte sudionicima koji sjede na stolicama jednu minutu za izlaganje razloga njihova slaganja ili neslaganja s izvornim iskazom. Nitko ih ne smije prekidati ili im pomagati. Svi bi trebali slušati u tišini.
6. Nakon jedne minute, zamolite ostale iz skupine da stanu iza jednog ili drugog govornika

TEME

DEMOKRACIJA

GRAĐANSTVO

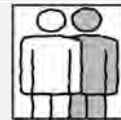
OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

45 MINUTA

- (ne mogu ostati neodlučni), tako da dobijete jednu skupinu "za" tvrdnju o kojoj se raspravlja i jednu skupinu "protiv". Dajte skupinama deset minuta za odvojeno pripremanje argumenata kojima će poduprijeti svoje stajalište i za izbor drugih govornika koji će predstaviti argumente.
- 7. Nakon deset minuta pozovite skupine natrag i zamolite da sada sjednu na stolice dva nova govornika, okružena svojim "pristašama".
- 8. Dozvolite svakom govorniku tri minute za iznošenje svojih argumenata i nakon toga pristaše jedne i druge strane mogu promijeniti mišljenje i prijeći drugoj skupini ako su argumenti te druge skupine bili uvjerljiviji.
- 9. Dajte skupinama još pet minuta za pripremu argumenata i izbor trećeg govornika. Ponovno, nakon govora, dozvolite sudionicima da promijene strane ako to žele.
- 10. Okupite skupinu na završnu raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje

Sada prijedite na razgovor o procesu i svrsi rasprave kao forme i o načinima vrednovanja pluralističkog društva. Pokušajte izbjeći ponovnu raspravu o samom problemu.

- Je li itko promijenio mišljenje tijekom rasprave? Ako je, koji su ih argumenti na to natjerali?
- Smatraju li da je na njih utjecalo nešto drugo, a ne stvarni argumenti koji su se iznosili, npr. pritisak skupine, emotivno izražavanje ili osjećaj suparništva?
- Za one koji nisu promijenili mišljenje tijekom rasprave, je li imalo ikakve svrhe raspravljati o tim problemima? Mogu li zamisliti bilo kakav razlog koji bi ih mogao uvjeriti da promijene gledišta?
- Zašto ljudi imaju različita mišljenja? Što bi se povodom toga trebalo poduzeti u demokratskom društvu?
- Treba li tolerirati sva mišljenja u demokraciji?

Smjernice za voditelje:

Prvi dio aktivnosti, kada se sudionici smještaju u red duž zida, ne bi trebao trajati duže od nekoliko minuta. Cilj ovog dijela aktivnosti je jednostavno određivanje njihovih "početnih položaja" i omogućavanje viđenja vlastitog stajališta u odnosu na druge.

Svrha je ove aktivnosti, koliko vježbanje vještina komuniciranja i uvjeravanja, toliko i razmatranje samih problema. Sudionike bi trebalo potaknuti na razmišljanje, ne samo o sadržaju i predstavljanju svojih osobnih gledišta, već i o tipu ili obliku argumenata koji bi bili najuvjerljiviji za sudionike na drugoj strani. Njihov je cilj privući što više ljudi u svoju "stranku". Stanke između "govora" mogu upotrijebiti za analiziranje suparničkog stajališta i smišljanje načina kako ga oslabiti.

Uz teme koje se ovdje predlažu, za raspravu možete izabrati i druge. Bitno je izabrati tvrdnju koja će izazvati polemiku unutar skupine.

Napomena: bit će potrebno oko 30 minuta za raspravu o jednom iskazu. Ako želite raspravljati o više izreka, trebat će vam puno više vremena.

Savjetujemo vam da se ne držite strogo predviđenog reda događanja; prilagodite ga skupini te živosti rasprave. Na primjer:

- Možda ćete htjeti dodati još jednu ili dvije stanke za pripremu argumenata skupina, tako da različiti govornici dobiju priliku predstaviti svoja gledišta.
- Ako ste sa svojom skupinom već prije prošli kroz ovu aktivnost - pa čak i ako niste -

možete uključiti element iznenađenja tako što ćete prve govornike izabrati na drugačiji način - npr. možete odabrati dvoje ljudi koji su treći po redu od svakog kraja.

- Možete pokušati, u jednoj od pauza za pripremanje argumenata, zamoliti "pristaše" svakog govornika da rade sa suparničkim govornikom - drugim riječima, da pripreme argumente protiv gledišta koje su zastupali. Ovo može biti dobar način pridobivanja ljudi na razmišljanje o suprotnom gledištu i može donijeti zanimljivu promjenu ako je očigledno da sudionici uopće ne mijenjaju strane.

Možete dopustiti govornicima da imaju papir veličine razglednice za pisanje kratkih bilježaka koje će ih podsjećati na različite argumente i na koje se mogu pozvati kad budu govorili.

Možda ćete željeti raspravljati o tome treba li se "pluralizam" ili sloboda izražavanja ograničavati iz bilo kojeg razloga u tolerantnom društvu: na primjer, trebaju li se dopustiti fašističke ili nacionalističke demonstracije?

Prijedlozi za nastavak rada

Ako ste zainteresirani istražiti kako se mišljenja stvaraju ili mijenjaju, osobito uz pomoć medija, pogledajte aktivnost "Naslovnica" na 135. stranici.

Ideje za djelovanje:

Ako odaberete iskaz o glasovanju, možete tu aktivnost nastaviti istraživanjem načina na koji se glasuje u vašoj lokalnoj zajednici. Pogledajte aktivnost "Glasovati ili ne?" na 238. stranici.

Tvrdnje za raspravu:

- Imamo moralnu obvezu glasovati na izborima?
- Trebali bi poštivati sve zakone, čak i one nepravedne.
- Jediní ljudi koji imaju ikakvu moć u demokraciji su političari.
- "Narodi imaju vođe kakve zasluže".
- Građanska je dužnost kontrolirati svakodnevni rad vlade.

Značajni datum

24. listopada

Dan ujedinjenih naroda

Borci za ljudska prava

"To je ideal za koji treba živjeti i koji treba postići", Nelson Mandela.

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

MEDIJI

GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

60 MINUTA

- Teme:** opća ljudska prava, mediji,
- Razina složenosti:** 2. razina
- Veličina skupine:** bilo koja
- Vrijeme trajanja:** 60 minuta
- Kratki pregled:** U ovoj aktivnosti koriste se informativne karte kojima se potiče zanimanje za borce za ljudska prava. Problemi koji će se razmatrati su:
- politička represija
 - aktivisti za promociju i zaštitu ljudskih prava u dvadesetom stoljeću
 - borba za ljudska prava u raznim zemljama.
- Srodna prava:**
- sloboda mišljenja i izražavanja
 - pravo na pošteno suđenje
 - sloboda od mučenja
- Ciljevi:**
- saznati nešto o pojedincima koji su se borili za ljudska prava u različitim zemljama
 - razviti vještine organiziranja i rukovanja informacijama, suradnje i skupnog rada
 - promicati poštivanje, odgovornost i zanimanje za ljudska prava
- Oprema:**
- jedan snop od trideset karata za manju skupinu
 - škarice
 - omotnice
 - ljepljivo i komadi krutog papira za učvršćivanje karata (nije obvezno)
- Priprema:**
- Pripremite prostoriju tako da ljudi mogu raditi u manjim skupinama.
 - Kopirajte karte na listove papira tako da imate jedan snop za svaku manju skupinu.
 - Izrežite svaki snop od trideset karata, izmiješajte ih tako da ne budu složene po redu i stavite ih u omotnice. Važno je držati snopove karata odvojene jedne od drugih!

Upute:

1. Zamolite sudionike da se podijele u tročlane ili četveročlane skupine i dajte jedan snop karata svakoj skupini.
2. Neka rašire karte po podu, licem prema dolje.
3. Objasnite da karte opisuju događaje iz života šestoro aktivista za ljudska prava. Cilj svake skupine je spojiti događaje s odgovarajućim likom i tako stvoriti kratki opis svake osobe.

- Objasnite da je svaki lik sastavljen od "snopa od pet karata" (npr. jedna "A", jedna "B", jedna "C", jedna "D" i jedna "E" karta).
- Recite svakoj skupini da u krug kupe karte, jednu po jednu, sve dok ih ne nestane s poda.
- Dajte sudionicima nekoliko minuta da pročitaju karte u tišini.
- Zatim ih pustite... Neka svaka skupina sama odredi vlastitu strategiju za stvaranje ličnosti. Trebat će im oko 15 - 20 minuta za ovaj dio.
- Okupite ih sve zajedno i zamolite predstavnika prve skupine da svojim riječima opiše jednu od ličnosti. Zatim to ponovite s drugim skupinama tako da se svaka ličnost potpuno predstavi i da svaka skupina može provjeriti je li pravilno spojila "dijelove".

Značajni datum

10. prosinca
Dan ljudskih prava

Završna rasprava i vrednovanje:

- Koliko je ova vježba bila teška i koje su strategije koristile različite skupine da bi složile snopove karata?
- Za koje su ličnosti skupine već prije čule, a koje su im bile nepoznate? Zašto su neke ličnosti poznatije od drugih?
- Jesu li ih neke informacije začudile? Koje su ih se najviše dojmile?
- Zamolite sudionike da izaberu citat s kojim bi se mogli potpuno poistovjetiti i što misle kako bi se oni ponašali da su se našli u istom položaju kao ta osoba.
- Koje vrste djelovanja stoje ljudima na raspolaganju?

Smjernice za voditelje:

Ogromna količina informacija dostupna je o svakoj od ovih osoba, a kratke biografije nude veoma površno (i subjektivno) mišljenje o situaciji u kojoj su i zbog koje su djelovali. Postoje također stotine drugih aktivista koji su jednako tako mogli biti stavljeni na popis - ovi koji su ovdje, izabrani su samo kao ogledni primjer i kao način pristupa temi.

Prijedlozi za nastavak rada:

Preporuča se nastaviti ovu aktivnost potičući sudionike na upoznavanje drugih aktivista za zaštitu i promociju ljudskih prava, tako da prošire spoznaju o osobama koje su tijekom povijesti doprinijele borbi za ljudska prava. Skupina bi mogla početi stvarati svoju osobnu "galeriju portreta" aktivista za ljudska prava. Šest osoba koje se u aktivnosti predstavljaju mogu poslužiti kao njezin početak: fotografije se mogu zalijepiti na komade papira zajedno s citatima i kratkim životopisima i izložiti u prostoriji. Svaki sudionik u skupini mogao bi pronaći nešto o drugim osobama i to dodati galeriji. Svih šest osoba koje su ovdje navedene borci su za građanska i politička prava, ali vi ćete možda htjeti proširiti područje ljudskih prava i također uključiti socijalna i ekonomska prava. U građanskom društvu postoji nekoliko načina izražavanja mišljenja i borbe za ljudska prava. Ako ih želite pobliže istražiti, pozabavite se aktivnošću "Stvaranje veza" na 173. stranici.

Ideje za djelovanje:

Saznajte nešto o trenutnim političkim zatvorenicima ili aktivistima - na primjer, onima koje je Amnesty International nazvao "zatvorenicima zbog vlastite savjesti". Napišite pismo ili organizirajte kampanju za informiranje javnosti o postojanju takve vrste zatvorenika i izvršite pritisak na odgovarajuće pojedince da ga/je/ih oslobode.

Dodatne informacije

Korisne internetske stranice koje pružaju informacije o aktivistima za ljudska prava:
www.speaktruthtopower.org
www.universalrights.net/heroes
www.globalyouthconnect.org
www.hrw.org

Odjel Amnesty Internationala u Ujedinjenom Kraljevstvu izdao je vlastitu povijesnu zidnu kartu branitelja ljudskih prava koja se može naručiti preko njihove internetske stranice: www.amnesty.org.uk

Radni listići

Kartice za raspravu

A

"Borio sam se protiv dominacije bijelaca i borio sam se protiv dominacije crnaca. Njegovao sam ideal demokratskog i slobodnog društva u kojem svi žive zajedno u skladu i s jednakim mogućnostima. To je ideal za koji treba živjeti i koji treba postići. Ali, ako je potrebno, to je ideal za koji sam spreman i umrijeti."

Nelson Mandela

A

"Kao rezultat izvjesnih bolnih, ali u isto vrijeme i utješnih susreta, vidjela sam svojim očima kako se iz dubina moralnog divljaštva odjednom uzdigao krik "to je moja pogreška" i kako je, s tim krikom, bolesnik ponovo stekao pravo sebe nazvati ljudskim bićem."

Evgenia Ginzberg

B

Rođen/a u selu kraj Umtate. Izabran/a je za predsjednika Južnoafričke Republike na prvim demokratskim izborima u dobi od 76 godina. Do tada - a i poslije -njegov/njezin život bio je posvećen

B

Rođen/a se u Rusiji 1906. i preminuo/la u Moskvi 1977. Radio/la je tiho kao učitelj i novinar sve dok ga/je Staljinov režim u namještenom suđenju nije proglasio teroristom. Proveo/la je 18 godina u

C

borbi protiv aparthaida, rasističkog sustava kojim je bivša bijela vlada tlačila većinsko crnačko stanovništvo. Bila/Bio je izvrnut raznim oblicima represije: zabrani dolaska na sastanke, prisilnom skrivanju i konačno,

C

sibirskom zatvoru u strašnim uvjetima jer je odbio/la optužiti druge za zločine koje nisu počinili. Prvu je godinu proveo/la u vlažnoj samici, a tjelovježba, razgovor, pjevanje ili lijevanje tijekom dana bili su zabranjeni. Kasnije su ga/je

D

uhićen/a i osuđen/a na doživotni zatvor u dobi od 44 godine. Narednih 28 godina proveo/la je iza rešetaka daleko od svoje obitelji i djece.

D

slali od jednog do drugog sibirskog logora - uključujući, kao kaznu za pomaganje kolegi zatvoreniku, i onaj najgori iz kojega su se rijetki vratili živi.

© MTI

© David King Collection

A

"Sanjam da će se jednog dana ova nacija podići i doživjeti istinsko značenje svog vjerovanja: "Smatramo očitima ove istine: svi su ljudi stvoreni jednaki." Sanjam da će moje četvero djece jednog dana živjeti u državi u kojoj im se neće suditi zbog boje njihove kože nego zbog sadržaja njihovog karaktera."

Martin Luther King

A

"Nenasilje je najveća sila kojom čovječanstvo raspolaže. Moćnija je od najmoćnijeg oružja za uništavanje kojeg je čovjek stvorio."

Mahatma Gandhi

B

Rođen/a je u Atlanti, Georgia, 1929., kada je zakonom bilo propisano da crnci moraju sjediti na posebnim mjestima u autobusu, kazalištu i kinu, piti vodu na onim fontanama na kojima je ne piju bijelci. U 28. godini postao/la je suosnivač

B

Rođen/a je 1869. u hinduističkoj obitelji koja je živjela u Gujaratu, u vrijeme kad je Indija bila britanska kolonija. Poveo/la je borbu za neovisnost, nikad ne mijenjajući svoje čvrsto vjerovanje u moć

C

organizacije koja je povezala crkve za crnce koje su poticale nenasilne marševe, bojkote i demonstracije protiv rasne segregacije. Organizacija je sudjelovala u protestu u Birminghamu, Alabama, u kojem su stotine raspjevane školske djece

C

nenasilnog prosvjeda i vjerske tolerancije, iako je bio/la uhićen/a i zatvaran/a nekoliko puta. Kad su Indijci djelovali nasilno jedni protiv drugih ili protiv britanskog radže, on/a je postio/la dok nasilje ne bi prestalo. Propješačio je Indijom 241 milju i

D

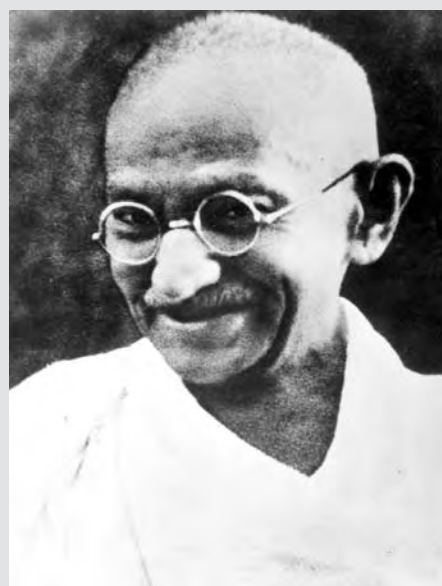
popunile ulice u znak podrške. Policiji je naređeno da ih rastjera uz pomoć pasa, a vatrogasci su upotrijebili snažne mlazove vode. Njega/nju su uhitili i zatvorili.

D

uvjerio/la sljedbenike da prihvate brutalnost policije i vojske bez uzvraćanja. Proveo/la je u životu ukupno 2338 dana u zatvoru neumorno odan/a miru.

© MTI

© MTI

A

"Mi ne želimo uništiti ili razoriti vojni režim; oni uvijek prijetu da će nas uništiti, ali... svrha našeg pokreta je stvoriti društvo koje pruža sigurnost svim našim ljudima, uključujući i vojsku."

Daw Aung San Suu Kyi

A

"Jao, ovu tužnu pjesmu u mojim mislima šaljem onima što pomažu zatvorenicima. Ove osjećaje i užasna mučenja nikada neću zaboraviti u ovom tamnom razdoblju. Neka ovu sadašnju zatvorsku bijedu nikad ne doživi bilo koje osjećajno biće."

Ngawang Sangdrol

B

Rođen/a 1945. u Burmi. Dijete je nacionalnog heroja ubijenog u borbi za neovisnost od kolonijalne vlasti. Postao/la je popularni vođa u borbi za demokraciju protiv

B

Budistički/a je opat/ica koji/ja vjeruje u neovisnost Tibeta od Kine i kojeg/ju su kineske vlasti prvi puta uhitile kada mu/joj je bilo 10 godina. Njegov/Njezin jedini zločin bilo je sudjelovanje u

C

okrutnog vojnog režima i skoro ga/ju je ubio vojni odred kojemu je bilo naređeno da u njega/nju uperi svoje oružje. Bio/la je 6 godina u kućnom pritvoru bez optužbe za ikakav zločin i doslovno odsječen/a od vanjskog svijeta. Čak i kad je oslobođen/a, vlada

C

mirnim demonstracijama za neovisnost Tibeta. Ponovo je uhićen/a kada je imao/la 15 godina i osuđen/a na 3 godine zatvora. Kazna je prvi put produžena jer je u zatvoru pjevao/la pjesme o neovisnosti; a zatim mu/joj je produžena na 8 godina jer je povikao/la:

D

je spriječila njegov/njezin posjet umirućem supružniku. 2001. sloboda mu/joj je i dalje ograničena na prebivalište sa strogo nadziranim pristupom i presječenim telefonskim linijama.

D

"Oslobodite Tibet" dok je stajao/la na kiši u zatvorskom dvorištu. Danas ima problema s bubrežima što je posljedica mučenja koje je pretrpio/jela.

© Gamma Press

© Tibet Information Network

Naslovnica

Širiti vijest znači umnažati je.
(tibetanska poslovica)

Teme:	mediji, globalizacija, okoliš
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	10 - 24
Vrijeme trajanja:	180 minuta
Kratki pregled:	Ovo je simulacija rada skupine novinara na izradi naslovnice njihovih novina spremnih za tiskanje. Dok sudionici rade u manjim skupinama, istražuju podatke: ■ o pristranosti, stereotipima i objektivnosti u medijima ■ o slikama i ulozi medija u pristupu temi ljudskih prava.
Srodna prava:	■ pravo na slobodu misli, mišljenja i izražavanja ■ pravo na privatnost ■ pravo na razvoj, život i zdravlje
Ciljevi:	■ poticati zanimanje za ljudska prava kroz rad sa slikama ■ razmotriti medije i njihov pristup promociji i zaštiti ljudskih prava ■ razviti vještine komunikacije i suradnje
Oprema:	■ velika prostorija s dovoljno mjesta za rad dviju ili triju podskupina i za rad s cijelom skupinom ■ 40 fotografija iz novina ■ papir i olovke za pravljenje bilježaka ■ veliki listovi papira (A3 veličine) i flomasteri ■ škare i ljepilo za svaku podskupinu ■ stolovi s radnom površinom dovoljno velikom da skupine mogu na njima raširiti sve svoje papire
Priprema:	■ Izaberite 40 - 45 slika iz časopisa ili novina. (Napomena: trebaju vam kopije istih 40 slika za svaku manju radnu skupinu. Trebat ćete, dakle, kupiti nekoliko primjeraka istih novina iz kojih ćete izabrati slike ili ćete slike iz jednog primjerka umnožavati.) ■ Poslažite veći broj fotografija na stol.

Upute:

1. Predstavite aktivnosti. Objasnite da je ovo simulacija jedne večeri u novinarskom uredu gdje skupina novinara radi na izradi naslovnice novina. Iako su ove novine za lokalnu zajednicu, njihov zadatak je izvijestiti čitatelja o trenutnim globalnim problemima, uključujući ljudska prava.
2. Podijelite sudionike na manje radne osmočlane podskupine. Svaka podskupina treba

TEME

MEDIJI

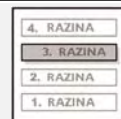

GLOBALIZACIJA

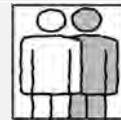
OKOLIŠ

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

10 - 24

TRAJANJE

180 MINUTA

- zamisliti da je uređivački tim koji radi na različitim novinama. Njihov je zadatak izabrati i urediti izgled i sadržaj naslovnice sutrašnjeg jutarnjeg izdanja.
3. Neka svaka skupina izabere ime za svoje novine.
 4. Svi zajedno kratko raspravite o značajkama i izgledu uobičajene naslovnice.
 5. Pokažite izložene fotografije. Zamolite sudionike da u tišini obidu stol, bez komentara u ovoj fazi. Objasnite im da su ovo slike s kojima moraju raditi; mogu ih upotrijebiti i interpretirati kako žele.
 6. Sada pošaljite uredničke timove na posao. Podijelite skupinama papir i olovke, ljepilo i škare - ali ne i fotografije za rad.
 7. Prođite kroz upute. Imaju sat vremena za izbor četiri ili pet priča o kojima će izvijestiti, napisati naslove, izabrati fotografije i oblikovati izgled. Objasnite da ne trebaju napisati dugačke članke; naslovi i podnaslovi sasvim su dovoljni. Trebaju se usredotočiti na dojam koji će naslovnica ostaviti, a ne na objektivno iznošenje cijele priče. Predložite im da započnu rad raspravom o temama ili problemima koje žele uključiti u svoje izvješće. Recite im da će za deset minuta dobiti fotografije iz "tiskarskog odjela".
 8. Nakon desetak minuta rada, dajte im novinske fotografije.
 9. Kada su timovi završili sa svojim naslovnicama, trebali bi ih izložiti tako da ih svi mogu vidjeti i pročitati. Sada prijedite na završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom same aktivnosti i zatim predite na raspravu o medijima, o pitanjima ljudskih prava i obvezama:

- Kako su skupine organizirale svoj rad? Kako su donosile odluke o tome kako će raditi i koje će priče iznijeti? Je li svatko mogao sudjelovati i pridonositi?
- Kako su birali teme na kojima će raditi? S čim su započeli, s temom ili sa slikom? Odnosno, jesu li prvo prepoznali problem i zatim pronašli odgovarajuću sliku s kojom će ga ilustrirati ili su bili nadahnuti slikom, a zatim stvorili priču o njoj?
- Koje su teme ili slike bile predstavljene? Jesu li se neke odnosile na temu ljudskih prava? Je li bilo tema o kojima je netko htio pisati, ali je morao odustati od njih?
- Kako se mogu usporediti različite naslovnice različitih novina? Jesu li pojedine podskupine radile na istim temama ili fotografijama?
- Jesu li različite podskupine upotrebljavale iste slike, ali na različite načine?
- Kako ljudi prate vijesti: preko novina, televizije, radija ili interneta? Zašto prate ili ne prate vijesti?
- Jesu li u ovoj simulaciji pokušali oponašati pravu naslovnicu ili su je napravili drukčije? Koje su bile razlike?
- U stvarnom životu kakve vijesti prevladavaju u medijima?
- Je li općenito dobro pokriveno područje ljudskih prava u vijestima?
- Jedna je od glavnih točaka rasprave oko medija njihova "objektivnost". Smatraju li sudionici da je moguće objektivno predstaviti vijesti?
- Koja su ljudska prava bila zastupljena na njihovim naslovnicama?
- Kakvu predodžbu sudionici imaju o mladima iz drugih dijelova svijeta?
- Nedostaje li neka važna tema među fotografijama?

Smjernice za voditelje:

Prilikom izbora fotografija za ovu aktivnost, pobrinite se da imate dobar izbor slika/fotografija i da izbjegnute stereotipe. Vijesti često prenose informacije o ubojstavima, ratovima i drugim katastrofama i mnogo rjeđe sadrže pozitivne poruke. (Ne događa se samo rat i glad u Africi!). Neke od izabranih fotografija pružaju sudionicima mogućnost stvaranja predodžbi o "dobrim" i "lošim" vijestima. Također, trebate prilikom izbora fotografija voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti geografskih područja, o spolnoj/rodnoj ravnoteži, o dovoljnom broju fotografija mladih i pojava vezanih za njihov svakodnevni život, uključujući fotografije koje govore kako se mogu pozitivno mijenjati situacije, pojave i odnosi. Uključite fotografije vezane za aktualne vijesti i osobe, kao i fotografije koje se odnose na probleme života u multikulturalnim društvima i u cijelom svijetu. Sljedeći će vam popis dati neke ideje. (Temelji se na popisu fotografija koje su upotrijebljene u aktivnosti "Tvornica vijesti", čiji je opis dan u *Prilagodbama*.)

Voditeljica na televizijskim vijestima	Prodavač na plaži	Demonstracije na Filipinima
Zemaljska kugla	Tržnica u Aziji	UN-ove postrojbe u Jugoslaviji
Tim kamermana u Trećem svijetu	Usamljena žena	Borbeni avion
Žene koje prave nasip	Sirotinjska četvrt u Briselu	Gerilski rat
Naknada za nezaposlene	Prepuna kanta za smeće	Dva mrtva vojnika
Afrički rudar	Razvrstavanje konzervi	Hrpa vreća žita
Pesticidi	Crni dječak s gitarom	Ženski sastanak
Reklama za restoran brze prehrane	Rock zvijezda	Planiranje obitelji
Isušeno tlo	Državna policija	Prevenција AIDS-a
Djeca koja se igraju u vodi	Grafiti	Mnoštvo ljudi
Pranje automobila	Parlament	Javni prijevoz
Nafta koja gori	Droge	Izložba automobila
Akcija Greenpeace-a	Izbjeglički kamp	Zastoj u prometu
Oblak industrijskog dima	Djeca u centru za azilante	Mladi čovjek s mikrofonom
Reklama za alkohol	Nogometaš	Mobilni telefon
Reklama za Coca - Colu	Akcija Amnesty International-a	

Dok predstavljate aktivnost i raspravljate o značajkama i izgledu uobičajene naslovnice, trebali biste sudionicima objasniti kako treba pisati naslov koji privlači pozornost i kako potom iznijeti priče; na početku obično stoji kratki sažetak - stupac od nekoliko centimetara i zatim slijedi veći tekst s potpunijom pričom. Razgovarajte o uporabi fotografija koje podržavaju priču ili plijene čitateljevu pozornost. Istaknite i ono što slike ne prikazuju! Pričajte i o tome kako su fotografije izrezane da bi privukle pogled promatrača na ono što fotograf ili grafički urednik želi prikazati. Neka obrate pozornost na način na koji su pisani naslovi.

Prilagodbe:

Drugi način prezentiranja ove aktivnosti je predstavljanje radijskog ili televizijskog programa vijesti. Ako odlučite raditi na televizijskom prijenosu, preporuča se uporaba slajdova (dijapozitiva) u zamračenoj sobi da bi se stvorio osjećaj gledanja televizije. Postoji zbirka slajdova koji su pripremljeni posebno za takvu aktivnost, a mogu se posuditi od Europske federacije za interkulturalno učenje (EFIL).

Značajni datum • Prijedlozi za nastavak rada:

3. svibnja Svjetski dan slobode tiska

Raspravljajte o ljudskim pravima koja su skupine odabrale za svoje vijesti. Na primjer, kako se njima pristupa u vašoj zemlji?

Sudionici bi mogli stupiti u kontakt s lokalnim novinama ili radijskom ili televizijskom postajom i s novinarima razgovarati o tome kako rade i raspravljaju o problemima objektivnosti i načinu prezentiranja globalnih problema i teme ljudskih prava u medijima.

Ako skupina uživa u aktivnostima koje zahtijevaju brzo razmišljanje, mogu proći kroz aktivnost "Samo minutu!" na 150. stranici koja se bavi odnosom između sporta i ljudskih prava.

Ideje za djelovanje:

Mnoge lokalne radijske postaje pružaju lokalnim udrugama mogućnost emitiranja vlastitih programa. Radite na skupnom istraživačkom projektu i napravite radioemisiju o pitanjima koja njih interesiraju i zabrinjavaju, na primjer, pod naslovom "Misli globalno, djeluj lokalno".

Dodatne informacije:

Neke početne ideje za rad na temama koje su navedene u aktivnosti:

a) Mediji

1. Mlade se, kao i odrasle, neprestano zasipa masom informacija preko raznih medija. Možemo se zapitati: što radimo sa svim tim informacijama? Znači li to da smo svi bolje informirani?
2. Mediji se sve više komercijaliziraju te se uprošćavanje poruke, stereotipiziranje i senzacionalizam zastrašujuće brzo širi. Postaje sve teže pronaći kvalitetne vijesti.
3. Posebno je teško naći kvalitetne vijesti koje se odnose na probleme nejednakosti, osobito ako se radi o zemljama u razvoju. Nezapađajuća vijest često se vidi samo očima Zapada. Ovo obično rezultira negativnim i lošim vijestima.

b) Tematika ljudskih prava

Mediji su očito važni za povišenje javne svijesti o ljudskim pravima. Ali trebali bismo biti svjesni načina na koji se tematika ljudskih prava predstavlja i isto tako motiva predstavljanja. Svatko treba biti kritičan prema onome što nam je - i što nam nije - dano, i prema načinu na koji su informacije i činjenice prezentirane. Na primjer, u ratu se vojnici u različitim novinama mogu opisati ili kao borci za slobodu ili kao teroristi, ovisno o različitim političkim stajalištima. Ljude iz drugih kultura može se prikazati na neobjektivan način. Na primjer, Inuite se može prikazati kao egzotične, čvrste ljude koji se bore za očuvanje svog tradicionalnog načina života u igluima, ali kada se raspravlja o lovu na kitove, njih se tada prikazuje kao "ubojice".

c) Opredjeljenje

Neke od slika koje su se koristile u simulaciji trebaju pokazati mogućnosti kako se ljudi, naročito mladi ljudi, mogu društveno angažirati na veoma praktične načine. Kao učitelji, kao oni koji rade s mladima, želimo motivirati mlade ljude na rad koji donosi bolji svijet, bolje sutra. Pitamo se kako najbolje potaknuti mlade ljude da se uključe u koristan rad, i možemo se zapitati jesu li postojeće mogućnosti u stvari privlačne mladim ljudima ili ne. Možemo dobiti neke naznake odgovora iz slajdova koje mladi ljudi izaberu.

Vrt preko noći

Biste li prihvatili izazov izgradnje vrta preko noći?

Teme:	okoliš, građanstvo, zdravlje
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	6+
Vrijeme trajanja:	180 minuta
Kratki pregled:	Ovo je kreativna aktivnost koja koristi crtanje i izradu modela u svrhu istraživanja: ■ snaga koje potiču razvoj ■ kako lokalni razvoj ispunjava ili ne ispunjava potrebe lokalnog stanovništva ■ kako se donose odluke o lokalnom razvoju.
Srodna prava:	■ pravo na sudjelovanje u procesu donošenja odluka ■ pravo na sudjelovanje u kulturnom životu zajednice ■ pravo na odmor i slobodno vrijeme
Ciljevi:	■ shvatiti da rezultati razvoja nisu neminovni ■ razviti vještine koje su nužne za sudjelovanje u lokalnoj demokraciji i razvoju ■ razviti kreativnost, vještine skupnog rada, suradnje i poštovanja drugih
Oprema:	■ topografske karte i fotografije mjesta u kojemu živite (prošlost i sadašnjost) ■ uvećana topografska karta dijela grada na kojem se vidi mjesto koje ste izabrali za svoje buduće gradilište ■ olovke i papir za crtanje projekta ■ oprema za izradu modela. Na primjer, male kutije, papirnate ili plastične kutijice s poklopcem, mekani papir, boja, konopac, vuna, čepovi od pluta, kartonske cijevi, aluminijska folija, kutije za jaja i ostala kućna starudija, grančice, kamenje, kora drveta, školjke itd. ■ ljepilo i ljepljiva vrpca ■ boje i kistovi ■ krući karton ili iverica za podnožje modela
Priprema:	1. dio Razvoj - kako i zašto: ■ Prikupite sadašnje i prijašnje topografske karte i fotografije grada ili područja u kojemu živite. ■ Pronađite moguća gradilišta za rad skupine. Istražite postoji li komunalni plan za razvoj nekog područja, prostora, objekta u vašem lokalnom okružju. 2. dio Planiranje razvoja: ■ Prikupite informacije o gradilištu na kojem je skupina odlučila raditi, na primjer, novinske isječke i zapisnike sa sastanaka gradskog vijeća.

TEME

OKOLIŠ

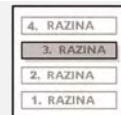

GRAĐANSTVO

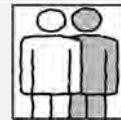
ZDRAVLJE

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

6 ILI VIŠE

TRAJANJE

180 MINUTA

- Ako namjeravate praviti modele sa "starudijom", pobrinite se da imate dovoljno materijala. Počnite prikupljati kutije za spremanje kojekakvih stvari, na primjer čepova, tuba od toaletnih papira itd., puno ranije nego počnete raditi na ovoj aktivnosti.

Upute:

Ova se aktivnost sastoji od dva dijela: 1. dio, "Razvoj - kako i zašto", rasprava je o snazi koja potiče promjenu; u 2. dijelu, "Izrada plana razvoja", ljudi kreiraju razvojni projekt u svojoj zajednici i izrađuju njegov model.

1. dio: Razvoj - kako i zašto

1. Predstavite temu - lokalni razvoj. Koristite karte i fotografije za poticanje rasprave o razvoju lokalnog okoliša tijekom posljednjih 50 do 100 godina. Razgovarajte o političkim, ekonomskim i društvenim snagama koje su uzrokovale ove promjene. Općenito govoreći, jesu li ove promjene bile na bolje? Za koga i zašto?
2. Zamolite skupinu da navede primjere razvojnih projekata koji su se provodili tijekom njihovog života, kao što su dogradnje, izgradnje trgovačkih centara, stambenih naselja, te tko je i kako od toga imao koristi. Na primjer, jesu li planom bili osigurani toliko potrebni jeftini stanovi za lokalno stanovništvo ili su izgrađeni luksuzni apartmani ili kuće za odmor kroz investicijska ulaganja financijskih kompanija?
3. Pogledajte uvećanu kartu vašeg mjesta/grada i dogovorite se oko lokalnog gradilišta na kojem želite raditi.

2. dio: Izrada plana razvoja

1. Raširite uvećanu kartu i pokažite na kojem ste mjestu/lokaciji odlučili raditi. Provjerite je li svima to mjesto poznato i, ako je potrebno, posjetite ga.
2. Prođite kroz postojeće planove za to mjesto koristeći informacije iz lokalnih novina ili zapisnika sa sastanaka gradskog vijeća. Razgovarajte o različitim prijedlozima i interesima onih koji su ih predložili.
3. Raspravite o svim mogućim načinima na koje bi se to mjesto moglo razviti. Budite što maštovitiji.
4. Nakon toga se podijelite na manje četveročlane ili peteročlane skupine i analizirajte sve ideje i kratko porazgovarajte o razlozima za i protiv.
5. Sljedeći je zadatak za svaku podskupinu usuglašavanje oko idejnog rješenja za razvoj odabrane lokacije, crtanje projekta i izrada modela.
6. Kad su svi modeli gotovi, neka svaka skupina izloži svoj model i objasni svoje planove.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom rada različitih skupina. Jesu li mišljenja da su svi bili uključeni u rad? Kako su se donosile odluke? Zatim prijedite na razgovor o samim planovima.

- O čemu se najviše raspravljalo prilikom odlučivanja o razvoju lokacije? Je li to bila, na primjer, cijena ili vrijeme, napor, profit, lokalne potrebe - što od toga?
- Jesu li planovi bili primjereni potrebama ljudi i okolišu i jesu li se mogli opravdati?
- Jesu li planovi zadovoljili potrebe svih zainteresiranih? Na primjer, invalidnih osoba, djece, manjina?
- Koji izvori su potrebni za provedbu plana?
- Jesu li se koristili obnovljivi izvori prirodnih bogatstva kad god je to bilo moguće?
- Jesu li se oprezno koristili neobnovljivi izvori?
- Kako bi projekt utjecao na ekosustav općenito? Na primjer, je li osiguran opstanak

- rijetkih i ugroženih životinja i biljaka ili se sadilo drveće?
- Kakav bi otpad nastao izgradnjom projekta i njegovim održavanjem? Gdje će se ovaj otpad odlagati?

Značajni datum

5. lipnja

Svjetski dan zaštite
okoliša

Smjernice za voditelje:

Pretpostavlja se da većina mladih živi u urbanim sredinama ili blizu njih. Izbor gradilišta na kojem će se raditi mora ovisiti o vama i o vašoj skupini. Sva su gradilišta moguća! U idealnim uvjetima članovi skupine trebali bi istražiti sve mogućnosti i odlučiti se. Međutim, u nekim okolnostima, na primjer, u školama, kurikulum može biti ograničavajući čimbenik, stoga će nastavnik sam morati odlučiti.

Izbor što izgraditi na određenom mjestu može uključivati izgradnju trgovačkog centra, centra za odmor i razonodu, škole, kuće, parkirališta, uređenje otvorene zelene površine, dječjeg igrališta, sportskog igrališta, mirnog vrta s ružama i klupama za starije osobe, gradske farme, skloništa za divlje životinje, zabavnog parka, boćališta itd. Potaknite sudionike da uzmu u obzir potrebe različitih dijelova zajednice.

Prilagodbe:

Postoje i druge mogućnosti izvedbe ove aktivnosti. Na primjer, možete pitati članove skupine što bi radije vidjeli na mjestu na kojem su sada gradske vijećnice, uredi gradskog poglavarstva, bolnica itd.? Ili, ako živite u seoskoj sredini, kako bi se mogao bolje iskoristiti napušteni rudnik ili hrpa troske zaostale nakon prestanka rada rudnika?

Prijedlozi za nastavak rada:

Saznajte više o planovima gradskog vijeća za razvoj mjesta/lokacije na kojem ste radili. Recite što mislite o planovima i pišite poglavarstvu ili vašim lokalnim novinama kako biste upoznali druge s vašim mišljenjem. Saznajte kako se donose razvojni planovi u vašem gradu ili selu. Koliko utjecaja na donošenje odluke imaju lokalni stanovnici? Kako mladi ljudi mogu imati više utjecaja na planiranje odluka koje se njih tiču? Ako je skupina zainteresirana za istraživanje problema vezanih za donošenje odluka na lokalnoj razini, mogu proći kroz aktivnost "Glasovati ili ne?" na 238. stranici.

Ideje za djelovanje:

Budite prisutni na sastanku vašeg lokalnog gradskog vijeća i pridonesite procesu planiranja.

Sudjelujte u proslavi Dana zaštite okoliša. Potražite informacije o aktivnostima organiziranim povodom tog dana u vašoj zemlji na: www.unep.org

Dodatne informacije:

Ideja je za ovu aktivnost proizašla iz projekta "Vrt preko noći" koji je bio dio Kulturnog festivala održanog u Kopenhagenu 1996. godine. Skupina mladih iz Okologiskegangsattere, lokalne organizacije Agenda 21, dvije je godine radila na pripremama za izgradnju vrta na napuštenom dijelu u središtu grada - ne baš preko noći - ali u nekoliko dana. Mladi su odlučili na tih 300 m² urediti društveni vrt. Ovladali su praktičnim vještinama kao što su stolarija, vodoinstalatstvo, zidarstvo i hortikultura te sve unaprijed pripremili i uzgojili, pa kad je došlo vrijeme, vrt je mogao biti postavljen "preko noći". Bilo je tu nešto za svakoga: male stazice oko travnatih površina, drveće, grmovi, cvijeće i povrće. Vrt se održao sve do travnja 2001. g. kad je gradsko vijeće na njemu odlučilo izgraditi stambeno naselje.

Junakinje i junaci

Kad bi lavovi mogli govoriti, lovci nikada ne bi bili junaci.

TEME

♀ = ♂

DISKRIMINACIJA

GRADANSTVO

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:

spolna i rodna ravnopravnost, diskriminacija i ksenofobija, građanstvo

Razina složenosti:

2. razina

Veličina skupine:

bilo koja

Vrijeme trajanja:

60 minuta

Kratki pregled:

Ova aktivnost uključuje individualni rad, rad u manjoj skupini i rad cijele skupine, oluju ideja i raspravu:

- o junakinjama i junacima kao simbolima socijalizacije i kulture
- o stereotipnim predodžbama o junakinjama i junacima.

Srodna prava:

- pravo na dostojanstvo i jednakost pred zakonom
- pravo na istu vrstu sloboda za muškarce i žene

Ciljevi:

- osvrnuti se na poučavanje povijesti i cijeniti različite načine gledanja na zajedničke povijesne događaje i junake i junakinje koji su s njima povezani
- kritički analizirati ulogu junaka i junakinja kao uzora i kako su stereotipi o rodovima ukorijenjeni u našoj povijesti, kulturi i svakodnevnom životu

Oprema:

- papir i olovke (jedna plava i jedna crvena olovka za svakog sudionika; nije obvezno, ali se preporuča)
- veliki listovi papira i flomasteri

Upute:

1. Dajte sudionicima pet minuta da razmisle kojim se nacionalnim junacima i junakinjama (povijesnim ili suvremenim) posebno dive.
2. Podijelite papir i olovke i zamolite svaku osobu da nacрта dva stupca. U prvi stupac trebaju (crvenom olovkom) napisati imena triju ili četiriju junakinja i kratku inoformaciju o njima, te opis onoga što su učinile za svoju zemlju. Na dnu bi papira trebali napisati ključne riječi kojima će opisati karakteristike junakinja.
3. Ponovite proces (plavom olovkom) za tri ili četiri junaka. Informacije o njima napišite u drugi stupac.
4. Sada zamolite sudionike da se podijele na manje skupine od pet do sedam osoba i da pogledaju izbor junakinja i junaka. Svaka skupina treba postići suglasnost oko četiri najvrjednije junakinje i junaka.
5. Sada se svi okupite i napišite imena junakinja i junaka svake skupine u dva stupca na velike listove papira i postavite ih na zid. Dodajte ključne riječi koje opisuju njihove osobne karakteristike.
6. Razgovarajte o navedenim karakteristikama i korištenju junakinja i junaka kao uzora i o tome koliko se mogu smatrati stereotipima u odnosu na rod. Zatim prijedite na završnu raspravu.

Ovo je primjer onoga što je skupina iz Ukrajine napravila u 2. koraku

Junakinje	Junaci
Princeza Olha, prva kršćanka u Ukrajini	Ukrajinski princ Volodimir Kyiv Rus (staro ime Ukrajine), bio je kršten
Mladu ženu, Roksalanu, zarobili su Turci. Živjela je u kanovom haremu. Koristila je svoj položaj za utjecanje na politiku.	Hetman Mazepa, borac za neovisnost
Pjesnikinja Lesya Ukrajinka pisala je o ukrajinskom identitetu i emancipaciji žena	Pjesnik Ševčenko, veličao je slobodu
snažna lukava nježna ženstvena moćna lijepa	snažan moćan hrabar neustrašiv nepokolebljiv nepopustljiv

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom aktivnosti i onoga što su sudionici naučili o junacima i junakinjama, a zatim nastavite razgovarati o stereotipima općenito i kako oni utječu na ljudsku percepciju i djelovanje.

- Kakva su vrsta ljudi junakinje i junaci? (Obični muškarci i žene? Kraljevi?)
- Što su oni napravili? (Borili se? Pisali pjesme?) Kako su sudionici saznali za njih?
- Koje su bile sličnosti i razlike između dviju lista karakteristika?
- Koje vrline junakinje i junaci predstavljaju? Imaju li iste osobine ili postoje razlike?
- Što sudionici podrazumijevaju pod "stereotipom"? Koliko su stereotipi stvarni? Jesu li stereotipi uvijek negativni?
- Imate li vi osobno, ali i općenito ljudi u vašem društvu, uobičajene stereotipe i očekivanja od muškaraca i žena?
- Osjećaju li se sudionici ograničeni ovim očekivanjima? Kako?
- Oslikava li popis karakteristika iz ove aktivnosti značajke koje bi se mogle opisati kao nacionalne značajke?
- U kojoj mjeri su društvene i kulturne prepreke općenito rezultat stereotipnog razmišljanja?
- Na koji način stereotipi zasnovani na spolu/rodu uskraćuju ljudima njihova ljudska prava?
- Stereotipna očekivanja često predstavljaju zapreku i muškarcima i ženama, ograničavajući im životne izbore i opcije. Koje su zapreke temeljene na spolnim/rodnim razlikama sudionici doživjeli? U kući, školi, klubu ili na radnom mjestu?
- Što sudionici mogu poduzeti u vezi s ovim zaprekama? Mogu li odrediti strategije za prekid kulturnih norma i vrijednosti koje se odnose na muževnost i ženstvenost?

Smjernice za voditelje:

Ova je aktivnost veoma pogodna za provođenje u multikulturnom okruženju jer razlike u kulturama mogu doći do većeg izražaja.

U 5. točki uputa, trebali biste prihvatiti sve prijedloge manjih skupina i zapisati ih na papir.

Značajni datumi

8. ožujka

Međunarodni dan
žena

3. studenoga

Međunarodni dan
muškaraca

Ako netko predloži pojmove poput "ženstvenost" ili "muževnost", trebali biste ih prihvatiti u ovoj fazi i kasnije se na njih vratiti u završnoj raspravi te prodiskutirati o značenju ovih riječi.

Prilagodbe:

U radu sa skupinom mladih, vjerojatno ćete htjeti obraditi druge vrste junakinja i junaka, na primjer, likove iz stripova i filmova, pop, filmske ili sportske zvijezde. Sastanak možete započeti čitanjem stripova, a zatim putom oluje ideja obradite značajke likova. Ili, možete izložiti postere pop ili sportskih zvijezda i zamoliti sudionike da na njih dopišu tekst u "balončićima" ili dodaju crteže. Ako ostavite pitanje "tko su vaše junakinje i junaci" potpuno otvorenim, možda ćete čuti neke zanimljive odgovore koji će biti pogodni za bogatu raspravu.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ako bi se skupina htjela upoznati s junakinjama i junacima u području ljudskih prava, tada odradite aktivnost "Borci za ljudska prava" na 130. stranici.

Ideje za djelovanje:

Obećajte sami sebi da ćete više voditi računa o stereotipima u svom svakodnevnom životu, naročito o onima koji vode predrasudama, kako kod drugih tako i (nenamjerno) kod vas samih.

Dodatne informacije:

Stereotip je generalizacija u kojoj se karakteristike koje posjeduje dio skupine šire na cijelu skupinu. Na primjer, Talijani vole operu, Rusi vole balet, mladi koji nose crnu kožnu odjeću i voze motore opasni su, a ljudi koji su crni dolaze iz Afrike.

Možda postoji nejasnoća kod uporabe riječi *spol* i *rod*. *Spol* se odnosi na biološku razliku između muškaraca i žena, koja je univerzalna i nepromjenjiva. *Rod* se odnosi na društvene attribute koje pripadnik određene zajednice nauči ili stekne prilikom procesa socijalizacije.

Rod se, dakle, odnosi na attribute stečene u društvu, uloge, aktivnosti, odgovornosti i potrebe povezane s tim što je netko muškarac (muški rod) ili žena (ženski rod) u određenom društvu u određenom vremenu, i što je član određene zajednice unutar tog društva.

Izvor: United Nations Development Program (UNDP), *Gender in development programme, learning and Information pack, gender mainstreaming programme and project entry points*. January, 2001

Horoskop siromaštva

Možete li predvidjeti budućnost? Što će sljedeća godina donijeti Amini ili Miši?

Teme:	siromaštvo, globalizacija, socijalna prava
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	15 - 21
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost kombinira znanje i kreativnost u obradi tema koje se bave posljedicama siromaštva i pružanjem prilika siromašnima za poboljšanje njihovog života.
Srodna prava:	■ pravo na hranu i stanovanje ■ pravo na zdravlje ■ pravo na rad
Ciljevi:	■ razmisliti o pomanjkanju povoljnih prilika za siromašne i o teškoćama na koje nailaze kad iskoriste one koje im se pružaju ■ razumjeti ciklus siromaštva ■ promicati društvenu pravdu, ljudsko dostojanstvo i odgovornost
Oprema:	■ 12 karata s horoskopom ■ 12 karata sa životopisima ■ jedan list papira i olovka za svakog sudionika ■ veliki list papira ili ploča ■ flomasteri ili kreda ■ ljepljiva vrpca
Priprema:	■ Umnožite karte s horoskopima i životopisima i izrežite ih. ■ Napravite tri snopa karata tako da imate četiri životopisa s pripadajućim horoskopima u svakom snopu. Stavite svaki snop u posebnu omotnicu tako da se ne izmiješaju.

Upute:

1. Najavite aktivnost. Kratko popričajte o horoskopima općenito. Čitaju li ih sudionici ikada? Vjeruju li im? Kakvu vrstu informacija obično daju?
2. Podijelite sudionike u tri manje skupine i dajte svakoj jedan snop karata sa životopisima, zajedno s odgovarajućim kartama na kojima su horoskopi.
3. Dajte skupinama dvadeset minuta da napišu izmišljene horoskope za četiri lika na svojim kartama. Trebali bi upotrijebiti maštu, intuiciju i opće znanje te predvidjeti što će se tim ljudima dogoditi sljedeće godine. Naglasite da nema točnih i netočnih odgovora, već bi trebali predviđati u sklopu stvarnih okolnosti.
4. Kad završe, pozovite ih sve na okup. Zamolite podskupine da jedna po jedna predstave svoj rad. Prvo bi trebali pročitati životopise tako da se svi upoznaju s različitim osobama, a zatim bi trebali pročitati horoskope.
5. Na kraju zalijepite životopise i predviđanja na veliki list papira kako biste dobili zidnu kartu.

TEME

SIROMAŠTVO

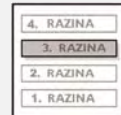

GLOBALIZACIJA

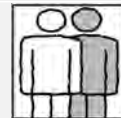
SOCIJALNA PRAVA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

15 - 21

TRAJANJE

60 MINUTA

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite razgovor tako da svaka podskupina objasni kako su odredili budućnost svakog pojedinog lika. Zatim pokušajte definirati siromaštvo i, konačno, raspravljajte o posljedicama siromaštva.

- Kakvu predodžbu imaju sudionici o ljudima koji su siromašni? U svojoj vlastitoj zemlji i u zemljama u razvoju? Jesu li to stereotipi? Koliko su dobro utemeljene te predodžbe? Odakle ljudi dobivaju informacije?
- Što podrazumijevamo pod siromaštvom?
- Može li se nekoga smatrati "bogatim" samo zato što živi u određenoj zemlji ili "siromašnim" ako živi u nekoj drugoj? Drugim riječima, je li siromaštvo relativno?
- Zašto su u vašem društvu neki ljudi bogati, a drugi siromašni?
- Koji su glavni načini izlaska iz siromaštva i u vašoj zemlji i u Eritreji, jednoj od najsiromašnijih zemalja u svijetu? Imati bogatog ujaka? Dobiti na lutriji? Biti obrazovan? Biti zdrav? Poznavati prave ljude? Naporno raditi? Što još?
- Koliko je teško siromašnim ljudima razbiti krug siromaštva? Drugim riječima, koliko je teško nekome, tko je odrastao u siromašnoj obitelji, izbjeći siromaštvo kad odraste?
- Kakve prilike dobivaju bogati ljudi?
- Kakve prilike dobivaju siromašni ljudi?
- Jesu li ljudi sami krivi za to što su siromašni? Je li to njihova sudbina? Jesu li siromašni zbog socijalnih, političkih i ekonomskih utjecaja?
- Siromaštvo je obično popraćeno slabim zdravljem, glađu i slabom ishranom, nedostatkom obrazovanja, slabim radnim sposobnostima i nezaposlenošću. Je li to slučajnost ili je sve povezano? Ako jeste, kako je povezano?
- Općenito govoreći, kako ljudi gledaju na siromašne i kako se odnose prema njima?
- Koja će politika i kakve će socijalne mjere pružiti građanima najbolje mogućnosti za život?
- U kolikoj je mjeri obrazovanje ključ za smanjenje siromaštva u vašoj zemlji?
- U skoro svakoj zemlji na svijetu jaz se između bogatih i siromašnih povećava. Jaz se također povećava i između pojedinih zemalja. Kakve su posljedice toga za Europu?
- Je li bitno što se jaz širi? Ako sudionici smatraju da je bitno, čija je onda odgovornost za smanjivanje jaza?
- Što mogu poduzeti pojedinci, skupine, lokalne zajednice i narodi kako bi uklonili taj jaz?

Smjernice za voditelje:

Objasnite sudionicima da je ovo izmišljeni horoskop i da nije potrebno biti astrolog ili znati nešto o karakteristikama koje se tradicionalno pridaju zodijskim znakovima. Trebali bi se radije usredotočiti na detalje u životnim pričama na kartama i poslužiti se vlastitim općim znanjem i znanjem o povijesti, ekonomiji i sociologiji. "Ljubav" se u horoskopskim kartama ne odnosi samo na ljubavni život pojedinaca već i na njihov odnos prema obitelji i prijateljima.

Prilagodbe:

Možete prilagoditi životne priče ili ih sve ili neke od njih zamijeniti drugima koje smatrate zanimljivijima ili prikladnijima. Možete ih također zamijeniti stvarnim slučajevima s kojima ste upoznati ili za koje ste čuli u svojoj zajednici ili zemlji.

Prijedlozi za nastavak rada:

Žene su često jedine koje zarađuju za kruh u obitelji bilo zato što su samohrane majke ili što im partneri nisu zaposleni. Međutim, žene su često diskriminirane na svojim radnim mjestima i, ako nemaju socijalnu potporu, često im je izuzetno teško i raditi i podizati obitelj. Ako je skupina zainteresirana za neke od ovih problema, predložite im aktivnost "Posao i djeca" na 260. stranici.

Ideje za djelovanje:

Ponudite svoju podršku raznim udrugama, na primjer udruzi koja radi sa siromašnim ljudima i pokušava im stvoriti povoljne prilike. Možete pronaći u svojoj sredini skupinu siromašnih ljudi i saznati koje su njihove potrebe, te zatim razviti projekt za skupljanje sredstava kojima će djelomično zadovoljiti te potrebe.

Značajni datum

17. listopada

Međunarodni dan borbe protiv siromaštva

Radni listići

Karte života

Maria, samohrana majka troje djece, živi u veoma siromašnom predgrađu Madeire u Portugalu. Njen posljednji pratilac upravo ju je napustio. Radi kao sluškinja u bogatoj obitelji, ali koliko još dugo? Netko je nedavno ukrao skupi prsten vlasnici kuće i ona sumnja na jednu od sluškinja. Ne mogu otkriti tko je kriv, pa će otpustiti sve sluškinje i zamijeniti ih novim. Maria je "**jarac**".

Amina je iz Turske. Živi u malom selu u jednoj od najsiromašnijih regija u državi. Dvanaest joj je godina i njezini roditelji, veoma siromašni seljaci - žele joj naći supruga. Ali ona se ne želi udati; umjesto toga ona se odlučuje na bijeg od kuće i put u glavni grad gdje se nada svjetlijoj budućnosti. Amina je "**blizanka**".

Miša je iz Tomsku u Sibiru. Nezaposlen je već mnogo mjeseci i ne zna što bi napravio. Žena mu je veoma bolesna i mora ležati u krevetu cijeli dan. Ima četvero djece u dobi od 20, 18, 10 i 8 godina i dvoje najmlađih su invalidi. Miša je "**djevica**".

Jurij živi sa svojim roditeljima i trojicom mlađe braće u Tomsku u Sibiru. Dvadeset mu je godina i puno obećava kao igrač hokeja na ledu. Njegov mu ujak iz Amerike pokušava pronaći stipendiju za studij na američkom fakultetu. Jurijev otac, Miša, već je mjesecima nezaposlen te su trenutno jedini izvor obiteljskih prihoda povremeni Jurijevi poslovi. Jurij ne zna što da radi. Majka mu je bolesna, dvojica njegove mlađe braće su invalidi, a obitelj ovisi o njemu. Jurij je "**rak**".

Bengt je mladi švedski "skinhead". Bio je uhićen dva puta ove godina zbog nasilnog ponašanja. Bez posla je već dvije godine i unatoč tome odbija sve ponude koje dobiva. On radije provodi vrijeme trenirajući svog psa, pit-bull terijera, baveći se body-buildingom i skitajući se sa svojim prijateljima koji su povezani s nekoliko nedavnih rasističkih ispada. Bengt je "**ovan**".

Ricardo živi sam u Barceloni u Španjolskoj, u malom stanu kojeg si jedva može priuštiti. Bolestan je već mnogo mjeseci i živi od socijalne pomoći koju dobiva od vlade. Prije je obavljao razne prigodne poslove. Žena je uzela djecu i napustila ga kad je saznala da boluje od side. On je "**vaga**".

Abdoul je prije mnogo godina došao iz Mauritanije u glavni grad Francuske, Pariz, u potrazi za poslom. Prve je godine proveo sam, ali je kasnije uspio dovesti ženu i četiri sina, te djeda i baku. Oni svi skupa žive u jednom stanu u siromašnoj četvrti Pariza. Neko je vrijeme sve išlo dobro, naročito kad je Abdoulova žena rodila blizance, ali se pokazalo teškim izazovom odgojiti ih u mauritanskoj tradiciji. Blizancima je sada 12 godina. Imaju mnogo problema u školi i često odbijaju slušati roditelje. Nedavno je Abdoul izgubio posao zbog opće ekonomske krize. Abdoul je "**lav**".

Blizanci, **Moktar** i **Ould**, rođeni su u Parizu u Francuskoj. Djeca su Abdoula, sezonskog radnika, podrijetlom iz Mauritanije. Cijela obitelj, njihovi roditelji, četvero starije braće kao i njihovi djed i baka, žive u jednom stanu u siromašnoj četvrti Pariza. Blizancima je sada 12 godina i imaju mnogo problema u školi. Odbijaju učiti, često bježe s nastave skitajući se s prijateljima po predgrađima Pariza i odbijaju slušati roditelje s kojima se često svađaju. Ponekad su i nasilni. Izvješća iz škole pokazuju da postaju veoma agresivni. Moktar i Ould su "**vodenjaci**".

Kristi je 20 godina, živi u unajmljenom stanu u veoma siromašnom predgrađu Praga i sanja o odlasku u Njemačku. Pročitala je oglas koji nudi posao u Berlinu. Nazvala je broj i sastala se s čovjekom koji joj je obećao da će je spasiti iz siromaštva i da će lako naći posao u Berlinu. Odlučila je povjerovati mu i iskoristiti priliku da ode u Njemačku. Krista je "**strijelac**".

Jane je starija udovica koja živi u Škotskoj. Muž joj je alkoholičar i stalno nezaposlen. Preživljava od vrlo niske državne mirovine, ali joj sada treba posebna njega jer joj se zdravstveno stanje pogoršava. Jane je "**riba**".

Bella živi sa svojom sestrom Angelicom u Palermu, u Italiji. Njihovi su roditelji umrli kad je djevojkama bilo šesnaest, odnosno sedamnaest godina, što znači da su morale napustiti školu i raditi da bi se izdržavale. Sada imaju 22 i 23 godine. Bella ima dva posla; radi kao sluškinja tijekom dana i kao čistačica u bolnici tijekom noći. Brine o Angelici koja je ovisnica o drogama. Bella ne želi ostaviti sestru jer zna koliko je patila zbog njihovog nasilnog oca. Bella ima problema i zbog svog temperamenta kojega teško kontrolira i zbog kojega je već dva puta u zadnje vrijeme izgubila posao. Bella je "**bik**".

Angelica živi zajedno sa svojom sestrom Bellom u Palermu u Italiji. Njihovi su roditelji umrli kada je djevojkama bilo šesnaest i sedamnaest godina, što znači da su morale napustiti školu i raditi da bi se izdržavale. Sada im je 22 i 23 godina. Bella ima dva posla i također se brine za Angelicu koja je ovisnica o drogama. Angelica često krađe sestrinu plaću da bi nabavila drogu. Godinama se pokušava odviknuti od droge, ali joj je teško kontrolirati svoju ovisnost. Angelica je "**šorpion**".

Karte s godišnjim horoskopom

Ovan (Bengt) (21. ožujka - 21. travnja) Ljubav Posao Zdravlje	Vaga (Ricardo) (23. rujna - 22. listopada) Ljubav Posao Zdravlje
Bik (Bella) (22. travnja - 21. svibnja) Ljubav Posao Zdravlje	Škorpion (Angelica) (23. listopada - 22. studenog) Ljubav Posao Zdravlje
Blizanci (Amina) (22. svibnja - 21. lipnja) Ljubav Posao Zdravlje	Strijelac (Krista) (23. studenog - 21. prosinca) Ljubav Posao Zdravlje
Rak (Jurij) (22. lipnja - 22. srpnja) Ljubav Posao Zdravlje	Jarac (Maria) (22. prosinca - 20. siječnja) Ljubav Posao Zdravlje
Lav (Abdoul) (23. srpnja - 22. kolovoza) Ljubav Posao Zdravlje	Vodenjak (Moktar i Ould) (21. siječnja - 19. veljače) Ljubav Posao Zdravlje
Djevica (Miša) (23. kolovoza - 22. rujna) Ljubav Posao Zdravlje	Ribe (Jane) (20. veljače - 20. ožujka) Ljubav Posao Zdravlje

Samo minutu!

Govoriti "samo jednu minutu" - bez oklijevanja - bez ponavljanja!

TEME

SPORT

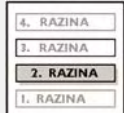

GLOBALIZACIJA

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

40 MINUTA

Teme:

sport, globalizacija, opća ljudska prava

Razina složenosti:

2. razina

Veličina skupine:

bilo koja

Vrijeme trajanja:

40 minuta

Kratki pregled:

U ovoj aktivnosti sudionici moraju biti brzi i domišljati da bi pričali punu minutu o odnosu između sporta i ljudskih prava.

Srodna prava:

sva

Ciljevi:

- međusobno podijeliti znanje o sportu i o ljudskim pravima
- razumjeti kako su sva ljudska prava međusobno povezana i nedjeljiva
- razviti samopouzdanje u iznošenju osobnih mišljenja

Oprema:

- izjave, jedna po sudioniku
- šešir
- sat s kazaljkom za sekunde ili štoperica

Priprema:

- Napravite kopiju popisa izjava koji se nalazi na kraju i izrežite izjave.
- Presavijte listiće papira i stavite ih u šešir.

Upute:

1. Zamolite sudionike da sjednu u krug.
2. Pošaljite šešir uokolo. Zamolite svaku osobu da jedna po jedna, bez gledanja, iz šešira izvade po jedan listić papira.
3. Sudionici sada imaju 5 minuta za pripremu kako bi bez prestanka govorili jednu minutu o izjavi napisanoj na njihovom listiću papira. Pravila su da nema oklijevanja i ponavljanja.
4. Zamolite svaku osobu u krugu da redom održi svoj "govor".
5. Nakon svakog "govora" dopustite dvije ili tri minute za kratke komentare. Ako ljudi žele reći puno toga, zabilježite o čemu žele govoriti i obećajte da ćete o tome porazgovarati na kraju ovog dijela aktivnosti.
6. Kada su svi iskoristili svoju "minutu", vratite se onim raspravama koje ste morali prekinuti.
7. Krenite na završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite s pregledom tijeka aktivnosti, a zatim nastavite razgovarati o problemima koji su se pojavili:

- Je li bilo teško pričati neprestano jednu minutu o zadanoj temi?
- O kojim je temama bilo najteže pričati i zašto?
- Koja je od izjava bila najviše sporna i zašto?

- Koja je informacija najviše začudila ljude?

Smjernice za voditelje:

Ova se aktivnost provodi na mnogo različitih razina i pitanja se mogu interpretirati na različite načine. Važno je rad primjeriti mladima. Ukoliko želite reći nešto kako biste potaknuli dublje promišljanje, pazite da ne ostavite dojam kako želite "određeni odgovor".

Ako smatrate da ove izjave nisu zanimljive vašoj skupini, sastavite nove.

Potaknite slabe ili stidljive govornike na pokušaj. Predložite im da pokušaju pričati pola minute ili samo 20 sekundi, dopustite im da prvo kratko porazgovaraju s prijateljem prije nego što počnu pričati, ili im ponudite da pokušaju kasnije.

Prilagodbe:

U manjoj skupini možete napraviti dva ili više krugova. Sudionici uzimaju jedan listić papira u svakom krugu. Ako radite s više od petnaest osoba, podijelite ih u dvije podskupine.

Ova metoda uzimanja izjava iz šesira može se prilagoditi svakoj temi.

Upute za daljnji rad:

Ako sudionici žele nastaviti baviti se temom sporta i ako se osjećaju puni energije, ponudite im aktivnost "Sport za sve" na 214. stranici.

Ako je neka druga tema izazvala posebno zanimanje, pogledajte popis aktivnosti na 68. stranici kako biste pronašli aktivnost primjerenu toj temi.

Ideje za djelovanje:

Odlučite koju ćete temu istražiti i dogovorite se što trebate sve poduzeti. Napravite projekt i nastavite s radom na odabranom problemu. Povežite se s lokalnom organizacijom koja radi na tom području. Koristite projekt kao priliku za učenje i pomozite sudionicima da razmisle o vještinama i sposobnostima koje im je omogućio rad u skupini.

Dodatne informacije:

"Kako sudjelujete u igri: doprinos sporta u promicanju ljudskih prava", Konferencija u Sydneyu, 1. - 3. rujna 1999.; www.hrca.org.au/#sport_and_human_rights.

Značajni datum

7. travnja

Svjetski dan zdravlja

Radni listići

Popis s izjavama

Sport i opća ljudska prava Smatrate li da je Ronaldo najbolji izbor za predstavnika "Snaga za promjenu: Svjetska AIDS kampanja mladih"?	Sport i okoliš Terene za golf redovito kritiziraju da su i protiv ljudi i protiv okoliša jer se često uređuju na zemljištu koju mještani koriste za poljoprivredu i šumarstvo. Također zahtijevaju puno vode, herbicida i pesticida za održavanje. Čini li to golf temom o kojoj trebaju raspravljati oni koji skrbe za ljudska prava?
Sport i opća ljudska prava Na međunarodnoj razini sportaši se moraju pridržavati pravila ponašanja. Oni koji prekrše ta pravila, na primjer, korištenjem sportskog događaja za davanje političke izjave, bivaju kažnjeni. Je li ovo nijekanje prava osobe na slobodno izražavanje?	Sport i spolna/rodna ravnopravnost Neki ljudi govore da zbog diskriminacije ima samo nekolicina žena među vrhunskim trenerima i sportskim administratorima. Slažete li se s tim? Ako da, što se tu može poduzeti?
Sport i opća ljudska prava Policija ima pravo zabraniti nogometnim navijačima za koje smatraju da prave nered, putovanje na utakmice u druge zemlje. Je li je to legitimno nijekanje njihovih prava na slobodu kretanja i udruživanja?	Sport i globalizacija Sportska obuća i mnoga druga sportska oprema izrađuje se jeftino izrabljivanjem radne snage u istočnoj Europi i na Dalekom istoku. Radnici žele nastaviti raditi i zato ne bojkotiraju. Što mi, kao potrošači, činimo da bi izbjegli biti sudionici njihovog izrabljivanja?
Sport i djeca Što biste rekli ambicioznim roditeljima i trenerima koji sile djecu da treniraju satima? Tko bi trebao imati pravo na odlučivanje o zdravlju mlade osobe i načinu na koji provodi slobodno vrijeme?	Sport i sigurnost ljudi Kina je na lošem glasu po kršenju ljudskih prava. Trebala li biti izabrana za domaćina Olimpijskih igara u 2008. godini?
Sport i državljanstvo Mnogi ljudi rode se u jednoj zemlji, ali zatim stvore dom u drugoj zemlji i postanu njeni državljani. Ipak, oni nastave igrati za državni tim zemlje u kojoj su se rodili, umjesto za tim svoje druge domovine. Za koji bi državni tim trebali igrati?	Sport i zdravlje Što se može napraviti na lokalnoj razini u borbi protiv uporabe droga u sportu?
Sport i diskriminacija Do koje mjere Paraolimpijske igre razbijaju predrasude o invalidnim osobama?	Sport i mediji Smatrate li da bilo koja televizijska kompanija ima pravo ekskluzivno izvješćivati s bilo kojeg sportskog događaja?
Sport i diskriminacija Je li provjeravanje spola sportaša nužno za pošteno natjecanje ili je to preveliko kršenje ljudskog dostojanstva i prava na privatnost?	Sport i mir U kolikoj mjeri natjecateljski sportovi promiču suradnju i razumijevanje među ljudima?
Sport i obrazovanje Smatrate li da bi sport trebao biti obvezan predmet tijekom redovnog školovanja?	Sport i siromaštvo Smatrate li da političari u vašoj zemlji koriste sport ili sportska događanja da bi odvratili ljudima pozornost od političkih i ekonomskih problema?
Sport i socijalna prava Smatrate li da bi profesionalni sportaši i sportašice trebali imati prava slična pravima drugih radnika, na primjer, pravo na sindikalno organiziranje i pravo na zaštitu od nepravednog otpuštanja?	Sport i siromaštvo U mnogim zemljama sport, ali najviše nogomet, nudi pojedincima mogućnost "putovnice za izlazak iz siromaštva". Bi li se siromašne zemlje, dakle, trebale usredotočiti na nogomet?

Neka se čuje svaki glas!

"Obrazovati znači vjerovati u promjenu."

Paulo Freire

Teme:	obrazovanje, građanstvo, djeca
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	8 - 50
Vrijeme trajanja:	115 minuta
Kratki pregled:	Ovo je vježba rasprave u podskupinama i u cjelovitoj skupini o pitanjima: ■ što je obrazovanje i kako odgovara, ili ne odgovara, potrebama ljudi ■ sudjelovanja u procesima donošenja odluka.
Srodna prava:	■ pravo na obrazovanje ■ pravo na mišljenje i izražavanje ■ pravo na sudjelovanje u upravljanju državom
Ciljevi:	■ razmisliti o obrazovnom sustavu i kako on odgovara potrebama ljudi ■ razviti vještine suradnje i sudjelovanja u demokratskom donošenju odluka na razini škole i kluba ■ promicati pravdu i uključivanje
Oprema:	■ 4 velika lista papira i olovke za manje četveročlane skupine ■ dodatni papir, ako sudionici poželevoditi bilješke

Upute:

Ova je aktivnost sastavljena od dva dijela: 1. dio (35 minuta) rasprava je o vrsti obrazovanja koje sudionici žele, a 2. dio (60 minuta) rasprava je o razvoju demokratskih sustava koji bi ljudima osigurali pravo na iznošenje mišljenja o obrazovanju koje dobivaju.

1. dio: Kakvu vrstu obrazovanja želimo? (35 minuta)

1. Počnite kratkim općenitim razgovorom o tome što ljudi podrazumijevaju pod pojmom "obrazovanje". Trebali bi znati da je stjecanje obrazovanja ljudsko pravo.
2. Sada razmotrite sve pozitivne i negativne strane obrazovanja i zabilježite ključne riječi na veliki papir.
3. Zamolite ljude da se podijele na parove. Dajte im 15 minuta za procjenu vrijednosti prava na obrazovanje u odnosu na to tko odlučuje o tome što će se učiti i kako.
4. Okupite sve sudionike i zamolite ih da podnesu izvješće.

2. dio: Razvijanje demokratskih sustava koji bi osigurali ljudima pravo na iznošenje mišljenja o obrazovanju koje dobivaju. (60 minuta)

1. Zamolite ljude da se vrate u parove i da razmotre kako se donose odluke u njihovoj školi, na fakultetu ili u klubu. Na primjer, tko odlučuje što će se učiti ili koje aktivnosti će se organizirati? Kako se vodi škola, fakultet ili klub? Kako se donose odluke vezane

TEME

OBRAZOVANJE

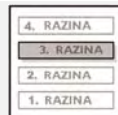

GRAĐANSTVO

DJECA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

8 - 50

TRAJANJE

115 MINUTA

- za proračun i trošenje? Kako se razvijaju i dogovaraju načini rukovođenja? Koliko udjela imaju mladi ljudi?
2. Sada zamolite parove da se udruže u četveročlane skupine. Recite im da imaju na umu svoje ljudsko pravo na obrazovanje i pravo sudjelovanja u procesu donošenja odluka oko stvari koje ih se tiču.
3. Neka svaka skupina razmotri prednosti i nedostatke postojanja demokratski izabranog tijela koje može donošenjem odluka utjecati na kvalitetu njihovog odgoja i obrazovanja na lokalnoj razini. Takvo tijelo može biti učeničko vijeće u školi ili na fakultetu, odbor u klubu mladih ili organizaciji mladih.
4. Nakon toga neka skupine razmotre koja bi struktura vijeća ili odbora bila najbolja za ostvarenje njihovih utjecaja na obrazovanje koje dobivaju.
5. Sljedeći korak ovisi o prilikama u kojima djeluju skupine. Ako u vašoj školi ili klubu nema vijeća, skupine bi trebale odlučiti koji bi oblik vijeća htjele i što napraviti kako bi se ono osnovalo. Ako vaša skupina već ima vijeće ili odbor, trebali bi provjeriti kako ono radi i napraviti plan za poboljšanje njegovog rada. Objasnite im kako napraviti SWOT analizu. Recite skupinama da imaju 30 minuta za izradu plana djelovanja i da ga napišu na veliki papir.
6. Nakon što to učine svi se okupite i zamolite skupine da izvijeste o svojim rezultatima.

Završna rasprava i vrednovanje:

Mnogi će se zaključci donijeti već tijekom različitih stupnjeva prethodne rasprave. Ipak, prođite kroz cijelu aktivnost još jednom kako biste se dotakli općih stavova o učenju i kako biste isplanirali što treba sljedeće uraditi.

- Jesu li ljudi uživali u aktivnosti? Je li bila korisna? Zašto? Zašto ne?
- Zašto su strukture koje donose odluke takve kakve jesu? Koji su im povijesni prethodnici? Jesu li strukture ispunile svoje funkcije u prošlosti? Zašto nisu prihvatljive sada?
- Zašto se strukture za donošenje odluka moraju redovito provjeravati? Kako se različiti planovi djelovanja mogu uspoređivati?
- Kolika im je bila cijena s obzirom na uloženo vrijeme, trud i novac?
- Koliko su planovi bili realni? (Napomena: dobro je imati velike vizije, ali trebate ići korak po korak prema cilju!)

Smjernice za voditelje:

Ovisno o skupini, trebat ćete odlučiti o najboljem načinu predstavljanja aktivnosti s obzirom na stanje ljudskih prava, to jest, prava na obrazovanje i prava na sudjelovanje u procesima donošenja odluka. Možete to izvesti tako da zamolite ljude da razmijene svoje postojeće spoznaje o tome ili da sami nešto kažete za početak.

SWOT analiza opisana je i objašnjena u trećem poglavlju.

Prijedlozi za nastavak rada:

Skupina može nastaviti rad na idejama nastalim tijekom aktivnosti i pomoću smjernica iz 3. poglavlja na 269. stranci tražiti više udjela u donošenju odluka u školi, na fakultetu ili u klubu.

Ako su se skupini svidjela razmišljanja o vrsti obrazovanja koje bi željela imati, možda će uživati u igri "Priča o dva grada" na 71. stranici koja potiče raspravu o tome u kakvom bi gradu

Ljudi željeli živjeti.

Ideje za djelovanje:

Sudionici bi se mogli povezati i razmijeniti informacije s drugim učeničkim vijećima na njihovom području, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini.

Dodatne informacije:

Zašto imati učeničko vijeće?

Svrha je učeničkog vijeća osiguravanje prava glasa učenicima u donošenju odluka koje se njih izravno tiču. Ima mnogo dobrih razloga zbog kojih bi trebalo ustrojiti školska učenička vijeća i pripaziti da ona učinkovito rade.

Prednosti za učenike:

Sudjelovanje u školskom učeničkom vijeću promiče obrazovni ili osobni razvoj učenika zato što:

- promiče stjecanje znanja o građanstvu, političkoj učinkovitosti i demokratske stavove;
- promiče društveno povjerenje i osobne vrline;
- učenike osnažuje da utječu na upravu;
- učenike uči kako donositi odluke na pošten i odgovoran način;
- učenike uči stvarnom životu, na primjer, kako raditi s ograničenim proračunom ili s neosjetljivom upravom.

Pragmatične prednosti:

- demokratski način upravljanja daje bolje rezultate od autokratskog i puno je učinkovitiji jer potiče učenike na odgovornost;
- vijeće potiče suradnju, traži aktivnost u radu i smanjuje otuđenost;
- vijeće može poboljšati atmosferu u školi: više se vjeruje nastavnicima, pravila se donose na pravedniji način;
- bez obzira na ograničenja zbog vanjskih društvenih i političkih pritisaka, učeničko je vijeće praktični način pokazivanja učenicima dobrih namjera njihovih ravnatelja, učitelja i stručnih suradnika te njihove predanosti određenim vrijednostima.

Značajni datum

5. listopada

Svjetski dan učitelja

Pričajmo o seksu!

"Jeste li čuli da je Petar homoseksualac?"

TEME

ZDRAVLJE

DISKRIMINACIJA

♀ = ♂

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

4. RAZINA

SKUPINA

10 ILI VIŠE

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:	zdravlje, diskriminacija i ksenofobija, spolna i rodna ravnopravnost
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	10+
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Ova se aktivnost služi tehnikom "akvarija" u istraživanju stavova prema seksualnosti, uključujući i homofobiju.
Srodna prava:	■ pravo na brak i osnivanje obitelji ■ pravo na slobodu od diskriminacije i jednakost u ophođenju ■ pravo na izražavanje i udruživanje
Ciljevi:	■ raspravljati o problemima i pravima vezanim za seksualnost, uključujući homoseksualnost ■ razviti samopouzdanje prilikom izražavanja osobnog mišljenja o ovim problemima ■ promicati toleranciju i suosjećanje
Oprema:	■ 3 stolice ■ 2 voditelja ■ prostor za slobodno kretanje sudionika ■ ploča ili veliki papir i olovke ■ šešir
Priprema:	■ Imajte na umu da je u mnogim zemljama tema seksualnosti osjetljivo područje i budite spremni na prilagođavanje metodologije ili teme - ili i jednog i drugog! ■ Izdvojite nekolicinu koji su vrlo otvoreno govorili o svojoj seksualnosti, uključujući heteroseksualce i homoseksualce, biseksualne i transseksualne muškarce i žene.

Upute:

1. Postavite scenu. Objasnite da, iako mnogo ljudi smatra seksualnost veoma osobnom stvari, pravo na zaštitu od diskriminacije zbog seksualne orijentacije osnovno je ljudsko pravo i zakonom je zaštićeno u mnogim europskim zemljama. Ova je aktivnost prilika za ispitivanje stavova o seksualnosti, a posebno o homoseksualnosti. Porazgovarajte o poznatim ljudima koji su otvoreno govorili o tome.
2. Podijelite papiriće i olovke i zamolite sudionike da na njih napišu sva ona pitanja koja ih zanimaju o homoseksualnosti ili seksualnosti općenito, te ih stave u šešir. Pitanja bi trebala biti anonimna.
3. Objasnite da se u ovoj aktivnosti radi o ispitivanju stavova prema seksualnosti i posebno prema homoseksualnosti. Svatko može slobodno izraziti svoje mišljenje koje može biti konvencionalno ili nekonvencionalno, kontroverzno ili koje predstavlja izazov normama

- njegovog društva. Sudionici mogu iznijeti i stavove drugih s kojima se slažu kao i one s kojima se ne slažu bez straha od ismijavanja ili omalovažavanja.
4. Postavite tri stolice u polukrug ispred skupine. Poslužit će trojici govornika koji su u "akvariju". Ostatak su skupine promatrači.
 5. Objasnite da ćete početi upućivanjem poziva dvojici dobrovoljaca da vam se pridruže u "akvariju". Ako vam se u bilo kojem trenutku netko poželi priključiti, može to napraviti, ali kako istovremeno u akvariju ima mjesta samo za tri ribice, netko će morati izaći. Tko se želi uključiti u razgovor, treba prići i lagano potapšati po ramenu jednog od "govornika". Ove dvije osobe mijenjaju mjesta i prethodni "govornik" postaje promatračem.
 6. Potaknite sudionike da uđu u akvarij i iznesu svoje mišljenje, ali da iznesu i druga sporna mišljenja koja nisu njihova. Mogu iznijeti mišljenja koja su kontroverzna, "politički neispravna" ili ona za koja smo mislili da ih nikada nećemo čuti. Na taj ćete način osigurati da se o temi može temeljito raspravljati s mnogo različitih stajališta.
 7. Uvredljivi ili bolni komentari, koji se upućuju pojedincima u skupini, nisu dozvoljeni.
 8. Zamolite dobrovoljca da izvuče pitanje iz šešira i o njemu započne raspravu. Pustite da se rasprava razvija dok se tema ne iscrpi i ne počne ponavljati.
 9. Zatim zamolite tri dobrovoljca da razgovaraju o novom pitanju i počnite novi krug rasprave uz ista pravila kao prije.
 10. Razgovarajte o onoliko pitanja koliko to vrijeme i interes skupine dopuštaju. Prije nego konačno prijedete na završnu raspravu i procjenu, napravite kratku stanku kako bi "ribice" izašle iz "akvarija". Ovo je naročito važno ako je rasprava bila vatrena i ukoliko su u njoj iznesena kontroverzna stajališta.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite kratkim pregledom o tome kako su se ljudi osjećali unutar "akvarija" i izvan njega. Zatim nastavite razgovor o različitim stajalištima koja su se čula i, konačno, razgovarajte o tome što su sudionici naučili u ovoj aktivnosti:

- Jesu li nekoga poneka izražena stajališta zapanjila ili iznenadila? Koja? Zašto?
- Koliko se općenito otvoreno govori o seksualnosti u vašoj sredini?
- Jesu li neke skupine otvorenije od drugih? Zašto?
- Koje sile modeliraju razvoj naše seksualnosti?
- Prema čemu ljudi određuju svoje kriterije o seksualnosti?
- Razlikuju li se stavovi sudionika prema seksualnosti od stavova njihovih roditelja i njihovih djedova i baka? Ako da, na koji se način razlikuju? Zašto?
- U nekim se zemljama zakon i socijalni pritisak sukobljavaju s ljudskim pravima pojedinca na poštivanje i dostojanstvo, na zabavljanje i druženje s osobom koju on/ona sama izabere, s pravom pojedinca na slobodan izbor bračnog partnera. Kako se mogu riješiti ti sukobi?

Smjernice za voditelje:

Vodite računa o društvenom kontekstu u kojemu radite i prilagodite aktivnost ako je potrebno. Cilj je ove aktivnosti dozvoliti sudionicima da govore o svojoj vlastitoj seksualnosti i normama društva u kojem žive i potaknuti ih da samopouzdanje izraze svoja osobna stajališta, a da u isto vrijeme budu tolerantni prema ljudima koji imaju drukčije mišljenje. Cilj joj nije uvjeriti ljude u jedno ili drugo mišljenje, niti postići suglasnost oko odluke.

Prije nego počnete ovu aktivnost, preporuča se da se pripremite upoznavanjem s osnovnim informacijama o spolu i rodu, diskriminaciji i strahu od stranaca - ksenofobiji. Razmislite o temama koje mogu iskrsnuti. Neka od često postavljanih pitanja i tema jesu:

- Što je homoseksualnost?
- Koje su razlike između heteroseksualaca, homoseksualaca, lezbijki, biseksualaca i transseksualaca?
- Je li homoseksualnost bolest?
- Kako ljudi postaju homoseksualci ili lezbijke?
- Što je s mogućnošću zaraze AIDS-om?
- U nekim je zemljama homoseksualnost prihvaćena i takvi se ljudi mogu vjenčati, a u drugim se zemljama kažnjava smrću.
- Kako homoseksualci vode ljubav?

Važno je za vas, voditelje, da se osvrnete na osobne procjene i uvjerenja o tome što je ispravno za vas, vaše obitelji i za druge, te da se prisjetite da će se te procjene odražavati na svemu što radite i govorite, pa i na onome što ne radite i ne govorite. Bitno je da prihvatite vlastite procjene i predrasude, da shvatite njihovo izvorište kako bi sudionici mogli dobiti uvid u izvorište svojih vlastitih procjena.

Cilj je rasprave, o poznatim ljudima koji su otvoreno govorili o svojoj seksualnosti, ohrabriti i same sudionike da budu otvoreni prilikom razgovora o seksualnosti. Ovo je prilika za pojašnjavanje pojmova kao što su lezbijka, homoseksualac, heteroseksualac, biseksualac i transseksualac. Pogledajte temeljne informacije na 339. stranici.

Vaša je uloga u ovoj aktivnosti od bitne važnosti za određivanje općeg tona. Dobra ideja je da se aktivnost započne razgovorom između dva voditelja. Na primjer, jedan od vas može početi pitanjem: "Jesi li čuo? Petar je priznao da je homoseksualac!" Drugi može odgovoriti: "Ne, ne bih to nikad pomislio, mislim da uopće ne izgleda kao homoseksualac." Na ovaj ćete način natuknuti da će razgovor biti o zajedničkom poznaniku i stoga na "lokalnoj" razini, a ne teoretska rasprava. Da bi se rasprava razvila, može pomoći i razgovor o tome što ljudi znaju o homoseksualnosti i koji su njihovi stavovi o tome.

Nadajmo se da će vas vrlo brzo zamijeniti netko od promatrača tako da ćete raspravu moći prepustiti sudionicima. Ipak, trebali biste nastaviti sudjelovati kao promatrač tako da zadržite mogućnost ponovnog sudjelovanja u svojstvu sugovornika. Ovo vam ostavlja otvorenu mogućnost da diskretno rukovodite razgovorom tako da ga ili usmjerite u drugom pravcu ili da obzirno zamijenite sudionika koji se ne pridržava pravila.

Ako želite, možete uvesti pravilo da se o nekom određenom stajalištu može raspravljati samo jednom. To će spriječiti da se rasprava usredotoči na samo nekoliko elemenata teme i pomoći da se ne ponavljaju uobičajene predrasude.

Prilagodbe:

Druge teme koje možete upotrijebiti su:

- Starosna dob za pristank (na brak ili na seks): treba li biti drukčija za homoseksualce?
- Usvajanje i brak: treba li dozvoliti homoseksualcima i lezbijkama stupanje u brak? Posvojenje djece? Zašto/zašto ne?
- AIDS: je li istina da su mu homoseksualci izloženi od heteroseksualaca?

Prijedlozi za nastavak rada:

Ako su sudionici zainteresirani za razmatranje drugih oblika diskriminacije, uključujući one o pravima transseksualaca da se natječu u sportu, možda bi im se svidjela aktivnost "Samo minutu!" na 150. stranici.

Djelovanje:

Stupite u kontakt s organizacijom homoseksualaca ili lezbijki u vašoj zemlji. Saznati nešto o njima jedan je od načina djelovanja. Pozovite jednog od njihovih predstavnika da se obrati vašoj skupini i saznajte koja se vrsta jednakosti i prava mora hitno ostvariti/zaštititi u vašoj zemlji.

Dodatne informacije:

"Ljudska je seksualnost sastavni dio života. Naša seksualnost utječe na našu osobnost i karakteristike ponašanja - društvene, osobne, emocionalne, psihološke - koje dolaze do izražaja u našem odnosu s drugima. Našu seksualnost oblikuju karakteristike našeg spola i roda i mnoštvo drugih složenih utjecaja, i izložena je doživotnoj dinamičnoj promjeni."

ASPA information technology project, www.aspa.asn.au

Seksualna raznolikost i ljudska prava

Na razini zdravog razuma ova dva pojma ne izgledaju povezana. Može se dokazivati da je jedan povezan s osobnim i privatnim izborom, a drugi s javnom domenom pravnih i političkih struktura koje djeluju prema građanstvu. Ipak, nedavna povijesna, antropološka i sociološka istraživanja pokazuju kako se seksualni identitet i načini izražavanja seksualne želje smatraju, i tijekom vremena i kroz kulture, potencijalnom prijetnjom za održavanje društvenog poretka. U nekim sredinama seksualna ili neodređena seksualna želja predstavlja izazov ili čak prekid s tradicionalnim ili vjerskim uvjerenjima, a u drugima se može smatrati psihološkom bolešću.

Postoji rukovodeća snaga koja poništava vezu između seksualne raznolikosti i ljudskih prava, koja uvjerljivo djeluje na stalno marginaliziranje jednakog pristupa ljudskim pravima. Tu snagu predstavlja institucionalizirana tvrdnja da je heteroseksualnost "prirodno zadana" i stoga "normalni" način izražavanja seksualne želje. U procesu marginalizacije stalna je tema tvrdnja da je heteroseksualnost "prirodna" i stoga moralno prihvatljiva, dok su drugi oblici seksualnog izražavanja "neprirodni" i zato moralno neprihvatljivi.

Preuzeto iz Odredbe o ljudskim pravima homoseksualnih osoba, www.iglhrc.org

Značajni datum

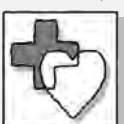
29. prosinca

Međunarodni dan
biološke raznolikosti

Živjeti u savršenom svijetu

Si vis pacem, para pacem. (Ako želiš mir, pripremaj mir.)

TEME

MIR I NASILJE

ZDRAVLJE

OKOLIŠ

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

3. RAZINA

SKUPINA

15 - 30

TRAJANJE

90 MINUTA

Teme:	mir i nasilje, zdravlje, okoliš
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	15 - 30
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost počinje kvizom o poslovicama i mudrim izrekama koje se odnose na različita područja života u miru i nastavlja se raspravom sudionika: ■ o značenju mira ■ o umijeću življenja u miru sa sobom, umijeću življenja u miru s drugima i umijeću življenja u miru s prirodom ■ o unaprjeđivanju mirotvornog ponašanja.
Srodna prava:	■ pravo na mir ■ pravo na život ■ pravo na zdrav okoliš
Ciljevi:	■ osjetiti međuovisnost između različitih dimenzija mira ■ raspravljati o različitim značenjima mira i kako se to odnosi na naš svakodnevni život ■ promicati poštivanje, solidarnost i odgovornost
Oprema:	■ jedan veliki list papira (A3) ■ flomasteri u bojama ■ papiri s kvizom i olovke za sve sudionike ■ upute za raspravu, jedna za svaku podskupinu ■ kopije kruga mira i kviza, jedna kopija za svaku podskupinu
Priprema:	Kopirajte krug mira na veliki list papira. Neka bude što veći.

Upute:

Ova se aktivnost sastoji od dva dijela: 1. dio: Popunjavanje kruga mira ili mangale (25 minuta) i 2. dio: Razgovor o miru (30 minuta).

1. dio: Popunjavanje kruga mira ili mangale (25 minuta)

1. Na zajedničkom skupu pokažite sudionicima kopiju praznog kruga mira ili mangale. Pokažite na dijelove kruga: mir sa samim sobom, mir s drugima i mir s prirodom. Recite im da će popunjeni krug/mangala predstavljati postignuće idealnog stanja mira. Da bi ga ispunili, moraju naći dvadeset i jednu "riječ općevažeće istine" od kojih svaka odgovara jednom od dvadeset i jednog područja života u miru. Te se riječi mogu naći diljem svijeta u mudrim izrekama ili poslovicama.
2. Zamolite sudionike da se podijele u tri skupine. Podijelite olovke, primjerke praznog

kruga/mangale i primjerak kviza svakoj skupini. Podsjetite ih da moraju pronaći riječi koje nedostaju u poslovice. One su put prema vrijednostima koje odgovaraju različitim područjima kruga mira.

3. Kad su gotovi, pozovite ih sve na okup. Zamolite dobrovoljce da redom pročitaju cjelovite poslovice. Provjerite jesu li točne i zamolite čitača da uzme flomaster u boji i zapiše riječi na veliku kopiju kruga mira.
4. Ponovite postupak za sve poslovice dok krug mira/mangala ne bude popunjen/a i stanje mira postignuto.

2. dio: Razgovor o miru (30 minuta)

1. Zamolite sudionike da se vrate u svoje tri podskupine. Podijelite upute za raspravu, jednu za svaku skupinu. Zamolite ih da raspravljaju o pitanjima koja se nalaze u njihovim vodičima kroz raspravu, dok istodobno paze na vrijednosti povezane s odgovarajućim područjima kruga mira. Trebaju vidjeti mogu li se usuglasiti oko odgovora na pitanja i pripremiti se za izvješće o raspravi.
2. Na kraju, zamolite svaku skupinu da podnese izvješće.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite razgovorom o krugu mira/mangali i univerzalnosti predstavljenih vrijednosti. Zatim krenite na pregled 2. dijela aktivnosti.

1. dio:

- Koliko je bilo teško pronaći riječi koje su nedostajale? Koliko su poslovice ili izreka sudionici već znali? Jesu li one "riječi mudrosti" koje su bitne za naše živote danas?
- Predstavljaju li riječi u samom središtu kruga univerzalne vrijednosti? Jesu li jednako važne u svakoj kulturi? Koje su najznačajnije u vašoj?
- Postoje li druge bitne vrijednosti koje nisu predstavljene?

2. dio: Zamolite nekoga iz svake skupine da napravi kratki sažetak pitanja iz njihovog vodiča za raspravu. Zatim postavite sljedeća pitanja:

- Je li bilo teško usuglasiti se oko svih problema o kojima se raspravljalo?
- Koje je pitanje izazvalo najviše polemike? Zašto?
- Koje je njihovo mišljenje o toj polemici?
- Zašto ljudi imaju različita stajališta o pitanjima koja se odnose na mir?
- Ljudi često povezuju rasprave o unutrašnjem miru s religijom. Zašto?
- Moraju li ljudi biti religiozni da bi posjedovali vrijednosti nužne za unutrašnji mir?
- Kakav je odnos između onoga o čemu su raspravljali i ljudskih prava?
- Je li mir nužan preduvjet za postojanje kulture ljudskih prava ili je nužno poštivati ljudska prava prije nego što se postigne stanje mira?

Smjernice za voditelje:

Više podataka važnih za teme iz ove aktivnosti možete naći u temeljnim informacijama o miru i nasilju na 337. stranici. Pomoći će vam pri vođenju rasprave na zajedničkom skupu. Pokušajte naglasiti međuovisnost triju dimenzija mira. Nemojte se bojati rasprave koja bi mogla biti bučna zbog kontroverznih stavova; ova je tema po prirodi polemična. Razgovarajte o argumentima koji su za i protiv nekog stava i naglasite da nema crno-bijele stvarnosti, nema jasnih odgovora.

Značajni datum

21. lipnja

Svjetski dan mira i
molitve

Ako je u skupini više od 18 osoba, najbolje je udvostručiti broj podskupina i raditi sa šest manjih umjesto s tri velike skupine. Nemojte zaboraviti napraviti dodatne primjerke materijala!

Prilagodbe:

Možete organizirati prvi dio, dok popunjavate krug mira/mangalu, kao aktivnost za cijelu skupinu. Pročitajte poslovice jednu po jednu i zatražite prijedloge za riječi koje nedostaju. U tom slučaju, zabilježite riječi odmah na veliku kartu i napraviti kopije popunjenog kruga kako bi se o njemu moglo razgovarati u 2. dijelu.

Prijedlozi za nastavak rada:

Nakon saznanja postignutih u ovoj aktivnosti, skupina bi možda htjela raspravljati o slučajevima koji su remetili mir u njihovim životima i osmisлити praktične strategije za sučeljavanje s nasiljem. Pogledajte aktivnost "Nasilje u mojem životu" na 248. stranici.

Dodatne informacije:

Ideja o krugu mira dolazi od Pierrea Weila, iz njegove knjige "El Arte de Vivir en Paz, Hacia una nueva conciencia de paz", Errepar, Argentina, 1995. *El arte de vivir en paz, hacia una nueva conciencia de paz* znači "umijeće življenja u miru, prema novoj svijesti o miru".

Postoji mnogo načina tumačenja kruga mira. Sljedeće bilješke vam mogu pomoći u vođenju rasprave o njemu:

U središtu je kruga mira/mangale beskonačnost, nema početka ni kraja.

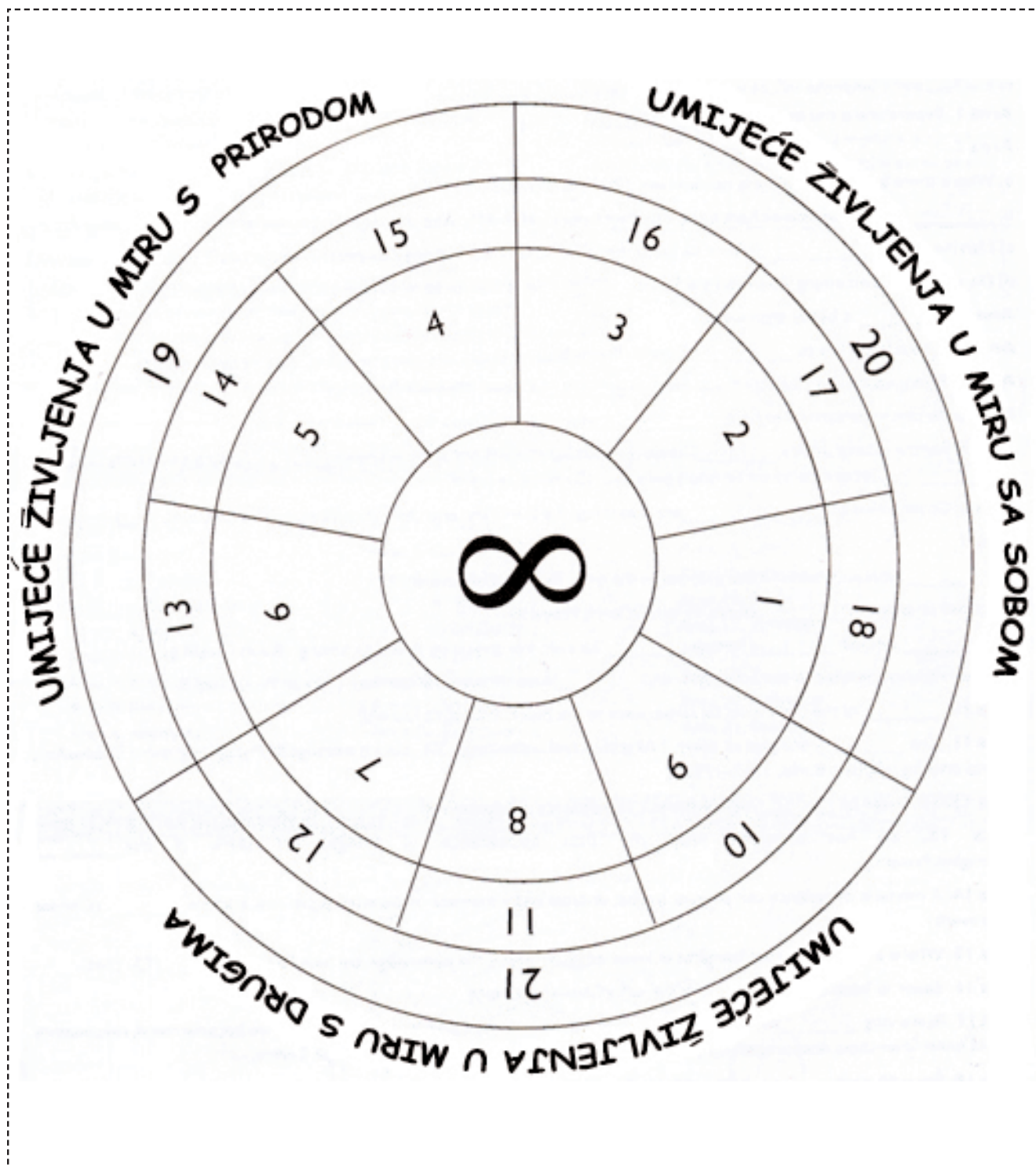
Sve riječi u unutarnjem krugu predstavljaju vrijednosti i ponašanje ili oblik postojanja koji bi trebao postojati u svakom od odgovarajućih područja naših života. Na primjer, s obzirom na našu sposobnost življenja u miru s drugima i u miru s društvom, trebamo živjeti u miru i u području ekonomije, našeg društvenog života i kulture.

Um, tijelo i osjećaji žarišna su područja u našem odnosu sa "samima sobom" i našim unutrašnjim mirom. Kako bismo imali svoj osobni unutrašnji mir, trebamo mudrost, osjećaj ljubavi, strpljenja, suosjećanja i radosti, te zdravo tijelo.

Treća je dimenzija mira okoliš, koji je istovjetan miru s prirodom. Ovdje imamo tri područja: moramo posjedovati znanje kako bismo bili informirani, moramo imati poštovanja prema životu i živjeti u skladu s različitim sadržajima (priroda, drveće, cvijeće, životinje itd.).

Radni listići

Krug mira

Kviz

Možete li pronaći riječi koje nedostaju u slijedećim poslovicama i citatima? Pronađite riječi i napišite ih u odgovarajuće mjesto u krugu mira.

Riječi koje morate pronaći jesu: ljepota, tijelo, suosjećanje, suradnja, kultura, ekonomija, emocije, okoliš, strpljenje, sklad, zdravlje, pojedinac, informacija, radost, pravda, znanje, život, ljubav, um, poštovanje, društveni život, društvo, solidarnost, sadržaj, istina, blagostanje i mudrost.

1. područje: Iskustvo je majka _____.

2. područje:

a) Gdje ima _____, nema tame. (Burundijska poslovice)

b) _____ i ustrajnost imaju magični učinak pred kojim teškoće nestaju i prepreke iščezavaju. (John Quincy Adams)

c) Čovjek može istjerati _____ iz svog srca, ali Bog nikada neće. (William Cowper)

d) Ne obećavaj nešto dok si pun _____; ne odgovaraj na pisma dok si pun gnjeva. (Kineska poslovice)

3. područje: _____ je vrednije od bogatstva.

4. područje: Sumnja je put do _____. (Iranska poslovice)

5. područje: Ako želiš da te poštuju, moraš _____ sebe. (Španjolska poslovice)

6. područje: Dotaći zemlju znači biti u _____ s prirodom. (Oglala Sioux, američki domorodac)

7. područje: Zbog _____ drugih, koliko god veliko, neka nitko ne zapusti svoje vlastito _____; jasno uviđajući vlastito _____, budi uporan u svojem cilju. (Budistička poslovice)

8. područje: Vlada i _____ su u svim stvarima zakon života; bezvlade i nadmetanje zakoni smrti. (John Ruskin)

9. područje:

a) _____ bez mudrosti je poput cvijeta u blatu. (Rumunjska poslovice)

b) Prije ili kasnije _____ izađe na vidjelo. (Nizozemska poslovice)

c) _____ uvijek, _____ uvijek, _____ uvijek. Jer nas sindikalno ujedinjenje čini snažnima. (Ralph Chaplin)

d) Kada nasilje uđe u kuću, zakon i _____ izađu kroz dimnjak. (Turska poslovice)

10. područje: _____ uma mora biti podređena srcu. (Mahatma Ghandi)

11. područje: Pogledaj _____ i veselje se slegne, / svi radosni i bez razmišljanja, / Dok, poprilično preobraženi, oni počinju / s raskalašenosti i pijanstvom. (Robert Burns, 1759-1796).

12. područje: Nema _____ tamo gdje nema učinkovitosti. (Beaconsfield)

13. područje: Ne daj se zavarati prvim izgledom stvari, jer forma nije _____. (Engleska poslovice)

14. područje: Trenutak strpljenja može spriječiti veliku nesreću, a trenutak nestrpljenja može pokvariti cijeli _____. (Kineska poslovice)

15. područje: Gdje je mudrost koju smo izgubili u znanju? Gdje je znanje koje smo izgubili u _____. (T. S. Eliot)

16. područje: Lakše je slomiti _____ nego volju. (Kineska poslovice)

17. područje: Izgladnjivanjem _____ postajemo bez smisla za humor, kruti i stereotipni; njihovim potiskivanjem postajemo prozaični, promijenjeni i licemjerni; potaknute, mirisat će životom; potisnute, otrovat će ga. (Joseph Collins)

18. područje: Gledaj _____, slušaj srcem. (Kurdska poslovice)

19. područje: Čovjek se oblikuje kroz odluku koja oblikuje njegov _____. (Rene Dubos)

20. područje: Svako srce je drukčije srce. Svaka duša je drukčija duša. Svako lice je drukčije lice. _____ je jedna iluzija. (Margaurite Young)

21. područje: Razvijenost _____ se može procijeniti kroz količinu smeća koje se reciklira. (Tahanie)

Vodič kroz raspravu

Vodič kroz raspravu: Mir sa sobom (1. skupina)

1. Što znači živjeti u miru sa samim sobom?
2. Koje stvari svakodnevno činimo i govorimo i time pokazujemo da smo u ratu sami sa sobom i da nemamo kvalitetu unutrašnjeg mira?
3. Postoji li odnos između tijela, uma i osjećaja? Kakva vrsta odnosa?
4. Kako možemo razviti kvalitete koje nam pomažu da živimo u miru sami sa sobom?
5. Je li moguće imati pozitivan odnos s drugima ako sami ne posjedujemo unutrašnji mir?

Vodič kroz raspravu: Mir s prirodom (3. skupina)

1. Cijeni li društvo okoliš?
2. Što znači živjeti u skladu s prirodom?
3. Čija je dužnost brinuti se za okoliš?
4. Koliko će se ratova voditi u budućnosti oko osnovnih prirodnih bogatstva (kao što je voda), u usporedbi s ratovima koji se vode zbog drugih razloga (na primjer etnički, kulturni ili vjerski sukobi)?
5. Mislite li da umijeće življenja u miru s prirodom ima veze s postizanjem potpunog stanja mira?

Vodič kroz raspravu: Mir s drugima (2. skupina)

1. Jesmo li mi - ljudska bića - sposobni živjeti u miru s drugima?
2. Podrazumijeva li odsutnost rata život u miru s drugima?
3. Možemo li naučiti kako živjeti mirnije s drugima u našim svakodnevnim životima? Kako?
4. Postoji li ikakva nada za mir u svijetu u budućnosti?
5. Mogu li se preboljeti ožiljci rata kako bi ljudi mogli ponovo živjeti u miru?

Odgovori na kviz kruga mira

1. područje: mudrost	7. područje: blagostanje	13. područje: sadržaj
2. područje: a) ljubav	8. područje: suradnja	14. područje: život
b) strpljenje	9. područje: a) ljepota	15. područje: informacije
c) suosjećanje	b) istina	16. područje: tijelo
d) radost	c) solidarnost	17. područje: osjećaji
3. područje: zdravlje	d) pravda	18. područje: um
4. područje: znanje	10. područje: kultura	19. područje: okoliš
5. područje: poštovanje	11. područje: društveni život	20. područje: pojedinac
6. područje: sklad	12. područje: ekonomija	21. područje: društvo

Popunjeni krug mira

Pleme Makah i lov na kitove

"Maskirajte ga kako god hoćete - lov na kitove je ubojstvo, a ubojstvo je zabranjeno."
Greenpeace

TEME

OKOLIŠ

GLOBALIZACIJA

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

4. RAZINA

SKUPINA

14 ILI VIŠE

TRAJANJE

150 MINUTA

Teme:	okoliš, globalizacija, opća ljudska prava
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	14+
Vrijeme trajanja:	150 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost zahtijeva rad u manjim skupinama, igru uloga, raspravu i postizanje suglasnosti oko sljedećih pitanja: ■ održivo korištenje morskih prirodnih bogatstava ■ pravo domorodaca na vlastitu kulturu i razvoj.
Srodna prava:	■ pravo na sudjelovanje u kulturnom životu ■ pravo naroda da slobodno raspolažu svojim prirodnim bogatstvima ■ pravo na razvoj i upotrebu prirodnih bogatstava
Ciljevi:	■ istražiti sukobe između prava na razvoj, kulturni život i zaštite okoliša ■ razviti interekulturalne vještine i razmisliti o predrasudama ■ razviti stavove prihvaćanja kulturalnih razlika
Oprema:	■ radni listići ■ papir i olovke sudionicima za zabilješke
Priprema:	■ Pročitajte sav radni materijal kako biste se upoznali s informacijama o spornoj temi. Tako ćete sami moći davati podatke ako bude potrebno. ■ Načinite kopije kartica s ulogama za svaku skupinu. Svaki sudionik bi trebao imati svoju karticu s ulogom.

Upute:

Ova je aktivnost podijeljena na dva dijela: 1. dio (30 minuta) uvod je u aktivnost i u obradu teme odnosa prirodnog okoliša i kulture, a 2. dio (90 minuta) simulacija je sastanka na kojem će se raspravljati o molbi plemena Makah za nastavak lova na kitove koju su podnijeli Međunarodnoj komisiji za lov na kitove. Pobrinite se da ostavite dovoljno vremena za završnu raspravu i vrednovanje.

1. dio: Uvod u aktivnost i temu odnosa prirodnog okoliša i kulture (30 minuta)

1. Objasnite da su teme ove aktivnosti pravo na okoliš i kulturna prava. Temelji se na zahtjevu plemena Makah za nastavak lova na kitove kojeg su podnijeli Međunarodnoj komisiji, čemu su se usprotivili zaštitari okoliša (zeleni) i drugi.
2. Pričajte sudionicima o plemenu Makah (pogledajte radni materijal).

3. Sada ih upoznajte s pitanjima kojima se bavi ova aktivnost. Zamolite ih da odgovore na sljedeća pitanja, ali ne riječima, nego zauzimanjem određenih položaja tijela; trebaju čučnuti ili stajati. Pogledajte kako se služiti tehnikom "gore i dolje" na 62. stranici. Pročitajte sljedeće izjave jednu po jednu:

"Ljudski se običaji trebaju poštivati sve dok ne narušavaju ljudska prava."

"Trebamo poštivati pravo ljudi na slobodu izbora hrane; da budu vegani, vegetarijanci ili da jedu meso."

"Hranu treba proizvoditi uz pomoć metoda prilagođenih okolišu."

"Uzgoj stoke ne bi smio uključivati okrutne metode kao što su intenzivni uzgoj ili okrutni načini klanja."

"Kulturne su tradicije nadasve važne i treba ih poštivati."

"Kitove se ne smije loviti, čak ni zbog poštivanja/održavanja kulturne tradicije."

2. dio: Simulacija sastanka na kojem će se raspravljati o molbi plemena Makah za nastavak lova na kitove podnesenoj Međunarodnoj komisiji za lov na kitove (IWC) (90 minuta)

1. Podsjetite skupinu da je pleme Makah podnijelo molbu Međunarodnoj komisiji za lov na kitove (IWC) za nastavak lova na kitove i da se nekoliko ekoloških organizacija tome protivi. Ova aktivnost je simulacija sastanka izmišljene organizacije Opkop (okoliš, prava, kultura, održivost i priča). Opkop je nezavisna organizacija koja radi na povezivanju ljudskih prava i zaštite okoliša. Obvezali su se na promicanje razumijevanja kroz dijalog. Simulacija je sastanak Opkopa i četiri skupine:
 - a) Pleme Makah koje želi iznijeti svoje razloge za obnovu lova na kitove.
 - b) Visoki sjeverni savez (High North Alliance - HNA), krovna organizacija koja predstavlja lovce na kitove i tuljane. Organizacija radi na očuvanju obalnih kultura i racionalnom izlovu morskih sisavaca. Podržava pleme Makah.
 - c) Morski pastir (Sea Shepherd), organizacija koja istražuje i dokumentira kršenja međunarodnih zakona, odredbi i sporazuma koji štite morski životinjski svijet. Oni se protive zahtjevu plemena Makah.
 - d) Greenpeace, ekološki aktivisti koji se protive lovu na kitove.
2. Uloga Opkopa je da posreduje između skupina. Rasprava će se voditi oko sljedećih pitanja:
 - Treba li dozvoliti lov na kitove?
 - Može li se lov na kitove prihvatiti kao dio kulturne tradicije?
 - Ako će se dozvoliti lov na kitove, u kojoj mjeri ga dozvoliti?
 - Kakav je upravni sustav u tom slučaju potreban?
3. Zamolite dva dobrovoljca da predstavljaju Opkop i podijelite ostale na četiri jednake manje skupine. Podijelite kartice s ulogama. Skupine imaju 30 minuta da prodiskutiraju o informacijama koje imaju i da se pripreme na obranu svog stajališta u slučaju plemena Makah.
4. Kad su spremne, pozovite ih na zajedničku raspravu. Neka par koji predstavlja Opkop organizira simulirani sastanak koji bi trebao trajati oko 60 minuta. Svrha je sastanka razmjena informacija, rasprava o problemima i postizanje dogovora.
5. Opkop će otvoriti sastanak kratkom izjavom o ljudskim pravima i pitanjima zaštite okoliša u okviru kojih će se voditi rasprava. Zatim će pleme Makah izložiti svoj slučaj, a onda započeti raspravu.
6. Na kraju provedite završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Neka sudionici razmotre kako se razvijala rasprava i je li bilo moguće doći do suglasja.

- Jesu li uloge bile teške?
 - Koja je najzanimljivija činjenica koju su naučili?
 - Koji su argumenti bili najbolji - oni koji su djelovali na emocije ili oni racionalni, logički argumenti?
 - Koliko je teško bilo uvidjeti drugu stranu argumenta? Koliko je teško bilo prihvatiti ga?
 - Koliko je u stvarnom životu teško prihvatiti kulturne običaje drugih ljudi koje sudionici smatraju nepristojnima, neshvatljivima ili neetičnima?
 - U kojem trenutku sukob kultura postaje diskriminacija?
 - Koliko je teško biti slobodouman kad su u pitanju kulturne razlike?
 - Vodi li globalizacija neminovno do gubitka kulture? Je li promijenjena kultura izgubljena kultura?
 - Trebamo li gledati na kulturnu promjenu kao na pozitivan proces u svijetu koji se mijenja?
 - Proturječni zahtjevi na prava se obično rješavaju na sudovima. Je li to pravi način rješavanja problema?
 - Čemu treba dati prednost, zahtjevima ljudi za hranu i život ili zaštiti okoliša i očuvanju vrsta?
- Završite rad aktivnošću "gore i dolje" koju ste već koristili u I. dijelu aktivnosti, da vidite koliko su sudionici promijenili svoja mišljenja u pogledu lova na kitove. Ponovite ista pitanja iz I. dijela.

Smjernice za voditelje:

Složenost problema kojima se bavi ova aktivnost najbolje će odgovarati skupini zrelih ljudi s dobrim vještinama raspravljanja. Treba usvojiti puno podataka, a tekst na karticama s ulogama zahtijeva određenu razinu znanja o ljudskim pravima i ekološkom pojmovlju. Možda biste mogli razmisliti o izvođenju ove aktivnosti u dva navrata, tako da skupine dobiju dovoljno vremena za čitanje kartica s ulogama i razmišljanje o problemima.

Važan je cilj ove aktivnosti suočiti mlade s ograničenjima njihovih osobnih kulturnih gledišta i osposobiti ih za preispitivanje njihovih stavova prema održivom iskorištavanju svih oblika divljeg života - rijetkih i ugroženih vrsta biljaka i životinja. Lov je na kitove mnogima vrlo emotivna tema o kojoj obično imaju čvrsta stajališta. Stoga je ovaj dio aktivnosti izazovan, ali i težak zadatak. Drugi cilj je razviti vještine postizanja dogovora i zbog toga je aktivnost i zamišljena u obliku sastanka kojeg vodi izmišljena organizacija Otkop (okoliš, prava, kultura, održivost i priča). Prije aktivnosti možda biste mogli razmotriti informacije o postizanju sporazuma na 59. stranici.

Možda će biti nužno provjeriti razumiju li sudionici potpuno značenje nekih od termina i općenitih pojmova na karticama s ulogama. Na primjer:

Domoroci

Ne postoje jake i čvrste individualne osobine koje nam omogućuju da nedvosmisleno definiramo domoroce. Općenito govoreći, može se reći da su oni potomci ljudi koji su živjeli na određenom području, zemlji prije dolaska kolonizatora i prije postavljanja državnih granica. Oni su u svojim državama uvijek negdje na margini i često žive u plemenima.

Načelo opreza

Načelo opreza nalaže da "se moraju poduzeti mjere opreza kad djelatnost počne predstavljati prijetnju ili škoditi ljudskom zdravlju ili okolišu, čak i ako neki uzročni i posljedični odnosi nisu znanstveno u potpunosti razjašnjeni". Ono uključuje poduzimanje mjera ne zbog postojeće nego zbog moguće katastrofe; obvezuje na pribavljanje dokaza o onima koji uzrokuju rizik;

traži alternative za potencijalno štetne djelatnosti i metode suodlučivanja.

Održivost

Svjetska komisija za okoliš i razvoj Ujedinjenih naroda (WCED), poznata i kao "Brundtlandsko izvješće", 1989. g. definirala je održivi razvoj kao "razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjih generacija, a ne narušava mogućnosti budućih generacija u zadovoljenju njihovih potreba". "Održivo korištenje" je izraz primjenjiv samo na obnovljive izvore prirodnih bogatstva: to znači korištenje u mjeri koja im omogućuje obnovu. Usvojeno je općeprihvaćeno načelo održivog korištenja svjetskih prirodnih bogatstava koje se temelji na znanstvenim dokazima i objektivnim podacima.

Prilagodbe:

Ako je skupina manja, možete je podijeliti samo na dvije podskupine - pleme Makah i Visoki sjeverni savez na jednoj, a Greenpeace i Morski pastir na drugoj strani.

Drugi način predstavljanja ove aktivnosti je panel-rasprava u kojoj svaku skupinu predstavlja jedna osoba; Makah, Visoki sjeverni savez, Morskog pastira i Greenpeace, te svaka iznosi stavove skupine koju zastupa. Nastavite s pitanjima "gledatelja". Na kraju glasujte o svakom od četiri pitanja. Postići ćete da ljudi promotre ljudska prava sa stajališta očuvanja kulture i zaštite okoliša, ali će vam nedostajati element postizanja suglasnosti (konsenzusa).

Prijedlozi za nastavak rada:

Jedna od tema koje ste se dotakli u ovoj aktivnosti bila je globalizacija. Ako je skupina zainteresirana za istraživanje ostalih aspekata globalizacije, može proći kroz aktivnost "Rječnik globalizacije" na 69. stranici.

Ideje za djelovanje:

Podržite domoroce kupujući njihove proizvode. Oni izrađuju brojne rukotvorine koje se prodaju u trgovinama proizvoda "zaštićenog podrijetla". Kad sljedeći put nekome budete kupovali poklon, tamo ga potražite.

Dodatne informacije:

Internetska stranica Visokog sjevernog saveza je: www.highnorth.no, Međunarodni Morski pastir: www.seashepherd.com, Međunarodna komisija za lov na kitove: www.iwcoffice.org, Očuvanje naroda Makah: <http://content.lib.washington.edu/aipnw/renker/contemporary.html>, a Greenpeace-ova internetska stranica: www.greenpeace.org

Radni listići

Narod Makah (zvan i Makah ili pleme Makah) živi u rezervatu koji se nalazi na najudaljenijem sjeverozapadnom kraju poluotoka Olympic u državi Washington, SAD. Trenutno rezervat obuhvaća 11000 hektara. Prema popisu iz srpnja 1999. godine, 1214 je pripadnika plemena Makah, iako ih samo 1079 trenutno živi u rezervatu. Prosječan postotak nezaposlenosti u rezervatu je oko 51 %. Skoro 49% kućanstava u rezervatu ima prihode koji su svrstani ispod državne razine siromaštva, a za 59% se smatra da žive ispod standarda.

Unatoč ovom turobnom opisu, tradicija je vrlo jaka i mnogi iz plemena Makah se vraćaju u rezervat nakon završetka školovanja kako bi radili za pleme u lokalnoj bolnici i javnoj školi.

Izvor: <http://content.lib.washington.edu/aipnw/renker/contemporary.html>

Značajni datum

9. kolovoza

Međunarodni dan starosjedičkih naroda

Radni listići

Kartice s ulogama

Kartica s ulogom za OPKOP

Vaše je stajalište o lovu na kitove neutralno. Vaša je uloga pružiti temeljne informacije o ljudskim pravima i zakonima vezanim uz okoliš i posredovati između skupina. Kao posrednik trebate paziti da se rasprava usredotoči na prihvaćeni zadatak, te objasniti pogrešno shvaćene i nerazumljive pojmove. Trebali biste pomoći skupinama da zaborave razlike i umjesto toga potraže ono što im je zajedničko kako bi postigli dogovor oko sljedećih pitanja:

- Treba li dozvoliti lov na kitove?
- Može li se lov na kitove prihvatiti kao dio kulturne tradicije?
- Ako će se dozvoliti lov na kitove, u kojoj ga mjeri dozvoliti?
- Kakav je upravni sustav u tom slučaju potreban?

Svima poželite dobrodošlicu. Postavite okvir rasprave. U nekoliko minuta razjasnite što će se raditi i podsjetite na osnovna ljudska prava i na gledišta ekologa. Možete se koristiti i dolje priloženim citatima. Također trebate naglasiti da se neki ljudi lovu na kitove protive iz moralnih razloga.

Prije nego što otvorite opću raspravu neka pleme Makah objasni svoje razloge zašto želi nastaviti lov na kitove. Nakon 40 minuta rasprave napravite pregled rada.

Nekoliko informacija o ljudskim pravima, kulturi i okolišu

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturalnim pravima navodi u I. članku:

1. Svi narodi imaju pravo na samoodređenje. Na temelju tog prava oni slobodno određuju svoj politički status i svoj ekonomski, socijalni i kulturalni razvoj.
2. Svi narodi mogu, za svoje vlastite ciljeve, slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvom i izvorima bez štete po obveze koje proizlaze iz međunarodne ekonomske suradnje utemeljene na načelu uzajamne koristi i na međunarodnom pravu. Ni u kom se slučaju ne može neki narod lišiti vlastitih sredstava opstanka.

Članak 15:

1. Države potpisnice ovog Pakta priznaju svakome pravo:
 - (a) da sudjeluje u kulturnom životu;
 - (b) da se koristi znanstvenim napretkom i njegovom primjenom;
 - (c) da se koristi zaštitom moralnih i materijalnih interesa koji proizlaze iz nekog znanstvenog, književnog ili umjetničkog stvaranja kojemu je on autor.

U predgovoru Bečke deklaracije iz 1993. stoji: "Sva su ljudska prava univerzalna, nedjeljiva i međusobno povezana. Međunarodna zajednica se mora odnositi prema ljudskim pravima globalno na pravedan i jednak način, ravnopravno i nedvosmisleno ... značenje nacionalnih i regionalnih posebnosti i različitog povijesnog, kulturnog i religijskog podrijetla se mora imati na umu".

1981. Međunarodna je komisija za lov na kitove odlučila dozvoliti australijskim domorocima lov na kitove u svrhu njihova opstanka. To je definirano kao "lov na kitove za potrebe lokalnih australskih urođenika kojeg će izvršavati (ili će ga izvršavati u njihovo ime) australijski domoroci, starosjedioci ili domaće stanovništvo koje dijeli jak osjećaj za povezanost sa zajednicom, obitelji, društvom i kulturom, razvijen na kontinuiranoj tradicionalnoj ovisnosti o lovu na kitove i iskorištavanju kitova".

Konvencija UN-a o Zakonu na moru navodi da je "jedno od osnovnih načela optimalno održivo korištenje obnovljivih morskih izvora bogatstva".

Lov na ugroženog sivog kita je 1982. privremeno obustavljen. Populacija se 1994. oporavila do procijenjenih 21 000 jedinki i skinuta je s popisa ugroženih vrsta u SAD-u.

Kartica s ulogom za pleme Makah

Vaša uloga je iznijeti slučaj Makah Indijanaca koji žive na sjeverozapadnoj obali Sjeverne Amerike. U ovoj biste aktivnosti trebali koristiti svoje postojeće znanje o ljudskim pravima i ekološkim problemima zajedno sa sljedećim citatima i informacijama s internetske stranice Makaha: "Iako je prošlo 70 godina od posljednjeg lova na kitove, ceremonije, rituali, pjesme i priče su se prenosile i održavale živima. Cijela je društvena struktura bila izgrađena oko lova. Sada neki Makah Indijanci preživljavaju tako što love losose i pacifičkog crnog bakalara, koji se prodaju lokalnoj tvornici za preradu ribe, ali stari sustav dijeljenja ulova između obitelji i prijatelja još uvijek postoji."

"Zapravo su Europljani i Amerikanci svojim lovom na kitove za industrijske potrebe sveli njihov broj na minimum. Kad je američka vlada konačno odlučila poduzeti mjere zaštite, pleme je Makah moralo prestati s lovom. Sada se broj kitova povećao na 21000, što se smatra povijesno visokom razinom, i prošle su godine skinuti s popisa ugroženih vrsta u SAD-u."

"Mladi sve više cijene vrijednost identiteta koji je zasnovan na vlastitoj kulturi i povijesti. Biti dijelom kulture s dugom tradicijom privilegija je koju ima samo mali broj mladih u SAD-u."

"Mi nećemo loviti sive kitove u komercijalne svrhe... iako smo čuli glasine da ih namjeravamo prodati Japancima. Naš je razlog za lov na kitove održavanje obreda i naš opstanak. Tražili smo do 5 sivih kitova, ali ne mora značiti da ćemo ih sve izloviti. Bit ćemo aktivni sudionici i paziti da sivi kit nikad više ne dođe na popis ugroženih vrsta... Pleme će biti prvo koje će prepoznati potrebu za ograničenjem žetve... to je ugrađeno u naše vrijednosti."

"Pleme Makah lovi u malim obalnim brodovima. Nikakve odluke oko tehnologije koja će se koristiti još nisu donesene. Mogućnosti uključuju stari ručni harpun koji se tradicionalno koristio, ili prilagođenu verziju s granatom na vrhu poput one koji se koristi na Aljasci u lovu na grenlandskog kita."

Kartica s ulogom za Visoki sjeverni savez

Visoki sjeverni savez krovna je organizacija koja predstavlja lovce na kitove i tuljane iz Kanade, Grenlanda, Faeroenskog otočja, Islanda i Norveške, kao i brojne lokalne zajednice. Savez radi na očuvanju obalnih kultura i održivom korištenju morskih sisavaca. U ovoj biste aktivnosti trebali koristiti svoje postojeće znanje o ljudskim pravima i ekološkim problemima kao i sljedeće citate i informacije s internetske stranice Visokog sjevernog saveza.

"Pleme je Makah lovilo kitove 2 000 godina dok nisu došli ovi bijeli imperijalisti još odlučniji da uzmu kitove jer im je ulje i svi drugi proizvodi koji se mogu dobiti preradom kitova, bilo jako važno. A zatim su potpuno iscrpili to bogatstvo i pleme Makah nije više moglo nastaviti svoju tradiciju. Pleme je vrlo strpljivo čekalo da se taj izvor bogatstva obnovi. I sada kad se to dogodilo, bijelci su promijenili mišljenje. Odjednom žele zabraniti svako korištenje ovog prirodnog bogatstva."

"Različite se kulture nikada neće moći dogovoriti koje je životinje potrebno zaštititi, a koje treba namijeniti za čovjekovu prehranu. U sjevernoj Norveškoj ljudi imaju poseban odnos prema gavki, iako u Danskoj svi ugledni prodavači divljači prodaju gavkina prsa kao specijalitet. Stoga, tvrdnja 'kitovi su drukčiji' vapi za pitanjem: drukčiji za koga?"

"Lov na kitove, kao i lov na tuljane, dozvoljen je samo ukoliko ga primjenjuju domorodački lovci i ukoliko nije komercijalan. Samo 'tradicionalna' uporaba je dozvoljena, a čini se da su sada nestručnjaci ti koji odlučuju što je to 'tradicionalno'. Poistovjetiti lov na kitove i tuljane s nekomercijalnim načinom proizvodnje znači oduzeti ljudima njihovo očito pravo na definiranje svoje vlastite budućnosti. Niti jedna kultura nije statična, ali politika je protivljenja lovu na kitove 'de facto' pokušaj 'zamrzavanja' situacije, pokušaj pretvaranja jedne kulture u razvoj u statični muzejski objekt. Čistu komercijalnost smatra lošom većina vlada koje su potpisnice ugovora Međunarodne komisije za lov na kitove. Ironično je da ovo stajalište izražavaju vlade koje uglavnom zagovaraju slobodnu trgovinu. Izgleda da će nekim ljudima biti zabranjen pristup svjetskom tržištu, pa ako žele sudjelovati u svjetskoj ekonomiji, to se neće dogoditi pod njihovim uvjetima, nego pod uvjetima stranaca i nestručnjaka."

"Politiku 'privremene obustave', ili 'ne diraj kitove' teško je braniti logičkim argumentima. Postoje mnogi postupci u ratarstvu, ribolovu i šumarstvu koji su očito neodrživi, ali nema nikakvih zabrana ovim djelatnostima."

"Izvjешće o morskim sisavcima, Vijeće Europe, 12. srpnja, 1993.: 'Morski su sisavci dio postojećeg prirodnog bogatstva oceanskih ekosistema. Treba ih zaštititi kad su ugroženi i loviti ih samo kad je sigurno da to njihov broj dopušta. Lov čak može biti nužan kada treba spriječiti prevelik broj kitova i neravnotežu u morskim ekosustavima.' "

"Lov na kitove dobar je primjer kako međunarodna suradnja može okrenuti situaciju prekomjernog iskorištavanja u održivo korištenje. Međunarodna suradnja nije savršena, ali može postojati i postojati."

Kartica s ulogom za Društvo za očuvanje kitova i delfina i organizaciju Morski pastir

Međunarodni Morski pastir neprofitna je, nevladina organizacija koja je uključena u istraživanja i prikupljanje dokaza o kršenju međunarodnog prava, odredbi i ugovora koji štite morske životinjske vrste. Društvo za očuvanje kitova i delfina najaktivnija je dobrotvorna organizacija u svijetu, posvećena očuvanju i brizi za sve vrste kitova, delfina i pliskavica.

Vaša je uloga iznijeti gledišta ljudi koji se brinu za zaštitu prirode i rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta. Koristite se svojim već postojećim znanjem o ljudskim pravima i ekološkim problemima uz sljedeće citate i informacije s internetske stranice Morskog pastira i Društva za očuvanje kitova i delfina.

"Glavni je razlog za inicijativu plemena Makah to što oni jako dobro znaju da se kilogram kitovog mesa prodaje u Japanu za 80 dolara, i da jedan kit vrijedi oko milijun dolara. To se ne odnosi samo na pet kitova koje oni žele ubiti. U pitanju su tisuće kitova budući da Norveška, Japan i ostale države, koje žele loviti kitove, kao Rusija i Island, pozorno prate ovaj slučaj i ako se plemenu Makah dopusti lov na kitove, to će potkopati sav respekt koji SAD-e ima u međunarodnom pokretu za očuvanje mora", kapetan Paul Watson, Društvo Morski pastir.

"Pokušavamo poštivati povijesno pravo naroda na čuvanje starih tradicionalnih načina prikupljanja potrebne hrane i, istovremeno, dovesti ga u ravnotežu s interesima za očuvanje i zaštitu kitova... (i) razumjeti svijet domorodaca koji se mijenja. Na primjer, 1995. kritizirali su se ruski lovci na bijele kitove kad se otkrilo da navodno to meso nije bilo namijenjeno prehrani domorodaca, nego ishrani lisica na farmama lisičjeg krzna."

"Eskimi sa sjevera Aljaske u ekonomskom se pogledu sasvim razlikuju od ljudi koji su lovili kitove u prošlom stoljeću. Eksploatacija je nafte donijela onečišćenje, poremećaj prirodne ravnoteže i mnoštvo novih ljudi u Aljasku, kao i ogroman novac lokalnom stanovništvu. Slučajnom promatraču lov iz modernih motornih sanjki i helikoptera dovodi u pitanje definiciju onoga što se smatra domorodačkim lovom."

"Dok Međunarodna komisija za lov na kitove nastavlja raspravljati o emotivnim razlozima za ponovni nastavak komercijalnog lova, na stotine kitova i njihovih drugih manjih rođaka, delfina i pliskavica, umiru svake godine, gotovo neprimjetno, prilikom domorodačkog lova."

"U kontekstu rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, načelo opreza nalaže - kad učinak predložene akcije na neku vrstu nije poznat - da nepovjerenje treba ići u korist vrste, a akciju ne treba poduzimati dok se ne potvrdi da neće stvoriti neprihvatljivu štetu ili dovesti do gubitka vrste."

Kartica s ulogom za Greenpeace

Pristalice Greenpeacea širom svijeta vode kampanju za svoje vizije ostvarenja stabilnijeg svijeta.

U ovoj aktivnosti iskoristite svoje prethodno znanje o ljudskim pravima kao i sljedeće citate i informacije s interneta.

"Maskiraj ga kako hoćeš - lov na kitove je ubojstvo, a ubojstvo je pogrešno. Svakako, kitovi nisu ljudi, ali jesu li oni manje vrijedni od ljudi? Mentalni sklop ljudi koji kliču lovu na kitove, poklapa se s umnim sklopom onih koji prihvaćaju genocid 'inferiornih' ljudskih bića. Vjerujemo da je fraza 'ljudska prava' samo naizgled šovinistička prema drugim vrstama. U dubljem smislu kitovi i neki drugi osjećajni sisavci imaju pravo na ljudska prava, ili makar na 'humana prava', na osnovna prava koja smatramo dijelom filantropske tradicije."

"Greenpeace ne podržava svaku vrstu lova, no ne opiremo se lovu u svrhu ljudskog opstanka. Međutim, ako je igdje prisutan komercijalni element, bit ćemo u prvim borbenim redovima, oči u oči, suprotstavljajući se takvom programu."

"Potpisane skupine s poštovanjem apeliraju na narod Makah da odustanu od namjere obnove lova na kitove. Ljudi iz mnogih kultura širom svijeta smatraju kitove svetima, a svaku vrstu, samu po sebi, suverenom nacijom, vrijednom poštovanja i zaštite. Sivi kitovi svake godine migriraju na daleke udaljenosti i donose radost tisućama promatrača kitova. Oni samo kratko prolaze kroz vode plemena Makah. Predlažemo da se važni duhovni tradicionalni običaji poštuju u kontekstu planeta čiji se svijet rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta uništava", Akcija za životinje, Akcija za životinjsku mrežu i drugi.

"Bio sam u potpunom šoku kad sam čuo da razmišljamo o ubijanju sivih kitova - ili bilo kojih kitova... Saznajemo kako je predloženo da se jednom plemenu odobri ulov 5 sivih kitova, no ako ih dobiju, nekoliko drugih plemena iz Kanade i Aljaske je reklo: 'Pa, ako ih oni mogu loviti, možemo i mi'. I ja čak mislim da Amerikanci - koji imaju poseban odnos prema kitovima - trenutno nisu spremni za ikakvu vrstu 'žetve' kitova", predstavnik SAD-a, Jack Metcalf.

"Usprkos obustavi lova na kitove koju je provela međunarodna zajednica 1986., kitovi su još uvijek ugroženi. Učinkovita je metoda pružanja daljnje zaštite kitova stvaranje rezervata - područja gdje je lov na kitove zabranjen ne samo privremeno, nego na neograničeno vrijeme."

"Iznimno je teško točno odrediti stvaran broj kitova u različitim populacijama kitova. Veličina većine populacija može se utvrditi s nepreciznom točnošću koja varira od plus do minus 50%. Kako se promjene događaju sporo, nemoguće je u okviru istraživanja od svega nekoliko godina reći raste li populacija ili se smanjuje. Međutim, nema sumnje da se broj kitova smanjio zbog komercijalnog izlova."

Stvaranje veza

Što je civilno društvo - i tko što čini, za koga?

Teme:	građanstvo, demokracija, opća ljudska prava
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	8 - 20
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost uključuje pregovaranje oko prava i odgovornosti građana, vlade, nevladinih organizacija i medija u demokraciji.
Srodna prava:	■ pravo na glasovanje; na sudjelovanje u upravljanju zemljom ■ sloboda informiranja i izražavanja ■ odgovornost prema zajednici
Ciljevi:	■ razviti razumijevanje za vezu između prava i odgovornosti ■ razviti osjećaj za složene odnose između različitih područja u demokraciji ■ promicati suradnju i građansku dužnost
Oprema:	■ veliki list papira (A3) za svaku skupinu ■ 2 flomastera različite boje (npr. zeleni i crveni) za svaku skupinu ■ klupko konca ili vune (najbolje zelene boje) ■ ljepljiva vrpca za svaku skupinu ■ škare
Priprema:	■ Izrežite vunu ili konac na otprilike 24 komada, dužine 1,5 m.

Upute:

1. Objasnite da je svrha ove aktivnosti nacrtati "kartu" različitih odnosa između četiri sektora unutar (idealnog) demokratskog društva.
1. Podijelite sudionike na četiri jednake skupine koje će predstavljati četiri "sudionika" u demokraciji: vladu, nevladine organizacije, medije i građane.
3. Dajte svakoj skupini veliki list papira i flomastere i recite im da imaju 10 minuta na raspolaganju da razmisle i iznesu stavove o ulozi koju njihov "sudionik" igra u demokratskom društvu, odnosno, koje glavne funkcije obavlja. Svojih pet najvažnijih funkcija neka ispišu crvenim flomasterom na veliki list papira.
4. Okupite sve skupine da iznesu svoje ideje i razmijene mišljenja. Pitajte ih slažu li se oko najvažnijih funkcija ovih četiriju "sudionika". Ako žele, neka izmijene svoje funkcije nakon iznesenih mišljenja.
5. Sada skupine ponovo razdvojite pa neka iznesu svoje ideje o tome što očekuju od svih "sudionika" da rade prilikom obavljanja njihovih dužnosti, odnosno, koje zahtjeve postavljaju pred svakog "sudionika". Trebali bi napisati te zahtjeve zelenim flomasterom

TEME

GRAĐANSTVO

DEMOKRACIJA

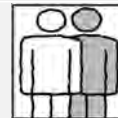
OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

8 - 20

TRAJANJE

90 MINUTA

- pod zasebnim naslovom. Ostavite im 15 minuta za ovaj zadatak.
6. Pri kraju, neka skupine izaberu šest najvažnijih zahtjeva. Dajte svakoj skupini ljepljivu vrpcu i komade vune za predstavljanje ovih zahtjeva.
 7. Podijelite kopije "Pravila igre" i objasnite ih kako bi svatko znao što treba učiniti. Neka skupine polože svoje listove papira u sredinu sobe tako da tvore kvadrat; razmak između papira neka bude otprilike jedan metar. Svaka skupina treba stati u blizinu svoga "kuta".
 8. Sada počinje pregovaranje. Dopustite 10 minuta za svaki krug. Kad se prihvati neki zahtjev, sudionici trebaju zalijepiti jedan komad vune/užeta između dva papira kao znak prihvatanja odgovornosti.
 9. Pri kraju procesa četiri bi "sudionika" trebala biti povezana kompliciranom mrežom vune. Krenite na završnu raspravu i vrednovanje dok sudionici još sjede oko karte.

Završna rasprava i vrednovanje:

Zamolite sudionike da pogledaju mrežu koju su stvorili i da razmisle o aktivnosti:

- Je li bilo teško sjetiti se funkcija koje vlada, nevladine organizacije, mediji i građani obavljaju u demokraciji?
- Je li bilo ikakvih neslaganja unutar skupine oko toga koje zahtjeve treba prihvatiti ili odbaciti?
- Koje od podnesenih zahtjeva od strane drugih skupina nisu prihvatili kao obvezu? Zašto? Bi li takvi slučajevi mogli uzrokovati probleme u stvarnom životu? Je li bilo obveza koje je svaka skupina prihvatila, a da ih nisu prije uočili? Što sada misle o tome?
- Je li im aktivnost otkrila nešto novo o demokratskom društvu što nisu znali prije? Je li bilo iznenađenja?

Smjernice za voditelje:

Pri četvrtom koraku u uputama, nakon što su skupine napravile svoj popis funkcija, nemojte trošiti previše vremena na zajedničko raspravljanje o problemima. Kratka rasprava treba biti tek poticaj za rad koji slijedi u manjim skupinama. Skupine mogu napraviti bilješke o funkcijama drugih skupina.

Kad budu pravili svoj popis zahtjeva (5. korak), recite im da budu realni u svojim zahtjevima za druge "sudionike"! Obveze moraju biti prihvatljive, zato ne smiju podnositi nepravedne ili nerazumne zahtjeve.

Kad skupine počnu pregovarati (8. korak), to ne smije izgledati kao "natjecanje" niti bi trebalo predugo trajati. Naglasite im da moraju međusobno surađivati: svrha je uspostaviti društvo u kojem svi "sudionici" surađuju za opće dobro. Stoga, transakcije moraju biti relativno brze: recite skupinama da prihvate zahtjeve ako se čine razumnim, a da ih u protivnom slučaju odbiju. O svim ćete proturječjima raspravljati poslije.

Prilagodbe:

Aktivnost može postati više ili manje složena ovisno o broju "sudionika" unutar društva: na primjer, možete dodati "poduzeća", "manjine", ili "osobe s posebnim potrebama". Međutim, ovo će učiniti proces pregovaranja znatno složenijim. Zato možda u tom slučaju sve skupine ne bi trebale međusobno razmjenjivati zahtjeve. Možete upotrijebiti i različite kategorije koje imaju izravnije značenje na stvarni život mladih - na primjer, zamijenite "građane" s "mladima"

i "vladu" sa "školom".

Aktivnost se može pojednostaviti uklanjanjem jedne ili više skupina: na primjer, možete raditi samo s "građanima" i "vladom". Ovo se preporuča ako imate manju skupinu.

Možete izvesti aktivnost i bez karte: tijekom pregovaranja netko bi iz prve skupine trebao držati jedan kraj vune i ponuditi drugi kraj nekome iz druge skupine. Ako sudionici nastave držati svoje krajeve vune, cijelo će "društvo" biti fizički povezano do kraja procesa.

Prijedlozi za nastavak rada:

Sudionici mogu nastaviti nadopunjavati kartu različitim skupinama unutar društva (pogledaj *Prilogodbe*). Može prenijeti kartu na drugi list papira zbog veće jasnoće, pa zatim ucrtati veze različitim bojama - na primjer, crvena za vladu, žuta za medije, zelena za nevladine organizacije itd. Razmislite koje veze u vašem društvu nisu dovoljno razvijene i što se može napraviti da bi se stanje promijenilo na bolje.

Ako bi skupina željela raditi na konkretnijem projektu koji uključuje veze i suradnju između lokalne vlade, nevladinih organizacija i medija u njihovoj zajednici, mogla bi joj se svidjeti aktivnost "Vrt preko noći" na 139. stranici.

Značajni datum

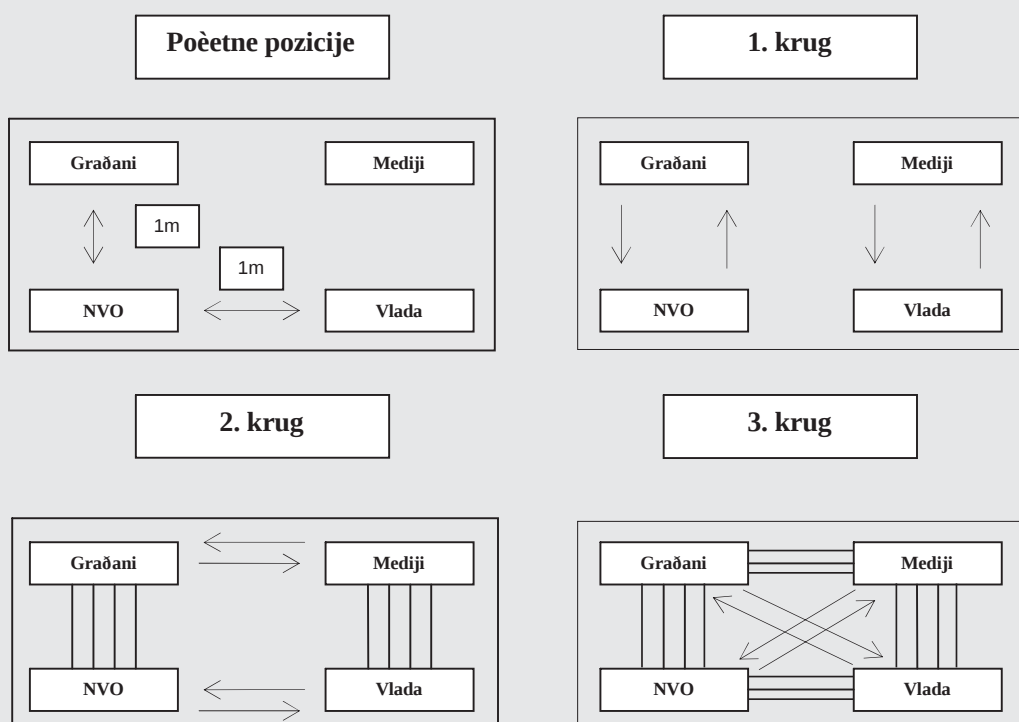
9. studenoga

1989. srušen Berlinski zid

Radni listići

Pravila igre

1. Cilj je vježbe za svakog "sudionika" postići da njegove zahtjeve prihvate svi ostali "sudionici".
2. Pregovori se vode između parova "sudionika" u tri kruga:
 - 1. krug: pregovaraju građani i nevladine organizacije, te mediji i vlada.
 - 2. krug: pregovaraju građani i mediji, te nevladine organizacije i vlada.
 - 3. krug: pregovaraju građani i vlada, te mediji i nevladine organizacije.
3. Parovi sami odlučuju tko će početi prvi i redom podnose zahtjeve jedni drugima.
4. Kod postavljanja zahtjeva "sudionici" ga trebaju iznijeti jasno i sažeto, te objasniti što sadrži i zašto ga podnose, odnosno, zašto je važno omogućiti im da ispunjavaju svoje funkcije.
5. Dok odlučuju hoće li prihvatiti zahtjev ili ne, trebaju odlučiti je li to što se traži od njih pošteno i jesu li u mogućnosti to izvesti.
6. Ako druga skupina odbije zahtjev, komad se vune stavlja na stranu. Ako ga prihvati, onda se jedan komad vune zalijepi na kartu; on predstavlja vezu koja se uspostavila između dvije skupine. Skupina koja je prihvatila zahtjev, treba napraviti zabilješku na svojoj karti koja će ih podsjećati o kojem se zahtjevu radilo.
7. Ponavljajte postupak sve dok ne završi rasprava o svim zahtjevima.
8. Ponovite postupak u svakom krugu dok se ne uspostave veze između sva četiri "sudionika".

Novac za potrošnju

U vrijeme rata, kruh je bolji od bombe.

Teme:	sigurnost ljudi, mir i nasilje, opća ljudska prava
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupina:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	U ovoj se aktivnosti koriste kartice s izdacima (obiteljski proračun) za raspravu u manjim skupinama. Ovo je jedna vrsta igre uloga. Problemi kojima se bavi jesu: ■ razlike između "želja" i "potreba" ■ državna potrošnja i militarizacija ■ mogućnosti koje dolaze iz dividende mira.
Srodna prava:	■ socijalna i ekonomska prava, kao što su pravo na zdravlje, hranu i obrazovanje ■ pravo na život u zdravom i čistom okolišu ■ pravo na osobnu sigurnost
Ciljevi:	■ razmisliti o osobnim i obiteljskim potrebama, te kojima dati prednost ■ razviti vještine demokratskog donošenja odluka ■ promicati odgovornost i pravdu
Oprema:	■ primjerci kartica s izdacima (jedan snop za svaku skupinu) ■ omotnice, jedna za svaku skupinu ■ škare ■ ljepljivo ili ljepljiva vrpca za ljepljenje kartica na zidne karte (jedna za svaku skupinu) ■ veliki listovi papira (veličine A3) za zidne karte (jedan po skupini) ■ 1 kopija kartice s roditeljskom ulogom ■ kopija karte "Svjetski vojni trošak i njegove alternative" (379. stranica)
Priprema:	■ Kopirajte list kartica s izdacima. Izrežite ga i kartice stavite u omotnice. Treba vam jedan snop kartica za svaku skupinu. ■ Kopirajte kartu o svjetskim vojnim izdacima i njihovim alternativama s 379. stranice. (5. poglavlje) na veliki list papira ili na prozirnicu za grafoskop, ili napravite primjerak za svakog sudionika. ■ Sobi uredite tako da sudionici mogu raditi u manjim skupinama. ■ Prije nego što započnete aktivnost, pažljivo odaberite jednog sudionika za ulogu "posebnog roditelja" u jednoj od

TEME

SIGURNOST LJUDI

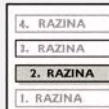

MIR I NASILJE

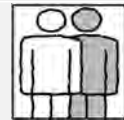
OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

90 MINUTA

obitelji. Neovisno o broju skupina, treba biti samo jedan posebni roditelj koji pritom drugima ne smije otkriti svoju "posebnu" ulogu. Dajte mu primjerak "kartice s ulogom roditelja".

■ Načinite kopije ili prozirnice za grafoskop s podacima koje želite koristiti.

Upute:

1. Objasnite sudionicima da će raditi u manjim skupinama i da će svaka skupina predstavljati drugu obitelj. Cilj je da svaka obitelj sastavi proračun za troškove u idućem mjesecu.
2. Podijelite ih na manje skupine (najviše 5 po skupini). Svaka se treba sastojati od oca, majke i djeteta/djece. Neka sudionici sami odluče tko će igrati koju ulogu i kako će se obitelj zvati.
3. Dajte po jednu omotnicu, koja sadrži kartice s izdacima i veliki list papira, svakoj "obitelji".
4. Kartice predstavljaju izdatke o kojima će se raspravljati u vezi s proračunom za sljedeći mjesec. Samo nabrojeni izdaci dolaze u obzir. Cijena je napisana na svakoj kartici i ne može se mijenjati.
5. Njihov je proračun 10 000 (deset tisuća) i svaka će obitelj morati odlučiti koji će izdatak uključiti, a koji isključiti iz proračuna.
6. Objasnite da bi bilo poželjno da se oko proračuna dogovore demokratskim savjetovanjem i da kartice za koje su se odlučili nalijepe na veliki list papira koji će potom postaviti na zid kako bi svi mogli vidjeti njihovu zidnu kartu.
7. Skupine imaju 20 minuta da donesu odluke i pripreme zidne karte.
8. Dajte im 10 minuta da svi obiđu prostoriju i pogledaju različite proračune i odluče čiji je najprihvatljiviji, a čiji najmanje prihvatljiv.
9. Nakon toga svi se okupite i počnite završnu raspravu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Zamolite skupine da jedna po jedna komentiraju aktivnost. Zatim upotrijebite sljedeća pitanja kao vodič kroz raspravu:

- Kako su obitelji odlučivale o proračunu? Demokratski?
- Koje su kriterije upotrijebile prilikom donošenja odluke?
- Kako su uskladile svoje "potrebe" za hranom, kućnom opremom i odjećom s potrebom za sigurnošću i svojim "željama" za provođenjem slobodnog vremena? Koji su socijalni i ekonomski činitelji bili važni?
- Kako su se poneki osjećali kad su izdatak za kojeg su smatrali da je važan, ostali članovi obitelji proglasili nepotrebnim?
- Koji su proračuni bili najprikladniji, a koji najmanje prikladni? Zašto?
- Postoje li paralele između obiteljskog proračuna i proračuna država širom svijeta? Mogu li se usporediti?
- Koji je proračun najbližiji državnom proračunu?
- Što bi trebalo staviti na popis da idealno prikazuje državni proračun?

Sada pokažite skupini kartu "Svjetski vojni trošak i njegove alternative". (379. stranica)

- Što ljudi misle o stvarnom ukupnom državnom proračunu za vojnu opremu, naoružanje i ostale stvari povezane s vojskom?
- Zašto zemlje širom svijeta troše toliko na naoružanje?
- Je li ovo trošenje opravdano? Je li zbog toga svijet sigurnije ili mirnije mjesto?
- Koje su posljedice ovakve raspodjele proračuna na ljude i njihovo uživanje socijalnih i ekonomskih prava? A za okoliš?
- Kako možemo promijeniti situaciju? Je li itko čuo za "vojnu pretvorbu" ili "fond za demilitarizaciju"? Ako ne, što mislite, zašto ima tako malo informacija o tome na vijestima?

Smjernice za voditelje:

Tradicionalna se obitelj razlikuje od zemlje do zemlje. Slijedom toga u obitelji iz naše aktivnosti se mogu uključiti i bake i djedovi ili druga rodbina.

Uloga je "posebnog roditelja" dvostruka: prva je isprovocirati raspravu, naročito kada se aktivnost provodi u zemljama gdje postoji jaka tradicija demokracije, a druga je dobiti što veći broj proračuna za uspoređivanje i raspravu. Trebate voditi računa o tome da bi se drugi "članovi obitelji" u skupini mogli uzrujati ili čak naljutiti zbog stava roditelja. Mogli bi se također i zbuniti jer ne znaju da je to igra uloga! Trebate biti svjesni činjenice da se "problemi" mogu javiti unutar skupine, što će zahtijevati vašu intervenciju. Skupina bi trebala nastaviti aktivnost, a da ne otkrije specijalnu ulogu "posebnog roditelja"! No, ako mislite da će uloga stvoriti suviše problema ili da neće odgovarati vašoj situaciji, onda ju jednostavno nemojte uvoditi.

Možete slobodno promijeniti vrstu izdataka ako predložena vrsta izdataka ne odgovara stvarnoj situaciji tipične obitelji u vašoj zajednici, regiji ili zemlji. Ipak, svakako uključite nekoliko izdataka "za svaki slučaj" zbog sigurnosti obitelji i neke vrlo luksuzne izdatke tako da sudionici ipak imaju priliku odlučiti što je potrebno, a što ne.

Prilagodbe:

Umjesto kartica možete jednostavno uzeti list papira s popisom izdataka i zamolite obitelji/skupine da kvačicom označe svoj izbor. U ovom će slučaju obitelji/skupine svoj proračun ispisati na veliki list papira i potom ga izložiti na svima vidljivo mjesto.

Prijedlozi za nastavak rada:

Skupina se može baviti istraživanjem pozitivnih promjena, na primjer, prijedlogom za osnivanje fonda za demilitarizaciju ili razmatranjem situacije u zemljama koje nemaju nikakve vojske ili oružja (kao što je Kostarika).

Ako želite istražiti neke od posljedica rata, na primjer probleme izbjeglica, možete provesti aktivnost "Mogu li ući?" na 98. stranici.

Ideje za djelovanje:

Zašto ne potaknete raspravu o problemu demilitarizacije? Što ima više ljudi koji su svjesni tog problema, više će ih moći vršiti pritisak na vlade da promijene situaciju. Saznajte koliko se iz državnog proračuna zemlje u kojoj živite troši na vojne i socijalne potrebe. Skupina bi mogla pisati svom zastupniku u Saboru i tražiti promjene.

Postoje i brojne prilike za udruživanje s kampanjama za demilitarizaciju koje se organiziraju širom svijeta, kao što su Kampanja mladih i studenata za nuklearno razoružanje (<http://freespace.virgin.net/ys.cnd/>) i Međunarodna udruga Pax Christi (www.paxchristi.net/).

Značajni datum

Ili pokrenite svoju kampanju s vašom skupinom, a ove organizacije vam mogu poslužiti kao izvor informacija.

Utorak nakon drugog
ponedjeljka u rujnu

Svjetski dan mira

Dodatne informacije:

Svjetska vojna industrija u osnovi potkopava ljudsku sigurnost jer pozornost, a s tim i sredstva, odvraća od osnovnih ljudskih potreba. Glavni argument za dodjeljivanje sredstava vojsci potreba je za zaštitom stanovništva i teritorija zemlje. Ali jesu li ljudi uistinu zaštićeni ako im se ne pruža obrazovanje, zdravlje i hrana? Odražava li vojni trošak potrebe stanovništva ili interese države?

Investicija za osiguranje državne sigurnosti i sigurnosti stanovnika začarani je krug jer svaka zemlja želi imati vojno osiguranje kako bi nadjačala vojnu moć drugih zemalja. To se zove "utrka u naoružanju".

U desetogodišnjem razdoblju koje je slijedilo nakon hladnog rata došlo je do smanjenja troškova za vojno naoružanje. Kako je dolazilo do demilitarizacije, državna se politika trebala razvijati tako da osigura "dividendu mira" - novac ušteđen smanjenjem vojnog proračuna s namjerom da bude iskorišten za povećanje ljudske sigurnosti, na primjer za povećana izdvajanja za obrazovanje i zdravlje. U stvarnosti se ovo rijetko događalo jer je najveći dio "dividende mira" iskorišten za smanjivanje državnih dugova.

Izdaci za vojno naoružanje u cijelom su svijetu ponovno u porastu. Rast je započeo 1999. i nastavio se u 2000. godini. Ovo izgleda paradoksalnim jer je sigurnost sada prilično povećana u mnogim područjima svijeta, no objašnjenje se može naći u tome što su najveći potrošači usvojili ili proglasili planove obrane koji uključuju rast potrošnje na militarizaciju.

Aktivisti za mir i kampanje za mir tvrde već desetljećima da je neophodan snažan i kreativan program za pretvaranje vojne u civilnu proizvodnju. Neki od razloga koje navode su:

- nemoralnost industrije oružja i njezinih destruktivnih mogućnosti;
- opasnosti od sve većeg širenja trgovine oružjem;
- nemogućnost industrije oružja da vodi kontrolu nad samom sobom i korištenjem svojih proizvoda;
- urođena rasipnost industrije i skandalozna zlouporaba sirovina i ljudskog intelekta i
- potencijal koji bi se pretvorbom vojne u civilnu proizvodnju oslobodio.

U 5. poglavlju, u temeljnim informacijama o miru i nasilju na 379. stranici, nalaze se statistike i tablice koje su relevantne za ovu aktivnost.

Radni listići

Kartice izdataka

Hrana (2 000)	Troškovi škole/fakulteta (2 000)	Obiteljsko zdravstveno osiguranje (1000)
Novi automobil (4 000)	Mjesečne članarine za sportske aktivnosti (300)	Igračke i igre (200)
Računalo (800)	Lutrija (100)	Obnova kuće (400)
Alarmni sustav (1 500)	Odjeća i obuća (400)	Hrana za ljubimce (100)
Račun za vodu (200)	Dresirani pas za osobnu zaštitu (400)	Lijekovi (300)
Prijevoz (benzin, karte za autobus i vlak) (400)	Otplata hipoteke ili stanarina (2 500)	Poklon mami za rođendan (400)
Popravak perilice rublja (200)	Mjesečne školske/fakultetske potrepštine (300)	Osobni pištolj (400)
Oprema za ribolov (200)	Nova elektronička oprema za kuću (100)	Račun za struju (200)
Novi model naslonjača s naslonom za spuštanje i osloncem za noge (700)	Satovi samoobrane za majku i kći (300)	Dokolica (kino, kazalište, sajam, zabavni park) (200)
Alarm za automobil (300)	Dugi vikend u vikendici na moru (400)	Oprema za osobnu zaštitu (npr. biber u spreju) (100)
Obiteljska večera u restoranu (100)	Račun za telefon (300)	Financijska pomoć djedu i baki ili drugoj rodbini (200)
Kamp za mlade (200)		

Kartica s ulogom za roditelja

Kartica s ulogom za autoritarnog roditelja

Vi uzdržavate ovu obitelj i zbog toga smatrate da imate veće pravo glasa u financijskim odlukama nego vaš suprug/a i djeca; naposljetku, vi ste onaj koji kući donosi novac!

Potpuno ste uvjereni da postoji veliki problem nedostatka zakona i reda u gradu u kojem živite. Sada je u njemu tako opasno živjeti! Stoga, najveći prioritet dajete sigurnosti vaše obitelji, doma i imovine.

Naše budućnosti

Naš se napredak ne ocjenjuje po tome dodajemo li obilju onih koji imaju puno, već po tome pružamo li dovoljno onima koji imaju malo.

Franklin D. Roosevelt

TEME

DJECA

OKOLIŠ

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

15 - 20

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:

djeca, okoliš, opća ljudska prava

Razina složenosti:

2. razina

Veličina skupine:

15 - 20

Vrijeme trajanja:

60 minuta

Kratki pregled:

U ovoj aktivnosti sudionici crtaju, razmišljaju i raspravljaju o svojim nadama i brigama za budućnost svoje generacije. Između ostalog, raspravljat će:

- o problemima okoliša koji utječu na buduće generacije
- o mladim ljudima i obitelji
- o životu zajednice.

Srodna prava:

- pravo na mišljenje i pristup informacijama
- pravo na davanje mišljenja o svim spornim pitanjima u svrhu ostvarivanja najboljeg djetetovog interesa
- pravo na pristojan standard života

Ciljevi:

- razviti znanje o životu zajednice, pravima i obvezama
- promicati vještine za otvorenu raspravu, za skupni rad i stvaranje vizija
- uvidjeti neograničene razvojne mogućnosti svijeta kojemu može pridonijeti svaka mlada osoba na pozitivan ili negativan način

Oprema:

- papir za skice
- veliki listovi papira za konačni dizajn
- boje, olovke i flomasteri
- oprema za kolaž, papir u bojama, časopisi, grančice, riža, grah, uvelo lišće, školjke itd.
- ljepilo
- slike ili fotografije grada od prije deset ili dvadeset godina (neobvezno)

Upute:

- I. Iznesite tijek i bit promjena. Zamolite sudionike da se prisjete vremena kad su bili mladi i kako su njihovi domovi i ulice tada izgledali, te kako su se do današnjeg dana promijenili. Jesu li se promijenile neke od prostorija sportskog centra ili možda imaju novi namještaj? Ima li novih zgrada u susjedstvu? Neka razmisle o tome zašto su se ove stvari promijenile i tko je donio odluke što i kako obnoviti.

2. Zamolite sudionike da razmisle o promjenama koje bi se napravile da se njih pitalo.
3. Sada povežite proces donošenja odluka s ljudskim pravima. Smatraju li sudionici da ljudska prava predstavljaju korisnu podlogu za donošenje odluka? Hoće li ljudska prava onima koji donose odluke u budućnosti biti više ili manje važna? Zašto?
4. Recite skupini da je sada trenutak da iskoriste priliku i počnu razmišljati o budućnosti - i počnu utjecati na stvaranje budućnost u kojoj bi mogli živjeti.
5. Napravite skupine od troje ili četvero sudionika.
6. Podijelite im papire i olovke da nacrtaju ili skiciraju kako bi izgledalo njihovo idealno susjedstvo/grad budućnosti. Recite im da imaju potpunu slobodu, granica je njihova vlastita mašta.
7. Kad se sve skupine dogovore oko idejnog rješenja, trebali bi ga prenijeti na veliki list papira i dovršiti bojama i kolaž-papirom.
8. Kad je idejno rješenje završeno, jedna po jedna skupina treba izložiti svoj plan i reći otkud im ideje i kako su ih razvile. Ostavite vremena za pitanja i odgovore nakon svakog izlaganja, ali cjelovitu raspravu odložite za kraj aktivnosti.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom rada u skupinama, kako se radilo i donosilo odluke:

- Je li svatko osjećao da ravnopravno sudjeluje i daje svoj doprinos? Kako su različite manje skupine najbolje iskoristile talente svojih pojedinih članova?
- Kakav je osjećaj primiti povratnu informaciju o svom idejnom rješenju?
- Kakav je osjećaj dati povratnu informaciju o nečijem idejnom rješenju?
- Bi li bili spremni odustati od nekih svojih ideja kad bi sada morali izraditi idejno rješenje za jedan razred ili skupinu koji bi trebalo zadovoljavati potrebe i težnje svih u razredu ili skupini?
- Jesu li uživali u ulozi "arhitekta vlastite budućnosti"?
- Vjeruju li da bi se njihove ideje ikada mogle ostvariti? Zašto? Zašto ne?
- Vjeruju li da bi odrasli bili spremni raspravljati o njihovim idejnim rješenjima? Zašto? Zašto ne?
- Što je bilo najveće iznenađenje u bilo kojem idejnom rješenju?
- Koja bi bila njihova građanska prava u budućnosti?
- Koje bi bile njihove građanske dužnosti u budućnosti?
- Što mladi mogu poduzeti sada da bi imali utjecaja na demokratske procese koji oblikuju njihove živote i budućnosti?

Smjernice za voditelje:

Naslov ove aktivnosti je "Naše budućnosti". Upotrebom množine htjeli smo naglasiti da budućnost nije unaprijed određena, nego je ono što mi od nje napravimo. Stoga, postoji više mogućih budućnosti, a izazov je mladima izgradnja budućnosti koja će odgovarati njihovim idealima i težnjama.

Da biste naglasili mogućnost promjene, mogli biste pokazati stare slike lokalnog područja od prije deset ili dvadeset godina. Možete ih, također, zamoliti da razmisle o globalnim promjenama. Na primjer, trebali bi razmisliti o činjenici da je prije trideset godina internet bio znanstvena fantastika, ali da će za nekoliko godina postojati veze s internetom u svakoj školi i knjižnici u svijetu.

Ako sudionici nisu sigurni kako će grad u budućnosti izgledati, možete potaknuti njihovu

Značajni datum**12. kolovoza**

Međunarodni dan mladih

maštu pitanjima:

- Tko će ovdje živjeti? Ljudi koji su ovdje rođeni ili doseljenici? Koje dobi će biti? Hoće li živjeti u obiteljima?
- Kakav će im biti svakodnevni život? Gdje će kupovati hranu? Kako će putovati?
- Koje će vrste društvene skrbi (kao što su bolnica, zubar itd.) trebati?
- Kakve će im biti škole?
- Kakav će im biti društveni životi? Što će raditi u slobodno vrijeme?
- Hoće li imati ljubimce?
- Kakvim će se poslom baviti?
- Kakva nova tehnološka dostignuća bi tada mogla postojati?
- Što je s okolišem? Prirodnom okolinom?

Prilagodbe:

Alternativna metoda može biti tzv. "kotač budućnosti". Podijelite sudionike u manje skupine. Svaka skupina se bavi jednom temom (na primjer, obrazovanjem, obitelji, zajednicom, zaposlenjem ili zdravljem) i crta kotač budućnosti na tu temu. Na primjer, osovina kotača okoliša bi se sastojala od stvari koje su od najvećeg značaja, a oko njega bi bili drugi koncentrični krugovi. "Žbice" dijele kotač na odjeljke u koje sudionici mogu upisivati stvari poput: zabranjeno pušenje, elektromobili, puno drveća, čiste rijeke i humano poljodjelstvo.

Prijedlozi za nastavak rada:

Saznajte više o planovima za mjesni razvoj i kako na njih utjecati. Uključite se u donošenje odluka u školi, klubu ili udruženju tako što ćete sudjelovati na sastancima vijeća ili se čak kandidirati za izbore. Postoje i druge aktivnosti koje mogu biti korisne u istraživanju budućih mogućnosti. Na primjer, "Put k zemlji jednakosti" se bavi ravnopravnošću spolova/rodova, a "Utjecaj interneta" budućim scenarijima za nove tehnologije.

San o našoj budućnosti može zapravo biti početak izgradnje pravednijeg društva. Ako bi se skupina htjela pozabaviti temom nasilja među vršnjacima i istražiti načine za povišenje suosjećanja i poštovanja prema svim ljudima, u tome će im pomoći aktivnost "Imamo li izbora?" na III. stranici.

Ideje za djelovanje:

Ondesite idejno rješenje vašem gradskom vijeću i provjerite možete li se uključiti u već postojeće komunalne ili urbanističke planove za lokalni razvoj. Vaše idejno rješenje može biti iskorišteno u izradi plana za razvoj grada/sela.

Put k zemlji jednakosti

"Prepreka je put."
(zen-budistička poslovice)

Teme:	spolna i rodna ravnopravnost, diskriminacija i ksenofobija, obrazovanje
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	4+
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost uključuje rad u manjim skupinama, maštu i crtanje u istraživanju problema ravnopravnosti spolova/rodova i diskriminacije žena.
Srodna prava:	■ zaštita od diskriminacije na osnovi spola i roda ■ pravo na brak uz slobodni i potpuni pristanak budućih supružnika ■ pravo na posebnu zaštitu majki prije i nakon porođaja
Ciljevi:	■ razviti razumijevanje i uvažavanje spolne i rodne ravnopravnosti i ravnoteže ■ razviti maštu i kreativnost da bi se mogla zamisliti budućnost ■ promicati pravdu i poštovanje
Oprema:	■ papir veličine A4 i olovke za svaku skupinu ■ veliki listovi papira (A3 veličina), za svaku skupinu ■ flomasteri raznih boja, dovoljno za sve skupine ■ zemljovid, poželjan je planinarski zemljovid ili neka druga vrsta zemljovida koji pokazuje geografske osobine, na primjer planine, doline, rijeke, šume, sela, mostove i sl.
Priprema:	■ Proučite zemljovid i simbole koje koristi.

Upute:

1. Objasnite da će u ovoj aktivnosti sudionici crtati nestvarnu zemljopisnu kartu za putovanje u "zemlju jednakosti", zemlju gdje postoji stvarna spolna i rodna ravnopravnost. Postojat će u budućnosti, ali sada postoji samo u njihovoj mašti.
2. Pitajte sudionike znaju li kakvu narodnu ili neku drugu metaforičnu priču o osobi koja ide na putovanje da bi predstavila moralne ideale. Put kroz mračnu šumu, na primjer, može se koristiti kao metafora zla, a crvena jabuka može predstavljati iskušenje. Putnik može pokazati moralnu snagu plivajući preko brze rijeke ili poniznost pomažući životinji u nevolji.
3. Kratko utvrdite što sve sadrži zemljovid. Ukažite na način na koji su crtane konture, osjenčane planine i rijeke i simbole koji se koriste za šume, močvare, zgrade, električne kablove itd.
4. Neka se sudionici podijele u manje skupine od 3 do 5 ljudi. Podijelite im listove papira

TEME

♀ = ♂

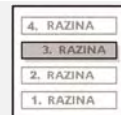

DISKRIMINACIJA

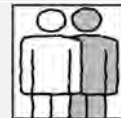
OBRAZOVANJE

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

4 ILI VIŠE

TRAJANJE

90 MINUTA

- i ostavite im oko 15 minuta za tri kratke oluje ideja o sljedećem:
 - kako zamišljaju "zemlju jednakosti",
 - na kakve bi zapreke mogli naići na svojem putu u "zemlju jednakosti",
 - kako bi svladali te zapreke.
- 5. Sada podijelite velike listove papira i flomastere. Zamolite svaku skupinu da napravi svoj nestvarni zemljovid koji će predstavljati krajolike sadašnjosti i budućnosti zajedno s putem između njih. Trebali bi osmisliti vlastite simbole za geografske značajke, zapreke i objekte koji leže duž puta.
- 6. Dajte skupinama 40 minuta da nacrtaju zemljovide. Recite im da naprave legendu simbola koje su upotrijebili.
- 7. Okupite se ponovno pa neka sudionici predstave svoje zemljovide.

Završna rasprava i vrednovanje:

Najprije razgovarajte o načinu na koji su različite skupine radile zajedno te kako su odlučivale o tome što predstaviti i na koji će način crtati zemljovid. Zatim nastavite razgovor o tome kako bi u stvarnosti mogla izgledati "zemlja jednakosti" i o preprekama na putu do nje.

- Jesu li sudionici uživali u aktivnosti? Zašto?
- Na koje je pitanje bilo najlakše dati odgovor? Na koje je bilo najteže odgovoriti i zašto?
- Koje su glavne značajke "zemlje jednakosti"?
- Koje su glavne prepreke koje sprječavaju sadašnje društvo da postane idealna "zemlja jednakosti"?
- Što se mora promijeniti da bi se izgradilo društvo gdje postoji spolna i rodna ravnopravnost?
- Je li politika pozitivne diskriminacije opravdana kao kratkoročna mjera poticanja spolne i rodne ravnopravnosti?
- Kada biste trebali ocijeniti svoju zemlju s obzirom na to pružaju li se jednake mogućnosti ženama i muškarcima, kako biste je ocijenili na ljestvici od 1 do 10? Pritom: 1 znači veliku nejednakost, a 10 označava gotovo potpunu jednakost.
- Koje su skupine još diskriminirane u vašem društvu? Kako se to manifestira? Koja se ljudska prava krše?
- Kako možemo osnažiti obespravljene skupine da zahtijevaju svoja ljudska prava?
- Koju ulogu u osnaživanju obespravljenih skupina ima obrazovanje?

Smjernice za voditelje:

Ako sudionici "zapnu" u oslikavanju svojih ideja, možete ih potaknuti tako što ćete im sugerirati da zamisle ženu koja koristi most obrazovanja da bi prešla rijeku predrasuda prema ženama koje žele biti odvjetnici. Drugi se primjer može odnositi na muškarca koji pronalazi čisto zadovoljstvo radeći kao odgajatelj u vrtiću, čuvajući sasvim malu djecu. Naravno da ćete se morati sjetiti primjera stereotipa za oba spola/roda koji oslikavaju situaciju u vašem društvu.

Prilagodbe:

Skupine bi mogle načiniti model svoje okoline od "otpadaka". U tom će vam slučaju trebati dobra zbirka malih papirnatih i plastičnih kutija, cjevčica, papira, kamenčića, oraha, komadića konopca ili vune, spajalica itd., kao i ljepilo i karton za postolje modela.

Metoda crtanja zemljovida od sadašnjosti do budućnosti može se prilagoditi većini tema

kad želite da sudionici slobodno i maštovito razmišljaju o rješenjima.

Prijedlozi za nastavak rad:

Dublje analizirajte temu spolne i rodne ravnopravnosti ili neke od drugih spomenutih problema. Na primjer, za svoje se istraživanje možete poslužiti informacijama koje ćete pronaći u lokalnoj knjižnici ili na internetu. Možete zamoliti predstavnika organizacije koja se bavi zaštitom prava neke određene društvene skupine da dođe porazgovarati s članovima vaše skupine.

Možete se, također, baviti problemima diskriminacije i prava na kulturni identitet unutar konteksta održivog razvoja u aktivnosti "Pleme Makah i lov na kitove", 166. stranica.

Ideje za djelovanje:

Provjerite u svojoj školi, klubu ili na radnom mjestu poštuje li se načelo jednakih mogućnosti za žene i muškarce te jesu li potrebne promjene ili dodatni naponi da bi se vašu instituciju dovelo na razinu "zemlje jednakosti".

Dodatne informacije:

Aktivnost se bavi osnaživanjem/osposobljavanjem/ovlašćivanjem (eng. *empowerment*). Ovaj pojam je teško prevesti s engleskog na hrvatski, a ponekad je teško razumljiv i govornicima engleskog jezika. Osnaživanje/osposobljavanje/ovlašćivanje je sredstvo i rezultat pedagogije rada koji neki nazivaju "oslobađajućim" obrazovanjem.

Jedna definicija pojma iz Oxfama, glasi:

"Osnaživanje/osposobljavanje/ovlašćivanje uključuje suprotstavljanje oblicima ugnjetavanja, koji prisiljavaju milijune ljudi da žive u svojem društvu pod uvjetima nejednakosti, ili na način koji ograničava njihova ljudska prava."

Značajni datum

25. studenoga

Međunarodni dan borbe za ukidanje nasilja nad ženama

Slikovne igre

Fotografija govori tisućama riječi i fotoaparati ne laže - ili laže?

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

MEDIJI

DISKRIMINACIJA

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

1. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

30 MINUTA

Teme:

opća ljudska prava, mediji, diskriminacija i ksenofobija

Razina složenosti:

1. razina

Veličina skupine:

bilo koja

Vrijeme trajanja:

30 minuta

Kratki pregled:

Rad s fotografijama je kreativan i zabavan i ove se aktivnosti mogu koristiti za probijanje leda, dok u isto vrijeme imaju vrijednost same po sebi. Usmjerene su na pitanja:

- o stereotipima
- kako svaka osoba doživljava svijet na jedinstven način
- kako se fotografije koriste u informiranju i dezinformiranju.

Srodna prava:

sva prava, ovisno o slici i odabranom problemu

Ciljevi:

- podići svijest o važnosti ljudskih prava za svakodnevni život
- razviti vještine "vizualne pismenosti", slušanja i komuniciranja
- promicati suosjećanje i poštivanje ljudskog dostojanstva

I. Što vidiš?

Oprema:

- zbirka fotografija
- karton, ljepilo, plastika s jednom ljepljivom stranom (nije nužno)
- ploča, veliki listovi papira i flomasteri
- zidna karta s člancima iz Opće deklaracije o ljudskim pravima (skraćena verzija se nalazi na 402. stranici)

Priprema:

- Skupite 25 fotografija koje prikazuju ljude iz različitih zemalja i u različitim situacijama.
- Poželjno je zalijepiti fotografije na tvrdi karton i zaštitite ih plastikom.
- Označite fotografije brojevima.

Upute:

1. Poslažite fotografije na stolove u prostoriji.
2. Sudionici trebaju raditi samostalno.
3. Pročitajte jedan od članaka iz Opće deklaracije i zapišite ga na ploču.
4. Neka svi pogledaju fotografije i odaberu onu za koju smatraju da najbolje predstavlja članak.
5. Zatim neka svi, jedan po jedan, kažu koju su fotografiju odabrali i zašto.
6. Zabilježite koje su fotografije odabrane; zapišite brojeve na ploču.
7. Ponovite to pet ili više puta s drugim člancima iz Opće deklaracije (odaberite i

građanska i politička te socijalna i ekonomska prava).

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom same aktivnosti, a zatim krenite na razgovor o tome što su naučili.

- Je li bilo teško odabrati fotografije koje su predstavljale različita prava? Jesu li pojedinci odabrali različite fotografije u različitim krugovima ili su smatrali da jedna ili dvije fotografije "rječito" govore o svim pravima?
- Jesu li različite osobe odabrale iste fotografije u različitim krugovima, ili su imale sasvim različita mišljenja o tome što to predstavlja različita prava? Prema tome, kako svatko od nas doživljava svijet?
- Pregledajte popis na ploči. Koje su fotografije najčešće birane? Što je posebno na njima? Zašto su one bile često birane? Zbog veličine ili boje, ili onoga što fotografija prikazuje?
- Jesu li neku određenu fotografiju izabrali da predstavlja nekoliko različitih prava?
- Je li bilo takvih koji se nisu složili s tuđom interpretacijom određene fotografije?
- Je li bilo fotografija koje nisu nijednom izabrane? Bi li se za njih ipak moglo reći da predstavljaju ljudska prava? Koja prava? Sudionici bi trebali objasniti razloge svojeg izbora.
- Znaju li da imaju sva prava o kojima se razgovaralo tijekom aktivnosti? Ako ne, za koja prava nisu znali?
- Kako mediji upotrebljavaju i zloupotrebljavaju fotografije? Odaberite jedan primjer aktualnog događaja i analizirajte kako je on predstavljen u novinama i na televiziji. Kako su predstavljena ljudska prava povezana s tim događajem?

Smjernice za voditelje:

Nema ograničenja koliko puta neka fotografija može biti izabrana. Može biti izabrana nekoliko puta u istom krugu ili može biti izabrana nekoliko puta u različitim krugovima. Drugim riječima, mnogi je sudionici mogu izabrati za predstavljanje istog članka, ali isto tako za predstavljanje različitih članaka Opće deklaracije.

U poglavlju "Kako koristiti KOMPAS?", na 38. stranici, nalaze se upute za sastavljanje vlastite zbirke fotografija. Fotografije možete uzimati iz časopisa, turističkih materijala, starih kalendara i razglednica. Pripazite da fotografije ne sadrže nikakve tekstualne informacije, ali napravite vlastitu arhivu s podacima o naslovu fotografije i njenom opisu, tako da možete sudionicima dati odgovore na pitanja koja će se odnositi na fotografije. Fotografije bi trebale prikazivati različite oblike "života na Zemlji"; trebale bi uključivati fotografije pojedinaca i skupina, ljudi različite dobi, kultura i mogućnosti. Vaša bi zbirka trebala sadržavati fotografije iz seoske i gradske sredine, industrije i poljoprivrede, fotografije ljudi koji rade različite poslove i bave se različitim aktivnostima u slobodno vrijeme. Nije potrebno razvrstavati fotografije po temama, potrebno ih je samo označiti brojem zbog lakše identifikacije.

Koliko ćete morati pomagati sudionicima u analizi fotografija, ovisit će o sudionicima i njihovim općim vještinama "vizualne pismenosti". Možete započeti aktivnost zajedničkom analizom jedne ili dviju fotografija. Pitanja koja su navedena u *Dodatnim informacijama* mogu poslužiti kao vodič.

Prilagodbe:

Sudionici mogu odabrati jednu fotografiju koja će po njima najbolje predstavljati pojam ljudskih prava. Kad načine izbor, neka objasne svoje razloge.

Prijedlozi za nastavak rada:

Nabavite fotoaparat i u svojem gradu napravite fotografski projekt "Pogled na ljudska prava". Predodžbe ne dolaze samo iz fotografija, već i iz situacija i događaja. Neka skupina "vidi" diskriminaciju uz pomoć aktivnosti "Korak naprijed" na 217. stranici.

Ideje za djelovanje:

Napravite izložbu fotografija koje sadrži projekt "Pogled na ljudska prava", a možete razraditi neke od ideja za izradu plakata iz "Drugih slikovnih igara" koje se nalaze ispod i upotrijebiti ih za izložbu.

Dodatne informacije:

"Čitanje" je fotografija vještina koja se mora naučiti i razviti. Ljudi govore o vještinama pismenosti, odnosno, vještinama prepoznavanja slova abecede i čitanja tiskane riječi, no ovaj pojam podrazumijeva mnogo više od toga. On se odnosi na vještine analiziranja, razumijevanja i interpretacije teksta kao cjeline. Gotovo na isti način neki ljudi govore o "vizualnoj pismenosti" kad opisuju vještinu "čitanja" fotografija. Da biste "pročitali" fotografiju, morate saznati tko ju je napravio i zašto ju je napravio na taj način - koji mu je bio motiv. Morate biti svjesni emocionalnog učinka koji fotografija ima i kako utječe na vaš odnos prema sadržaju. Možda ćete si postaviti sljedeća pitanja kad budete vidjeli fotografije boraca za ljudska prava na 130. stranici.

Subjekt: tko, što, gdje i kada?

- Tko je na fotografiji; koje je dobi, spola, kakvog zdravlja, imovnog stanja ili položaja?
- Što mi o njemu/njoj govori njegovo/njezino držanje i izraz lica?
- Je li osoba svjesna da se fotografira? Je li fotografija namještena ili prirodna?
- Kakva je okolina? Je li u skladu s osobom ili je u kontrastu?
- Što rade? Je li to uobičajena ili nekakva posebna aktivnost?
- Kakav je vaš opći dojam o osobi? Je li pozitivan ili negativan, suosjećajan ili nezainteresiran?

Kontekst

- Gdje je fotografija prvotno objavljena? U novinama, magazinu ili turističkim materijalima? Drugim riječima, je li služila za informaciju, prodaju ili propagandu? Ili za nešto drugo?
- Postoji li naslov ili neka druga informacija o fotografiji koja sadrži poruku koju je fotograf želio prenijeti gledatelju?

Tehnički detalji

- Je li fotografija crno-bijela ili u boji? Utječe li to na dojam koji ostavlja na vas? Bi li imala jači učinak da je veća?
- Jeste li impresionirani kutom iz kojeg je napravljena?

- Koji su posebni efekti korišteni, kao što su umjereno svjetlo ili kut snimanja? Zašto?
- Pokušava li se fotografijom manipulirati? Može li fotografija lagati? Prikazuje li onu osobu koja se uistinu nalazila ispred fotografa u trenutku kada je snimao ili je u obradi fotografije korišteno računalo (da bi osoba izgledala, na primjer glamuroznije?)

Tko je fotografirao?

- Kakav je odnos između fotografa i fotografirane osobe?
- Je li joj fotograf naklonjen?
- Je li fotografiju izradio profesionalni fotograf ili amater?
- Zašto je fotograf želio baš tu osobu fotografirati? Koji mu je bio motiv? Što nam je pokušao "reći" fotografijom?

Zaključimo: koje ste vizualne simbole ili stereotipe prepoznali? Na primjer, Martin Luther King kao politički vođa koji bdije nad svojim narodom, ili Ngawang Sangdrol kao tibetanski seljak? Zašto su urednici ovog priručnika odabrali baš te fotografije uz ovu aktivnost? Koji učinak ove fotografije imaju na vaš stav prema osobi na fotografiji? Pridodaju li ili oduzimaju nešto vašem mišljenju koje ste o toj osobi stekli kad ste pročitali tekst u udžbeniku? Kako? Zašto?

Izvor: Tekst prilagođen informacijama iz "Focus for Change" (Class, gender and race inequality and the media in an international contex.) Focus for Change, 1992. (103 London Street, Reading, Berkshire, RG1 4QA, England.)

2. Što vidite u Panchu?

Oprema/priprema:

- Fotokopirajte sve Panchove ilustracije u priručniku (pogledajte 5. poglavlje). Povećajte ih ako je moguće.
- Napravite dvije zbirke Panchovih ilustracija, po jednu zbirku za svaku manju skupinu.

Upute:

1. Zamolite sudionike da se podijele u manje skupine.
2. Dajte zbirku Panchovih ilustracija svakoj skupini; neka pogledaju sve ilustracije i zatim, individualno, odaberu jednu koja im se najviše sviđa - iz bilo kojeg razloga.
3. Kada su svi izabrali, jedan po jedan će objasniti svoj izbor i reći:
 - Što im ilustracija govori?
 - Zašto su odabrali tu ilustraciju?
 - Kako je povezana s njihovim interesima i stvarnostima?
 - Kako misle da je povezana s ljudskim pravima?
4. Nakon svake prezentacije ostatak bi skupine trebao iznijeti svoje reakcije.
5. Po završetku prezentacija, zamolite ih da se okupe na plenarnom skupu.

Završna rasprava i vrednovanje:

Tražite svaku skupinu da ukratko iznese svoje opće dojmove i nastavite s pitanjima koja su opisana u prvoj slikovnoj igri "Što vidiš?" na 189. stranici.

Smjernice za voditelje:

Možete upotrijebiti Panchove ilustracije i na drugi način. Na primjer, tako da sudionici smisle naslov/opis fotografije ili da napišu svoj vlastiti tekst u oblačiću.

Svakako se pobrinite da sudionici shvate važnost poštivanja autorskih prava.

3. Dio fotografije

Oprema/ priprema:

- Pronađite fotografije koje "prenose" jednostavnu priču. Prerežite ih na dva dijela tako da svaki dio potiče promatrače da "pročitaju" situaciju potpuno drukčije nego što bi je "pročitali" da vide cijelu fotografiju.
- Stavite zbirke fotografija u zasebne omotnice, za svakog sudionika po jednu zbirku.

Upute:

1. Zamolite sudionike da se podijele na parove.
2. Dajte svakome paru dvije omotnice.
3. Recite im da naizmjenično, prvo jedan pa drugi, otvaraju omotnice i pokažu partneru jedan dio fotografije; on treba reći što misli da se događa na fotografiji, tko je subjekt i što radi.
4. Potom daju drugi dio fotografije partneru i pitaju ga što sada misli da cjelovita fotografija prikazuje.
5. Krenite na kratko procjenjivanje:
 - Što je bilo iznenađujuće?
 - Koliko često ljudi prihvaćaju ono što vide i zaborave da to možda nije "cijela priča"?

Smjernice za voditelje:

Ovu aktivnost možete koristiti za probijanje leda ili je možete produžiti tako da kažete parovima da zamijene fotografije s drugim parovima i ponove aktivnost. Je li u drugom krugu bilo lakše? Ili možda izazovnije? Zašto?

4. Naslovi fotografija

Oprema/priprema:

- fotografije označene brojevima
- papir i olovke
- škare i ljepilo
- onoliko velikih listova papira (A3) koliko fotografija imate ili jedan veliki papir

Upute:

1. Poslažite naslov/opis fotografije na stol i zamolite sudionike da individualno ili u parovima napišu tekst za svaku od fotografija. Trebali bi pisati uredno jer će kasnije izrezivati te tekstove.
2. Kad su svi gotovi, podižite jednu po jednu fotografiju i neka dobrovoljci pročitaju na glas svoje tekstove.
3. Svaka skupina treba napraviti plakat tako što će na sredinu velikog papira zalijepiti fotografiju i oko nje svoje prijedloge naslova/opisa koji se odnose na tu fotografiju.
4. Zalijepite plakate na zid.

5. Promotrite različite fotografije i njima pridružene naslove/opise:
 - Koliko je bilo teško smisliti naslov/opis fotografije?
 - Što čini dobar naslov/opis fotografije?
 - Ako fotografija kazuje više nego tisuća riječi, zašto joj treba naslov/opis?

Značajni datum

21. ožujka

Svjetski dan poezije

Smjernice za voditelje:

Papir i olovke u boji koji ćete koristiti za izradu naslova/opisa fotografije učinit će plakat atraktivnijim. Ova metoda dobivanja nekoliko različitih naslova/opisa za svaku fotografiju je i zabavna i provokativna. Sudionici su angažirani i pripremljeni za sadržajnu raspravu. Tekstovi su idealna osnova da se pokaže kako svaka osoba vidi svijet na jedinstven način, način koji se treba poštivati.

5. Oblačići s tekстом

Oprema/priprema:

- fotografije, jedna za svaki par (dva ili više parova trebali bi dobiti iste fotografije)
- papir i olovka, jedna za dvoje sudionika
- ljepilo

Upute:

1. Zamolite sudionike da se podijele na parove. Podijelite fotografije, listove papira i olovke.
2. Potom ih zamolite da pogledaju fotografije i odgovore na pitanja: tko? što? gdje? kada? zašto?
3. Neka zalijepe fotografije na papir i nacrtaju oblačiće te napišu tekst u njih uz/za osobe na fotografiji.
4. Zamolite parove da izmijene radove i prijedite na kratku procjenu:
 - Koliko je teško bilo analizirati fotografije i napisati tekst u oblačiće?
 - Za parove koji su imali istu fotografiju - koliko su slične njihove analize?
 - Koje su stereotipe našli na fotografijama i u tekstovima?

Smjernice za voditelje:

Ne trebate skupinu ograničiti na rad s fotografijama koje prikazuju ljude. Zašto ne biste uključili neke fotografije sa životinjama? Ovo može biti osobito plodonosno ako želite da sudionici aktivnosti govore o stereotipnim ulogama. Možete započeti ističući kako se životinjama u stripovima često daju stereotipne uloge, a zatim potaknite skupinu da potraži primjere stereotipa na njihovim fotografijama i u oblačićima s tekстом.

Igraj igru!

*"Život je kao igra u kojoj Bog miješa karte, vrag ih dijeli,
a mi moramo trošiti posljednje adute."
(jugoslavenska poslovice)*

TEME

SPORT

MIR I NASILJE

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

3. RAZINA

SKUPINA

10 - 15

TRAJANJE

45 MINUTA

Teme:	sport, mir i nasilje, opća ljudska prava
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	10 - 15
Vrijeme trajanja:	45 minuta
Kratki pregled:	Ovo je simulacija zasnovana na igri karata. Ne igraju svi igrači pošteno, te se ova radionica bavi problemima sukoba i njegovim rješavanjem.
Srodna prava:	■ pravo na sudjelovanje u procesu donošenja odluka ■ pravo na dostojanstvo i jednakost u pravima ■ pravo na pošteno suđenje tijekom sudskog postupaka
Ciljevi:	■ razviti pronicljivost u prepoznavanju problema i njihovih uzroka ■ razviti vještine rješavanja sukoba ■ promicati sudionništvo, suradnju i poštovanje prema drugima
Oprema:	■ standardne igraće ili neke druge karte, na primjer za igru "sretne obitelji" ■ kartice s ulogama
Priprema:	■ Pročitajte dolje navedene informacije o rješavanju sukoba da vam postupak bude jasan. ■ Prepišite ili fotokopirajte svaku karticu s ulogama. ■ Potajno, jednog po jednog, odaberite četiri sudionika koji će imati posebnu ulogu u aktivnosti. Dajte svakome od njih jednu od kartica s ulogama i recite im da njihova uloga mora biti potpuna tajna za sve druge.

Upute:

1. Pozovite sudionike i pitajte bi li tkogod želio kartati s vama. Neka odaberu igru koja je lagana i koju svi znaju, npr. "raub" ili slično.
2. Provjerite znaju li svi opća pravila igre, pa ako ne znaju, ukratko ih objasnite (ostavite otvorene mogućnosti "tvorcu pravila" da odigra svoju ulogu!).
3. Počnite se kartati i igrajte se što je duže moguće. (Neka igrači sami razviju proces posredovanja. Umiješajte se samo ako igrači ne preuzmu inicijativu ili ako se igra veoma zaoštri. Tada biste trebali posredovati što taktičnije i to po mogućnosti između dva dijeljenja.)
4. Kad je igra gotova, ostavite im vremena da se opuste i izađu iz svoje uloge prije završne rasprave i vrednovanja.

Završna rasprava i vrednovanje:

Tijekom pokušaja posredovanja već se vjerojatno dosta raspravljalo. Sada neka sudionici razgovaraju o tome što misle o aktivnosti i što su naučili o posredovanju i procesu rješavanja sukoba.

- Jesu li svi uživali u aktivnosti? Što se događalo tijekom igre?
- Četvero njih imalo je posebne uloge; tko su oni i koje su njihove uloge?
- Što se dogodilo kad je netko prvi puta prekinuo igru? Zamolite redom svakog igrača neka kaže što je primijetio i kako je postupio.
- Kako su nastale ideje za rješavanje sukoba? I kako su ostvarene?
- Jesu li bili nezadovoljni što je voditelj pokušao posredovati umjesto da je preuzeo/la kontrolu i odredio kako se treba igrati?
- Mogu li ljudi prepoznati faze procesa rješavanja sukoba?
- Koji su razlozi "za" a koji "protiv" pokušaja rješavanja problema pregovaranjem, a ne naredbom, u stvarnom životu?

Smjernice za voditelje:

Ako igrači sami pokušavaju pronaći način rješavanja sukoba, dopustite im da tako i naprave uz što manje vašeg posredovanja! Napokon, to je i cilj ove aktivnosti. Ako sudionici mogu sami razviti tu sposobnost, odlično! Ako se to dogodi, onda svakako vrednujte njihove pristupe tijekom završene rasprave i vrednovanja.

Tijekom igre pokušajte usmjeravati sudionike kako bi pronašli vlastite postupke i rješenja, vodeći pri tome računa o procesu rješavanja sukoba ili načelnom pregovaranju, kako se to nekad naziva. Postoje tri glavne faze:

1. Shvaćanje da sukob postoji:
 - *Ne svađajte se oko pozicija.* (U ovom slučaju nemojte se svađati oko toga tko je u pravu, a tko u krivu.)
 - *Prepoznajte problem.* (Objasnite što se dogodilo.)
 - *Odvojite osobu od problema.* (Ne dopustite igračima da se vrijeđaju, već se usredotočite na ponašanje koje predstavlja problem.)
2. Prepoznavanje onoga što nije dobro i nalaženje mogućih rješenja:
 - *Usredotočite se na interese, a ne na pozicije.* Odnosno, tražite zajednički interes. (Žele li igrati igru ili ne?)
 - *Izmislite mogućnosti za zajedničku igru.* Predložite rješenja koja će se činiti pravednima i koja će sve zadovoljiti. (Na primjer, ponovno odigrajte posljednji krug. Pitajte bi li pomoglo kad biste razjasnili pravila. Treba li raspravljati o tome? Treba li uvesti kazne? Ima li drugih ideja?)
3. Primjenjivanje prikladnih rješenja:
 - *Zahtijevajte objektivne kriterije.* (U ovom slučaju definirajte pravila i kazne.)
 - *Sudjelovanje.* Pripazite da suprotstavljene strane preuzmu odgovornost za rješavanje problema. Nametnuta rješenja vjerojatno neće biti učinkovita; puno je bolje da se sudionici potpuno angažiraju u pronalaženju vlastitog, uzajamno prihvatljivog rješenja.

Imajte na umu da, iako postoje tri faze u procesu rješavanja sukoba, u praksi ih nije moguće potpuno odvojiti i normalno je da postoje preklapanja!

Nemojte se uplašiti razine vještina potrebnih za vođenje ove aktivnosti: nije potrebna ni diploma za rješavanje sukoba niti sposobnost rješavanja svih sukoba u koje ste uključeni! Ako

Značajni datum

I. subota u srpnju

Međunarodni dan

suradnje

• želite razvijati vlastite sposobnosti, zašto ne biste napravili pokus? Razmislite o svom osobnom iskustvu, o sukobima u kojima ste vi sudjelovali. Promislite što se dogodilo i zatim to pokušajte analizirati u okviru tri opisane faze.

Prilagodbe:

• Ako u skupini s kojom radite ima više od petnaest osoba, možete ih razdvojiti na podskupine i igrati dvije ili tri igre u isto vrijeme. Ali to možete napraviti samo uz pomoć drugih voditelja! U suprotnom, neka dio sudionika budu promatrači koji mogu samo promatrati te prilikom vrednovanja opisati što se događalo, ili mogu biti posrednici. U tom ćete ih slučaju vjerojatno najprije morati uputiti kako će posredovati.

• Zašto ne odigrate partiju biljara? Aktivnost se ne mora odvijati kroz kartanje; i druge će igre također poslužiti svrsi.

Prijedlozi za nastavak rada:

• Ako skupina želi primjenjivati svoje vještine načelnog pregovaranja, mogu proći kroz aktivnost "Neka se čuje svaki glas" na 153. stranici, u kojoj se radi o uspostavi predstavničke strukture u organizaciji, na primjer u školskom učeničkom vijeću ili gradskom vijeću mladih.

Ideje za djelovanje:

• Usredotočite se na osobnu promjenu. Podsjetite sudionike neka imaju na umu tri faze rješavanja sukoba u sukobu bilo koje vrste i bilo s kim, roditeljima, učiteljima ili prijateljima. Dogovorite se za povremene sastanke na kojima ćete izmjenjivati iskustva i pratiti napredak u razvoju tih vještina.

Dodatne informacije:

• *Sukob* se događa na svim razinama ljudskih aktivnosti, od onih međusobnih do međunarodnih. *Rješavanje sukoba* složen je proces koji se zasniva na dijeljenju zajedničkih problema između sukobljenih strana. Rješenje sukoba podrazumijeva pronalaženje duboko ukorijenjenih uzroka sukoba, mijenjanje ponašanja da više ne bude nasilno, stavova da više ne budu neprijateljski i struktura da više ne budu izrabljivačke. Termin se upotrebljava i za proces (ili namjeru) donošenja ovih promjena i za završavanje procesa.

• Proces bi rješavanja sukoba trebao, prvo, raspršiti negativnu emocionalnu energiju koja sukobljene strane razdvaja i, drugo, omogućiti sukobljenim stranama da razumiju i riješe svoje razmirice kako bi zatim mogli pronaći ili osmisliti rješenja koja su međusobno prihvatljiva i koja se bave osnovnim uzrocima sukoba. Unazad nekoliko godina neki su stručnjaci na ovom području počeli koristiti termin "transformacija sukoba" kao kraticu za dugoročne i dublje strukturalne, relacijske i kulturalne dimenzije rješavanja sukoba. Stoga se transformaciju sukoba može doživljavati kao najdublju razinu promjene u procesu rješavanja sukoba.

• O razvijanju vještina rješavanja sukoba možete pronaći više na adresi www.brad.ac.uk/acad/confres gdje se nalazi i tečaj za samoučenje koji je lagan, besplatan i jako dobar. Knjiga "Getting to Yes" koju su napisali Roger Fisher i William Ury (Arrow books, 1987.) literatura je vrhunske vrijednosti na ovu temu, a vrlo je lagana i zabavna za čitanje.

Sukob je: neslaganje ili nesklad ciljeva različitih ljudi ili skupina. Sukob je nastao od latinske riječi *conflictus*, koja znači "udarati zajedno", a označava i procese i stanja postojanja. "Sukobi uključuju borbu dvoje ili više ljudi oko vrijednosti ili natjecanje za status moći i rijetka sredstva." (Moore, 1986.)

Rješavanje sukoba temelji se na suradnji.

Usredotočen je na subjektivno opažanje i dugoročno je usmjeren na otklanjanje uzroka sukoba i poboljšavanje komunikacije. Sukobi su neizbježni i treba poraditi na pozitivnom rješavanju sukoba, bez upotrebe sile.

Radni listići

Kartice s ulogama

Tvorac pravila

Vi pokušavate napraviti nova pravila igre. Ovo nisu nova pravila o kojima ćete raspravljati i dogovarati se s drugim igračima - stvarate ih na svoju inicijativu! Općenito, ova će pravila, naravno, ići u vašu korist!

Pravila koja stvorite mogu biti važna ili nevažna, ali morate biti uporni i stalno govoriti da ste u pravu i da su to pravila igre!

Optužitelj

Vi ste osoba koja prekida igru optužujući druge da ne igraju po pravilima, da predugo zadržavaju karte, da ne miješaju karte dobro - ili bilo što drugo.

Vi stvarno uživate u izazivanju pometnje. Mali bi sukobi dobro došli pa zato pokušajte optužiti nevine ljude!

Varalica

Vi uvijek varate u igri; tu i tamo sebi prisvajate dodatnu kartu, pribrajate sebi više, a drugima manje bodova.

Pokušajte najprije varati diskretno; pričekajte malo prije nego što počnete varati očito i provokativno. Na početku biste trebali negirati sve optužbe, ali kako vrijeme bude odmicalo, morat ćete odlučiti kako prilagoditi svoju ulogu, uzimajući u obzir raspravu i rješenja koja budu prihvaćena tijekom procesa rješavanja sukoba.

Netaktičan gubitnik

Najprije se pobrinite da ne pobijedite u igri; igrajte jako loše u svakom krugu! Ipak, igrajte ulogu osobe koja voli pobijediti! Ako ne pobijedite, ponašajte se netaktično... razbjesnite se te govorite i činite stvari (poput bacanja karata u zrak ili vrištanja) koje će prave pobjednike natjerati da se zbog toga osjećaju krivima.

Elektrana

Neka ova elektrana stvara pozitivnu i kreativnu energiju!

TEME

MIR I NASILJE

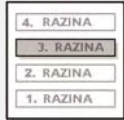

GRAĐANSTVO

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

10 ILI VIŠE

TRAJANJE

90 MINUTA

- Teme:** mir i nasilje, građanstvo, opća ljudska prava
- Razina složenosti:** 3. razina
- Veličina skupine:** 10+
- Vrijeme trajanja:** 90 minuta
- Kratki pregled:** Snaga se često povezuje s nasiljem. U ovoj se aktivnosti kroz kreativni skupni rad promatraju:
- nasilje u zajednici
 - načini za rješavanje problema nasilja.
- Srodna prava:**
- pravo osobe na sigurnost
 - pravo na nediskriminaciju
 - pravo na privatnost i zaštitu časti i ugleda
- Ciljevi:**
- razviti znanje i razumijevanje nasilnog ponašanja i njegovih uzroka
 - razviti suradnju i sposobnosti za skupni rad
 - preuzeti odgovornost za traženje kreativnih rješenja za suzbijanje nasilja
- Oprema:**
- dugački komad čvrste vune ili konopca duljine jednake duljini prostorije
 - škare
 - papiri veličine A4; svakom bi sudioniku trebalo biti dovoljno 6 papira
 - flomasteri, jedan po osobi
 - zvono (nije obavezno)
 - ljepljiva vrpca
 - 2 prostorije (nije nužno, ali se preporučuje)
- Priprema:**
- Pripremite jednu prostoriju koja će biti "elektrana". Oslobodite dovoljno mjesta u sredini prostorije. Zategnite konopac s jedne na drugu stranu prostorije, otprilike metar i pol iznad razine poda, kako bi mogao predstavljati električni kabel. Nemojte ga prejako zatezati (treba biti malo opušten da bi se mogli vezati čvorovi na njemu prilikom popravka kabela nakon svakog nestanka struje!).
 - Možete na vrata objesiti natpis "Elektrana".

Upute:

Aktivnost se sastoji od dva dijela: prvi dio, oluja ideja o izražavanju nasilja (10 minuta) i drugi dio, rad u elektrani (60 minuta).

I. dio: Oluja ideja o izražavanju nasilja

1. Zamolite sudionike da brzo razmisle o načinima izražavanja nasilja u njihovoj zajednici (školi, klubu mladih, fakultetu, susjedstvu i sl.). Objasnite im da se neće baviti "velikim problemima" kao što su terorizam i genocid, nego nasiljem s kojim se svi svakodnevno susrećemo, na primjer gurkanjem, nasiljem među vršnjacima, verbalnim napadima, sarkazmom, neukusnim šalama itd.
2. Sudionici trebaju uzeti flomastere i pisati velikim slovima. Trebali bi upotrebljavati ključne riječi ili kratke fraze i napisati svaku ideju na zaseban list papira.
3. Prikupite papire pa provjerite ponavljaju li se isti izrazi. Odbacite duplikate.
4. Dajte sudionicima pet minuta stanke dok se pripremaju za sljedeći dio. Presavijte papire i objesite ih na električni kabel. Razmak između papira trebao bi biti pola metra. Treba ih zalijepiti za kabel kako bi ostali na mjestu i kako ne bi klizili.

2. dio: U elektrani

1. Sada pozovite sudionike u "elektranu" gdje će raditi kao tehničari.
2. Podijelite sudionike u 2 skupine.
3. Recite im da ova elektrana proizvodi "negativnu energiju", a budući da je "negativna energija" vrlo jaka, česti su prekidi struje. Vaš je posao simulirati prekid napona tako što ćete presjeći kabel na točki između dva papira s problemima. Njihov posao je promijeniti situaciju i pustiti malo "pozitivne energije" kroz kabel.
4. Objasnite im da će, kad je nestanak struje neminovan, zatirati svjetlo i oglašiti se zvono. Čim se presiječe dotok struje, po jedna osoba (tehničar) iz obje skupine mora potrčati prema kabelu i zajedno pridržavati krajeve prerezanog kabela kako bi "privremeno omogućili struji da ponovo teče".
5. Slobodnom će rukom svaki tehničar uzeti jedan od listova papira koji vise s obje strane prekinutog mjesta i pročitati poruku na glas.
6. Obje skupine su sada odgovorne za popravak kvara. Dajte im pet minuta da smisle prijedlog za rješenje dvaju problema.
7. Skupine tada izmjenjuju prijedloge i o njima raspravljaju te se dogovaraju oko rješenja za svaki problem. Zatim pišu rješenja na čisti list papira koji daju tehničarima.
8. Tehničari će sada zavezati krajeve kabela i zalijepiti papire s "rješenjima" preko novog spoja da bi popravak bio postojan.
9. Zalijepite dva iskorištena papira s "izrazima nasilja" na zid.
10. Zatim prerežite kabel na nekom drugom mjestu i ponovite vježbu. Aktivnost je završena kad na kabelu više nema papira s "izrazima nasilja", nego su zamijenjeni "rješenjima".
11. Konačno, skinite sve papire s "rješenjima" s kabela i zalijepite ih na zid pored izraza nasilja.

Završna rasprava i vrednovanje:

Najprije napravite pregled same aktivnosti i zatim počnite raspravu o svakom izrazu nasilja i predloženom rješenju:

- Kako su se ljudi osjećali tijekom aktivnosti? Jesu li uživali u njoj? Zašto ne?
- Koji su uzroci određenog izraza nasilja prepoznati?
- Jesu li predložena rješenja i akcije ostvarivi? Kratkoročno ili dugoročnije gledajući?
- S kojim bi se izazovima ili otporom ljudi mogli suočiti kad bi pokušali primijeniti ova rješenja?
- Kako mladi ljudi mogu spriječiti nasilje ili kako se boriti protiv njega?

Značajni datum**20. veljače**Svjetski dan borbe protiv
nasilja

- Koja se ljudska prava krše nasiljem?

Smjernice za voditelje:

Predvidite 10 minuta za I. dio, oluju ideja, 60 minuta za rad u elektrani i 20 minuta za završnu raspravu i vrednovanje.

Pokušajte napraviti ovu aktivnost jako brzo; ne dopustite da ljudima postane dosadna.

Ako sudionicima treba dodatno objašnjenje kako doći na ideju ili slogan koji može biti rješenje problema (6. točka u uputama), možete im dati sljedeći primjer. Ako na jednom listu papira piše "nasilje među vršnjacima", a na drugom "nasilje na televiziji", jedna skupina može predložiti da bi trebalo uvesti radionice u školi o tome kako se postaviti prema nasilju među vršnjacima, te da bi se filmovi sa sadržajem o nasilju trebali prikazivati samo poslije 23 sata. Druga skupina može predložiti obuku posrednika za probleme nasilja među vršnjacima i da 24 sat treba biti vrijeme prije kojega se ne bi smjeli prikazivati filmovi s nasiljem. Obje bi skupine, zatim, trebale raspravljati o ovim prijedlozima i kombinirati ih ili popraviti prije nego što ih napišu na papir s "rješenjima". Svaka skupina može iznijeti 2 ili više prijedloga, ali i jedan je dovoljan.

Ako je skupina manja, možete raditi s jednom skupinom "tehničara za krizne situacije".

Razlog zašto se radi s dvije skupine je činjenica da one često pronađu različita rješenja za isti problem, što proširuje mogućnosti.

Ledolamac "Ljudski stroj" na 57. stranici može poslužiti za stvaranje dobre, suradničke atmosfere za rad.

Ova se tehnika može prilagoditi svakoj temi koja uključuje prepoznavanje problema i pronalaženje rješenja.

Prijedlozi za nastavak rada:

U "elektrani" su se mogli pojaviti problemi diskriminacije ili spolne i rodne neravnopravnosti. Ali čak i ako nisu, možda ćete htjeti istražiti probleme identiteta i prava na jednakost u dostojanstvu i poštovanju. Pogledajte aktivnost "Tko smo ja?" na 257. stranici.

Ideje za djelovanje:

Pozabavite se jednim od problema koje ste prepoznali u ovoj aktivnosti. Na primjer, ako ste odabrali nasilje među vršnjacima, skupina može prihvatiti prijedlog da organizira radionicu u svojoj školi koju treba staviti na dnevni red sljedećeg sastanka učeničkog vijeća ili gradskog vijeća mladih.

Napomena: "Elektrana" se razvila iz aktivnosti koju je predložilo: Dariusz Grzemny, Društvo za djecu i mlade (Chance), Glogow, Poljska.

Reagiranje na rasizam

Svatko je u školskoj zajednici odgovoran za praćenje i sprječavanje rasnog uznemiravanja i rasističkih ispada.

Teme:	obrazovanje, diskriminacija i ksenofobija, opća ljudska prava
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	4 - 50
Vrijeme trajanja:	120 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost koristi igru uloga i prikaz kritične situacije kako bi se sudionici potakli da ispituju vlastito razumijevanje kulturnih razlika, uključuje raspravu i kolektivno pisanje u pristupu temama: ■ teškoće iskoraka iz osobnog kulturnog stajališta ■ rasizam, stereotipi i kulturne razlike ■ kako se odnositi prema rasizmu u školi i drugim obrazovnim ustanovama.
Srodna prava:	■ jednakost u dostojanstvu i pravima ■ pravo na nediskriminaciju ■ pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjere
Ciljevi:	■ potaći zanimanje za ljudska prava i rasizam ■ razviti sposobnosti za demokratsko sudjelovanje, komunikaciju i suradnju ■ promicati odgovornost, pravednost i solidarnost
Oprema:	■ veliki listovi papira i flomasteri ■ 4 dobrovoljca koja će glumiti u igri uloga ■ kartice s ulogama za kritičnu situaciju i smjernice za voditelje, radni listić I ■ školska strategija (ili strategija organizacije) i smjernice o tome kako se ponašati u slučaju rasističkog ispada ■ kopije radnog listića 2, "neke praktične smjernice za razmatranje", a možete smjernice i napisati na veliki list papira ili na prozirnicu za grafoskop (nije nužno)
Priprema:	■ Pregledajte kritičnu situaciju koja je opisana u radnom listiću I i, ako je potrebno, prilagodite je svojoj situaciji. ■ Odaberite četiri dobrovoljca i zamolite ih da se pripreme izvesti igru uloga zasnovanu na kritičnoj situaciji.

Upute:

Ova se aktivnost sastoji od dva dijela: 1. dio - Pregled: što podrazumijevamo pod terminom "rasizam"?; 2. dio - Izrada nacrtu strategije rješavanja rasističkih situacija u školi (ili u klubu ili organizaciji).

1. dio: Pregled - što podrazumijevamo pod pojmom "rasizam"?

1. Započnite aktivnost olujom ideja o rasizmu. Možda biste mogli izazvati sudionike da reaguju na rasizam tako što ćete ispričati rasistički vic i pitati ih što misle o njemu.

TEME

OBRAZOVANJE

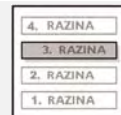

DISKRIMINACIJA

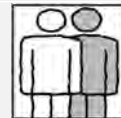
OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

4 - 50

TRAJANJE

120 MINUTA

- Zapišite njihove odgovore na veliki list papira.
- 2. Rasističke situacije i potencijalni interkulturni nesporazumi svakodnevno se događaju. Napravite oluju ideja o tipovima svakodnevnih ispada i ponašanja koje ljudi prepoznaju kao rasistička.
- 3. Sada poradite na kritičnoj situaciji. Podijelite papire i olovke. Zamolite sudionike da pogledaju igru uloga i da za vrijeme stanki u izlaganju zapišu nekoliko ključnih riječi koje sažimaju njihovu reakciju. Neka dobrovoljci odigraju igru uloga.
- Provedite kratko vrednovanje komentara sudionika:
 - ■ Što su zapisali u prvoj stanci? Što ih je dovelo do tih zaključaka?
 - ■ Što su zapisali u drugoj stanci? Što ih je dovelo do tih zaključaka?
 - ■ Što su shvatili na kraju? Koje su pretpostavke stvorili?
- 2. dio: Izrada nacrtu strategije za postupanje u rasističkim situacijama u školi (ili u organizaciji).
 - 1. Najavite sljedeći zadatak - izrada nacrtu strategije u školi, klubu ili organizaciji.
 - 2. Napravite kratku oluju ideja o različitim sudionicima u njihovoj školi ili klubu. Na primjer, u školi su učenici/studenti, nastavnici, ravnatelj, čistačice, knjižničari, vozač školskog autobusa i domar.
 - 3. Nakon toga zamolite sudionike da se podijele u manje četveročlane ili peteročlane skupine kako bi razmotrili dužnosti i odgovornosti različitih članova školske zajednice u odnosu na rasističke ispade. Cilj je zacrtati smjernice kako bi se ovi ljudi trebali ponašati u takvim situacijama. Ostavite skupinama 30 minuta za raspravu i pripremu izvješća o ključnim točkama koje će napisati na velikom papiru.
 - 4. Zamolite sudionike da se okupe i izvijeste o svom radu. Voditelj bi trebao napraviti sažetak točaka i pozvati sudionike da ih usporede sa strategijom ili smjernicama koje već postoje u njihovoj školi.
 - 5. Zatim ih potaknite da rade dalje na razvijanju jednog od elementa (koraka ili mjera) strategije. Na primjer, ako je potrebna opća školska izjava o rasizmu i diskriminaciji, onda bi se jedna skupina trebala zadužiti da je napiše. Skupine bi trebale raspravljati i o svojim prezentacijama na zajedničkom skupu. Kako bi što bolje prezentirali svoj rad, ne trebaju koristiti samo ono što su napisali, nego i fotografije, kolaže i skulpture za bolje izražavanje svojih osjećaja.
 - 6. Kada se svi okupite, neka skupine predstavle rezultate svoga rada i raspravljajte kako primijeniti njihove ideje.

Završna rasprava i vrednovanje:

- Počnite pregledom same aktivnosti, a zatim krenite na raspravu o tome što su sudionici naučili i što bi sljedeće trebali poduzeti.
 - ■ Koliko je rasizam čest u školi, klubu i u društvu općenito?
 - ■ Koje skupine najviše trpe? Zašto? Jesu li iste skupine bile ugrožene i prije dvadeset ili pedeset godina?
 - ■ Je li se tijekom ove aktivnosti promijenio odnos sudionika prema onome što čini rasistički ispad? Kako? Navedite primjere.
 - ■ Tko je odgovoran brinuti se da se rasistički ispadi ne događaju u vašoj školi (ili organizaciji)?
 - ■ Razmislite ponovno o kritičnoj situaciji. Što su trebali učiniti nastavnici, Abdallahov otac i ravnatelj da bi došli do dobrog rješenja?
 - ■ U slučaju rasističkog ispada vrlo je važno imati izgrađenu strategiju djelovanja, ali ne bi li bilo bolje da je uopće ne trebamo? Što se treba i mora napraviti da bi se otkrili uzroci rasističkog ponašanja u školi i općenito u društvu?

Smjernice za voditelje:

Vodite računa o podrijetlu članova skupine i prema tome prilagodite aktivnost. Ljudi će se više angažirati ako se radi o problemima koji su stvarni i ako ih prepoznaju kao probleme iz vlastite sredine. S druge strane, trebate biti spremni da će mnogi emotivno reagirati. Važno je obratiti pozornost na osjećaje onih sudionika koji se osjećaju diskriminiranim u svojoj školi. Može biti korisno da umjesto usredotočenja na jedan kritični slučaj i njegovu analizu, prikupite informacije o nekoliko primjera i različitih gledanja na njih. Ovaj će vam pristup omogućiti da uzmete u obzir različite odnose snaga; na primjer, razgovarajte o pojavi rasizma među vršnjacima i rasizama koji dolazi od strane učitelja ili ravnatelja.

Ako želite biti provokativni na početku i ispričati rasistički vic, pazite da odaberete onaj koji ne ide na račun skupine koja je zastupljena u vašem razredu ili skupini. U svakoj se zemlji pričaju vicevi na temu drugih nacionalnosti. Možete započeti raspravu tako što ćete zatražiti da netko ispriča jedan ili dva takva vica. Zatim možete razgovarati o granici između rasističkih viceva i onih koji to nisu. Na primjer, jesu li vicevi o Pakistancima ili Turcima nacionalistički ili rasistički? Ovo vas može dovesti do definicije rasističkog vica ili rasističkog ispada.

Može se dogoditi da na kraju 2. dijela u 4. točki zaključci ne budu dovoljno dobro napravljeni te ih sudionici neće moći koristiti u sljedećem koraku. Tada im možete pročitati tekst na 204. stranici pod nazivom "Neke praktične smjernice za razvijanje proturasističke strategije" koji će potaknuti skupine da unaprijede prva četiri koraka 2. dijela aktivnosti.

Prilagodbe:

Aktivnost se može prilagoditi i drugim temama, na primjer - nasilju među vršnjacima. Ako ćete raspravljati o toj vrsti nasilja, mogli biste pogledati aktivnost "Imamo li izbora?" na 111. stranici prije nego što pokušate osmisliti strategiju za borbu protiv nasilja među vršnjacima.

Prijedlozi za nastavak rada:

Redovito radite na ovoj temi, na primjer, jednom ili dva puta godišnje. Strategija se treba stalno preispitivati kako bi stvarno odgovarala ciljevima. Kako se društvo mijenja, tako se i strategije rješenja određenih problema moraju modernizirati da bi odgovarale zahtjevima novonastalih uvjeta.

Skupina bi možda mogla provjeriti kako se rasistička stajališta odražavaju na proces donošenja odluka u svijetu. Aktivnost "Dostupnost lijekova", na 80. stranici, promatra različite probleme, uključujući i rasizam, koji su bili aktualizirani 1990. u sudskom sporu između Vlade Južnoafričke Republike i farmaceutskih tvrtki koje proizvode lijekove za liječenje side.

Ideje za djelovanje:

Nastavite raditi na strategiji vaše škole ili organizacije i provjerite primjenjuje li se. Skupina se može povezati s antirasističkim projektima u drugim zemljama, na primjer s programom "Škole bez rasizma", provedenim u Belgiji, koji zahtijeva da najmanje 60% školske populacije potpiše i primijeni zajedničku izjavu protiv diskriminacije (www.schoolwithoutracism-europe.org).

Značajni datum

21. ožujka

Međunarodni dan ukidanja rasne diskriminacije

Definicije rasizma

Rasizam se općenito sastoji od ponašanja, riječi ili djela koja idu u korist ili su protiv ljudi zbog njihove boje, kulture ili etničkog podrijetla. Njegovi su suptilniji oblici jednako štetni kao i otvoreni.

Institucionalizirani rasizam kolektivna je nesposobnost neke organizacije da ponudi odgovarajuće i profesionalne usluge ljudima bez obzira na njihovu boju, kulturu ili etničko podrijetlo. On se može vidjeti ili prepoznati u postupcima, stavovima i ponašanju; jednak je zapravo diskriminaciji koja putem nesvjesnih predrasuda, neznanja, nepromišljenosti i rasističkih stereotipa stavlja ljude etničkih manjina u nepovoljan položaj. Rasistički ispadi i uznemiravanje mogu se dogoditi u bilo kojoj instituciji, bez obzira na broj učenika različitog etničkog podrijetla u njoj.

Rasistički je ispad (ili situacija) bilo koji ispad kojeg žrtva ili bilo koja druga osoba smatra rasističkim.

Koji se ispadi mogu smatrati rasističkim?

Rasističkim se može smatrati:

Tjelesno zlostavljanje: obuhvaća očitije primjere nasilnih napada ili tjelesnog zastrašivanja djece i odraslih iz manjinskih skupina, kao i slučajeve "manjeg" zastrašivanja koji mogu imati još veći učinak.

Verbalno zlostavljanje: davanje pogrdnih imena onima koji pripadaju manjinama i svako ismijavanje sredine iz koje dolaze i kulture kojoj pripadaju (npr. glazbe, odjeće ili prehrane) najočitiji su primjeri. Postoje i drugi, manje očiti oblici verbalnog zlostavljanja, od strane nastavnika, učenika ili drugih odraslih osoba, kao što su spontane primjedbe rasističke prirode koje predstavljaju uvredu.

Odbijanje suradnje i nepoštivanje: odbijanje suradnje s učenicima, studentima, nastavnicima, trenerima, voditeljima mladih i drugih ljudi u školskoj/obrazovnoj zajednici koji pripadaju manjinama ili odbijanje poštovanja prema njima, može činiti rasistički slučaj ili ispad ako postoji dokaz o rasističkoj motivaciji ili ako "žrtva" vidi rasizam kao motiv. Nepoštivanje također može biti nehotično, na primjer ako učitelj ili trener pokaže neznanje o kulturnim običajima učenika, na takav način koji će uzrokovati da se žrtva osjeća povrijeđeno ili nelagodno.

Drugi slučajevi: rasistički vicevi i upotreba rasističkog rječnika, nošenje rasističkih znakova, bedževa, majica, rasistički grafiti, distribucija rasističke literature ili plakata, prisutnost rasističkih ili fašističkih organizacija unutar ili oko školske zajednice, ili stereotipiziranje odraslih koje može voditi u diskriminaciju.

Mnogi rasistički ispadi nisu tako očiti. Takve prikrivene postupke često je najteže prepoznati i rješavati. Mnogi rasistički ispadi među učenicima ili studentima neće se događati u prisutnosti profesora ili odraslih. Stoga je važno da škole razviju strategije koje će osigurati da svi članovi školske zajednice budu senzibilni za prepoznavanje rasističkih ispada, da preuzmu odgovornost za njih, da ih prijavljuju i rješavaju.

Neke praktične smjernice za razvijanje proturasističke strategije

U rješavanju rasističkog zlostavljanja i rasističkih ispada potrebno je da cijela škola (organizacija) stvara i provodi odgovarajuću strategiju. Važno je da strategija za postupanje u rasističkim situacijama bude sastavnim dijelom općeobrazovne politike i prakse škole/organizacije. Probleme treba smatrati "posebnim, ali ne zasebnim". Neke praktične smjernice o kojima treba razmisliti su:

- Jasno naznačen stav da se neće tolerirati nikakvi rasistički ispadi ili rasistička zlostavljanja.
- U jednoj od strateških odredbi škola treba jasno oglasiti koje će postupke škola primijeniti kad dođe do rasističkog ispada.
- Školski strateški program, uključujući postupke i dogovorene akcije za rješavanje situacija, mora obuhvatiti sve članove školske zajednice: rukovodeće osobe, osoblje (nastavno i nenastavno), roditelje, učenike, studente i posjetitelje.
- Mora biti jasno da svi u školskoj zajednici imaju odgovornost nadgledati i sprječavati rasističko zlostavljanje i rasističke ispaste.
- Mora postojati dosljednost u pristupu tako da svatko tko je uključen bude svjestan što se od njega/nje očekuje.
- Mora biti jasno da odgovor na ispad mora doći čim se on dogodi ili prijavi.
- Naknadna se reakcija na neki slučaj mora dogoditi unutar dogovorenog vremena.

(Izvor: Vijeće pokrajine Northamptonshire)

Radni listići

Kritična situacija - kartica s ulogama

Improvizirajte kratku igru uloga koja će se temeljiti na sljedećem slučaju. Trebate je predstaviti u tri kratke scene kako je opisano dalje u tekstu.

U stankama će voditelj zamoliti promatrače da zapišu svoje mišljenje o tome što se događa.

Prva scena. Dva nastavnika razgovaraju u zbornici.

Tijekom prošlog mjeseca dogodilo se nekoliko slučajeva krađe u školi. Opet je ukraden novac. Ravnatelj je odlučan istražiti situaciju i uključiti nastavnike u pokušaj otkrivanja lopova. Osumnjičen je, barem za najnoviji slučaj, Abdallah, učenik čija je obitelj podrijetlom iz Sjeverne Afrike.

Druga scena. Razgovor između Abdallahovog oca i ravnatelja.

Ravnatelj pozove Abdallahovog oca na sastanak. Nakon obavljenog razgovora Abdallahov otac isplati ravnatelju cijeli iznos koji je ukraden.

Treća scena. Dva nastavnika ponovo pričaju u zbornici.

Činjenicu da je Abdallahov otac platio, smatraju priznanjem Abdallahove krivice. Kasnije se, međutim, pronalazi dokaz koji Abdallaha oslobađa krivnje za krađu.

Kritična situacija - smjernice za voditelja

Neka dobrovoljci izvedu svoju igru uloga. U stankama biste trebali postaviti nekoliko pitanja i zamoliti promatrače da zapišu nekoliko ključnih riječi koje će sažeti njihovo mišljenje u ovom stupnju izvedbe.

Prva scena. Tijekom prošlog mjeseca dogodilo se nekoliko slučajeva krađe u školi. Ponovo je ukraden novac.

Ravnatelj je odlučan istražiti situaciju i uključiti nastavnike u pokušaj otkrivanja lopova. Osumnjičen je, barem za najnoviji slučaj, Abdallah, učenik čija je obitelj podrijetlom iz Sjeverne Afrike.

Prva stanika. Prvo pitanje za promatrače: Što biste učinili vi da ste ravnatelj?

Druga scena. Razgovor između Abdallahovog oca i ravnatelja.

Ravnatelj pozove Abdallahovog oca na sastanak. Nakon obavljenog razgovora Abdallahov otac isplati ravnatelju cijeli iznos koji je ukraden.

Druga stanika. Drugo pitanje za promatrače: Smatrate li da je stvar dobro riješena?

Treća scena.

Nastavnici očev čin smatraju priznanjem Abdallahove krivice. No, kasnije se ipak utvrdi da Abdallah nije imao ništa s krađom.

Treća stanika. Treće pitanje za promatrače: Što sada mislite?

Bingo - kviz o pravima!

Što znamo o ljudskim pravima?

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

DJECA

SIGURNOST LJUDI

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

1. RAZINA

SKUPINA

8 ILI VIŠE

TRAJANJE

40 MINUTA

Teme:

opća ljudska prava, djeca, sigurnost ljudi

Razina složenosti:

1. razina

Veličina skupine:

8+

Vrijeme trajanja:

40 minuta

Kratki pregled:

Ovo je jednostavan kviz i prilagođena igra Bingo u kojoj igrači razmjenjuju svoja znanja i iskustva o ljudskim pravima.

Srodna prava:

sva ljudska prava

Ciljevi:

- spoznati da su ljudska prava važna za svakoga i svugdje
- razviti vještine slušanja
- potaknuti na poštovanje drugih ljudi i njihovih mišljenja

Oprema:

- jedna kopija kviza i olovka za svaku osobu
- veliki listovi papira i flomasteri

Priprema:

- Kopirajte kviz na veliki list papira.
- Upoznajte se s osnovnim pravima navedenim u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima (pogledajte 402. stranicu) i Konvenciji o pravima djeteta (pogledajte 406. stranicu).

Upute:

1. Podijelite kviz i olovke.
2. Objasnite sudionicima da trebaju naći partnera i postaviti mu jedno od pitanja iz kviza. Ključne riječi odgovora treba zabilježiti u odgovarajuću rubriku.
3. Parovi se zatim razdvoje i nađu druge osobe s kojima će biti u paru.
4. Cilj igre nije samo dobiti odgovor na pitanje u svakoj rubrici, nego i dobiti odgovor na isto pitanje od različitih osoba.
5. Tko prvi dobije odgovor na sva pitanja iz rubrika, vikne: "Bingo!" Ta je osoba pobjednik.
6. Prijeđite na razgovor. Krenite s pitanjem iz prve rubrike i zamolite sudionike da jedan po jedan čitaju odgovore koje su dobili. Zapišite ključne riječi na uvećanu kopiju kviza. Dopustite kratke komentare u ovoj fazi.
7. Kada su sve rubrike kopije kviza popunjene, ponovo ali detaljnije razgovarajte o odgovorima na pitanja iz svake rubrike.

Završna rasprava i vrednovanje:

- Jesu li sva pitanja vezana za ljudska prava? Koja prava?
- Na koja je pitanja bilo najteže odgovoriti? Zašto?
- Koja su pitanja bila najviše sporna? Zašto ljudska prava izazivaju polemike?
- Kako su ljudi saznali za ljudska prava i kršenja ljudskih prava? Vjeruju li izvorima informacija?

Smjernice za voditelje:

Možete slobodno promijeniti bilo koje od pitanja s pitanjima koja bi više odgovarala interesima i razini vaše skupine.

Kad bilježite odgovore na pitanja, zabilježite samo ključne riječi. Svrha je karte da nam kasnije posluži prilikom rasprave. Nakon svakog kruga kratko se pozabavite razjašnjavanjem nejasnoća ili razlikama u interpretaciji. Naglasite sve točke koje zahtijevaju dublju raspravu i dogovorite se da se kasnije vratite na njih.

Sudionici će vjerojatno sami navoditi primjere koje vi možda ne poznajete, bilo zato što su prikriveni ili zato što su osobni. To vas ne bi trebalo smetati. Nitko ne može znati sve! Možete pitati sudionike kako su doznali određenu informaciju i raspraviti njezinu autentičnost i pouzdanost. Ovo je dobra prilika da potaknete sudionike na to da se uvijek trebaju kritički odnositi prema izvoru i vrsti informacija.

Neki će od odgovora biti proturječni. Na primjer, netko može reći da je pobačaj negiranje prava na život. Neki ljudi u skupini mogu snažno zastupati ovo mišljenje; drugi mu se mogu isto tako jako protiviti. Prva je točka u procesu učenja da je važno pokušati shvatiti svaki problem s raznih stajališta: pokušajte ustanoviti zašto ljudi misle baš tako. Uvijek postoje sukobi interesa i prava (u ovom slučaju između interesa i prava majke i nerođenog djeteta). Bez obzira na razlike u mišljenjima i interpretacijama prava, ljudi bi se uvijek trebali odnositi s poštovanjem prema onima koji imaju drukčije mišljenje. Mogu se ne slagati s njihovim stajalištem, ali trebaju poštovati osobu.

Druga je točka u procesu učenja da moramo znati da su ljudska prava prijeporna, da izazivaju polemike. Nemoguće je za sva vremena odjednom odrediti kako bi se prava trebala točno interpretirati i primjenjivati; njih treba uvijek nanovo procjenjivati i neprestano razvijati. Stoga je dužnost svakoga da se uključi u promicanje i zaštitu ljudskih prava.

Prijedlozi za nastavak rada:

Uzmite jedno ili dva pitanja koja su potakla proturječna mišljenja i raspravite o dilemama u stvarnom životu koje se pojavljuju dok pokušavamo razviti kulturu poštivanja ljudskih prava.

Drugi je način istraživanja ljudskih prava putem predodžaba. Saznajte kako ljudi vide ljudska prava uz pomoć aktivnosti "Što vidiš?" na 188. stranici. Ta aktivnost može voditi mnogim raspravama, na primjer raspravama o stereotipima - načinu kako stvaramo svoje predodžbe o svijetu i diskriminaciji.

Značajni datum

8. svibnja

Svjetski dan Crvenog križa i Crvenog polumjeseca

Radni listići

KVIZ

Ime dokumenta koji proglašava ljudska prava	Posebno pravo koje bi trebalo imati svako dijete	Sestrinska organizacija Crvenog križa
Pravo koje se osporava nekim ljudima u vašoj zemlji	Ljudsko pravo koje je vama osobno bilo uskraćeno	Organizacija koja se bori za ljudska prava
Dužnost koju svi imamo u odnosu na naša ljudska prava	Primjer diskriminacije	Pravo koje se nekad osporava ženama
Netko tko se bori za ljudska prava	Kršenje prava na život	Primjer kršenja nečijeg prava na privatni život

Uoči sposobnost!

Uoči sposobnost, a ne nesposobnost!

Teme:	diskriminacija i ksenofobija, socijalna prava, sport
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	6 - 36
Vrijeme trajanja:	120 minuta
Kratki pregled:	Ovo je praktična aktivnost koja treba razviti suosjećanje prema ljudima s invaliditetom. Neke od tema kojima se bavi jesu: ■ prepreke s kojima se invalidi suočavaju u društvu ■ doživljavanje prava invalida kao osnovnih ljudskih prava.
Srodna prava:	■ pravo na nediskriminaciju ■ jednakost u dostojanstvu i pravima ■ pravo na socijalnu sigurnost
Ciljevi:	■ razviti svijest o nekim svakodnevnim problema s kojima se susreću ljudi s invaliditetom ■ steći uvid u potrebe ljudi s invaliditetom i naučiti kako im pomoći ■ promicati suosjećanje i solidarnost
Oprema:	<i>Za uvod:</i> ■ list papira i olovka za svakog sudionika <i>Za 2. dio, za svaki par:</i> ■ plastična vrećica s listom kupusa ili salate, olovka, komad krede, list (s bilo kojeg drveta), papir u boji i boca ili limenka nekog soka ■ povez za oči ■ list papira i olovka <i>Za 3. dio, za svaki par:</i> ■ jedna kartica s ulogama ■ jedan list papira i olovka <i>Za 4. dio:</i> ■ invalidska kolica, jedna na osmero ljudi ■ dovoljno prostora za postavljanje zapreka (Još bi jedna prostorija bila poželjna, ali nije nužno. Pristup vanjskom prostoru je sljedeća poželjna mogućnost.) ■ zapreke, na primjer stolovi i stolice, drvene daske, gomile starih novina itd. ■ jedan veliki list papira ili ploča i flomasteri ■ sat ili štoperica

TEME

DISKRIMINACIJA

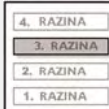

SOCIJALNA PRAVA

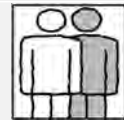
SPORT

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

6 - 36

TRAJANJE

120 MINUTA

Priprema:

- Pripremite kartice s ulogama. Odaberite jednu od situacija predloženih za ovu aktivnost ili napravite vlastitu.
- Ako je moguće, oslobodite drugu prostoriju koju možete pripremiti unaprijed za utrku s preprekama, ili bi još bolje bilo kad biste izašli van gdje biste mogli napraviti stazu s preprekama na još zahtjevnijem terenu. Ako stazu postavljate unutra, upotrijebite stolove i stolice kako biste napravili uske prolaze, a daske ili stare novine stavite na pod kako bi dočarali prirodno težak teren.

Upute:

Ova je aktivnost organizirana u četiri dijela: 1. dio - uvod, 2. dio - hodanje s povezom preko očiju, 3. dio - sporazumijevanje znakovima i 4. dio - utrka u invalidskim kolicima.

1. dio - Uvod (10 minuta)

1. Objasnite da je aktivnost usredotočena na tri vrste invalidnosti: sljepoća, gluhoća i nijemost te paraliza.
2. Zamolite sudionike da razmisle o tome na koji bi način željeli, a na koji ne bi željeli da se prema njima odnosi kao prema invalidima. Neka zapišu nekoliko ključnih riječi.
3. Sada zamolite sudionike da zapišu čega bi se najviše bojali da su invalidi.
4. Kada završe s tim, neka sudionici predaju papire i pripreme se da "zakorače u stvarnost".

2. dio - Hodanje s povezom na očima

1. Zamolite sudionike da se podijele na parove. Dajte im poveze. Jedna će osoba iz svakog para biti invalid, a druga njegov vodič. Dužnost je vodiča osigurati sigurnost svom partneru u svakom trenutku. Mogu odgovarati samo na jednostavna pitanja vezana za sigurnost s "da" ili "ne".
2. Neka vodiči povedu svoje partnere u petominutnu šetnju koja će uključivati i hod po stepenicama ili, ako je moguće, šetnju na otvorenome.
3. Pri povratku u prostoriju neka vodiči povedu svoje partnere do njihovih stolica. Ali na stolicama je iznenađenje! Vrećica! Što je u njoj?
4. Oni s povezom moraju identificirati sadržaj vrećice. Posao je vodiča zapisati njihova nagađanja.
5. Zatim neka "slijepi" skinu povez i pogledaju predmete. Pozovite partnere da međusobno razmijene svoja iskustva i iznenađenja.
6. Dajte im nekoliko minuta da se opuste, a zatim krenite na 3. dio.

3. dio - Sporazumijevanje znakovima

1. Recite parovima da se zamijene; vodiči sada trebaju biti osobe s invaliditetom, ovaj put nijemi ljudi, a partneri će biti pomagači.
2. Dajte jednu od kartica sa opisom situacije svakom igraču s invaliditetom. Ne smiju pokazati kartice svojim partnerima. Pomagačima dajte list papira i olovku.
3. Objasnite da nijemi igrači moraju svoj problem predložiti pomagačima uz pomoć znakova. Ne smiju govoriti, pisati ili crtati, a pomagači moraju zapisati kako su protumačili neverbalnu poruku.
4. Kada je "nijemi" igrač komunicirao koliko je mogao/mogla, može pomagaču otkriti svoju karticu s ulogom. Pozovite parove da dadu kratki pregled svojih namjera, problema i frustracija.

4. dio - Utrka s preprekama za invalide u kolicima

1. Pokažite sudionicima stazu s preprekama. Objasnite da je pobjednik ona osoba koja prođe stazu u najkraćem vremenu. Postoje kazne za sudaranje s preprekama na putu.
2. Zabilježite rezultate na veliki list papira.
3. Kada su se u utrci okušali svi koji su to htjeli, napravite kratku stanku i zatim krenite na završnu raspravu i vrednovanje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Ovo napravite zajednički. Počnite pregledom dijelova 2, 3 i 4 i zatim krenite na razgovor o tome što su sudionici znali na početku i što su naučili u ovoj aktivnosti.

1. Počnite šetati s povezom. Neka o svojim zapažanjima i reakcijama razgovaraju oni koji su nosili povez i oni koji su bili njihovi pomagači:
 - Kako se svatko od njih osjećao tijekom vježbe?
 - Što im je bilo najteže? Što im je bilo smiješno? Što je bilo strašno?
 - Koliko je teško bilo vjerovati drugima i biti pouzdan za druge?
 - Koliko su ljudi bili uspješni u nagađanju što je bio sadržaj vrećice? Koja su osjetila upotrijebili? Koliko se ljudi usudilo otvoriti bocu/limenku i probati piće?
2. Sada krenite pregledom 3. dijela - sporazumijevanje znakovima:
 - Kako se svatko od njih osjećao tijekom vježbe?
 - Što je bilo najteže? Što je bilo smiješno? Što je bilo strašno?
 - Je li bilo razočaravajuće sporazumijevati se znakovima i ne biti shvaćen?
 - Jesu li bili razočarani ili im je bilo neugodno zbog onoga što nisu razumjeli?
3. Slijedi pregled utrke s preprekama za invalide u kolicima:
 - Kako su se osjećali kad nisu bili na uobičajen način pokretni?
 - Što je bilo najteže? Što je bilo smiješno? Što je bilo strašno?
4. Sada se podsjetite na strahove i očekivanja ljudi na početku vježbe. Neka pogledaju ključne riječi koje su zapisali:
 - Jesu li se potvrdili neki od njihovih strahova tijekom aktivnosti?
 - Kako su sudionici pokušali pomoći svojim partnerima?
 - Kako je pomoć primljena?
 - Je li lako odrediti koliko pomoći treba pružiti?
5. Čega su se najviše bojali u invalidnosti? Na čemu su se temeljili njihovi strahovi? Jesu li se ikada bojali invalidnosti kao rezultata nesreće ili bolesti?
6. Koja ih je stvar koju su naučili tijekom aktivnosti najviše iznenadila?
7. Poznaju li ikoga tko je slijep, nijem ili vezan za invalidska kolica? Kakav je društveni život tih ljudi? Kako drugi ljudi reagiraju na njih?
8. Pogledajte prostor oko zgrada i obližnje ulice - koliko su "prijateljski naklonjeni" prema invalidima?
9. Što se treba i može napraviti da se osigura jednakost i dostojanstvo ljudima s invaliditetom?
10. Jesu li prava osoba s invaliditetom također sadržaj ljudskih prava? Koja se prava u Općoj deklaraciji odnose posebno na njih?
11. Što može napraviti vaša škola, društvo ili lokalna skupina za mlade kako bi promicala jednakost i dostojanstvo ljudi s invaliditetom?

Značajni datum • Smjernice za voditelje:

3. prosinca
Međunarodni dan osoba s
invaliditetom

Neka utrka s preprekama ne traje predugo. Bit će dovoljne 2 - 3 minute, naročito ako imate samo dvojica ili troja invalidska kolica, jer će sudionici tada morati čekati na red i može im biti dosadno. Pokušajte posuditi invalidska kolica od lokalne bolnice ili organizacije koja pomaže osobama kojima su privremeno potrebna kolica. U protivnom ćete morati improvizirati. Neka obuku ogromne gumene čizme naopako!

Kako ćete voditi ovu aktivnost u mnogome će ovisiti o samoj skupini. Pobrinite se da svi shvate da će prolaziti kroz različite "simulacije stvarnosti" prilikom kojih će imati priliku eksperimentirati sa svojim osjećajima i reakcijama na stanje invalidnosti. Objasnite im da svrha nije nekoga ismijati ili prouzročiti stres ili nelagodu. Trebali bi se ponašati "prirodno" i ne pretjerivati. Uvjerite sudionike da im se neće dogoditi ništa loše ili opasno, iako će se u određenim trenucima osjećati čudno i nesigurno.

Ako nemate vremena za sve "simulacije stvarnosti", onda prođite kroz jednu ili dvije. Iskustvo s povezom preko očiju je možda najizazovnije i najdirljivije od svih doživljaja koji su predstavljeni u ovoj aktivnosti. Stoga, ako morate odabrati samo jedan dio, preporuča se da odaberete ovaj. Neka sudionici promijene uloge tako da svi osjete kako je to biti invalid. Nemojte zaboraviti da u ovom slučaju morate dodati još jednu skupinu predmeta za identifikaciju.

Ova je aktivnost ozbiljna, no možete očekivati mnogo smiješnih situacija. Dopustite ih. Intervenirajte ili komentirajte samo ako sudionici počnu raditi nešto opasno ili počnu davati primjedbe koje ismijavaju ljude s invaliditetom. Možete to spomenuti i tijekom završne rasprave postavljajući pitanja kao što su: kada ljudi zbijaju šale s invalidima? Tko to čini i zašto? Kada je u redu šaliti se na račun invalida? Kako se određuje granica između dobrog humora i uvrede?

Prilagodbe:

Možete izvesti simulaciju brojnih drugih invalidnosti, uključujući i manje vidljive, poput poteškoća u učenju ili teškoće u govoru, ovisno o tome što je bliže vašoj skupini. Jedna je od mogućnosti simulacija situacije invalidnosti uvjetovane starošću; to može pridonijeti podizanju svijesti mladih o starijim ljudima i (nedostatnim) uvjetima za dostojanstven život.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ako radite s djecom, možete pogledati članak 23. Konvencije o pravima djeteta, koji kaže da djeca s invaliditetom imaju pravo na posebnu njegu, obrazovanje i osposobljavanje koje će im pomoći da uživaju potpun i pristojan život. Možete zamoliti skupine da saznaju nešto o ljudima u njihovoj vlastitoj okolini (uključujući i obitelji) koji pate od neke vrste invalidnosti. Mogu dalje pokušati vidjeti koje usluge i kakva pomoć stoji tim ljudima na raspolaganju. Postoje li djeca u vašoj skupini, društvu ili školi koja su invalidi? Mogu li oni raditi iste stvari kao i drugi? Ako ne, zašto ne?

Ako bi skupina htjela vidjeti kako treba reagirati na svakodnevne probleme druge vrste diskriminacije - na temelju rase, mogu napraviti aktivnost "Reagiranje na rasizam" na 201. stranici.

Ideje za djelovanje:

Možda će mladi s kojima radite htjeti pronaći jednu takvu osjetljivu skupinu i vidjeti što mogu i trebaju učiniti da bi im pomogli. Proučite 3. dio priručnika koji govori o poduzimanju akcija zbog savjeta i ideja. Važno je surađivati s organizacijama koje rade s invalidnim osobama i započeti od potreba invalida, koje oni sami definiraju i prepoznaju kao svoje.

Dodatne informacije:

Razina brige i ostvarivanje prava za invalide razlikuje se od države do države, tobože zbog ekonomskih razloga, ali u stvarnosti zbog razloga koji su vjerojatno više vezani za ozbiljno shvaćanje jednakosti i socijalne solidarnosti. Na primjer, liječenje side može i ne mora biti pokriveno zdravstvenim osiguranjem. Može i ne mora biti osigurana posebna financijska potpora za nabavku dodatne telekomunikacijske opreme za gluhe ljude, a ako nekome trebaju električna invalidska kolica, samo ponekad zajednica ili država plati za njih.

Informacije o diskriminaciji invalidnih osoba mogu se pronaći u temeljnim informacijama o diskriminaciji i ksenofobiji na 338. stranici. Informacije o Paraolimpijskim igrama mogu se pronaći u informacijama o sportu i ljudskim pravima na 392. stranici.

Napomena: Ovu je aktivnost predložila dr. Mónika Márai, predsjednica organizacije Zajednička sudbina (Kozos Sors Egyesület, mađarska udruga koja radi na promicanju socijalne integracije osoba s i bez invaliditeta). Član je i mađarskog Nacionalnog vijeća za probleme invalidnosti, koje predstavlja Mađarsku u Rehabilitation Internacionalu. Također je aktivni međunarodni trener mladih i invalid je od rođenja.

Radni listići

1. situacija

Bez riječi pokušajte objasniti prijatelju da ste bili žrtva nasilja. Skupina mladih huligana vas je napala u parku, ukrala vam torbu i pretukla vas. Pitajte gdje je policijska postaja.

Ne smijete govoriti, pisati ili crtati na papiru.

2. situacija

Nalazite se u kantini; vjerojatno u školi ili u Europskom centru za mlade. Objasnite kuharu da ne možete jesti "špagete na bolonjski način" jer ste vegan - ne samo da ne jedete meso, već ste vegetarijanac koji ne jede ni mliječne proizvode (mlijeko, jaja, sir).

Ne smijete govoriti, pisati ili crtati na papiru.

Sport za sve

"Loša je igra u kojoj nitko ne pobjeđuje."
(talijanska poslovice)

TEME

SPORT

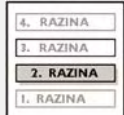

DISKRIMINACIJA

ZDRAVLJE

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

8 ILI VIŠE

TRAJANJE

120 MINUTA

Teme:	sport, diskriminacija i ksenofobija, zdravlje
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	8+
Vrijeme trajanja:	120 minuta
Kratki pregled:	Ovo je aktivnost s viskom stupnjem energije. Sudionici koriste svoju maštu i kreativnost za stvaranje novih igara. Aktivnost uključuje: ■ pravila igara, njihovu opravdanost i nadzor ■ ideju o ljudskim pravima kao pravilima življenja ■ diskriminaciju u sportu.
Srodna prava:	■ pravo na zdravlje ■ jednakost u dostojanstvu i pravima
Ciljevi:	■ podići svijest o isključivanju iz sportskih aktivnosti zbog socijalnih i političkih razloga ■ razviti skupni rad, suradničke vještine i kreativnost ■ ohrabriti sudionike da razmišljaju o ljudskim pravima kao pravilima časne igre u životu
Oprema:	potreban je po jedan komplet sljedećeg sadržaja za svaku skupinu od 4 osobe: ■ 4 velika vjedra ili koša za papir ■ 1 smotak debelog konca ■ 2 nogometne lopte ■ 2 primjerka novina ■ kreda ■ škare

Upute:

1. Informirajte sudionike o pokretu "Sport za sve". Recite kako je Nacionalno sportsko vijeće, obilježavajući ulazak u novi milenij, odlučilo održati natjecanje kako bi se izmislila nova igra koju mogu igrati svi.
2. Neka se sudionici podijele u četveročlane skupine.
3. Objasnite da svaka skupina ima dvadeset minuta za kreiranje nove igre koristeći postojeći materijal. Skupina sama odlučuje koji su ciljevi i pravila igre.
4. Neka svaka skupina odigra igre drugih skupina.

Završna rasprava i vrednovanje:

Pogledajte najprije kako su sudionici različitih skupina međusobno reagirali jedni na druge i je li im se svidjela ta aktivnost. Raspravite o igrama i pravilima koje su sudionici kreirali, pa

razgovarajte o sportovima i igrama u stvarnom životu:

- Je li bilo teško kreirati igru?
- Kako su skupine radile? Demokratski ili je samo jedna osoba donosila sve odluke?
- Jeste li podijelili zadatke? Na primjer, je li netko bio zadužen za donošenje ideja, netko drugi za pretvorbu ideja u praktičnu formu, netko treći za provedbu igara...?
- U kojim su igrama sudionici najviše uživali? Što čini "dobru igru"?
- Koje su skupine shvatile da moraju mijenjati pravila nakon što su isprobale/odigrale igru s drugima?
- Zašto su ih morali mijenjati i kako su to napravili? Je li u mijenjanju pravila sudjelovala cijela skupina, nekoliko pojedinaca ili samo jedna osoba?
- Koliko je važno imati jasan cilj i poštena pravila da bi svi imali osjećaj kako mogu sudjelovati u igri?
- Jesu li se svi osjećali sposobnima da potpuno sudjeluju u igri ili su neki bili u boljem, a neki u lošijem položaju?
- Kako se određene skupine isključuju iz sporta u stvarnosti? Koji oblici isključivanja predstavljaju povrede ljudskih prava?
- Članci u Općoj konvenciji za ljudska prava mogli bi se shvatiti kao pravila za život u pluralističkom svijetu. Jesu li to dobra pravila? Na primjer, jesu li općenito prihvatljiva za sve igrače (svakog stanovnika svijeta)? Ima li previše pravila ili premalo? Jesu li pravila poštena? Igraju li svi igrači (sve države) po pravilima?

Smjernice za voditelje:

Potrudite se da skupine budu "mješovite", na primjer povežite visoke ljude s niskima, one s naočalama s onima koji ih ne nose; zanemarite spol, godine, tjelesne sposobnosti itd.

Ovisno o skupini, možda treba započeti rad općenitom raspravom o igrama. Na primjer, razgovarajte o tome trebaju li igre imati jasne ciljeve ili svrhe i pravila.

Možda ćete trebati postaviti ograničenja, na primjer da igra mora biti odigrana na određenom mjestu ili da ne smije trajati duže od dvadeset minuta. Ukoliko sudionici pronađu "konstrukcijske" pogreške u igri tijekom njezina odigravanja, dopustite da tvorci igre izmijene pravila.

Na bezbroj se načina rasprava može naslanjati na ljudska prava. Možete raspravljati o sličnostima i razlikama između pravila i ljudskih prava. Dobra pravila, kao što su ljudska prava, postoje kako bi osigurala poštenu igru, sprječavajući neke igrače da upotrijebe silu. Pravila se trebaju primjenjivati na sve igrače jednako tako kao što su i ljudska prava univerzalna. Mnoga pravila propisuju prava zajedno s dužnostima. Primjera radi, nogometaš ima pravo udariti loptu, ali ne i suigrača. Postoje kazne u slučaju povrede pravila.

Proces donošenja odluka o promjeni pravila može se usporediti s načinom kako se zakoni mijenjaju u "stvarnom životu". Mijenjaju li se oni dekretima, u zakonskoj proceduri ili sudjelovanjem ljudi na referendumima ili konzultacijama s nevladinim udrugama i ostalima?

U završnoj raspravi sudionici mogu reći da isključivanje i diskriminacija nisu veliki problem zato što ljudi izabiru sport za koji su nadareni. Na primjer, visoki ljudi mogu igrati košarku, a manje energični mogu igrati biljar ili šah. Ipak, nastaje problem ako samo talentirani mladi ljudi dobivaju svu pažnju i mogućnost da idu na natjecanja, a oni koji se bave sportom samo zabave radi, dobivaju puno manje. U nekim sportovima zbog skupoće dolazi do isključivanja velikog broja mladih jer je za bavljenje tim sportovima potrebna skupa oprema i trener.

Bit će zgodno upoznati skupinu s projektom Ulični sportovi, inicijativom koja se provodi s mladim ljudima na Balkanu i koja promovira toleranciju i ljudska prava (vidi temeljne

Značajni datum . informacije o sportu i ljudskim pravima na 392. stranici).

10. listopada .
Svjetski dan psihičkog
zdravlja .

Prilagodbe:

. Ako aktivnost prvenstveno želite iskoristiti da biste istaknuli važnost razvijanja sposobnosti
. rada u skupini, mogli biste od jedne skupine zatražiti da razvije natjecateljsku igru, a od druge
. igru u kojoj je važnija suradnja. U završnoj raspravi možete usporediti u kojoj su igri sudionici
. više uživali.

Prijedlozi za nastavak rada:

. Ako je skupina zainteresirana za istraživanja drugih pitanja jednakosti, mogla bi im se svidjeti
. radionica "Put k zemlji jednakosti" na 185. stranici koja istražuje pitanja jednakosti između
. spolova/rodova.

Ideje za djelovanje:

. Zajednički organizirajte "Dan sportova". Pozovite mlade iz drugih udruga da odigraju s vama
. vaše nove igre. Skupina će morati odlučiti kako u tu aktivnost uključiti što više sudionika.

Dodatne informacije:

. "Sport za sve" pokret je koji promovira olimpijski ideal - sport je ljudsko pravo svakog
. pojedinaca bez obzira na rasu, društveni položaj i spol. Pokret potiče sportske aktivnosti
. kojima se mogu baviti ljudi svih starosnih skupina, oba spola, različitih društvenih i ekonomskih
. položaja. www.olympic.org/ioc/e/org/sportall

Korak naprijed

"Sve proistjeće iz prava drugih i moje beskrajne dužnosti da ih poštujem."
(Emmanuel Lévinas)

Teme:	diskriminacija i ksenofobija, siromaštvo, opća ljudska prava
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	10 - 30
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Svi smo jednaki, samo su neki "jednakiji" od drugih. U ovoj aktivnosti sudionici mogu shvatiti kako se osjeća netko tko je "drukčiji" u njihovom društvu. Aktivnost problematizira: ■ društvenu nejednakost koja često biva izvorom diskriminacije i isključivanja ■ suosjećanje i njegove granice.
Ciljevi:	■ promoviranje suosjećanja s onima koji su drukčiji od nas ■ razvijanje spoznaje o postojanju nejednakih mogućnosti u društvu ■ njegovanje razumijevanja za moguće posljedice koje pojedinac može imati zbog pripadnosti nekoj manjini ili kulturnoj skupini
Oprema:	■ karte s ulogama ■ prostor (velika prostorija, hodnik, prostor u prirodi) ■ CD player ili kazetofon te mirna, opuštajuća glazba
Priprema:	■ Pažljivo pročitajte opis aktivnosti. Pogledajte popis "situacija i događaja" te ih prilagodite skupini s kojom radite. ■ Napravite kartice s ulogama, jednu za svakog sudionika. Prepišite ili fotokopirajte (prilagođeni) tekst, zatim ga izrežite.

Upute:

1. Stvorite ugodnu atmosferu nekom opuštajućom glazbom ili zamolite sudionike za tišinu.
2. Razdijelite kartice s ulogama, po jednu svakom sudioniku. Recite im da ih zadrže te da ih ne pokazuju drugim sudionicima.
3. Pozovite ih da sjednu (najbolje na pod) i pročitaju svoje kartice s ulogama.
4. Sada ih zamolite da se pokušaju uživjeti u ulogu. Kako biste im pomogli, pročitajte neka od sljedećih pitanja. Nakon svakog pitanja napravite stanku kako bi sudionici imali vremena stvoriti sliku o sebi i svom životu sukladno ulozi koju su dobili:
 - Kakvo vam je bilo djetinjstvo? U kakvoj ste kući živjeli? Kakve ste igre igrali? Kakvim su se poslom bavili vaši roditelji?
 - Kako sada živite? Gdje se družite? Što radite ujutro, popodne, navečer?
 - Kakav vam je životni stil? Gdje živite? Koliko novaca mjesečno zarađujete? Što radite u slobodno vrijeme? Što radite tijekom praznika?

TEME

DISKRIMINACIJA

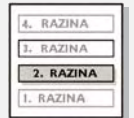

SIROMAŠTVO

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

10 - 30

TRAJANJE

60 MINUTA

- Što vas uzbuđuje, a što vas plaši?
- 5. Sada zamolite sudionike da ostanu u potpunoj tišini dok stoje u vrsti jedan do drugoga.
- 6. Recite im da ćete pročitati listu situacija i događaja. Svaki put kad mogu odgovoriti s "da" na pročitani iskaz, neka istupe jedan korak naprijed, u suprotnom - neka ostanu na mjestu na kojem jesu.
- 7. Pročitajte situacije jednu po jednu. Nakon svake pročitane situacije ostavite dovoljno vremena da svaki sudionik može istupiti naprijed i pogledati gdje se nalazi u odnosu na druge.
- 8. Na kraju pozovite sve sudionike da zapamte mjesta na kojima su se našli nakon posljednje pročitane situacije pa im dajte par minuta da se opuste prije zajedničke rasprave.

Završna rasprava i vrednovanje:

Započnite pitajući sudionike što se dogodilo i kako su se osjećali sudjelujući u ovoj aktivnosti. Nakon toga započnite razgovor o zadanim problemima i o tome što su naučili:

1. Kako su se osjećali istupajući korak naprijed - ili ne istupajući?
2. Za one koji su često istupali korak naprijed, u kojem su trenutku počeli primjećivati da drugi ne istupaju toliko često kao oni?
3. Postoji li netko tko je u određenim trenucima osjetio da se neka njegova osnovna ljudska prava ignoriraju?
4. Mogu li sudionici međusobno pogoditi tko je igrao kakvu ulogu? (Neka se u ovom dijelu rasprave otkriju uloge sudionika.)
5. Je li bilo teško glumiti različite uloge? Na koji su način u svojim glavama "stvarali" osobu koju su glumili?
6. Prikazuje li na nekakav način ova aktivnost društvo? Kako?
7. U svakoj su ulozi određena ljudska prava u pitanju. Koja? Može li tko reći da se njegova ljudska prava nisu poštivala ili da im nije imao pristupa?
8. Koji bi se koraci najprije morali poduzeti kako bi se potaknulo pitanje nejednakosti u društvu?

Smjernice za voditelje:

Ako aktivnost provodite na otvorenom, provjerite mogu li vas sudionici čuti, pogotovo ako radite s velikom skupinom. Možete koristiti pomoćne voditelje za prijenos tvrdnji.

Možda će, na početku, u fazi kreiranja, neki sudionici reći da malo znaju o životu osobe koju trebaju glumiti. Recite im da to nije bitno i neka koriste maštu kako bi odigrali ulogu što bolje mogu.

Snaga ove aktivnosti leži u tome što se stvarno vidi kako se udaljenost između sudionika povećava, pogotovo na kraju kada bi trebao postojati veliki razmak između onih koji su često pravili korak naprijed i onih koji to nisu. Kako bi se povećao učinak, važno je da uloge prilagodite stvarnim životnim prilikama sudionika. Pritom pripazite da uloge prilagodite tako da samo mali broj ljudi može učiniti korak naprijed (reći "da"). Ovo vrijedi i za slučaj kad radite s velikom skupinom i kad morate podijeliti više uloga.

Tijekom sažetka i vrednovanja važno je utvrditi kako su sudionici spoznali karakter osobe koju su morali glumiti. Je li to bilo putem osobnih iskustava ili kroz ostale izvore informacija (vijesti, knjige, šale)? Jesu li sigurni da su informacije i predodžbe koje imaju o karakteristikama vjerodostojne? Na ovaj način možete objasniti kako djeluju stereotipi i predrasude.

Ova je aktivnost posebno pogodna za stvaranje veza između različitih generacija prava (građanskih, političkih i socijalnih, ekonomskih, kulturnih prava) i pristupa njima. Problemi siromaštva i socijalnog isključivanja nisu pitanje samo formalnog prava (za izbjeglice i azilante problem socijalnog isključivanja ponajprije je pitanje formalnog prava). Često je problem u nemogućnosti pristupa tim pravima.

Značajni datum

18. prosinca
Međunarodni dan
migranata

Prilagodbe:

Jedan je od načina kako prikupiti što više ideja i produbiti razumijevanje sudionika rad u manjim skupinama i potom zajednička razmjena ideja. Ako se odlučite za ovakav oblik rada, potrebno je imati pomoćne voditelje. Kad svaka uloga bude otkrivena, u drugom dijelu sažetka pokušajte zamoliti sudionike da istraže tko u njihovom društvu ima manje, a tko više šansi ili mogućnosti i koji se prvi koraci mogu i trebaju poduzeti protiv nejednakosti. Ili zamolite sudionike da izdvoje jedan od likova i upitaju se što se može učiniti za njega, tj. koje obveze i odgovornosti oni sami, zajednica i vlast imaju prema takvoj osobi.

Prijedlozi za nastavak rada:

Možete pozvati predstavnike lokalnih udruga koje zastupaju kulturne ili društvene manjine da govore sudionicima. Tražite od njih da iznesu probleme koje upravo rješavaju i potom razmislite kako im vi i članovi vaše skupine možete pomoći. Takvo sučeljavanje može također biti i prilika za raspravu o pojedinim predrasudama i stereotipima koji su se pojavili tijekom rasprave.

Ako skupina želi saznati više o temi povezanoj s nejednakim mogućnostima obrazovanja širom svijeta i mjerama koje se poduzimaju za rješenje tog problema, pogledajte aktivnost "Obrazovanje za sve" na 122. stranici.

Ideje za djelovanje:

Primijenite ideje spomenute u prijedlozima za nastavak rada. Razmislite kako vi i članovi vaše skupine možete pomoći udrugama i organizacijama koje rade s kulturnim i socijalnim manjinama; pretvorite ideje u praksu.

Radni listi

Kartice s ulogama

Nezaposlena ste, samohrana majka.	Predsjednik ste političke organizacije mladih pri stranci koja je sada na vlasti.
Kći ste lokalnog direktora banke. Studirate ekonomiju na uglednom fakultetu.	Sin ste kineskog useljenika koji vodi unosan restoran brze prehrane.
Vi ste Arapkinja, islamske vjere. Živate s roditeljima koji su jako pobožni.	Kći ste američkog veleposlanika u zemlji u kojoj sada živite.
U vojsci ste - na odsluženju vojnog roka.	Vlasnik ste uspješne tvrtke za uvoz i izvoz.
Vi ste mladi invalid. Možete se kretati jedino u invalidskim kolicima.	Umirovljenik ste. Bivši ste zaposlenik tvornice cipela.
Sedamnaestogodišnja ste Romkinja koja nikada nije završila osnovnu školu.	Djevojka ste mladog umjetnika ovisnog o heroinu.
Vi ste HIV-pozitivna prostitutka srednjih godina.	Vi ste 22-godišnja lezbijka.
Nezaposleni ste nastavnik u zemlji čiji službeni jezik ne govorite tečno.	Manekenka ste afričkog podrijetla.
Vi ste 24-godišnja izbjeglica iz Afganistana.	Beskućnik ste, star 27 godina.
Vi ste ilegalni useljenik s Malija.	Devetnaestogodišnji ste seljački sin, iz udaljenog planinskog sela.

Situacije i događaji

Sljedeće opise različitih situacija pročitajte na glas. Nakon svakog pročitano opisa situacije napravite stanku kako bi sudionici mogli istupiti korak naprijed i pogledati koliko su odmakli u odnosu na druge.

- Nikada niste imali ozbiljnijih financijskih poteškoća.
- Imate pristojno kućanstvo s telefonom i televizorom.
- U društvu u kojem živite vaš se jezik, vjera i kultura poštuju.
- Vaše se mišljenje o društvenim i političkim pitanjima uzima u obzir i vaši se stavovi uvažavaju.
- Ljudi traže vaše mišljenje o različitim pitanjima.
- Ne bojite se da bi vas policija mogla zaustaviti.
- Znete kome se možete obratiti za pomoć i savjet ako vam bude potreban.
- Nikada se niste osjetili diskriminirano zbog svojega podrijetla.
- Imate zdravstvenu i socijalnu zaštitu primjerenu svojim potrebama.
- Jedanput godišnje možete otputovati na odmor.
- Možete prijatelje pozvati kući na večeru.
- Imate zanimljiv život i optimističan pogled na budućnost.
- Mislite da možete studirati i usavršavati se u profesiji koju ste odabrali.
- Ne bojite se šikaniranja ili napada na ulici ili u medijima.
- Imate pravo glasa na mjesnim i državnim izborima.
- Možete slaviti najvažnije vjerske blagdane sa svojom obitelji i bliskim prijateljima.
- Možete sudjelovati na međunarodnom seminaru izvan zemlje.
- Možete ići bar jedanput tjedno u kino ili u kazalište.
- Ne bojite se za budućnost svoje djece.
- Možete kupiti novu odjeću barem svaka tri mjeseca.
- Možete se zaljubiti u osobu koju sami izaberete.
- Mislite da se vaše sposobnosti cijene i poštuju u društvu u kojem živite.
- Možete se koristiti mogućnostima interneta.

Utjecaj interneta

U svakoj važnijoj tehnologiji postoje političke ili socijalne predrasude.

TEME

MEDIJI

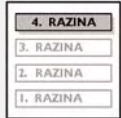

GLOBALIZACIJA

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

8 - 50

TRAJANJE

180 MINUTA

Teme:	mediji, globalizacija, opća ljudska prava
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	8 - 50
Vrijeme trajanja:	180 minuta
Kratki pregled:	Ova djelatnost uključuje skupni rad i opću raspravu kako bi se analizirala pitanja: ■ o budućnosti interneta i neujednačenom pristupu novoj informacijskoj tehnologiji ■ o korištenju interneta za promoviranje ljudskih prava.
Srodna prava:	sva ljudska prava
Ciljevi:	■ podići svijest o značenju interneta i pristupu informacijama širom svijeta ■ razviti vještine razmišljanja i kritičkog mišljenja ■ promovirati pravdu i solidarnost s drugima koji rade na promoviranju važnosti ljudskih prava
Oprema:	■ primjerci radnih listića ■ veliki arci papira i markeri za svaku skupinu ■ prostor za zajednički i skupni rad
Priprema:	■ Načinite kopije radnih listića br. I "Šest mogućnosti za predviđanje utjecaja interneta"; jedan će primjerak biti dovoljan za dvije osobe. ■ Načinite kopije materijala 2, 3, 4, 5 i 6, po jedan primjerak za svakog člana svih pet skupina.

Upute:

Aktivnost ima tri dijela: 1. dio - Uvod (10 minuta), 2. dio - Predviđanje utjecaja interneta (60 minuta) i 3. dio - Kako iskoristiti internet za promicanje ljudskih prava (90 minuta).

1. dio: Uvod (10 minuta)

1. Predstavite aktivnost objašnjenjem da će zahtijevati maštovito i kritičko mišljenje svih sudionika. Njihov će zadatak biti procijeniti utjecaj interneta i novih informacijskih tehnologija na naš život i rad na ljudskim pravima.
2. Za zagrijavanje i stjecanje određenog zajedničkog znanja iznesite skupinama nekoliko osnovnih činjenica o internetu, a nakon toga neka razgovaraju u parovima o svojim vlastitim iskustvima s internetom, te prednostima i nedostacima korištenja interneta. Za to je dovoljno 10 minuta.

2. dio: Predviđanje utjecaja interneta (60 minuta)

1. Podijelite radne listiće br. I "Šest mogućnosti za predviđanje utjecaja interneta". Objasnite da su, kako bi se polarizirale odluke, scenariji prilično oprečno napisani.

2. Neka svaki par odluči za koji scenarij ima najviše, a za koji najmanje vjerojatnosti da će se obistiniti. Predviđeno je vrijeme za obavljanje ovog zadatka 15 minuta.
 3. Okupite sve sudionike na zajedničkom skupu kako bi dali povratne informacije o svojim odlukama. Pokušajte sažeti raspravu:
 - o najvjerojatnijem scenariju/ima,
 - o važnosti ljudskih prava za informacijsku tehnologiju, na primjer, važnost prava na slobodu izražavanja,
 - o različitim mogućnostima pristupa novim informacijskim tehnologijama.
 4. Zamolite jednog ili dva sudionika da ključne točke rasprave napišu na veliki papir.
- 3. dio: Kako iskoristiti internet za promicanje ljudskih prava (90 minuta)**
1. Podijelite sudionike u pet skupina i označite iz slovima od A do E. Podijelite kopije. Svaka bi osoba u skupini A trebala imati kopiju radnog lista "Budući scenariji: pesimistični pogled", a oni u skupini B trebali bi primiti kopiju radnog lista "Budući scenariji: optimistični pogled" itd.
 2. Dajte im 20 minuta da pročitaju tekstove i prokomentiraju ih.
 3. Zamolite sudionike da razmotre dobivene informacije na temelju rezultata rasprave iz prvog dijela o utjecaju interneta. Trebali bi posvetiti osobitu pozornost radu u ovom dijelu aktivnosti jer će im pružiti važne informacije za sljedeću razinu zadatka.
 4. Podijelite sudionike u nove skupine od pet članova - čine ih po jedna osoba iz skupine A, jedna iz skupine B, jedna iz skupine C itd.
 5. Zadatak je svake takve nove skupine donijeti odluku o tome koje su tri najvažnije prednosti interneta u promicanju ljudskih prava.
 6. Predložite da rad započnu razmjenom informacija počinjući s članovima skupina C, D i E (tj. onima koji imaju informacije o radu nevladinih organizacija), a završavajući sa skupinama A i B. Na takav će način biti u boljoj poziciji kada nastave s radom na prepoznavanju i usklađivanju mišljenja o korisnosti interneta za promicanje ljudskih prava.
 7. Za kraj, trebaju izabrati nekoga tko će rezultate vizualno prikazati na završnom zajedničkom skupu. Dajte im 35 minuta za dovršavanje ove faze.
 8. Pozovite sve sudionike na zajednički skup da razmijene rezultate svog rada.

Završna rasprava i vrednovanje:

Počnite pregledom djelatnosti i načina sudjelovanja osoba. Nakon toga razmotrite što su saznali:

- Koliko sudionici već znaju o internetu? Koliko ga koriste? Za što ga koriste?
- Imaju li svi sudionici mogućnost pristupa internetu? Ako ne, kakav je to učinak imalo na njihovu mogućnost sudjelovanja u aktivnosti? Jesu li se neke osobe osjećale isključene jer se nisu osjećale dovoljno sposobne za sudjelovanje?
- Jesu li drugi smatrali taj nedostatak iskustva smetnjom za rad u skupini?
- Koje su prednosti skupnog rada u kojem osobe imaju vrlo različita iskustva i stavove o temi?
- Koje su najzanimljivije stvari koje su sudionici naučili o radu udruga za zaštitu i promociju ljudska prava? Je li bilo kakvih iznenađenja?
- Jesu li ukupne prednosti korištenja interneta za promicanje ljudskih prava veće od njegovih nedostataka?
- Što treba učiniti kako bi se izbjegli nedostaci?

■ Internet je svjetska mreža međusobno povezanih računala.

■ Pristup internetu ima preko 150 milijuna ljudi širom svijeta.

■ 90% korisnika interneta živi u Sjevernoj Americi, Europi, Japanu i Australiji.

■ Govori se o digitalnoj podjeli, misleći pri tom na nejednaku mogućnost pristupa novoj informacijskoj tehnologiji.

■ Internet omogućuje korisnicima da daju i koriste se informacije on-line i da izravno komuniciraju jedni s drugima putem elektroničke pošte (e-mail), dopisnih lista (mailing lists), obavještajnih skupina (newsgroups) i soba za razgovore (chat rooms).

Smjernice za voditelje:

Pokušajte prije provedbe aktivnosti utvrditi koliko su sudionici upoznati s internetom kako biste mogli odrediti razinu rada i cijelog pristupa. U završnoj bi raspravi dobro bilo fokusirati se na globalne kao i lokalne probleme pristupa novoj informatičkoj tehnologiji, pazeci da se onima koji zaostaju ili imaju poteškoća u radu s internetom ipak pruži mogućnost da kažu što misle i kako se osjećaju. Svrha je pitanja o nejednakim mogućnosti pristupa internetu članova skupine i prednostima rada s osobama vrlo različitih iskustava potaknuti ih na razmatranje različitih problema kod donošenja odluka.

Prilagodbe:

Možete proširiti aktivnost uključivši vježbu za donošenje sporazuma:

1. U prvom dijelu, nakon 4. koraka (odluke u parovima), zamolite parove da se pridruže jedni drugima i da u četveročlanim skupinama usporede svoje izbore i dođu do sporazuma o tome koji bi se scenarij mogao najvjerojatnije ostvariti, a koji ne. Zamolite svaku četveročlanu skupinu da u scenarij za koji smatraju da bi se mogao obistiniti doda nekoliko rečenica o mogućim problemima ljudskih prava (poput slobode izražavanja). Dodavanje novih elementa scenariju treba potaknuti skupine koje brzo dođu do sporazuma da nastave zajednički razmišljati o izabranom scenariju i steknu osjećaj da im on pripada, prije nego što nastave dalje (15 minuta).
2. Neka se sada združe po dvije četveročlane skupine u osmeročlanu skupinu pa potom usporede svoje izbore i sporazumno odluče koji scenarij ima najviše, a koji najmanje mogućnosti za ostvarenje. Zamolite svaku skupinu da odabere izvijestitelje (15 minuta). Sada nastavite aktivnost kao u petom koraku, tj. skupine rezultate svoga rada predstavljaju plenarno.
3. Na zajedničkom skupu zamolite sudionike da pročitaju dodane ključne rečenice/probleme ljudskih prava i iznesu osnovne razloge zašto su ih odabrali. Potaknite sudionike (ne samo izvijestitelje):
 - na razmatranje različitosti i sličnosti u izborima različitih skupina,
 - na motivacijske razloge izbora,
 - na odnos/vezu ljudskih prava s internetom,
 - na stvarne posljedice izabranog scenarija.
4. Zamolite prisutne da razmisle kako su radili:
 - Jesu li mijenjali ideje tijekom usklađivanja odluka?
 - Je li bilo teže raditi u većim skupinama?
 - Tko je pokazivao sklonost da bude glavni (na primjer: oni iskusni/neiskusni u radu s internetom)?
 - Jesu li se ljudi mogli slobodno izražavati bez obzira na vlastite sposobnosti korištenja internetom?

Prijedlozi za nastavak rada:

Potaknite sudionike da posjete internetske stranice (i linkove) spomenute u radnim listićima "Profili nevladinih organizacija". Potom bi mogli razmisliti o projektima:

- (a) o korištenju dostupnih izvora interneta za povećanje svijesti o ljudskim pravima u njihovom susjedstvu;
- (b) pronalaženju novih načina korištenja interneta za promicanje ljudskih prava;

(c) o kreiranju vlastite internetske stranice i veze s drugim skupinama mladih.

Ako su sudionici zainteresirani vidjeti kako se može koristiti internet za promicanje ljudskih prava, mogu isprobati aktivnost "Kad dođe sutra" na 250. stranici. Ova aktivnost, čija je tema pravo na život, koristi materijal s internetske stranice koju je kreirao zatvorenik suočen sa smrtnom kaznom.

Značajni datum

17. svibnja

Svjetski dan

telekomunikacija

Ideje za djelovanje:

Koristite ideje nastale tijekom ove aktivnosti i one spomenute u prijedlozima za nastavak djelovanja ili prihvatite jednu od mnogih mogućnosti za rad koje su ponuđene na internetskim stranicama (i linku) navedenima u materijalu "Profili nevladinih udruga".

Dodatne informacije:

"Izvještaj o ljudskom razvoju" UNDP-a iz 2001. bavi se uglavnom nejednakošću mogućnostima pristupa internetu i dostupan je na www.undp.org.

Radni listići

Šest mogućnosti za predviđanje utjecaja interneta:

1. **SVIJET ĆE BITI BOLJE MJESTO!** Do 2010. g. svi će na svijetu biti umreženi. Internet će učiniti potpuno nepotrebna trgovine, urede, poslovna putovanja. Ovo će uštedjeti toliko novca da će sve biti besplatno! Ratovi će završiti! Svi će biti sretni!
2. **SVIJET ĆE BITI GORE MJESTO.** Do 2010. g. svi će na Zapadu biti umreženi, ali će u milijardama porasti broj onih izvan razvijenog kapitalističkog društva koji će i dalje živjeti u siromaštvu. Ova će nestabilnost izazvati svjetski rat ili će netko na kraju pronaći upute za korištenje nuklearne bombe na internetu. Svi će umrijeti.
3. **LJUDI ĆE PREUZETI INTERNET.** Do 2010. g. dostignuti intenzitet prometa na internetu značit će da će kontrola od strane vlada biti nemoguća. Stvorit će se mala društva s vlastitim samoupravama i ljudi će živjeti u "virtualnim naseljima". Svi će biti slobodni.
4. **VLADA ĆE PREUZETI INTERNET.** Kao što je Orwell predvidio u "1984.", do 2010. godine Veliki će vas Brat zaista promatrati. Sva vaša elektronska pošta, bankovni podaci, osobni rasporedi i kupovine - sve će biti zabilježeno i pažljivo pregledano. Internetska računala bit će opremljena kamerama koje će nas snimati 24 sata na dan. Totalitarni režimi bit će posvuda na vlasti. Svi će biti ugnjetavani.
5. **INTERNET JE PROLAZNI HIR.** Do 2010. g. izbljedjet će novotarije virtualnoga svijeta. Svi će ići za svojim poslom, kao što su oduvijek činili. Nema više potrebe za rasprave o novoj informacijskoj tehnologiji - još jednim poljem borbe za slobodu izražavanja. Uštedjet ćete dosta novca ignorirajući svijet kompjutorske komunikacije - on će nestati.
6. **INTERNET OSTAJE.** Do 2010. g. svi će na svijetu biti povezani sa svima. Družiti ćete se preko računala, ići na godišnje odmore ne napuštajući svoju dnevnu sobu, raspravljati s tisućama ljudi koje nikada prije niste sreli. Internet će biti toliko proširen da će vam jedina mogućnost za ekonomski opstanak biti ogromno investiranje i preusmjeravanje cijele vaše strategije prema internetu.

Izvor: Prilagođeno iz "Human Rights and the Internet", S. Hicks, E. F. Halpin i E. Hoskins (ed), McMillan Press Ltd, London, 2000.

Skupina A:**Budući scenarij: pesimističan pogled****Neil Postman: "Pet ideja o tehnološkim promjenama"**

Prvo, uvijek plaćamo vrijednost tehnologije; što je naprednija tehnologija, to je veća cijena.

Drugo, uvijek ima pobjednika i gubitnika i pobjednici uvijek pokušavaju uvjeriti gubitnike da su oni zapravo pobjednici.

Treće, u svaku je veliku tehnologiju usađena spoznajna, politička ili društvena predrasuda. Ponekad to uvelike ide u našu korist, a ponekad ne. Tiskarski je stroj uništio usmenu tradiciju, telegrafija je uništila prostor, televizija ponizila riječ, računalo će, možda, poniziti društveni život itd.

Četvrto, tehnološka promjena nije samo dodatak, ona je ekološka tehnologija, što znači da sve mijenja, pa je stoga i previše važna da bi se u potpunosti ostavila u rukama Billa Gatesa.

Peto, tehnologija teži da postane mitom, tj. dijelom prirodnog poretka stvari i stoga nastoji kontrolirati naše živote više nego što je to za nas dobro.

(Iz govora održanog na konferenciji "Nove tehnologije i ljudi: upravljanje vjerom u novom tisućljeću", Denver, Colorado, 27. ožujka, 1998., www.newtech.org/address10_en.htm)

Skupina B:**Budući scenarij: optimističan pogled****Sean Kidney: "Internet - pospješitelj građanskih aktivnosti"**

Za ljude koje zanima internet, mislim da je scenarij optimističan. Poput svakog velikog prevrata i promjene i internet stvara povoljne prilike, ali i gubitke. S tim su povezani i neki gubici tiskovnih medija. Mislim da je ovo revolucija koja pojedincima stvara široko područje za snažno djelovanje jer ljudi zapravo imaju gdje izreći svoje mišljenje i informirati se. Vijest se u revolucijama obično izgube, ali u ovoj ne.

Jedna je od mojih nada da će internet pomoći građanima u njihovim aktivnostima i omogućiti novi oblik demokracije. Mislim da nam je ovo vrlo važno ako želimo da se društvena podjela ne povećava, pogotovo u sljedećih desetak godina dok se revolucija polako ne proširi na ostatak svijeta. Moramo raditi zajedno, kako nacionalno tako i globalno, da pomognemo razvoj ove revolucije u budućnosti.

Ako znate čitati, sljedeća je prepreka znanju pristup informacijama, pristup materijalu za čitanje, poput knjižnice. Razmislite kakva je revolucija u našoj kulturi bila pojava knjižnica u lokalnim sredinama. Naravno, od interneta se očekuje da postane globalna knjižnica.

(Iz govora održanog u Društvu urednika, 6. travnja, 1999. g., <http://online.socialchange.net.au>)

Skupina C: Profil nevaldinih udruga: Amnesty International (www.amnesty.org)

Amnesty International, društvo osnovano 1961., vodi kampanju za oslobođenje svih zatvorenika osuđenih zbog svojih uvjerenja; za osiguranje pravednih i brzih suđenja političkim zatvorenicima; ukidanje smrtne kazne, mučenja i drugih okrutnih postupaka nad zatvorenicima; za prestanak političkih ubojstava i "nestajanja"; bori se da vlade i opozicijske skupine prestanu kršiti ljudska prava. Amnesty International ima oko milijun članova i pristalica u 162 zemlje i područja. Aktivnosti variraju od javnih demonstracija do pisama, od obrazovanja za ljudska prava do dobrotvornih koncerata, od individualnih apela za zasebne slučajeve do globalnih kampanja za pojedine probleme.

To je društvo nepristrano i nezavisno od bilo koje vlade i stranke, političkog uvjerenja i vjere. Financira se većinom pretplatama i donacijama svojih članova širom svijeta. Njegova internetska stranica nudi priručnik za vođenje kampanja, priručnik za pravedno suđenje; daje mogućnost za sudjelovanje u kampanjama, registar za primanje hitnih prigovora preko mobitela (SMS poruke) i slanje dopisnica za ukidanje mučenja.

Primjeri rada Amnesty Internationala

Nakon nekoliko pogrešaka koje su imale loš odjek u javnosti, u kasnim 60-im godinama, Amnesty International usvojio je pravilo da ljudi u organizaciji mogu raditi jedino na slučajevima izvan svojih država. Većinu članova Amnesty Internationala i dalje čine dobrovoljci. Oni pišu pisma vladama koje krše ljudska prava onima koji su suprotnog gledišta, bilo njihovim zatvaranjem, šikaniranjem, prijetnjama, fizičkim zlostavljanjem, mučenjem, "nestajanjem" ili politički motiviranim ubojstvima. Oni organiziraju rasprave prilikom javnih događaja, puštajući u javnost informacije o zatvorenicima zbog vlastite savjesti i problemima ljudskih prava. Organiziraju demonstracije, obavještavaju novinare, osnivaju skupine koje pišu pisma u crkvama, sinagogama ili džamijama i iskazuju bezgranično oštromlje i kreativnost na različite načine.

Amnesty International nikada ne traži priznanje za oslobađanje zatvorenika. Oslobođanja su rezultat mnogih faktora među kojima, ne malu ulogu imaju akcije koje su poduzele obitelji i prijatelji (često s velikim rizikom). Ipak, mnogi pušteni zatvorenici rekli su da su publicitet i pisma Amnesty Internationala bila vrlo djelotvorna.

Amnesty International je 1977. godine za svoj rad dobio Nobelovu nagradu za mir. Kampanjom "Ustani i potpiši se", kojom je obilježena 50. godišnjica Opće deklaracije o ljudskim pravima, prikupljeno je 13 milijuna potpisa podrške deklaraciji. Internetska stranica Amnesty Internationala "Stoptorture", osvojila je 2001. nagradu za revolucionarno dostignuće - za "najbolje korištenje e-maila". (www.stoptorture.org).

Skupina D: Profil nevladine organizacije: Derechosova ljudska prava (www.derechos.org)

"Derechosova ljudska prava" utemeljena 1995. g., najvjerojatnije su prva organizacija za ljudska prava osnovana na internetu. Derechos ju je pokrenuo zajedno s Equipo Nizkorom, sestrinskom organizacijom u Španjolskoj, shvativši da internet ima potencijala da bude najdjelotvornije sredstvo u borbi protiv kršenja ljudskih prava širom svijeta i da pruži mogućnost organizacijama da se osobno obrate cijelom svijetu. Derechos radi s organizacijama za ljudska prava u Južnoj Americi, ali i u cijelom svijetu, s ciljem da proširi točne i pravodobne informacije o stanju ljudskih prava u njihovim državama te da ponudi pomoć. Organizacija razmjenjuje informacije s nekoliko drugih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava putem interneta, izdaje internetski časopis za ljudska prava i radi na očuvanju sjećanja i uvažavanja nestalih osoba. Internetska stranica nudi opsežan popis adresa organizacija za promociju i zaštitu ljudskih prava.

Primjer Derechosova rada

Godine 1998. Javier Vildoza (21. g.) pročitao je na Derechosovoj internetskoj stranici sljedeće priopćenje: "Vildoza, Jorge (pseudonim) Gaston, poručnik bojnog broda, zamjenik zapovjednika GT332 (...); sada bjegunac, živi u Engleskoj; najvjerojatnije je oteo sina Cecilie Vinas, rođenog sredinom rujna 1977. g." Javier je saznao da je čovjek kojeg je do tada smatrao svojim ocem, bio poznat po kršenju ljudskih prava, i da je tijekom argentinske diktature oteo dijete rođeno u Pomorskoj strojarскоj školi, ozloglašenom koncentracijskom logoru. To dijete nije bio nitko drugi nego Javier. Javier je bio sin Cecilie Vinas i Huge Reinalda Peninoa, ali ga je oteo Jorge Vildoza, koji je optužen za više od 60 slučajeva mučenja i ubojstava. U matične je knjige rođenih upisan kao Javier Gonzalo Vildoza Grimaldo te odgojen kao vlastito dijete gospodina Vildoze i njegove žene i nikada mu nije rečena istina o njegovom podrijetlu. "Surfajući preko Derechosovih stranica i stranica Projekta nestalih, Javier je otkrio da su njegovi biološki roditelji još na popisu nestalih te da ga njegovi pravi djed i baka traže više od 20 godina. Našao ih je 1998. g., a njegovo saznanje o tome tko je zapravo i što je njegov "otac" učinio ponukalo ga je da piše istražnom sudu u Argentini i da zatraži DNK analizu. Rezultati su bili uvjerljivi: on je dijete Cecilie Vinas i Huge Reinalda Peninoa. Od tada Javier živi sa svojim pravim djedom i bakom, a njegova priča dočarava kako on-line djelatnost može dovesti do neočekivanih rezultata i daleko nadmašiti očekivanja. Kada je Projekt nestalih začeo, njegova je svrha bila da nestale osobe budu upamćene kao ljudska bića, i da se razotkriju odgovorni za njihov nestanak u Latinskoj Americi i u svijetu. Nije se očekivalo da će internetska stranica pomoći nekome od djece nestalih da doznaju istinu o sebi.

(Preuzeto iz članka: Michael Katz-Lacabe, Margarita Lacabe "Doing Human Rights Online: the Derechos' Cyberbirth", objavljenog u: S. Hicks, E. F. Halpin, E. Hoskins "Human Rights and Internet", (ed), McMillan Press Ltd, London, 2000)

Skupina E Profil nevladine organizacije: Human Rights Watch (www.hrw.org)

Human Rights Watch nezavisna je, nevladina organizacija, koju priložima pomažu pojedinci i zaklade iz cijelog svijeta. Organizacija je osnovana 1978. g. kao Helsinki Watch (sada Human Rights Watch/Helsinki), kao odgovor na poziv za podršku koji su poslale lokalne skupine u Moskvi, Varšavi i Pragu, organizirane da prate kako se provode odredbe o ljudskim pravima iz Helsinškog sporazuma.

Ne prima nikakvu izravnu ili neizravnu materijalnu pomoć od vlade. Human Rights Watch radi na okončanju velikog broja slučajeva kršenja ljudskih prava, uključujući masovna ubojstva, mučenja, proizvoljna zatvaranja, sputavanja slobode izražavanja, udruživanja, okupljanja i vjeroispovijesti, neodržavanje zakazanih sudskih postupaka te rasnih, spolnih, etničkih i religijskih diskriminacija. Human Rights Watch javno objavljuje informacije o zloupotrebama s ciljem da se osramoti vlada pred njenim vlastitim građanima i pred međunarodnom zajednicom. Human Rights Watch također vrši pritisak za uskraćivanje vojne, ekonomske i diplomatske podrške vladama koje redovito krše ljudska prava.

Tri primjera rada Human Rights Watcha

Međunarodni kazneni sud: Human Rights Watch bio je među onima koji su se najviše zalagali za osnivanje Međunarodnog kaznenog suda, stalnog suda koji će trajno moći rješavati najgore zločine protiv ljudskih prava bez obzira gdje su učinjeni. Kao rezultat javnih pritisa i zalaganja Human Rights Watcha s vladama i skupinama civilnih društava širom svijeta, vlade 114 država prihvatile su sporazum o uspostavljanju Međunarodnog kaznenog suda, a 21 ga je vlada i ratificirala.

Čečenija: Human Rights Watch bila je jedina međunarodna skupina za ljudska prava trajno smještena na granici Čečenije za vrijeme ruske ofenzive, pribavljajući informacije na temelju kojih je UN-ova Komisija za ljudska prava prihvatila rezoluciju kojom se osuđuje ponašanje Rusije u Čečeniji. Tom je rezolucijom komisija prvi puta službeno ukorila jednu od pet stalnih članica UN-ova Vijeća sigurnosti.

Kosovo: Human Rights Watch započeo je značajnu operaciju istraživanja na Kosovu, mnogo prije NATO-ova bombardiranja. Njegovo prvo izvješće u obliku knjige objavljeno je 1990. g. te je organizacija pobliže motrila razvoj događaja tijekom 1990-ih. Istraživanja koja su proveli o nekoliko masakra počinjenih krajem 1998. i početkom 1999. g., pojavila su se kao udarna vijest na naslovnica širom svijeta.

Jezik kao prepreka

Možete li odgovoriti na ova pitanja? Bi li vaša molba za dobivanje azila bila prihvatljiva?

TEME

DISKRIMINACIJA

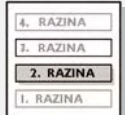

SIGURNOST LJUDI

OBRAZOVANJE

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

30 MINUTA

Teme:	diskriminacija i ksenofobija, sigurnost ljudi, obrazovanje
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	30 minuta
Kratki pregled:	Aktivnost je simulacija poteškoća s kojima se susreću izbjeglice koje traže azil. Obraduje ove probleme: ■ frustracije te emocionalne činitelje na koje nailaze izbjeglice ■ prevladavanje jezičnih prepreka ■ diskriminaciju tijekom podnošenja zahtjeva.
Srodna prava:	■ pravo na zahtijevanje i uživanje azila ■ pravo da se ne bude diskriminiran na temelju etničke pripadnosti ili zemlje podrijetla
Ciljevi:	■ podići svijest o diskriminaciji osoba koje traže azil ■ pokazati važnost i jezika i međukulturalnog obrazovanja ■ razviti suosjećajnost i svijest o frustracijama s kojima se susreću izbjeglice pri podnošenju zahtjeva za azil
Oprema:	■ kopije radnih listića - azilantski aplikacijski obrazac, jedan za svakog sudionika ■ kemijske olovke za sve sudionike
Priprema:	■ Sjednite za stol kako biste mogli što bolje odglumiti formalno ponašanje birokratskog službenika.

Upute:

1. Dopustite sudionicima da uđu u sobu, no nemojte ih pozdravljati, niti obraćati pozornost na njih. Nemojte im objašnjavati što će se dogoditi.
2. Sastanak je dogovoren i treba započeti u točno određenom vremenu. Pričekajte da prođe nekoliko minuta od dogovorenog vremena i potom svakom sudioniku dajte primjerak "Azilantskog aplikacijskog obrasca" i olovku.
3. Recite im da imaju 5 minuta za ispunjavanje formulara i nakon toga im nemojte govoriti ništa. Ignorirajte sva pitanja i proteste. Ako morate komunicirati, govorite na nekom drugom jeziku (može i izmišljenom) i gestikulirajte. Svedite komunikaciju na minimum. Zapamtite, problemi izbjeglica nisu vaša briga. Vaš je posao samo podijeliti formulare i potom ih pokupiti.
4. Otresito razgovarajte s onima koji kasne (na primjer: "Zakasnili ste. Uzmite formular i ispunite ga. Imate još samo pet minuta.")
5. Kada prođe pet minuta, pokupite formulare bez ikakvog smješkanja ili osobnog kontakta sa sudionicima.

Napomena: Aktivnost je preuzeta iz Danahue, D., Flowers, N., The Uprooted, Hunter House Publishers, 1995

6. Prozovite jedno ime s ispunjenog obrasca i recite toj osobi da pristupi stolu. Pogledajte u formular i izmislite neki razlog zbog čega ne valja, na primjer, "Niste odgovorili na pitanje broj 8" ili "Vidim da je vaš odgovor ne na pitanje broj 6. Zahtjev za azil je odbijen". Recite osobi da može ići. Ne ulazite u rasprave nego odmah pozovite sljedeću osobu da pristupi stolu.
7. Ponovite ovaj postupak više puta. Nije potrebno pregledati sve zahtjeve. Važno je da postupak ponovite dovoljan broj puta kako bi sudionici shvatili što se događa.
8. Na kraju izađite iz svoje uloge i pozovite sudionike na raspravu.

Značajni datumi

26. lipnja

Dan povelje Ujedinjenih naroda

21. veljače

Međunarodni dan materinskog jezika

Završna rasprava i vrednovanje:

Pitajte sudionike kako su se osjećali tijekom aktivnosti, a onda pokrenite raspravu o tome što se dogodilo i što su naučili:

- Kako su se sudionici osjećali dok su ispunjavali nejasno napisani obrazac?
- Je li to bila uvjerljiva simulacija azilantskih iskustava?
- Mislite li da se u vašoj zemlji pravedno ponaša prema podnositeljima zahtjeva za azil tijekom procesa podnošenja zahtjeva?
- Zašto? Zašto ne?
- Kakve bi mogle biti posljedice za osobu kojoj je zahtjev za azil odbijen?
- Jesu li se sudionici ikada našli u situaciji da su bili suočeni s predstavnicima vlasti s kojima se nisu mogli sporazumjeti jer nisu poznavali službeni jezik te zemlje? Kakav je to osjećaj?

Smjernice za voditelje:

Ovo je prilično jednostavna aktivnost za voditelja; od vas se jedino očekuje da glumite strogost i da budete ozbiljni, kruti i birokratični. Izbjeglički status nije vaš problem; tu ste da obavite svoj posao. Činjenica je da mnogi ljudi ne žele izbjeglice u svojim zemljama. Službenicima se u imigrantskim uredima nalaže da selekcioniraju izbjeglice, odnosno da odobre azil samo onima koji imaju identifikacijske isprave i koji su ispravno popunili obrazac.

Izbjeglice najčešće vrlo slabo poznaju jezike druge zemlje i vrlo im je teško popunjavati obrasce. Oni su u stresnom emotivnom stanju. Posebno im je teško shvatiti što se događa jer im se molbe često odbijaju, a nije im jasno zašto.

Prijedlozi za nastavak rada:

Želite li dobiti uvid u neke od argumenata za prihvaćanje ili odbijanje izbjeglica u nekoj zemlji, pogledajte aktivnost "Mogu li ući?" na 98. stranici.

Naći ćete brojne ideje za aktivnosti o izbjeglicama na UNHCR-ovoj internetskoj stranici www.unhcr.ch

Ideje za djelovanje:

Skupina može pozvati službenika imigracijskog ureda i porazgovarati s njim o izazovima njegovog posla. Možete posjetiti imigracijski ured i vidjeti kako teče postupak podnošenja zahtjeva za azil. Članovi skupine mogu intervjuirati podnositelje zahtjeva za azil i službenike ureda kako bi saznali njihova viđenja situacije i kako bi pokrenuli razgovor o mogućim nepravdama i/ili nepravilnostima u proceduri. Dobivene informacije se mogu koristiti u kampanji za obuku izbjeglica ili se mogu poslati kao povratna informacija imigracijskom uredu.

ili organizacijama kao što je UNHCR.

Dodatne informacije:

Informacije i podaci o izbjeglicama mogu se pronaći u dodatnim informacijama za aktivnost "Mogu li ući?" na 98. stranici.

Izbjeglica ili podnositelj zahtjeva za azil: sličnosti i razlike

Ljudi često ne razlikuju pojmove "izbjeglica" i "podnositelj zahtjeva za azil". Oni koriste pojam izbjeglica za svaku osobu koja zahtijeva ili koja je ostvarila pravo na azil. Pravno, pojmovi su izbjeglica i podnositelj zahtjeva za azil različiti i popraćeni su različitim posljedicama.

Podnositelj zahtjeva za azil osoba je koja želi biti prihvaćena kao izbjeglica, ali čiji se zahtjev tek razmatra. Tijekom procedure imigracijski ured treba odrediti poklapa li se status podnositelja zahtjeva za azil sa statusom izbjeglice i udovoljava li podnositelj uvjetima za odobrenje. Na primjer, podnositelji trebaju pokazati da je njihov strah od progona opravdan i da nisu počinili nikakav (nepolitički) zločin, zločin protiv čovječnosti ili ratni zločin. Osnovna su prava podnositelja zahtjeva za azil pravo da im se njihov zahtjev pošteno razmotri i omogućiti pravo na boravak u zemlji u kojoj su podnijeli zahtjev za azil sve dok se on ne razmotri.

Za *izbjeglicu* se može reći da je to bivši podnositelj zahtjeva za azil; to jest, osoba čiji je zahtjev za azil prihvaćen. Sa statusom su izbjeglice povezana mnoga prava, na primjer, pravo da ne bude vraćen u zemlju u kojoj bi se mogao naći u opasnosti njegov život i dobrobit, pravo da ne bude diskriminiran i pravo na osnovnu materijalnu pomoć od vlade zemlje u kojoj je dobio azil.

U posljednjih pet desetljeća odobren je azil milijunima ljudi u zemljama diljem svijeta. Trenutno je u svijetu oko 1,2 milijuna neriješenih zahtjeva za azil.

Radni listići

Azilantski aplikacijski obrazac

1.	Családi és utónév
2.	Дата і месца нараджэння
3.	Viimeisin osoite
4.	Անձնագրի համարը
5.	Επάγγελμα ή κύρια απασχόληση
6.	Başvuran kişiye eşlik eden refakatçi veya yakinarinin isimleri
7.	Meio e local de entrada no país
8.	Għaliex titlob għall-azilju?
9.	Свидетельство преследований, на основании которых составлено заявление
10.	Avez-vous déjà presente une demande d'asyle auparavant? Veuillez donner des détails sur les pays, les dates et les motifs
11.	Dali imate rodnini ili poznanici vo ova zemja? Ako imate, navedite gi iminjata i adresite.
12.	ما هي اللغات التي تتكلمها وما هي مستوى ثقافتك

Utrka za bogatstvom i moći

U životu, neki ljudi se bore za svoje snove, a neki se bore za bogatstvo i moć.

- Teme:** siromaštvo, sigurnost ljudi, globalizacija
- Razina složenosti:** 3. razina
- Veličina skupine:** 8 - 25
- Vrijeme trajanja:** 90 minuta
- Kratki pregled:** Ova aktivnost simulira borbu za bogatstvo i moć kao i nejednakost u svijetu. Problemizira:
- nejednakost u raspodjeli bogatstava
 - neravnotežu moći i njene posljedice
 - nepravdu siromaštva.
- Srodna prava:**
- pravo na jednakost u dostojanstvu i pravima
 - pravo na obrazovanje
 - pravo na zdravlje, hranu i sklonište
- Ciljevi:**
- razviti razumijevanje nepravde koja je rezultat neravnomjerne raspodjele bogatstva i moći
 - razmišljati kritički o uzrocima i posljedicama siromaštva
 - promicati ljudsko dostojanstvo i pravdu
- Oprema:**
- 120 novčića
 - 3 - 4 para čarapa
 - 2 velika papira i markeri
 - papiri i olovke
 - otvoreni prostor
- Priprema:**
- Pročitajte upute kako biste imali pregled cijele aktivnosti. Zabilježite da je simulacija podijeljena na tri dijela: prvi dio - grabež (10 minuta); drugi dio - donacije (10 minuta); treći dio - stvaranje ekonomske pravednosti (40 minuta). Na kraju slijedi rasprava.
 - Uzmite 20 novčića i čuvajte ih sa strane.
 - Izaberite tri sudionika za uloge migranata.
 - Napravite zidnu kartu na kojoj će te bilježiti bogatstvo sudionika.
 - Pripremite tablicu "Časni donatori".

Upute:

Objasnite da je ovo simulacijska igra. Sudionici će između sebe raspodijeliti svjetsko bogatstvo i moć.

Prvi dio: Grabež (10 minuta)

TEME

SIROMAŠTVO

SIGURNOST LJUDI

GLOBALIZACIJA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

8 - 25

TRAJANJE

90 MINUTA

TABLICA BOGATSTVA

Veliko bogatstvo i moć (6 ili više novčića)	Srednje bogatstvo i moć (3 do 5 novčića)	Malo bogatstvo moć (2 novčića ili manje)

Svjetska podjela

U zemljama u razvoju jedno od desetero djece umre prije petog rođendana. Za usporedbu, u SAD-u će taj omjer biti 1:165.

U zemljama u razvoju 1988. godine od ukupno 625 milijuna djece oko 130 milijuna ih nije pohađalo osnovnu školu. Među njima je 73 milijuna djevojčica. (UNICEF)

Pet najbogatijih naroda na svijetu troši zapanjujućih 86% svih dobara i usluga, dok pet najsiriša troši 1%.

1. Objasnite da je cilj igre prigrabiti što je moguće više novčića. Samo je jedno pravilo: sudionik niti u jednom trenutku ne smije dotaći drugog sudionika u skupini (možete predvidjeti kaznu za doticanje - 1 novčić).
2. Zamolite sudionike, osim onih koji glume migrante, da sjednu na pod u velikom krugu tako da imaju dovoljno mjesta za igru.
3. Uzmite 20 novčića koje ste ostavili sa strane i podijelite ih između četvero, petero sudionika.
4. Preostaloj četvorici sudionika dajte par čarapa. Recite im da ih moraju obući na ruke i zadržati ih tako tijekom cijele igre. Ne upuštajte se ni u kakvu raspravu o razlozima davanja novčića i čarapa do završne rasprave.
5. Razbacajte 100 novčića ravnomjerno u sredinu kruga.
6. Na znak "Kreni!", sudionici trebaju skupiti što više novčića. Ovo vjerojatno neće trajati duže od 2 minute!
7. Kad novčići budu pokupljeni, zamolite sudionike da izvijeste ostale članove skupine koliko je njihovo bogatstvo. Na tablici bogatstva upišite ime svakog sudionika i broj novčića koji posjeduje.
8. Podsjetite skupinu da novčići predstavljaju njihovo bogatstvo i moć u svijetu. Iznos koji posjeduju utjecat će na njihovu sposobnost zadovoljavanja njihovih potreba (npr. za osnovno obrazovanje, primjerenu ishranu, dobru zdravstvenu zaštitu, primjeren smještaj) i njihovih želja (npr. više obrazovanje, automobili, računala, igračke, televizori i druge skupe stvari). Značenja su sljedeća:
 - iznos od šest ili više novčića - ljudi će moći zadovoljiti svoje osnovne potrebe i većinu svojih želja;
 - iznos od tri do pet novčića - ljudi će moći zadovoljiti svoje osnovne potrebe;
 - iznos od dva ili manje novčića - ljudi će imati poteškoća u preživljavanju, zbog bolesti, manjkavog obrazovanja, neishranjenosti i neprimjerenog prebivališta.

Drugi dio: Donacije (10 minuta)

1. Recite sudionicima da mogu, ako žele, pokloniti novčiće drugima iako nisu obvezni. Recite im da će oni koji to učine biti cijenjeni kao donatori te da će njihovo ime biti upisano na popis časnih donatora.
2. Dajte sudionicima 2-3 minute da preraspodijele novčiće, ako to žele.
3. Potom ime svakog donatora i donirani iznos upišite u tablicu "Časni donatori".
4. Pitajte je li itko zahvaljujući davanju ili primanju novčića promijenio svoj imovinski status i zabilježite promjene u tablici strjelicom.

Treći dio: Stvaranje ekonomske pravednosti (40 minuta)

1. Podijelite sudionike u tri skupine. Neka kriterij bude broj novčića koji su prikupili (veliko bogatstvo, nešto bogatstva i malo bogatstva).
2. Smjestite po jednog "migranta" u svaku skupinu. Zabilježite svaku njihovu reakciju zbog smještaja baš u tu, a ne neku drugu skupinu, no suzdržite se od bilo kakve rasprave u vezi njihova smještaja do završne rasprave.
3. Podijelite svima olovke i papire. Svakoj skupini dajte zadatak da kreira plan poštene raspodjele novčića (svjetskog bogatstva) kako bi se smanjio raskorak između različitih kategorija bogatstva i moći. Plan djelovanja svake skupine treba:
 - objasniti što se treba učiniti (ako treba),
 - opisati što skupina planira učiniti i zašto, te
 - pokazati zašto je njihov plan pošten.
4. Dajte skupinama 10 minuta da razrade svoje planove. Objasnite da nije potrebno ići u dubinu u razradi plana, već da je važnije istaknuti neke od mogućih akcija koje treba

Pretpostavka o dužini života osoba rođenih između 1995. - 2000.

Broj godina koje bi novorođenče trebalo doživjeti ako se struktura broja smrtnih slučajeva prema određenoj dobi zadrži tijekom djetetova života.

Izvjestice UNDP-a za 2001.

Japan:	80,5
Norveška:	78,1
Irska:	76,1
Grčka:	78,0
Češka Republika:	74,3
Ruska Federacija:	66,1
Maldivi:	65,4
Južna Afrika:	56,7
Ekvatorijalna Gvineja:	50,0
Zimbabve:	42,9
Zambija:	40,5
Sierra Leone:	37,3

Razlika između najduljeg i najkraćeg očekivanog životnog vijeka u vrijeme rođenja je 43.2 godine!

- ostvariti kako bi se umanjilo siromaštvo.
5. Zamolite svaku skupinu da odabere glasnogovornika skupine koji će plan objasniti ostalima i odgovarati na pitanja. Ispišite predložene planove na veliki komad papira.
 6. Sada objavite da će se glasovanjem odlučiti koji će plan biti prihvaćen. Glasovi će se raspodijeliti na sljedeći način:
 - svaki sudionik u skupini "Veliko bogatstvo i moć" - pet glasova;
 - svaki sudionik u skupini "Nešto bogatstva i moći" - dva glasa;
 - svaki sudionik u skupini "Malo bogatstva i moći" - pola glasa.
 7. Neka sudionici glasuju. Pribilježite broj glasova za svaki plan na velikom papiru. Objavite koji će plan biti proveden.
 8. Provedite plan, ponovo raspodjeljujući bogatstvo ako je potrebno.

Završna rasprava i vrednovanje:

Započnite kratkim osvrtom na aktivnost i na to kako su se sudionici osjećali u njoj. Potom raspravite što se dogodilo i što su naučili. Potaknite raspravu postavljajući sljedeća pitanja:

- Kako su se sudionici osjećali s obzirom na način kako su se novčići dobivali i raspodjeljivali? Jesu li se prema njima odnosili pošteno?
- Zašto su neki sudionici poklonili svoje novčiće? Zbog priznanja? Zato što su se osjećali krivima? Zbog nečeg drugog?
- Kako su se osjećali sudionici koji su primili novčiće u drugom dijelu aktivnosti? Zahvalno? Zaštićeno?
- Što je sa sudionicima koji su imali čarape? Koju vrstu ljudi oni predstavljaju? U kojoj su skupini na kraju završili?
- Što reći o tri sudionika, migranta, dodana skupinama? Smatraju li da se prema njima pravedno postupalo? Je li im se dogodilo nešto slično što se događa ljudima diljem zemaljske kugle? Kojoj se to vrsti ljudi događa? Završavamo li mi baš pukim slučajem na određenom mjestu?
- Koje su razlike postojale između predloženih planova za poštenu raspodjelu? Jesu li planovi odražavali bogatstvo skupine koja je pravila prijedloge?
- Zašto su neki ljudi dobili više glasova od drugih? Prikazuje li to stvarnu situaciju u svijetu?
- Povređuju li se ljudska prava kada postoje takve razlike u bogatstvu i moći? Ako da, koja?
- Tko su bogataši, a tko siromasi u svijetu, u vašoj zemlji i zajednici? Kako su se oni našli u takvoj situaciji?
- Trebaju li bogataši brinuti o položaju siromašnih? Iz kojih razloga? Sigurnosnih, ekonomskih, moralnih/religioznih ili političkih razloga? Zašto bi bogataši dali novac ili dobra siromašnima? Je li to način da se riješe problemi siromaštva?
- Što bi siromašni mogli učiniti kako bi popravili svoj položaj? Koje su akcije siromašni poduzeli diljem svijeta i u vašoj zemlji u vezi neujednačene raspodjele bogatstva i moći?
- Mislite li da treba napraviti preraspodjelu bogatstva i moći u svijetu? Zašto ili zašto ne? Ako da, što biste predložili da se to postigne? Kojim biste se načelima rukovodili u svojim prijedlozima za promjenu?
- Može li rasprava o ljudskim pravima biti od pomoći za novu preraspodjelu bogatstava?

Značajni datum • Smjernice za voditelje:

17. listopada

Međunarodni dan

iskorjenjivanja siromaštva

Cilj je ove aktivnosti podići svijest sudionika o nejednakoj raspodjeli bogatstva i moći u svijetu, no pritom postoji i opasnost da biste njom mogli upravo potvrditi postojanje nejednakosti. Zbog toga trebate voditi računa o socijalnom i ekonomskom sastavu skupine i primjereno tome voditi raspravu.

Pokušajte da se sudionici užive u igru, da se uključe i stvarno "povjeruju" da su novčići njihovo bogatstvo. Možete im reći da će im se dopustiti da zadrže novčiće i da će poslije aktivnosti ili za vrijeme stanke tim novcem moći kupiti napitke i/ili kekse.

Naglasite da će, kao i u stvarnom životu, ako razdijele nekoliko svojih novčića, izgubiti ponešto od svoga bogatstva i privilegija koje bogatstvo donosi.

Ako je pretoplo za nošenje čarapa, koristite druga sredstva kako biste istaknuli da neki igrači imaju više bogatstva i moći od drugih. Na primjer, nekim se sudionicima može dopustiti da se pridruže drugima tek nakon 15 do 30 sekunda. Ili, igračima se može zavezati jedna ruka iza leđa; ako su dešnjaci, trebaju koristiti lijevu ruku i obrnuto.

Pitanja u završnoj raspravi i vrednovanju su složena i mogu zahtijevati vrlo duboku i dugu raspravu. Ako imate malo vremena ili ako je skupina velika, možete podijeliti pitanja po manjim skupinama. Te manje skupine trebaju biti "miješane" tako da obuhvate ljude iz svake imovinske kategorije. Pripazite da sve skupine zajednički prokomentiraju aktivnost tako da se svakom pruži prilika da čuje pitanja i o njima razmisli.

Napomena: Aktivnost je napravljena po uzoru na jednu drugu aktivnost: *Economic and Social Justice: A Human Rights Perspective*, Human Rights Resource Center, University of Minnesota, 1999.

Prijedlozi za nastavak rada:

Možete nastaviti raspravljati o istoj temi ili zamoliti sudionike da napišu izvještaj. Predložene su teme:

- Kako bogatstvo i moć utječu na sposobnost uživanja ljudskih prava i ljudskog dostojanstva?

- Postoje li odgovornosti vezane uz posjedovanje bogatstva i moći?

Ako želi, skupina može nastaviti rad na temu siromaštva i istražiti neke od njegovih posljedica kroz aktivnost "Horoskop siromaštva" na 145. stranici.

Ideje za djelovanje:

Uspostavite kontakt s organizacijom koja radi s osobama koje žive u nepovoljnim uvjetima u vašoj zajednici kako biste odredili lokalne potrebe. Potom pristupite izradi projekta kojim bi im se moglo pomoći.

Ponekad je i jednostavno "širenje vijesti" o nekom problemu dobar korak k ostvarivanju promjena. Tako biste mogli predložiti sudionicima da aktualiziraju problem raspodjele bogatstva među svojim roditeljima i prijateljima.

Mreža života

Ljudi postoje u prirodi - a ne izvan nje.

Teme:	okoliš, globalizacija, opća ljudska prava
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	10+
Vrijeme trajanja:	30 minuta
Kratki pregled:	U ovoj aktivnosti sudionici raspravom pronalaze veze u globalnom hranidbenom lancu. Pritom istražuju: ■ međuovisnost živih i neživih stvari ■ neizbježne učinke i posljedice ljudskih djelatnosti na okoliš.
Srodna prava:	■ pravo na vlasništvo ■ pravo na zdravo okruženje ■ pravo na razvoj
Ciljevi:	■ spoznavanje međuovisnosti živih i neživih stvari ■ procjena utjecaja ljudskog djelovanja na ekološki sustav ■ razvijanje poštivanja za istinske vrijednosti života
Oprema:	■ klupko tankog konopca ili jake vune ■ škare

Upute:

Ova je aktivnost podijeljena u dva dijela: 1. dio - izgradnja mreže života, 2. dio - njezino uništenje.

Prvi dio:

1. Zamolite sudionike da stanu u krug.
2. Objasnite im da će napraviti model mreže života.
3. Vi započnete. Dok držite klupko u rukama, izrecite ime neke zelene biljke, na primjer - kupus.
4. Pridržite kraj užeta, a klupko dobacite nekome iz kruga koji će ga prihvatiti. Sada vas dvoje povezuje ravna linija užeta.
5. Osoba kojoj ste dobacili klupko mora imenovati životinju koja se hrani kupusom, na primjer, gusjenicu. Potom ona, držeći i dalje užu, dobacuje klupko trećoj osobi iz kruga.
6. Treća osoba se mora prisjetiti životinje koja se hrani gusjenicama, na primjer ptice ili čak vrste ptice, recimo drozda. Potom treba dobaciti klupko četvrtoj osobi.
7. Nastavite igru sve dok klupko ne obiđe sve sudionike kruga i dok se ne načini mnogosturko isprepletena mreža koja predstavlja "mrežu život".

Drugi dio:

1. Uzmite škare i zamolite sudionike da daju konkretne primjere onoga što uništava mrežu života, na primjer autocesa izgrađena preko poljoprivrednog zemljišta ili neumjeren izlov bakalara.
2. Za svaki primjer prerežite jednu liniju iz mreže užeta.

TEME

SIROMAŠTVO

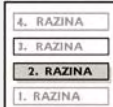

GLOBALIZACIJA

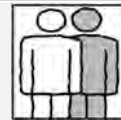
OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

10 ILI VIŠE

TRAJANJE

10 MINUTA

Završna rasprava i vrednovanje:

Započnite pitajući ih kako su se osjećali dok su promatrali uništavanje mreže. Razgovor nastavite na istu temu te raspravite o tome što se mora učiniti kako bi se zaštitio okoliš.

- Kako ste se osjećali kada ste vidjeli uništavanje mreže?
- Je li vam bilo teško imenovati biljke ili životinje u različitim hranidbenim lancima? Koliko dobro ljudi poznaju povijest prirode?
- Čija je odgovornost zaštita okoliša?
- Prirodna je ravnoteža vrlo složena, stoga je teško predvidjeti globalne posljedice svake pojedine djelatnosti. Kako je onda moguće donositi odluke o tome kako iskorištavati Zemljina bogatstva? Na primjer, kako ljudi mogu donijeti odluku da posijeku šume kako bi taj prostor koristili za uzgoj žitarica?
- Članak I. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kaže: "Svi narodi smiju, za vlastite potrebe, slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvom i izvorima." Znači li to da ljudi imaju pravo iskorištavati prirodu?
- Hoćemo li imati hrane i čistog zraka, ovisi o okolišu. Bez zdravog okoliša ne bismo mogli živjeti, on je uvjet za preživljavanje. Nije li nam, zbog toga, prije svega dužnost poštivati prirodu na način tako da ograničimo naša prava? (Na isti takav način imamo dužnost poštivati prava i slobode drugih, što ograničava naša pojedinačna prava.)
- Završite iznošenjem informacija o pozitivnom odnošenju prema okolišu. Nije sve beznadno! Mnogo je aktivista na cijelom svijetu koji rade na očuvanju okoliša za buduće naraštaje.

Smjernice za voditelje:

Svaki bi hranidbeni lanac trebao ilustrirati stvarne ili moguće veze. Na primjer, trava - ovca - ljudi ili plankton - kitovi. Ili plankton - haringe - svinje (svinje se često hrane ribljom hranom) - ljudi - tigar! Zapamtite da kad životinja ugrine, bakterije razgrade njezino tijelo, te se oslobođenim mineralima hrane biljke. Na takav način životni ciklus ponovo počinje. Milijarde se takvih ciklusa međusobno povezuju i izgrađuju mrežu života.

Pokušajte navesti sudionike da se prisjete što većeg broja hranidbenih lanaca. Razmislite o primjerima staništa u šumama, planinama, pustopoljinama, močvarama, ribnjacima, rijekama i morima. Možda ćete morati intervenirati tako što ćete reći, na primjer: "Sada se minerali ispiru u more gdje će biti hrana fitoplanktonu (biljnom planktonu)", ili, da biste prešli s morskog na kopneni ekosistem, mogli biste reći: "Sada je galeb koji je pojeo raka odletio na kopno kako bi jeo otpatke s oranica. Tamo je i uginuo." Ako se sudionik ne može sjetiti sljedeće veze, neka zatraži pomoć od skupine.

U drugom dijelu, kad škarama režete uspostavljene veze, prerežite ih nasumce na različitim dijelovima mreže. Poslije prvih nekoliko rezova neće se dogoditi bitna promjena jer zbog načina na koji je konopac isprepleten, mreža će ostati više-manje cjelovita. Što je više budete rezali, ona će se postupno raspadati i na kraju će od nje ostati hrpa niti na podu, okružena sudionicima od kojih svaki drži mali, beskorisni komadić konopca.

U drugom dijelu aktivnosti morat ćete se pripremiti za neke kontroverzne odgovore na pitanje što sve uništava mrežu. Neki ljudi, na primjer vegetarijanci, mogu reći da ljudi koji jedu meso uništavaju mrežu. Trebate prihvatiti ovo gledište i pitati ostale sudionike što oni misle. Nemojte ući u veliku raspravu na ovoj razini; prvo završite igru, a potom se u osvrtu na provedenu aktivnost vratite na ovo pitanje.

Nemojte ići u preširoku raspravu; imajte na umu da je cilj aktivnosti utjecaj ljudskog

djelovanja na okoliš.

Pokidana mreža ostavlja vrlo snažan dojam. Stoga je bitno da na kraju ostavite dovoljno vremena za barem kratku raspravu o sadašnjem napretku u zaštiti okoliša. Možete porazgovarati o tome što se još može učiniti. Globalna je situacija uistinu depresivna, ali je važno da se ljudi ne osjete bespomoćnima pred budućim zadacima.

Možete, prije postavljanja pitanja o odnosu ljudskih prava i okoliša, pročitati dodatne informacije na 350. stranici.

Ovo je dobra aktivnost za učenike prirodoslovnog usmjerenja.

Prijedlozi za nastavak rada:

Ova se aktivnost može koristiti za uvod u debatu o ljudskim pravima i okolišu. Na primjer, je li dobra ideja da postoji ljudsko pravo na okoliš kao što postoje druga ljudska prava? Ima li okoliš vrijednosti povrh toga što služi čovjeku? Ima li smisla davati prava životinjama?

Razvoj održivog korištenja prirodnih bogatstava zahtijeva političku volju, vrijeme, napor i novac. Razmislite koliko bi sve zemlje mogle učiniti više uz pomoć ekološkog obrazovanja, znanstvenog istraživanja i konkretne zaštite prirode kad ne bi trošile tako mnogo na naoružanje i vojsku. Ako skupina želi nastaviti raditi na ovoj temi, može odabrati aktivnost "Novac za trošenje" na 177. stranici.

Ideje za djelovanje:

Uključite se u neki lokalni ekološki projekt. Ostvarite kontakt s organizacijom Europska mladež i okoliš (YEE - Youth and Environment Europe). YEE je krovna organizacija za više od četrdeset samostalnih regionalnih i nacionalnih organizacija mladih iz cijele Europe, uključenih u proučavanje i očuvanje prirode i okoliša. Više doznajte na: www.ecn.cz/yee/.

Stupite u kontakt s lokalnim organizacijama za zaštitu okoliša i raspitajte se kako biste doznali više o prikladnim načinima korištenja okoliša.

Dodatne informacije:

U prirodi je sve međusobno povezano. Sva su živa i neživa bića povezana ciklusima, kao što je ugljik dioksid povezan s vodom. Hranidbeni je lanac dio tih ciklusa. On počinje kad zelena biljka primi potrebnu sunčevu energiju, ugljik dioksid, minerale iz zemlje i vodu za proizvodnju hrane koja joj daje energiju za život i razvoj. Kada životinja pojede biljku, energija i minerali pohranjeni u listovima prenose se i koriste za život i razvoj životinje koja ju je pojela. Kako koja životinja pojede drugu, energija i minerali redom se prenose putem hranidbenog lanca. Kada životinja koja se nalazi na vrhu lanca ugine, razgrade je bakterije. Minerale koji su bili u njoj preuzimaju biljke i tako ponovo započinje novi hranidbeni lanac.

Značajni datumi

22. ožujka

Svjetski dan voda

22. travnja

Dan planeta Zemlja

Glasovati ili ne?

Svaki glas je važan!

TEME

DEMOKRACIJA

GRAĐANSTVO

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

180 MINUTA

Teme:	demokracija, građanstvo, opća ljudska prava
Razina složenosti:	4. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	270 minuta (u tri dijela)
Kratki pregled:	Ova aktivnost uključuje anketiranje ljudi u zajednici kako bi se istražile pojave: ■ glasovanja na izborima ■ građanskog sudjelovanja.
Srodna prava:	■ pravo sudjelovanja u državnoj vladi ■ pravo sudjelovanja na demokratskim izborima ■ sloboda izražavanja
Ciljevi:	■ shvatiti razloge korištenja svog glasa na izborima ■ razviti vještine pronalaženja i kritičkog analiziranja informacija ■ vrednovati osobni doprinos svakog građanina demokraciji
Oprema:	■ anketni listići br. 1 i br. 2, oba za svaki par ■ umnoženi primjerci uputa o provođenju ankete, za svaki par po jedan primjerak ■ olovke za svakoga ■ papiri A3 veličine ili još veći papiri i markeri ■ ljepljiva vrpca
Priprema:	■ Preslikajte primjerak anketnog listića na veliki papir što će vam olakšati posao pri davanju uputa. ■ Na veliki papir preslikajte primjerke anketnih listića 1 i 2 zbog združivanja rezultata. ■ Isplanirajte raspored aktivnosti. Za prvi će vam dio biti potrebno 60 minuta (predstavljanje ankete), najmanje 120 minuta za drugi dio (anketa) i 90 minuta za treći dio (analiziranje rezultata, završna rasprava i vrednovanje).

Upute:

Prvi dio: Predstavljanje ankete

1. Objasnite da je osnovna svrha prvog dijela pripremiti skupinu za odlazak među ljude u lokalnoj zajednici kako bi istražili njihove razloge za glasovanje i neglasovanje.
2. Pitajte sudionike namjeravaju li glasovati na državnim ili lokalnim izborima sljedeći (prvi?) put kada budu za to imali priliku. Neka se izjasne dizanjem ruku. Podijelite skupinu na one koji namjeravaju glasovati (A) i na one koji ne namjeravaju (B). "Suzdržane" možete rasporediti u te dvije postojeće skupine kako biste imali podjednak broj sudionika.
3. Zamolite obje skupine da navedu razloge zbog kojih namjeravaju ili ne namjeravaju

- glasovati, te da ih napišu na velike papire. Omogućite im oko 15 minuta da pripreme svoje popise.
4. Spojite skupine i zamolite predstavnike skupine A i B da predstavljaju svoje popise. Osigurajte dovoljno vremena za kratku raspravu na kraju i svaki dodatni prijedlog pridružite popisima.
 5. Podijelite anketne listiće. Podsjetite ih na veliki papir na koji ste preslikali anketne listiće. Pobrinite se da svima bude jasno da anketni listić br. 1 služi za upisivanje odgovora onih koji ne žele glasovati, a anketni listić br. 2 za bilježenje odgovora budućih glasača. Naglasite da su pitanja u oba listića slična, osim pitanja broj 2. Prođite kroz pitanja kako biste se uvjerali da su svima jasna.
 6. Sada objasnite način bilježenja odgovora. Pokažite skupinama primjer (pogledajte radne listiće) i objasnite im da koriste metodu "5 prekrivenih crtica" za grupiranje odgovora.
 7. Razdijelite upute za provođenje ankete, jedan primjerak svakom paru. Zajednički ih pročitajte te dogovorite:
 - Kako nasumce izabrati osobe koje ćete anketirati?
 - Koliko će ljudi ispitati svaki par? (Što više, to bolje!)
 - Kada i gdje će provesti anketu?
 - Kada će završiti anketu?
 - Kada će se vratiti kako bi se raspravljalo o rezultatima ankete?
 8. Ako je svima jasan njihov zadatak, prijedite na drugi dio - anketu!

Drugi dio: Analiziranje rezultata

Anketa je završena. Skupine se sastaju da uspoređuju, analiziraju i raspravljaju o rezultatima. Dopustite im 60 minuta za raspravu.

1. Zamolite parove da dodaju cjelokupne izvještaje na veliki papir napravljen zbog združivanja rezultata. Na ovaj su način informacije svake skupine skupljene i potpuni izvještaji obiju skupina mogu biti uzeti u obzir. Trebali bi također zabilježiti i "razloge" sudjelovanja/nesudjelovanja na izborima koje su naveli intervjuirani. Ako je isti razlog naveden više puta, neka zabilježe koliko puta, opet se koristeći metodom "5 prekrivenih crtica".
2. Kada su sve informacije prikupljene, zamolite sudionike da obrade sljedeće statističke podatke:
 - konačan broj ispitanika;
 - omjer glasača i neglasača u konačnici;
 - omjer muškaraca i žena;
 - omjer ispitanika u svakoj dobnoj skupini;
 - dobna skupina s najmanjim brojem glasača;
 - dobna skupina s najvećim brojem glasača;
 - glavni razlozi za neglasovanje;
 - glavni razlozi za glasovanje;
 - jesu li ispitanici navodili razloge povezane s osobama ili strankama?
3. Sada prijedite na razgovor o provođenju ankete, iskustvima i o tome što su novo naučili.

Završna rasprava i vrednovanje:

U glavnoj raspravi o rezultatima ankete mogli bi se dotaknuti određenih problema, na primjer:

- Kako su se skupine osjećale iznoseći plan? Jesu li ispitanici uglavnom bili spremni

- odgovarati na pitanja?
- Je li bilo teško provesti anketu? Jesu li, općenito gledano, ispitanici bili spremni odgovarati na postavljena pitanja?
- Je li skupina uspjela dobiti reprezentativan uzorak cjelovite populacije lokalne sredine? Koje su bile poteškoće u radu?
- Koji su se problemi pojavili pri stvaranju zaključaka u pojedinim skupinama? Kako bi se oni mogli izbjeći?
- Je li bilo nekih statističkih podataka koji su posebno iznenadili skupine?
- Jesu li krajnji rezultati bili na neki način neočekivani?
- Jesu li se dobiveni odgovori podudarali s mišljenjima unutar skupine? Mislite li da je vaša skupina reprezentativni primjer stanovništva vaše lokalne zajednice?
- Kad bi anketu trebali ponovo provesti, bi li što promijenili?
- Daju li rezultati istraživanja realnu sliku o odnosu prema glasovanju u vašem društvu? Zašto? Zašto ne?
- Često se statistički podaci koriste kao potkrepa nekom argumentu u raspravi. Koliko ljudi trebaju biti oprezni prema statističkim podacima?
- Koja su se gledišta skupine o važnosti glasovanja promijenila nakon ankete? Je li se ičije mišljenje promijenilo (u bilo kojem smjeru!)? Ako je, koji su argumenti najviše utjecali na tu promjenu?

Smjernice za voditelje:

U prvom dijelu - planiranje ankete, treba prirediti teren za samo provođenja ankete, odnosno za drugi dio. Možda ćete odmah na početku htjeti otvoreno reći da je svrha aktivnosti građenje osjećaja moći mladih i osvještavanje vrijednosti njihova doprinosa u demokratskim procesima. Preporučljivo je istaknuti važnost vlastitog stajališta, a ne "nagovarati" ih da glasuju. Objasnite kako želite da svaki član skupine na kraju sastanka dođe do svoje vlastite odluke, pa je zato važno da pronađu što više različitih stvarnih razloga za glasovanje. Radije pokušajte potaknuti što objektivniju raspravu o tome glasuju li ljudi ili ne (4. točka), nego da ih potičete da iskoriste svoj glas na izborima. Ne zadržavajte se predugo na ovoj raspravi; ona tek treba prirediti "teren" za provođenje ankete.

Kada raspravljate kako voditi anketu (7. točka), morate uzeti u obzir teškoće s kojima bi se skupina mogla suočiti u tom dijelu aktivnosti. U nekim zajednicama ljudima može biti nelagodno kad ih ispituju na ulici osobe koje ne poznaju. U tom bi slučaju bilo bolje da članovi skupine anketiraju svoje prijatelje i poznanike.

Iznimno je važno da procijenite koliko podataka skupina može obraditi. Nemojte ih prikupiti previše da ne biste sudionike zamarali proračunima. Ako je skupina velika, svaki bi par trebao anketirati manje ljudi.

Prijedlozi za nastavak rada:

Pogledajte informaciju o demokraciji na kraju petog poglavlja (326. stranica) i saznajte kojeg su dana žene prvi put glasovale u vašoj zemlji. Isto tako možete saznati koje skupine u vašem društvu nemaju pravo glasa (na primjer - djeca, imigranti, zatvorenici, itd.). Raspravljajte o razlozima: zašto je to tako i je li to pravedno.

U demokratskom društvu pružaju se mnoge prilike da ljudi riješe probleme koji ih brinu. Aktivnost "Elektrana" na 198. stranici daje priliku sudionicima da razmisle o načinima promicanja društvene promjene.

Ideje za djelovanje:

Organizirajte proslavu na dan kada su u vašoj zemlji žene dobile pravo glasa. Ako nađete skupine u vašem društvu koje nemaju pravo glasa, a vi osjećate da je to nepravedno, pišite pisma članovima Sabora izražavajući zabrinutost vaše skupine. Pridružite im pisma potpore koja ste prikupili u svojoj sredini.

Značajni datum

Dan kada je opće pravo glasa ozakonjeno u vašoj državi

Kako provesti anketu

Pronalaženje ljudi koje ćete anketirati

1. Pristupite budućim ispitanicima nasumce: drugim riječima, nemojte ih "birati" za anketu zato što su mladi, stari, dobrog izgleda, ženskog roda itd. Pokušajte izbjeći predrasude.
2. Pitajte osobu koju želite anketirati želi li odgovoriti na nekoliko pitanja iz vaše ankete, objasnite tko ste i recite da je anketa anonimna te da rezultati ankete neće biti javno objavljeni; koristit će ih samo određena skupina.

Bilježenje podataka dobivenih anketom

1. Ako osoba želi sudjelovati u anketi, pitajte ju je li glasovala na posljednjim izborima. Ako je odgovor "ne", onda ispunite obrazac 1; obrazac "neglasač". Ako je odgovor "da", ispunite obrazac 2; obrazac "glaslač".
2. Prvo pitanje: Anketirani iznose podatke o svojim godinama jedino ako to žele. U protivnom, treba unijeti znak u posljednji stupac.
3. Drugo pitanje: Anketiranim osobama pokažite ili pročitajte ponuđene odgovore te ih zamolite da odaberu jedan od navedenih razloga. Ako navode neki drugi razlog koji nije naveden, naznačite ga u stupcu E. Napomena: razlika između odgovora B i C je u tome što odgovor B podrazumijeva razlog koji uključuje određenu osobu, a odgovor C podrazumijeva razlog koji uključuje stranku.
4. Zabilješke trebaju biti jasne kako bi se kasnije mogle obraditi. Trebalo bi odgovore što većeg broja ljudi zabilježiti na jedan obrazac. Za svakog sudionika treba zabilježiti po jedan odgovor na svako pitanje.

Radni listići

Anketni listić

I: NEGLASAČI

1. pitanje: Kojoj dobnoj skupini pripadate? (odgovor na ovo pitanje nije obvezan)

	Ispod 25	25 - 40	40 - 60	Preko 60	Ne žele se izjasniti
ŽENE					
MUŠKARCI					

2. pitanje: Koji je vaš osnovni razlog zbog kojeg niste glasovali na posljednjim izborima?

- A) Mislio/la sam da moj glas neće utjecati na rezultat.
 B) Na listi nije bilo nikoga za koga sam htio/la glasati.
 C) Nisam se složio/la ni s jednim prijedlogom.
 D) Nisam se htio/la zamarati.
 E) Drugi razlozi (navesti razlog):

A	B	C	D	E

II: GLASAČI

1. pitanje: Kojoj dobnoj skupini pripadate? (odgovor na ovo pitanje nije obvezan)

	Ispod 25	25 - 40	40 - 60	Preko 60	Ne žele se izjasniti
ŽENE					
MUŠKARCI					

2. pitanje: Koji je vaš osnovni razlog zbog kojeg ste glasovali na posljednjim izborima?

- A) Osjećao/la sam da je to bila moja demokratska dužnost/odgovornost.
 B) Želio/la sam glasovati za (osobu).
 C) Želio/la sam glasovati za (stranku).
 D) Nisam želio/la da (druga osoba/stranka) pobijedi.
 E) Drugi razlozi (navesti razloge):

A	B	C	D	E

Primjer kako obraditi anketu

Anketni listić I. NEGLASAČI

1. pitanje: Kojoj dobnoj skupini pripadate? (odgovor na ovo pitanje nije obavezan)

	Ispod 25	25 - 40	40 - 60	Preko 60	Ne žele se izjasniti
ŽENE					
MUŠKARCI					

2. pitanje: Koji je vaš osnovni razlog zbog kojeg niste glasovali na posljednjim izborima?

Anketni listić

A) Mislio/la sam da moj glas neće utjecati na rezultat.

B) Na listi nije bilo nikoga za koga sam htio/la glasati.

C) Nisam se složio/la ni s jednim prijedlogom.

D) Nisam se htio/la zamarati.

E) Drugi razlozi (navesti razlog):

A	B	C	D	E
				- Bio sam odsutan u vrijeme izbora - Ne vjerujem političarima - Netko me zamolio da ne glasujem

Sastanak sindikata

Pošteno obavljen posao zaslužuje i poštenu naknadu.

TEME

SOCIJALNA PRAVA

DEMOKRACIJA

GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA

SKUPINA

10 - 15

TRAJANJE

120 MINUTA

- Teme:** socijalna prava, demokracija, građanstvo
- Razina složenosti:** 4. razina
- Veličina skupine:** 10 - 15
- Vrijeme trajanja:** 120 minuta
- Kratki pregled:** Ovo je simulacija sastanka poslodavca i uposlenika, održanog zajedno s predstavnicima sindikata, na kojem se raspravlja o nadnicama i uvjetima rada. Rasprava se odnosi:
- na ulogu sindikata
 - na kolektivno pregovaranje na radnom mjestu
 - na prava radnika.
- Srodna prava:**
- pravo na kolektivno pregovaranje
 - pravo na okupljanje i udruživanje, posebice osnivanje sindikata
 - pravo da radnik ne bude nepravедno otpušten
- Ciljevi:**
- shvatiti ulogu sindikata
 - razviti vještine donošenja odluka sporazumom
 - promicati sudjelovanje, odgovornost i solidarnost
- Oprema:**
- za svakog sudionika jedan primjerak radnog listića 1, "Situacija"
 - za svakog sudionika jedan primjerak radnog listića 2, "Mali rječnik radničkih pojmova"
 - identifikacijske kartice (neobvezno)
 - papir, markeri u boji i olovke (neobvezno)
 - dvije prostorije (nije obvezno, ali se preporuča)
- Priprema:**
- Proučite aktivnost, uključujući i radne listove kako biste se dobro pripremili da budete od pomoći sudionicima tijekom aktivnosti.
 - Uredite prostoriju. Postavite šest stolaca u krug za predstavnike suprotstavljenih strana i osobu koja će predsjedavati sastankom. Oko kruga postavite stolice za ostale sudionike.

Upute:

1. Predstavite aktivnost. Objasnite da se radi o simulaciji sastanka poslodavaca na jednoj strani te uposlenika i predstavnika sindikata na drugoj strani. Cilj je kolektivnim pregovaranjem postići dogovor o radničkim plaćama i uvjetima rada.
2. Zbog zagrijavanja atmosfere zamolite skupinu da odluči kojom vrstom posla se odabrana tvrtka bavi te da joj daju ime. To može biti stvarna ili izmišljena tvrtka koja proizvodi

- stvarne ili izmišljene proizvode. Neka i sindikatu daju ime.
3. Podijelite sudionike u dvije skupine u omjeru 2 : 1. Manja su skupina poslodavci dok su veća skupina uposlenici i njihovi sindikalni predstavnici.
 4. Razdijelite primjerke radnih listića 1 i 2, "Situacija" i "Mali rječnik radničkih pojmova". Ostavite im 10 minuta za čitanje, tada provjerite jesu li svi razumjeli informaciju.
 5. Kratko objasnite kako će aktivnost teći: Poslodavci su sazivači sastanka i jedan od njih predsjedava. Prvo će oni dati svoj prijedlog. Zatim će predstavnici sindikata i uposlenici dati svoj prijedlog. Nakon toga će slijediti pregovori kako bi se pokušao postići dogovor.
 6. Zamolite sudionike da dogovore pravila sastanka, npr. da tijekom pregovora ograniče trajanje govora jedne osobe - možda najviše 2 minute, ili dužinu trajanja cijelog sastanka, ili da predvide mogućnost kratke stanke kako bi se predstavnici mogli posavjetovati sa svojim zastupnicima. Tko sve može pregovarati - samo predstavnici ili...?
 7. Sada zamolite da se skupine okupe i pripreme (30 minuta). Poslodavci bi trebali izabrati dva predstavnika i nekoga tko će predsjedati sastankom. Uposlenici/predstavnici sindikata bi također trebali izabrati dva predstavnika. Obje skupine zatim trebaju:
 - Razraditi prijedlog koji će predstaviti na sastanku.
 - Odlučiti kolike se ovlasti pregovarača.
 - Reći koja je donja granica koju mogu prihvatiti tj. ispod kojeg iznosa neće ići.
 8. Kad je sve spremno, pozovite predstavnike da sjednu na 5 stolaca u krugu, a ostale sudionike da sjednu iza njih. Pozovite osobu koja predsjedava da otvori sastanak.
 9. Kad sastanak završi, napravite stanku, a potom nastavite sa završnom raspravom i vrednovanjem.

Završna rasprava i vrednovanje:

Najprije upitajte kako se aktivnost svidjela sudionicima, zatim nastavite raspravu o tome što se dogodilo i što su naučili:

- Kako su dvije skupine surađivale da bi postigle početne prijedloge? Je li to bilo lako ili teško?
- Jesu li u pripremi početnih prijedloga skupine uzele u obzir samo svoje interese ili interese cijele tvrtke?
- Jesu li skupine pripremale strategiju za pregovore?
- Kako je sastanak prošao? Jesu li svi koji su nešto željeli reći imali za to priliku?
- Je li postignut zadovoljavajući dogovor i za jednu i za drugu stranu?
- Pravo na učlanjenje u sindikat priznato je ljudsko pravo. Koliko je ono važno? Što bi bilo kad ne bismo imali to pravo?
- Koliko ljudi znaju o sindikatima, o tome što su i što rade?
- Koliko su jaki sindikati u vašoj zemlji? Postoje li i organizacije za poslodavce?
- Pripada li tko od sudionika sindikatu? Zašto? To ima svoje prednosti i nedostatke. Koje?

Smjernice za voditelje:

Prije provođenja aktivnosti treba uzeti u obzir mišljenja i opće stavove o sindikatima u vašoj zemlji. Na primjer, u postkomunističkim društvima mogli biste naići na neprihvatanje ove aktivnosti zbog naslijeđa iz prošlosti kad su sindikati doživljavani kao "škole komunizma". U takvim bi okolnostima bilo bolje da prvo istražite kakve poglede i stereotipe ljudi imaju o sindikatima. Možete zamoliti sudionike da zatraže informacije od lokalnih sindikalnih podružnica, te da istraže probleme radne snage u državi. Ipak bi trebalo naglasiti važnost

Značajni datum

1. svibnja

Praznik rada

sindikata u zaštiti radničkih prava bez obzira na politički sustav s kojim ga sudionici poistovjećivali.

Ovisno o skupini, možda ćete morati više objasniti proces pregovaranja. Možete dati poneki savjet o tome što sve moraju uzeti u obzir kada sastavljaju svoj prijedlog, na primjer:

- Bi li radnicima bilo prihvatljivo da se odreknu povećanja nadnica kako nitko ne bi dobio otkaz?
- Koju vrstu radnika bi trebalo otpustiti ako se otkazi dogovore?
- Je li prijedlog realan? Može li tvrtka podnijeti takav financijski teret?

Dopustite da sastanak i pregovori idu svojim tijekom! Ako radnici i sindikalisti odluče poduprijeti svoj prijedlog štrajkom, osigurajte im papir i olovke kako bi napravili plakate i parole za demonstracije. Ako poslodavci odluče zabraniti radnicima pristup, tj. organiziraju zabranu pristupa, pobrinite se za prostoriju u koju će radnici moći ući.

Većina država u Europi ima zakone o kolektivnom pregovaranju. Bilo bi dobro da pronađete te zakone i umnožite neke važne članke kako bi aktivnost bila što potpunija.

Prilagodbe:

Drugi ogledni primjer za pregovaranje o pravima mogla bi biti simulacija sastanka u školi o "problematičnom" učeniku. Sastali bi se učenik i njegovi roditelji na jednoj strani i ravnatelj i roditeljsko-nastavničko vijeće na drugoj strani.

Ideje za djelovanje:

Pozovite člana sindikata da održi govor. Telefonske brojeve sindikata možete naći u svakom telefonskom imeniku. U pravilu sindikati se žele približiti mladim ljudima, što može biti dobra prilika za vas!

Ako članovi skupine vole raspravljati, svidjet će im se i aktivnost "Što ti misliš?", u kojoj pojedinci moraju braniti svoja mišljenja o nizu pitanja vezanih za ljudska prava.

Djelovanje:

Napravite projekt zajedno s lokalnim sindikatom o promicanju sindikalizma među mladim ljudima.

Dodatne informacije:

Informacije o mladima i članstvu u sindikatima možete naći u temeljnim informacijama o socijalnim pravima na 387. stranici.

Napomena: ova je aktivnost razvijena u suradnji s britanskim sindikatom GMO, Europskim sveučilišnim sindikatom (ETUCO) i Udrugom europskog obrazovanja radnika za učinak novih tehnologija (AFETT)

Radni listići

Situacija

Mjesto zbivanja je tvrtka u kojoj se održava sastanak između poslodavaca i radnika te predstavnika sindikata. Pregovaraju o zahtjevu radnika za povećanjem nadnica.

Tvornica radi 24 sata na dan, 365 dana u godini. Ima sveukupno tisuću radnika, računajući zaposlene u proizvodnji i u upravi. Svi radnici su članovi sindikata.

Tvrtka trenutno ima financijskih i ekonomskih poteškoća, no ne prijeti joj bankrot. Dobit je i dalje visoka, no prošle se godine smanjila i cijelom sektoru prijeti propast. Tijekom prošle tri godine plaće su pale za 3%. Broj zaposlenih se smanjio za 10%. Radnici traže povećanje plaće u skladu s povećanjima u ostalim sektorima industrije.

Uprava je navela da će svako povećanje plaća rezultirati smanjenjem broja zaposlenih. Predlažu:

- Povećanje plaća od 4% tijekom svih 12 mjeseci uz potpisivanje pojedinačnih ugovora (inflacija je trenutno 2% godišnje).
- Isplata na temelju odrađenih sati godišnje, a ne dnevno ili tjedno. Ukidanje prekovremenog rada.
- Smanjenje osoblja (10% osoblja - uglavnom honorarnih radnika, privremenih radnika i pripravnika - po pravilu "posljednji primljen, prvi otpušten") i pristanak na dobrovoljni raskid radnog odnosa zbog ukidanja radnog mjesta.

Prijedlog uprave je odbijen na općoj skupštini radnika jer su smatrali da će njime biti još više zakinati (trenutno 40% radnika značajni dio svoje plaće zaradi prekovremenim radom). Sindikat i radnici su napravili protuprijedlog upravi:

- povećanje plaća za 9% tijekom naredne dvije godine,
- prekovremeni rad i bonusi ostaju takvi kakvi jesu,
- broj radnika ostaje isti te da se svi radnici, koji su radni višak, prekvalificiraju na trošak tvrtke,
- ako zahtjevi ne budu zadovoljeni, radnici kreću u štrajk.

Uprava nije prihvatila taj zahtjev tvrdeći da tim prijedlogom ne bi riješili poteškoće u kojima se tvrtka nalazi.

Pregovori traju već dva mjeseca.

Ako se dogovor ne postigne unutar 2 mjeseca, tvrtka nalaže sazivanje posebnog sastanka koji je prava osnova za ovu aktivnost. Obje strane trebaju predložiti novi, realniji zahtjev koji će biti temelj za dogovor.

Za pregovaračkim stolom sjedi sedam ljudi: dva predstavnika uprave, predsjedatelj (imenuju ga poslodavci) i četiri predstavnika sindikata. Kako je to poseban opći sastanak, svi zaposleni su pozvani da sudjeluju.

Mali rječnik radničkih pojmova

Kolektivno pregovaranje: proces pregovaranja u kojem predstavnici poslodavaca i radnika pokušavaju postići dogovor i riješiti probleme, kao što su problem plaća i radnih uvjeta.

Lock-out/Zabrana pristupa: jedan je od najradikalnijih postupaka kojima poslodavci iskazuju svoju moć. Poslodavac zabranjuje radnicima dolazak na radno mjesto, tj. ostavlja ih vani kako bi ih prisilio da prihvate zahtjeve uprave.

Višak radnika: kada poslodavac odluči zatvoriti tvrtku/prestatu s proizvodnim procesom, radnici postaju višak i dobivaju otkaze. Mogu imati pravo na novčanu naknadu.

Otpremnina: ako je radnik u stalnom radnom odnosu nepravedno otpušten ili otpušten zbog restrukturiranja tvrtke, ima pravo na novčanu naknadu koju zovemo otpremnina. Vrijednost otpremnine često ovisi o iznosu plaće koju je radnik primao, npr. jedna tjedna/mjesečna plaća za svaku godinu rada u toj tvrtki.

Štrajk: pravo na štrajk je osnovno, socijalno ljudsko pravo. Smatra se neophodnim elementom za uspješno kolektivno pregovaranje i sredstvom za ublažavanje uvriježene nejednakosti u odnosu poslodavac-radnik. Štrajk je odbijanje ili ometanje rada. Radnici ne mogu jednostavno otići u štrajk kad to pože! Postoje određeni uvjeti koji se moraju ispuniti, a koji su obično zakonom utvrđeni i razlikuju se od države do države.

Sindikat: je organizacija koja brani prava radnika, uključujući plaće i radne uvjete. Predstavnici sindikata zastupaju radnike u pregovorima s poslodavcima. U mnogim državama sindikati su udruženi u konfederacije ili udruge sindikata.

Nasilje u mojem životu

“Poštuj ‘pravilo tri P’: Poštuj sebe. Poštuj druge. Preuzmi odgovornost za sva svoja djela.”

Dalai Lama

TEME

MIR I NASILJE

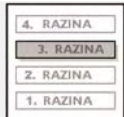

SIGURNOST LJUDI

OPĆA LJUDSKA PRAVA

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:	mir i nasilje, sigurnost ljudi, opća ljudska prava
Razina složenosti	3. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Ovo je rasprava u kojoj sudionici izmjenjuju svoja iskustva o nasilju među ljudima.
Srodna prava:	■ pravo na život, slobodu i sigurnost pojedinca ■ pravo na slobodu mišljenja, savjesti i religije
Ciljevi:	■ znati prepoznati kada smo objekt nasilja, ali i kada smo i sami izvor nasilnog ponašanja ■ poticati razvoj vještina suočavanja s nasiljem na pozitivan način ■ razviti vrijednosti tolerancije i odgovornosti

Upute:

1. Objasnite sudionicima da je ova aktivnost prilika da razmijene mišljenja i stavove o osobnom iskustvu međuljudskog nasilja, i kada su drugi bili nasilni prema njima i kada su oni sami bili nasilni.
2. Provjerite zna li svatko i razumije li pravila sudjelovanja u skupnom radu: svakog trebamo poštovati, sve što netko kaže povjerljivo je, nitko se ne bi trebao osjećati primoranim da kaže nešto zbog čega bi se osjećao neugodno.
3. Olujom ideja osvijetlite značenje riječi "nasilje" i zatražite da sudionici iznesu primjere svakodnevnog nasilja, na primjer psovke, uvrede, sarkazam, zaobilaženje reda za čekanje, zalijetanje u nekoga, šamaranje ili udaranje djeteta, provale, sitne krađe i džeparenje, vandalizam itd.
4. Zamolite sve u skupini da se u nekoliko minuta pokušaju sjetiti nekih osobnih iskustava kada:
 - a) je netko postupao nasilno prema njima;
 - b) su oni postupali nasilno prema nekome;
 - c) su primijetili nasilje, ali ga nisu pokušali zaustaviti.

Završna rasprava i vrednovanje:

- Započnite raspravom o samoj aktivnosti. Je li bila teška ili nije i zašto? Potom ispitajte uzroke i učinke situacija a), b), i c). Zamolite dobrovoljce da podijele svoje iskustvo sa skupinom.
- Neka kažu što se dogodilo i kako su se osjećali, a tada započnite otvorenu raspravu sa svima:
 1. Zašto se nasilna situacija dogodila?

2. Kako bi ostali sudionici aktivnosti postupili u sličnim okolnostima?
3. Zašto ste postupili baš tako?
4. Kako ste još mogli postupiti? Imaju li ostatali u skupini kakve prijedloge?
5. Što je mogao napraviti bilo tko da spriječi neugodan događaj?
6. Zašto se niste upleli i pokušali spriječiti nasilje u slučaju c)?
7. Koji su bili uzroci ispada?
8. Koliko je incidenata uzrokovano nesporazumom, koliko njih ogorčenošću, prkosom ili ljubomorom? Koliko ih se dogodilo zbog razlika u običajima i kulturi, mišljenju ili vjerovanju?
9. Koje značenje sadržava riječ "tolerancija"? Kako bi je sudionici definirali?
10. Je li ispravno tolerirati sve što drugi rade ili govore?
11. Zašto je tolerancija ključna vrijednost u promoviranju ljudskih prava?

Značajni datum

16. studenoga
Međunarodni dan
tolerancije

Smjernice za voditelje:

Budite spremni na iznenađenja i na davanje potpore onima kojima se ova aktivnost učini teškom ili stresnom. Ne možete poznavati okruženje i iskustva svih sudionika niti što se događa ili se dogodilo u njihovim obiteljima. Može se dogoditi da su doživjeli neke druge oblike nasilja. Naglasite da je svrha ove aktivnosti razvijanje vještina ponašanja u nasilnim situacijama pronalaženjem uzroka, prihvaćanjem osjećaja i emocija, te razvijanjem vještina vladanja situacijom i pronalaženja nenasilnih načina za rješavanje nasilnih situacija. Recite sudionicima da se prisjete 1. članka. Opće deklaracije o ljudskim pravima: "Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima". Ako očekujemo od drugih da se pridržavaju ovog članka, tada ga se i mi moramo pridržavati. Imate li u skupini više od deset ljudi, možete ih podijeliti u manje skupine da razmijene svoja iskustva.

Prilagodbe:

Ovo bi mogla biti dobra dramska aktivnost. Zamolite dvije, tri ili četiri osobe da smisle kratki dramski prikaz neke nasilne situacije. Neka ostatak skupine promatra. Možete zaustavljati izvedbu na pojedinim dijelovima te tražiti promatrače da komentiraju ili predlože nastavak prikaza. Alternativno, neki promatrači mogu preuzeti ulogu glumaca i završiti prikaz na drugi način.

Prijedlozi za nastavak rada:

Saznajte nešto o organizacijama koje pomažu žrtvama nasilja, na primjer, telefonskim linijama otvorenim za pružanje pomoći žrtvama nasilja ili mrežama potpore. Saznajte nešto i o organizacijama koje promoviraju razumijevanje i toleranciju u društvu. Ako biste željeli nastaviti s temom mira i nasilja, pogledajte aktivnost "Živjeti u savršenom svijetu" na 160. stranici. Pronađite odgovore kako bi popunili krug mira!

Ideje za djelovanje:

Stupite u vezu s organizacijom koja promovira mir i nenasilje u zajednici i saznajte kako se možete uključiti u njezin rad.

Kada dođe sutra

"Ako sudite o drugima onako kako je ovaj sustav sudio vama, nećete biti ništa bolji od onih koji su vas osudili na smrt." Dwight Adanandus

TEME

SIGURNOST LJUDI

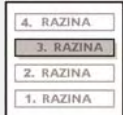

MEDIJI

MIR I NASILJE

SLOŽENOST

3. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

60 MINUTA

Teme:	sigurnost ljudi, mediji, mir i nasilje
Razina složenosti:	3. razina
Veličina skupine:	bilo koja
Vrijeme trajanja:	60 minuta
Kratki pregled:	Ova se aktivnost služi letcima i raspravom kako bi istražila sljedeća pitanja: ■ prava zločinaca ■ smrtnu kaznu ■ zaštitu društva od zločinaca.
Srodna prava:	■ pravo na život ■ pravo da se ne bude izložen okrutnom, neljudskom i ponižavajućem postupku
Ciljevi:	■ istražiti naše predrasude o zločinaca te razmisliti o nekim posljedicama smrtne kazne. ■ postati svjestan vlastitih sposobnosti slušanja i načina kako "interpretiramo" dobivene obavijesti. ■ razviti osjećaj za ljudsko dostojanstvo i pravdu
Oprema:	■ primjerci radnog listića "Kada dođe sutra", po jedan za svakog sudionika ■ list papira i olovka za svakog člana skupine

Upute:

1. korak

1. Pročitajte na glas skupini prvi dio radnog listića "Kada dođe sutra". Potom im omogućite da u pet minuta vlastitim riječima zapišu najvažnije točke ove aktivnosti. Zatražite da susjedi razmijene papire, pročitaju bilješke i iznesu svoje mišljenje.
2. Neka dobrovoljci pročitaju svoje bilješke. Razgovarajte o razlikama između pročitanih verzija: jesu li se neki od sudionika prisjetili više detalja od drugih? Je li bilo i onih koji su izmislili neke detalje koji se nisu ni spominjali u izvornoj priči?
3. Kako su reagirali na pročitanoj priči? Što misle tko je pripovjedač? Što se dogodilo?

2. korak

1. Pročitajte novinski isječak i drugi dio Dwightove priče.
2. Neka parovi u 10 - 15 minuta međusobno raspravljaju o novim informacijama. Podijelite im kopije radnog listića "Kad dođe sutra" ukoliko požele još jednom pročitati pojedine dijelove teksta.

3. Zatim zatražite da razmisle o ova dva pitanja:

- Jesu li promijenili mišljenje o Dwightu ili o Nanonu nakon što su saznali da su bili osuđeni na smrt? Kako? Zašto?
- Što misle da je Dwight htio reći rečenicom: "Ako sudite o drugima onako kako je ovaj sustav sudio vama, nećete biti ništa bolji od onih koji su vas osudili na smrt". Slažete li se s njim?

4. Otvorite opću raspravu o ovom pitanju očekujući da različiti parovi iznesu svoje mišljenje.

Završna rasprava i vrednovanje:

Ova se aktivnost može koristiti kao poticaj za razgovor o brojnim i zanimljivim pitanjima koja mogu biti predmetom budućih radionica i rasprava, no svedjedno se preporučuje da se u završnoj raspravi držite zadane teme i da ne otvarate nove (pogledajte smjernice za voditelje).

- Jeste li kroz ovu aktivnost naučili išta novo o sebi? Je li vas natjerala da iznova razmislite o svojim prvotnim mišljenjima i uvjerenjima?
- Po vašem mišljenju što se ovom aktivnošću htjelo prikazati? Je li uspjela u tome, a ako ne, zašto ne?
- Je li vam ova aktivnost išta rekla o pravu na život? Što? Jesu li u raspravi dotaknuta i neka druga ljudska prava?

Zapišite odgovore na ova pitanja na velikom papiru zbog daljnje upotrebe.

Smjernice za voditelje:

U prvoj je raspravi (nakon čitanja prvog dijela) važno da se sudionicima ni na koji način ne otkrije situacija u kojoj se nalaze dvojica muškaraca. Pokušajte saznati mišljenje sudionika o karakteru likova, ali tako da ne pomisle kako imate poseban razlog za to. Svrha je da se ispita ljudska strana dviju osoba bez ikakva znanja o njihovoj prošlosti ili sadašnjoj situaciji.

Cilj izmjene bilježaka na kraju prvog koraka je navođenje sudionika na razmišljanje o različitim načinima na koje ljudi primaju i pamte jednake informacije. Vrijedi napomenuti da ovo nije "test" kako se sudionici ne bi osjećali neugodno zbog svojih bilježaka, nego način prikazivanja različitih stajališta. Pokušajte dobiti komentare onih sudionika čije su se bilješke u potpunosti razlikovale od bilježaka njihovih susjeda. Pitajte ih zašto je to tako, zašto su na primjer, neki ljudi zapamtili pojedine informacije koje su drugi ispustili?

Pridržavajte se predloženih pitanja kako se sudionici ne bi zanimali raspravljajući, na primjer, o smrtnoj kazni, jer bi aktivnost mogla predugo trajati. U raspravi se pokušajte pridržavati sljedećih ključnih pitanja:

1. U kojoj smo mjeri mi, država, bilo tko, skloni suditi o ljudima na temelju onoga što (vjerujemo da) su učinili. Najvjerojatnije je to Dwight imao na umu kada je govorio o tome kako ne treba suditi o drugima onako kako je država sudila njemu (i Nanonu). Država ih je otpisala kao ljudska bića na osnovu onoga što (vjeruje) su napravili u prošlosti.
2. Čak i takozvani "okorjeli zločinci" posjeduju i ne gube svoje urođene ljudske osobine - ne samo "brigu i suosjećanje" koje spominje Dwight, nego i "frustracije i depresije" koje Nanon opisuje kao rezultat zatočenja.

Kada budete raspravljali o pitanju "prava na život", neka se rasprava kreće oko pitanja imaju li njih dvojica još uvijek pravo na život - i ako ne, kako netko može izgubiti takvo pravo?

Značajni datum

26. lipnja
Međunarodni dan
Ujedinjenih naroda
podrške žrtvama
mučenja

Ima li itko, na primjer, ovlaštenje da oduzme to pravo drugima, iako su ti drugi počinili zločin?

Prijedlozi za nastavak rada:

Nastavite raspravom o ovoj temi. Organizirajte službenu debatu ili se koristite metodom "Predizborna kampanja" na 127. stranici. Teme mogu uključiti:

- Pitanje o svrsi kazne: koja je svrha zatvaranja zločinaca i/ili njihova pogubljenja? Je li to primarno zaštita društva, nada za promjenom ponašanja zločinaca ili pak osveta/vraćanje milo za drago?
- Smrtna kazna: koji su argumenti za i protiv osude na smrt?
- Sigurnost društva u odnosu na sigurnost pojedinca: postoje li ograničenja u načinu postupanja vlasti prema najgorim zločincima i teroristima? Na primjer - može li se mučenje pojedinca opravdavati poradi ostvarenja "sigurnosti društva"?

Pogledajte web stranicu Udruženja za potporu Nanona Willamsa. <http://www.nawisa.org/>.

Pjesme su uvijek bile snažno oružje u borbi za ljudska prava.

Ideje za djelovanje:

Posjetite internetsku stranicu Kanadske koalicije protiv smrtne kazne (CCADP) i pročitajte još članaka koje su napisali počinitelji zločina (www.ccadp.org). Pišite nekome tko je osuđen na smrt (CCADAP-ova internetska stranica sadrži informacije o tome kako započeti dopisivanje sa zatočenicima ili kako stupiti u kontakt s lokalnom organizacijom Amnesty Internationala).

Napomena: članak "Kada dođe sutra" u cijelosti se može pronaći na internetskoj stranici CCADP-a.

Radni listići

Nanon Williams: Kada dođe sutra

Prvi dio:

"Bilo je to dan nakon smrti Dwighta Adanandusa kada sam istinski počeo gledati život drukčijim no što sam ga dotad gledao, ili bih možda trebao reći, onakvim kakvim sam želio da bude. Bio je to početak zime, i dok sam ležao i dalje misleći na prijatelja koji je uvijek imao smiješak na licu u danima koji su se činili tako besmislenima, osjećao sam se izmučenim. Podigao sam se i pokupio novine ispod vrata. Prepričavale su njegovu priču.

Čitanje o njemu i saznanje da ga više nikada neću vidjeti izazvalo je u meni osjećaj kao da mi netko zabada iglu u srce nekoliko puta za redom. Ponekad je poskakujući znao doći u dvorište i viknuti: 'Što ima novo, mladiću?' Tada bih pogledao oko sebe, zatim nanovo u njega i pitao: 'Čovječe, koga ti nazivaš mladićem?', potom bismo se obojica nasmijali jer to je bila istina - ja sam bio najmlađa osoba u našem bloku. Sada, kad razmišljam o tim trenucima, duboko sam potišten jer znam da se više nikada neću radovati boravku u dvorištu bez Dwighta u blizini da razvedri moje lice ispunjeno gnjevom.

Kako su godine prolazile, promijenio sam metode skraćivanja vremena. Volim vjerovati kako će me jednoga dana one napraviti boljom osobom - osobom kakvom je i Dwight postao. U trenucima slabosti uhvatim samog sebe kako razmišljam što bi učinio Dwight.

'Zapamti', govorio bi mi, 'sistem može doprijeti do tebe samo ako mu to dopustiš. Pomiri se s onim tko ti predstavlja Boga, živi život najbolje što možeš i cijeni ga.' Tada bi nastavio: 'Mladiću, ne znam zašto si ovdje, ali znam da tu ne pripadaš...'

Drugi dio:

'...Zapravo, nitko ne pripada ovamo, ne u zatvorski blok osuđenih na smrt. Postoje silovatelji, otimači, pljačkaši, zlostavljači djece i sadisti kojima nije stalo ni do koga. Međutim, postoje i brižni i suosjećajni ljudi koji su učinili potpuno ista djela, ali su uspjeli pronaći način kako se promijeniti. Želim da to uvijek pamtiš', rekao mi je nekoliko tjedana prije pogubljenja. 'Sjeti se toga, ako ničeg više. Ako sudiš o drugima onako kako je ovaj sustav sudio tebi, nećeš biti ništa bolji od onih koji su te osudili na smrt'. I dok mi te riječi sada odzvanjaju u ušima, pitam se zašto mi je trebalo toliko puno vremena da shvatim njihov pravi smisao. Naravno, čuo sam što je rekao i imalo je smisla, ali razumijevanje i potpuno shvaćanje značenja tih riječi bilo je nešto sasvim drugo. Vjerojatno sam u ono vrijeme i bio mladić kako me je i zvao, ali istina boli kada si napokon daš vremena da to shvatiš. Znam da je zatočenje psihološko oružje za mučenje koje razvija frustracije dok se na kraju ne ustali osjećaj depresije, ali nekolicina na neki način uspije zadržati duh i volju. Dwight je imao taj duh bez obzira na ono što je učinio i zbog čega je bio osuđen na smrtnu kaznu. S tim duhom je promijenio živote onih koji su trunuli poput živih mrtvaca na groblju sistema. 'Znam da nije lako, mladiću' govorio bi. 'Nitko i nije rekao da je život lagan. Cijeni svaki dan života i sve dok budeš vidio svjetlo na kraju puta neka ti ono bude snagom koja će te voditi', bile su mu to posljednje riječi dok se u suzama opraštao sa mnom. Ne usuđujem se objasniti kakvo značenje ove riječi imaju za mene jer pretpostavljam da mi ih je rekao kako bih sam pronašao snagu koja me je održavala na životu posljednjih godina, a vjerojatno i u onima koje slijede. Nikad nisam napustio svoja načela ili stvari koje u životu najviše cijenim - poput moje obitelji, pa je više nego vjerojatno da su ljubav i ulazak kroz vrata raja ono što će se sutra, kad ono dođe, uistinu dogoditi."

Nanon Wiliams je osuđen na smrt po zakonu Države Teksas kad mu je bilo 17 godina. Optužen je za teško umorstvo. Poriče optužbu i posljednjih 9 godina provodi u čekanju izvršenja smrtne kazne.

Izvor: www.ccadp.org

Novinski isječak

Huntsville - 2. listopada 1997. Osuđeni pljačkaš, zatvoren prije 9 godina, pogubljen je u srijedu navečer zbog umorstva poslovnog čovjeka iz San Antonia koji ga je pokušao spriječiti u pljački banke. Adanandus (41), je osuđen na smrt zbog ubojstva Vernona Hanana, koji je pogođen u grudi 28. siječnja 1988., dok se hrvao s Adanandusom u predvorju banke u sjevernom dijelu San Antonija.

Što ti misliš?

Jesu li socijalna i ekonomska prava luksuz rezerviran samo za stanovnike bogatih država?

TEME

OPĆA LJUDSKA PRAVA

GRAĐANSTVO

SIROMAŠTVO

SLOŽENOST

4. RAZINA
3. RAZINA
2. RAZINA
1. RAZINA

2. RAZINA

SKUPINA

BILO KOJA

TRAJANJE

50 MINUTA

- Tema:** opća ljudska prava, građanstvo, siromaštvo
- Razina složenosti:** 2. razina
- Veličina skupine:** bilo koja
- Vrijeme trajanja:** 50 minuta
- Kratki pregled:** Ovo je aktivnost za raspravu:
- o osnovama potrebnim za ljudsko dostojanstvo
 - o važnosti građanskih i političkih kao i socijalnih i ekonomskih prava
 - o obvezama vlade prema socijalnim i ekonomskim pravima.
- Srodna prava:** sva prava
- Ciljevi:**
- razvijanje razumijevanja razlike između građanskih i političkih prava te socijalnih i ekonomskih prava
 - razmisliti o složenosti zaštite ljudskih prava
 - koristiti i razviti vještine raspravljanja i argumentacije
- Oprema:**
- jedan primjerak teksta s popisom tvrdnja
 - veliki komadi papira, kemijske olovke
 - vrpca ili kreda (neobvezno)
 - primjerci pojednostavljene Opće deklaracije o ljudskim pravima sa 402. stranice (neobvezno)
- Priprema:**
- Pripremite 2 plakata - na jednom neka piše "Slažem se", a na drugom "Ne slažem se". Zalijepite ih na suprotne krajeve prostorije kako bi sudionici mogli formirati zamišljeni pravac između njih (možete između njih povući pravac kredom ili ga naznačiti vrpcom).

Upute:

1. Kratko objasnite razliku između građanskih i političkih prava te socijalnih i ekonomskih prava.
2. Provedite oluju ideja o različitim pravima koja pripadaju u svaku od tih skupina. Zapišite na papire ispod naslova građanska i politička prava te socijalna i ekonomska prava.
3. Objasnite sudionicima da ćete sada pročitati niz tvrdnji s kojima se mogu, ali i ne moraju slagati.
4. Pokažite dvije ekstremne pozicije: plakat "Slažem se" i plakat "Ne slažem se". Objasnite da u skladu sa stupnjem slaganja s tvrdnjom nađu svoje mjesto na liniji između ova dva plakata, no da stanu pored osobe čije se mišljenje skoro u potpunosti slaže s njihovim. Dopušteno je kratko raspravljanje dok svatko traži svoje mjesto na liniji!
5. Čitajte tvrdnje naizmjenice. Mijenjajte ritam: ponekad ćete morati napraviti veću stanku

između čitanja pojedinih tvrdnji kako bi sudionicima ostavili dovoljno vremena za raspravu.

6. Potaknite raspravu i razmjenu mišljenja. Zamolite sudionike pored plakata da objasne svoje stavove. Zatim pitajte one sa sredine linije je li mjesto gdje stoje znak da nemaju točno određeno mišljenje o tvrdnji ili je ono znak nedostatka informacija.
7. Dopustite im da mijenjaju pozicije ako promijene mišljenja uslijed rasprave i tuđih komentara.
8. Kada pročitate sve tvrdnje, ponovo okupite skupinu na završnoj raspravi.

Završna rasprava i vrednovanje:

Započnite kratkim pregledom aktivnosti, te prijedite na raspravu o tome što su sudionici naučili.

- Je li bilo tvrdnji o kojima nisu imali mišljenje, bilo da se nisu mogli odlučiti ili jednostavno zato što je tvrdnja loše oblikovana?
- Zašto su mijenjali mjesta tijekom rasprave?
- Jesu li bili iznenađeni brojem nesuglasica o određenoj tvrdnji?
- Je li važno ako se svi ne slažemo o ljudskim pravima?
- Mislite li da postoje "dobri" i "loši" odgovori, odnosno stavovi o različitim tvrdnjama ili je to pitanje osobnog mišljenja?
- Je li moguće postići dogovor o ljudskim pravima?
- Postoji li osnovna razlika između (prve) dvije "generacije" ljudskih prava: građanskih i političkih u odnosu na socijalna i ekonomska prava? Je li moguće odrediti koja su od ovih prava važnija?
- Trebamo li još prava? Trebamo li treću generaciju prava?

Smjernice za voditelje:

Ova aktivnost obuhvaća sva ljudska prava, a posebice socijalna i ekonomska; npr. prava na rad i odmor, na zdravstvenu zaštitu i osnovne standarde življenja (članci 16, 22 - 29 Opće deklaracije o ljudskim pravima).

Dolje navedene tvrdnje oblikovane su tako da potaknu neke od rasprava o razlikama između građanskih i političkih prava na jednoj strani i socijalnih i ekonomskih prava na drugoj strani. Budući da će se mnoga pitanja pojaviti tijekom rasprave, nema potrebe ići u detalje na početku aktivnosti.

Dvije je stvari važno naglasiti u samom uvodu: prvo, osnovna razlika između građanskih i političkih prava na jednoj strani i socijalnih i ekonomskih prava na drugoj strani je u vrsti moralnih zahtjeva prema vladama. Kod građanskih i političkih prava zahtjevi se odnose na pravo na pravedno suđenje, pravo na glasovanje, pravo na izražavanje mišljenja itd.; a kod socijalnih i ekonomskih prava zahtjevi su usmjereni na rješavanje pitanja beskućništva, nedostatne zdravstvene zaštite, siromaštva itd. Prvu vrstu prava - građanska i politička prava - nazivamo i *prvom generacijom* prava, a drugu vrstu prava - socijalna i ekonomska prava - *drugom generacijom* prava, zbog reda kojim su kroz povijest priznavana kao jedinstvena ljudska prava.

Druga stvar koju trebate naglasiti je činjenica da neki ljudi bitno razlikuju različite vrste prava. Socijalna i ekonomska prava mnogi su proglasili manje važnim i/ili pravima koje je teže jamčiti od građanskih ili političkih prava. Drugi to osporavaju. Više informacija o toj raspravi možete naći u četvrtom poglavlju.

Značajni datum

5. prosinca

Međunarodni dan
volontera za ekonomski i
društveni razvoj

Tijekom oluje ideja bilo bi dobro podijeliti sudionicima primjerke pojednostavljene Opće deklaracije o ljudskim pravima kako bi se podsjetili na njezin sadržaj; ili možete pročitati na glas neke od članaka, te zamoliti sudionike da ih svrstaju u ispravne kategorije. Smatramo da se članak 16 i članci od 22. do 29. članka odnose na socijalno-ekonomska prava.

Bilo bi dobro dio aktivnosti u kojoj formirate liniju/pravac između dva suprotna zida na kojima su plakati provesti brzo, tako da ne ostavljate previše vremena za raspravu između čitanja pojedinih tvrdnji, nego da izaberete dvije-tri tvrdnje i kasnije o njima detaljno raspravite. Isto tako, dobro je zaustaviti aktivnost kod određenih točaka teme kako biste omogućili sudionicima da razmisle i očituju se o svojoj poziciji u odnosu na druge.

Prilagodbe:

Smislite i druge tvrdnje ili zamolite članove skupine da sami smisle svoje tvrdnje.

Prijedlozi za nastavak rada:

Organizirajte debatu o jednoj od tema. Zamolite sudionike da unaprijed pripreme argumente te glasujte na kraju debate. Možete pozvati građane i mlade ljude da budu nazočni.

Biti obaviješten o ljudskim pravima je važno, no biti aktivan građanin također je važno ako želimo štititi ljudska prava. Možete provesti i aktivnost "Predizborna kampanja" na 127. stranici. Tema ove aktivnosti je uvjeravanje drugih da prihvate vaše mišljenje.

Ideje za djelovanje:

Stupite u kontakt s lokalnim organizacijama koje se bave ljudskim pravima ili socijalnom skrbi te saznajte kako možete pomoći.

Dodatne informacije:

Četvrto poglavlje ovog priručnika sadrži temeljne informacije o različitim generacijama prava, uključujući i uvod u *treću generaciju* prava.

Radni listići

Popis tvrdnji

- Važnije je imati krov nad glavom, nego imati mogućnost reći što želiš.
- Ljudi imaju obvezu, a ne pravo na rad.
- Osnovna odgovornost bilo koje vlade je pobrinuti se da svi građani imaju dovoljno hrane.
- Pravo na "odmor" je luksuz koji si mogu dopustiti samo bogate države.
- Nije vladin posao osigurati da ljudi ne gladuju - to je posao ljudi!
- Način na koji se ponašamo prema svojim građanima ne tiče se međunarodne zajednice.
- Siromašne države bi se više trebale koncentrirati na osiguravanje egzistencijalnog minimuma za sve, nego na građanska i politička prava državljana.
- Ekonomska nejednakost je kršenje osnovnih prava.
- Socijalna i ekonomska prava predstavljaju ideal koji se treba ostvariti u budućnosti, čije ostvarenje svijet nije spreman danas jamčiti.
- Ako se prava ne mogu jamčiti, nema smisla da ih imamo.

Tko smo ja?

"Ja sam ono što jesam, ti si ono što jesi, ona je ono što je... no svi skupa imamo mnogo toga zajedničkog!"

Tema:	spolna i rodna ravnopravnost, diskriminacija i ksenofobija, građanstvo
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	8+
Vrijeme trajanja:	25 minuta
Kratki pregled:	Ova aktivnost uključuje razne metode - pčelinjak, oluju ideja, crtanje te skupnu raspravu radi istraživanja teme identiteta.
Srodna prava:	■ jednakost u dostojanstvu i poštovanju ■ pravo koje nas štiti od diskriminacije ■ pravo na život, slobodu i sigurnost ljudi
Ciljevi:	■ biti svjestan vlastite osobnosti i osobnosti drugih ■ identificirati što to imamo zajedničkog s drugima ■ promovirati solidarnost i poštovanje
Oprema:	■ olovke i markeri u boji, po mogućnosti različite boje za svakog sudionika ■ papir za svakog sudionika ■ veliki papir i markeri

Upute:

1. Za početak, u svrhu zagrijavanje, zamolite sudionike neka stanu u parove i tako formiraju skupine za pčelinjak. Neka se pretvaraju da se ne poznaju te da se predstave jedni drugima.
2. Sada ih zamolite da promisle o tome što je važno znati o nekome kada ga upoznajete, te napravite oluju ideja o općim kategorijama informacijama. To su na primjer ime, godine, rod, nacionalnost, obiteljsko stanje, religija, etnička pripadnost, posao/fakultet, glazbeni ukus, hobiji, sport, opće sklonosti i slično.
3. Objasnite sudionicima da trebaju saznati što imaju zajedničko s ostatkom skupine. Razdijelite papire i olovke te objasnite da prvo trebaju crtežom predstaviti svoj identitet. Neka zamisle da su zvijezde; svaki krak zvijezde predstavlja dio njihovog identiteta. Dijelovi njihovih identiteta se poput krakova zvijezda zrakasto šire u društvo. Neka smisle 8 do 10 najvažnijih dijelova svog identiteta i nacrtaju svoju osobnu zvijezdu.
4. Sada zamolite sudionike da međusobno usporede zvijezde. Kada nađu nekoga tko ima istovjetnu zraku kao i oni, neka napišu ime te osobe pored zrake (npr. ako zraku "reper" imaju Jan i Parvez na svom crtežu, trebaju napisati ime onog drugog duž svoje zrake). Za to ostavite 15 minuta.
5. Okupite se ponovo na zajedničkom sastanku i zamolite sudionike da rasprave o tome koliko je svatko poseban, koliko ima individualnosti. Možete pitati:

TEME

♀ = ♂

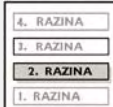

DISKRIMINACIJA

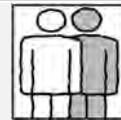
GRAĐANSTVO

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

8 ILI VIŠE

TRAJANJE

25 MINUTA

- Koji su dijelovi identiteta ljudima zajednički, a koji su jedinstveni?
 - Koliko su slični i različiti ljudi u skupini? Imaju li više zajedničkog ili različitog?
6. Napravite oluju ideja o tome koje dijelove ljudskog identiteta ljudi mogu sami izabrati, a s kojima su rođeni. Zapišite ih u dva stupca na veliki papir.

Završna rasprava i vrednovanje:

Raspravite o tome što su ljudi otkrili o sebi i drugima te o povezanosti s ljudskim pravima.

- Što su ljudi naučili o sebi? Je li bilo teško odlučiti koji su im dijelovi vlastitog identiteta najvažniji?
- Jesu li sudionici bili iznenađeni prilikom usporedbe zvijezda? Jesu li imali više ili manje zajedničkog nego što su očekivali?
- Što misle o različitostima unutar skupine? Je li zanimljivije biti u takvoj skupni ili je u njoj teže raditi?
- Je li bilo dijelova identiteta za koji su sudionici imali potrebu reagirati i reći: "Ja to nisam!?" Na primjer, ja nisam nogometni zaljubljenik, niti ljubitelj tehno glazbe, niti volim pse, nisam homoseksualac i nisam katolik?
- Kako se razvija identitet? Koji su dijelovi ljudskog identiteta rezultat društvenog utjecaja, a koji su naslijeđeni i nepromjenjivi?
- Posebice u vezi sa spolnom i rodnom ravnopravnošću; koji su dijelovi rezultat društvenog utjecaja, a koji su nasljedni i fiksni? Jesu li sudionici napisali "djevojka" ili "mladić"? Što ljudi povezuju s riječju "mladić", a što s riječju "djevojka"? Jesu li asocijacije iste za oba spola i za sve djevojke i mladiće?
- Koliko ljude sude po njihovom identitetu, a koliko po skupini kojoj pripadaju?
- Kako bi to bilo, što misle sudionici, da slobodno mogu izabirati vlastitu osobnost? Kakve veze to ima s njima samima i društvom u kojem žive, posebice s ljudskim pravima na jednakost i poštovanje?

Smjernice za voditelje:

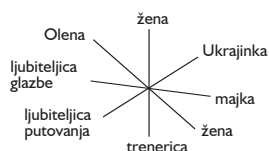
Ime ove aktivnosti nije krivo napisano! Namjera nam je izborom takvog naslova navesti sudionike da se zapitaju!

Tijekom zagrijavanja možete sudionicima dati pokoju smjernicu kako bi usmjerili razmišljanje u pravom smjeru. Možete uzeti sebe kao primjer ili neki izmišljeni lik: Olenu, ženu, Ukrajinu, majku, suprugu, trenericu, ljubiteljicu putovanja, ljubiteljicu glazbe.

Svaki sudionik bi trebao upotrebljavati različitu boju ili marker kako bi lakše spoznali da je svatko jedinstven te da je skupina sastavljena od duge identiteta (analogija s Južnom Afrikom koja se smatra "duginom nacijom", jer je sastavljena od ljudi svih boja). Ako je skupina prevelika pa sudionici moraju upotrebljavati olovke ili markere iste boje, zamolite ih da pišu različitim stilovima pisanja ili slova.

Ako želite, možete aktivnost još više razviti tako što ćete predložiti sudionicima da nacrtaju zvijezde s dužim ili kraćim zrakama, ovisno o tome koliko je javan ili privatn taj dio njihove osobnosti. Duže zrake prodiru dublje u javnost pa su zato ti dijelovi identiteta više javni. U završnoj oluji ideja (korak broj 6) mogli biste raspravljati o sljedećem:

- Dijelovi identiteta koje mogu izabrati: ime, prijatelj, posao, članstvo u političkoj stranci, omiljenu glazbu, stil odijevanja, sportski klub za koji navijaju, gdje žive.
- Dijelovi identiteta s kojima su rođeni: spol, godine, visina, boja očiju.

- Pojaviti će se i ponekih dijelova identiteta koji će izazvati nesuglasice, npr. nacionalnost, rod i seksualnost, religija, pripadnost manjini.

U raspravi o tome kako se razvija identitet te koji su dijelovi identiteta društveno uvjetovani, moglo bi biti nesuglasica, posebice s onim dijelovima identiteta povezanim s religijom ili rodom. Dobro je pitati sudionike o tome kako su rasli i odrastali, kako se pojedini dijelovi identiteta mijenjaju tijekom godina, možda čak i oni za koje su mislili da su fiksni.

Možete izvući i neke zaključke iz rasprave, npr. da smo svi ljudska bića i imamo prava koja nam ne može nitko ni pokloniti ni oduzeti, bez obzira na rasu, boju, imovinu, rođenje ili neki drugi status.

Prijedlozi za nastavak rada:

Aktivnost može poslužiti kao uvod u mnoge druge rasprave, npr. o pitanjima jedinstvenosti ljudskih prava, diskriminaciji i ksenofobiji, dječjim pravima i građanstvu.

Ako skupina želi dublje istražiti osobnost ili tematiku spolne i rodne ravnopravnosti, preporučamo aktivnost "Junakinje i junaci" na 142. stranici.

Značajni datum

7. kolovoza

Međunarodni dan transrodnih prava i obrazovanja

Posao i djeca

Planirate li se zaposliti? Onda nemojte planirati djecu!

TEME

SOCIJALNA PRAVA

♀ = ♂

DISKRIMINACIJA

SLOŽENOST

2. RAZINA

SKUPINA

10 - 25

TRAJANJE

90 MINUTA

Tema:	socijalna prava, spolna/rodna ravnopravnost, diskriminacija i ksenofobija
Razina složenosti:	2. razina
Veličina skupine:	10 - 25
Vrijeme trajanja:	90 minuta
Kratki pregled:	Ovo je igra uloga na temu: ■ reproduktivna prava na radnom mjestu ■ diskriminacija žena na radnom mjestu
Srodna prava:	■ pravo žene da ne dobije otkaz zbog trudnoće, porodiljnog dopusta i bračnog statusa ■ pravo na jednake mogućnosti zapošljavanja i otpremninu
Ciljevi:	■ produbiti znanje o pravima žena na reprodukciju ■ pokušati predočiti sudionicama kako je to biti diskriminiran ■ promicati jednakost, pravdu i odgovornost
Oprema:	■ veliki papir ili papir za panoe ■ prostor za rad manje skupine i pripremanje uloga ■ rekviziti za scenu, stol i stolice, olovke i papiri
Priprema:	Prepišite scenarij na veliki papir ili na ploču.

Upute:

1. Objasnite sudionicima da aktivnost uključuje igru uloga na temu ženskih reproduktivnih prava na radnom mjestu. Provedite kratku oluju ideja o ženskim reproduktivnim pravima kako bi sudionici bolje razumjeli taj pojam.
2. Podijelite sudionike u manje skupine (najviše od pet članova).
3. Pročitajte im sljedeći tekst, polazni scenarij za aktivnost igranja uloga:

"Marija je nezaposlena već gotovo godinu dana. Uporno traži posao. Prije deset dana išla je na razgovor za posao o kojem sanja - upravo ono što je tražila! Razgovor je dobro prošao te su joj ponudili posao. Tvrtka traži da se sastane s gospodinom Wladstockom, zaduženim za osoblje u tvrtki, kako bi potpisala ugovor.

Na razgovoru je već bila dogovorila svoje dužnosti i druge važne stvari vezane za posao. Baš kada je trebala potpisati ugovor, gospodin Wladstock je rekao da je jedan od uvjeta za posao potpisivanje izjave kako neće roditi u sljedeće dvije godine."
4. Ostavite sudionicima koje ste razdijelili u manje skupine 20 minuta da odluče o kraju priče te da priču pripreme za igru uloga. Igru uloga započnite sastankom između Marije i gospodina Wladstocka. Neka ne traje više od pet minuta.
5. Pozovite svaku skupinu da odigraju što su pripremili. S komentarima pričekajte do završne rasprave.

Završna rasprava i vrednovanje:

Započnite tako da prvo svaka skupina da izvješće o tome kako su pripremali svoje uloge, te s komentarima ostalih na njihov rad. Nastavite razgovarati o posljedicama i što bi trebalo poduzeti kod ovakve vrste diskriminacije.

- Je li se tko god iznenadio ovakvom situacijom? Događa li se to i u vašoj državi?
- Kakav su kraj priče skupine dogovorile?
- Je li kraj bio realističan? Što je bilo dobro, a što loše u načinu na koji je Marija postupila? Je li teško biti odlučan u takvim situacijama, teže nego biti agresivan ili pokoran?
- Kakva prava na radnom mjestu imaju žene kada zatrudne u vašoj državi?
- Iz kojih razloga tvrtka postavlja takav zahtjev Mariji? Je li to pravedno? Zašto? Zašto ne?
- Kako gledaju muškarci na ovaj problem? Gledaju li na njega na drugčiji nači od žena?
- Što se može učiniti u promociji i zaštiti ženskih reproduktivnih prava?

Smjernice za voditelje:

Ovisno o skupini, možete podijeliti sudionike u manje skupine s članovima oba spola ili samo jednim spolom (tj. samo muški ili samo ženski članovi). Dijeljenje sudionika u istospolne skupine često rezultira provokativnijim završecima priče i bogatijom raspravom. Sudionici možda nisu upoznati s pojmom "reproduktivna prava" te ćete im možda morati pomoći s nekim informacijama kako bi dobili bolju i jasniju predodžbu o zanačenju te sintagme. Pokušajte potaknuti sudionike sljedećim napomenama:

Reproduktivna prava uključuju pravo:

- na zadovoljavajuću seksualnu vezu bez straha od zaraze ili bolesti;
- na izbor - imati ili ne imati djecu;
- na brižan zavod za planiranje obitelji sa sigurnom i suosjećajnom odjelom za pobačaje koji se prema svim ženama odnosi s poštovanjem i dostojanstvom i jamči privatnost;
- na spolno obrazovanje.

Imajte na umu kako pitanja koja se postavljaju za vrijeme završne rasprave o tome jesu li prekršena ljudska prava mogu potaknuti kontroverzna stajališta o pobačaju i pravu žene na izbor, nasuprot prava fetusa na život. Ovo je veoma važna tema. Posebice je važna za odgoj i obrazovanje za ljudska prava jer zahtijeva od sudionika da razmišljaju otvoreno, da ostave po strani sve stereotipe i predrasude te da iskoriste svoje vještine kritičkog razmišljanja. Jako je dobra ilustracija složenosti svojstvene ljudskim pravima. Ako ta tema iskrсне, bilo bi dobro predvidjeti neko drugo vrijeme za zasebnu raspravu o njoj.

Prilagodbe:

Umjesto dijeljenja sudionika u manje skupine, možete započeti tako što ćete naći dva dobrovoljca da igraju uloge Marije i gospodina Wladstocka, a ostatak skupine neka gleda. Možete povremeno zaustavljati njihovu prezentaciju i zamoliti promatrače da komentiraju i predvide što bi se sljedeće moglo dogoditi. Možete i pružiti priliku promatračima da zamijene glumce pa ćete dobiti sasvim drugačiju prezentaciju. Pogledajte više informacija o igranju uloga na 50. stranici u prvom poglavlju.

A zašto ne biste dodali i druge likove? Možete uključiti i Marijinog supruga koji može biti predstavnik sindikata pa će se ova aktivnost igre uloga proširiti izvan kadrovskog odjela.

Možete slobodno prilagoditi imena likova u ona koja se češće koriste u vašoj državi.

Značajni datum • **Prijedlozi za nastavak rada:****15. svibnja**

Međunarodni dan obitelji

• Skupina može istražiti status i odnos prema reproduktivnim pravima u vašoj državi. Nakon toga mogu intervjuirati žene i poslodavce ne bi li bi saznali kako zakoni funkcioniraju u praksi.

• Mogu istražiti i utjecaj europskog zakonodavstva, vezan za ovu vrstu prava, na zakonodavstvo u njihovoj državi.

• Skupina može istražiti i spolno obrazovanje kojem se podučava u njihovoj državi. Uključuje li ono sve aspekte reproduktivnih prava?

• Ako želite istražiti druge oblike diskriminacije na radnom mjestu, pogledajte aktivnost "Različite plaće" na 107. stranici.

Ideje za djelovanje:

• Raspravite pitanje reproduktivnih prava u svojoj školi ili učeničkom vijeću.

Dodatne informacije:***Uloga Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena***

• Osim problematike građanskih prava, Konvencija većinu pažnje poklanja jednoj od najvitalnijih potreba žena, reproduktivnim pravima. Preambula postavlja temelj navodeći da "uloga žene u rađanju ne smije biti osnova za diskriminaciju". Veza između diskriminacije i ženskih reproduktivnih prava tema je opetovanog zanimanja Konvencije. Na primjer, u 5. članku se zagovara "ispravno razumijevanje majčinstva kao socijalne funkcije", čime se zahtijeva potpuna odgovornost oba roditelja pri odgaju djeteta. U skladu s tim, odredbe za zaštitu majčinstva i brigu o djetetu proglašene su najvažnijim pravima te su uključene u sva područja Konvencije, i ona o zaposlenju, obiteljskom zakonu, zdravstvenoj zaštiti ili obrazovanju. Obveze društva prenose se i na socijalne usluge, posebice ustanove za brigu o djeci koje pružaju mogućnost pojedincima da kombiniraju obiteljske obveze s poslovnim i sudjelovanjem u javnom životu. Preporučuju se posebne mjere za zaštitu majčinstva te ih se "neće smatrati diskriminirajućim" (4. članak). Konvencija potvrđuje ženska prava izbora na reprodukciju. Uzgred, to je jedini dokument o ljudskim pravima koji spominje planiranje obitelji. Navodi da je obvezno uključiti obiteljsko planiranje u obrazovni proces (članak 10. h) te razviti obiteljski kodeks ponašanja koji će jamčiti ženi pravo "da slobodno i odgovorno odluči o broju djece i vremenskom razdoblju u kojem će ih roditi, te da ima pristup informacijama, obrazovanju i načinima koji će joj omogućiti da može provoditi svoja prava" (članak 16. a).

Kalendar ljudskih prava

Ovaj kalendar je prvi pokušaj sastavljanja popisa onih dana na koje ljudi diljem svijeta slave različita ljudska prava. Osnovni datumi obuhvaćaju međunarodne dane Ujedinjenih naroda, svjetske dane priznate od strane nevladinih organizacija, godišnjice povijesnih događaja i rođendana nekih poznatih aktivista za ljudska prava. Popis nije potpun, no može poslužiti kao početna točka za rad s mladim ljudima. U trećem stupcu navedene su aktivnosti koje možete tog dana, ili povodom njega provesti.

Kalendar možete kopirati na plakat te ga objesiti na zid kako biste potaknuli zanimanje za tematiku ljudskih prava, posebice zato što daje dobru predodžbu o njihovoj raznolikosti. Možete zamoliti članove svoje skupine da izaberu određenu temu i rasprave je. Možete ih zamoliti i da sami istraže koji su važniji datumi za njihovu lokalnu i nacionalnu zajednicu te ih dodajte na ovaj kalendar kako bi on bio od posebne važnosti za vašu skupinu.

Svakoj aktivnosti u trećem poglavlju dodijeljen je po jedan datum. Tako je moguće koristiti kalendar kao alat pomoću kojega možete formirati jednogodišnji program odgoja i obrazovanja za ljudska prava. Početna točka svakog tjedna ili mjeseca može biti tematska aktivnost. Tako primjerice 3. svibnja na Svjetski dan slobode tiska možete provesti aktivnost "Naslovnica" na 135. stranici ili 25. studenoga na Međunarodni dan borbe za ukidanje nasilja nad ženama, možete provesti aktivnost "Nasilje u obitelji" na 114. stranici. Isto tako skupina se može uključiti u aktivnosti nekih drugih organizacija na te datume, na primjer s nekom ekološkom organizacijom može se uključiti u obilježavanje Svjetskog dana planeta Zemlja 22. travnja.

Baš kao što se razumijevanje ljudskih prava mijenja i razvija svake godine, trebao bi se mijenjati i ovaj kalendar. Na vama je - korisnicima ovog priručnika - izazov pronalaska novih načina obilježavanja ljudskih prava svakog dana u godini.

Datum	Praznik	Aktivnost
8. siječnja	Svjetski dan pismenosti	Obrazovanje za sve?
20. veljače	Svjetski dan borbe protiv nasilja	Elektrana
21. veljače	Međunarodni dan materinskog jezika (UNESCO)	Jezik kao prepreka
8. ožujka	Međunarodni dan žena	Junakinje i junaci
21. ožujka	Svjetski dan poezije (UNESCO)	Slikovne igre
21. ožujka	Međunarodni dan ukidanja rasne diskriminacije	Reagiranje na rasizam
22. ožujka	Svjetski dan voda	Mreža života
23. ožujka	Svjetski dan meteorologije (WMO)	
24. ožujak	Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze (WHO)	
7. travnja	Svjetski dan zdravlja (WHO)	Samo minutu!
8. travnja	Svjetski dan Roma	Korak naprijed
22. travnja	Dan planeta Zemlje	Mreža života
23. travnja	Svjetski dan knjige i autorskih prava (UNESCO)	
30. travnja	Dan prisjećanja na žrtve holokausta (Yom ha Shoah)	
1. svibnja	Međunarodni dan rada	Različite plaće, Sastanak sindikata
3. svibnja	Svjetski dan slobode tiska (UNESCO)	Naslovnica
8. svibnja	Svjetski dan Crvenog križa i Crvenog polumjeseca	Bingo - kviz o pravima!
15. svibnja	Međunarodni dan obitelji	Posao i djeca
17. svibnja	Svjetski dan telekomunikacija (ITU)	Utjecaj interneta
31. svibnja	Svjetski dan nepušenja (WHO)	
4. lipnja	Međunarodni dan djece nevinih žrtava agresije	Imamo li izbora?

Datum	Praznik	Aktivnost
5. lipnja	Svjetski dan okoliša (UNEP)	<i>Vrt preko noći</i>
15. lipnja	Svjetski dan hrane	
17. lipnja	Svjetski dan borbe protiv stvaranja pustinja i suše	
20. lipnja	Svjetski dan izbjeglica	<i>Mogu li ući?</i>
21. lipnja	Svjetski dan mira i molitve	<i>Svi različiti - svi jednaki</i>
26. lipnja	Međunarodni dan protiv droge i nezakonite trgovine	
26. lipnja	Međunarodni dan Ujedinjenih naroda podrške žrtvama mučenja	<i>Kad dođe sutra</i>
26. lipnja	Dan povelje Ujedinjenih naroda	<i>Jezik kao prepreka</i>
1. subota u srpnju	Međunarodni dan suradnje	<i>Igraj igru!</i>
11. srpnja	Svjetski dan stanovništva (UNEP)	
6. kolovoza	Dan Hirošime (prisjećanja na žrtve prve atomske bombe u Hirošimi, Japan, 1945.)	
7. kolovoza	Međunarodni dan transrodnih prava i obrazovanja	<i>Tko smo ja?</i>
9. kolovoza	Međunarodni dan starosjedačkih naroda	<i>Pleme Makah i lov na</i>
12. kolovoza	Međunarodni dan mladih	<i>Naše budućnosti</i>
23. kolovoza	Međunarodni dan sjećanja na trgovinu robljem i njezino ukidanje (UNESCO)	
Utorak nakon drugog ponedjeljka u rujnu	Svjetski dan mira	<i>Novac za potrošnju</i>
8. rujna	Međunarodni dan pismenosti	<i>Rječnik globalizacije</i>
16. rujna	Međunarodni dan očuvanja ozonskog omotača	
1. ponedjeljak u listopadu	Svjetski dan staništa	<i>Priča o dva grada</i>
2. srijeda u listopadu	Međunarodni dan sprječavanja prirodnih katastrofa	
1. listopada	Međunarodni dan starijih osoba	
1. listopada	Međunarodni dan glazbe	
5. listopada	Svjetski dan učitelja (UNESCO)	<i>Neka se čuje svaki glas!</i>
10. listopada	Svjetski dan psihičkog zdravlja	<i>Sport za sve</i>
16. listopada	Svjetski dan hrane (FAO)	
17. listopada	Međunarodni dan iskorjenjivanja siromaštva	<i>Utrka za bogatstvom i moći</i>
24. listopada	Svjetski dan razvoja informiranja	<i>Oprez, mi promatramo!</i>
24. listopada	Dan Ujedinjenih naroda	<i>Predizborna kampanja, Borci za ljudska prava</i>
3. studenoga	Svjetski dan muškaraca	<i>Junakinje i junaci</i>
9. studenoga	Kristalna noć, Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma	
9. studenoga	1989. srušen Berlinski zid	<i>Stvaranje veza</i>
11. studenoga	Međunarodni dan znanosti i mira	<i>Horoskop siromaštva</i>
16. studenoga	Međunarodni dan tolerancije (UNESCO)	<i>Nasilje u mojem životu</i>
20. studenoga	Međunarodni dan djeteta	<i>Prava djece</i>
21. studenoga	Svjetski dan televizije	<i>Slikovne igre</i>
25. studenoga	Međunarodni dan borbe za ukidanje nasilja nad ženama	<i>Put k zemlji jednakosti</i>
29. studenoga	Međunarodni dan solidarnosti s palestinskim narodom	<i>Dostupnost lijekova</i>
1. prosinca	Svjetski dan borbe protiv AIDS-a (WHO)	<i>Dostupnost lijekova</i>
2. prosinca	Međunarodni dan ukidanja ropstva	<i>Ashiqueova priča</i>
3. prosinca	Međunarodni dan osoba s invaliditetom	<i>Uoči sposobnost!</i>
5. prosinca	Međunarodni dan volontera za ekonomski i društveni razvoj	<i>Što ti misliš?</i>
10. prosinca	Dan ljudskih prava (1948.)	<i>Nacrtaj riječ!</i>
18. prosinca	Međunarodni dan migranata	<i>Korak naprijed</i>
29. prosinca	Međunarodni dan biološke raznolikosti	
?	Dan kada je opće pravo glasa ozakonjeno u vašoj državi	<i>Glasovati ili ne?</i>

